The University of Jordan
THE LIBRARY

הצופה

יום ששי, ג' מנחם־אב תשל"ו (30.7.76) שנה ל"ט, 11290 — המחיר 2.70 ל"י, כולל מס ערך מוסף

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

סוריה ואש"ף חתמו על הסכם לסיום העימות בלבנון

דמשק: ההסכם מטיל על סוריה „לשמור על הנוכחות הפלשתינית" בלבנון ובזכות המחבלים להילחם מתוך תחום לבנון * תוקם ועדה עליונה לפיקוח על ביצוע ההסכם * הוועדה תפעל עד שהנשיא החדש אליאס סארקיס ייכנס לתפקידו

שק 29 (קיע יופי"ע) — ואש"ף חתמו היום בדמשק הסכם שנועד לשים קץ לעי־ של שלושת החודשים בלבנון, נרת ההסכם ההולם להקים עדה עליונה לבטחון סורית־ עית בראשותו של נציג ה הערבית.

ף נאמר בנוסח ההסכם, כי כל ים יכריזו על הפסקת אש כ..שר ש על כך הוועדה העליונה.

ת ההסכם כולל 4 סעיפים:

מה מידית של ועדה עליונה ית־סורית־פלשתינית בראשותו נציג הליגה הערבית. ועדה זו על ביצוע הפסקת האש, השבת חון על כנו וקביעת לוח זמנים ע „היבוסים הבאאים" הנד 6

ות הוועדה העליונה יעמדו ת הכוח הערבי הנמצאות עתה ן וכוחות אחרים כפי שתראה ה לנכון. הוועדה תמשיך לפעול אשר הנשיא הנבחר הלבנוני לתפקידו.

רדיו דמשק: ההסכם מטיל על סוריה לשמור על הנוכחות הפלשתינאית בלבנון

רדיו דמשק מסר כי ההסכם בין סוריה ואש"ף מטיל על סוריה „לשמור על הנוכחות הפלשתינית" בלבנון, לצרוב לריבונות לבנון „ולעודד" את הסיעות היריבות בלבנון להנהיג את הרפורמות הנידונות להם כחיוניות כדי להביא לסדר.

מקורות פלשתיניים בביירות ובדמשק אמרו כי מנהיג המחבלים ערפאת יסע בקרוב לדמשק כדי לצרף את חתימתו להסכם, יחד עם נשיא סוריה חאפז אסאד.

מקורות של המחבלים בביירות אמרו כי הם מצפים שערפאת יסע בשבת (מחר) לדמשק.

ההסכם שנחתם היום בדמשק קובע עוד, כי היחסים בין שלטונות לבנון לבין אש"ף יוסדרו על סמך מסמך העבודה הסורי על יחסי לבנון־אש"ף עליו הוכרז ב־14 בפברואר ועל סמך הסכם קהיר ונספחיו.

נוסח ההסכם גם מתחשב ב„זכות לבנון לאי־התערבות התנועה הפלשתינית בענייניה הפנימיים ובזכות המחבלים להילחם מתוך תחום לבנון".

מקור מוסמך מסר, כי הוועדה העליונה תוקם תוך יומיים.

בחוגים סוריים ופלשתיניים מציינים שכל הצדדים, כולל „הזית קפור" (מנהיגים נוצריים שמרניים) נתנו את הסכמתם לנוסח ההסכם.

זעזועים נמשכים הקרבות בביירות

בינתיים פתחו מיליציות נוצריות בהפגזות חדשות על שכונת גבעה המוסלמית שבצפון מזרח ביירות. המחבלים והמוסלמים הגיבו בהתקפה על השכונה הנוצרית עין רומאנה. ונמסר כי בקרבות עזים מבית לבית נהרגו לפחות 47 איש ונפצעו 30.

אולם על הקרבות העזים ביותר היום נמסר מג'וניה, השוכנת 20 ק"מ מצפון לביירות, וקרבות אלה היו דוקא בין מליציות נוצריות לבין עצמן.

ג'אלוד תיווך בין הצדדים

על ההסכם חתמו שר החוץ הסורי עבדל חאלים חאדאם וראש המחלקה הפוליטית של אש"ף, פארוק קדומי, בנוכחות ראש ממשלת לוב עבדל סאלאם גאלוד, שתיווך בין הצדדים יותר מחודשיים ימים.

גאלוד הנו"א לאחר מכן בדרכו חזרה ללוב.

גאלוד תיאר את ההסכם כ„הישג חשוב" להגשמת שלום וליצירת יחסים יציבים בין הלבנונים והפלשתינים ובין סורים והפלשתינים.

„זה יאפשר לכולם להמשיך לסכל במזימות הנרקמות נגד העניין הפלשתיני ותנועת השחרור הערבית ולמנוע כפיית הסדר תבוסני של הסכסוך המזרח תיכוני", אמר ראש ממשלת לוב.

סוכנות הידיעות הסורית תיכונית הוסיפה, כי גאלוד קרא לכל הצדדים לפעול להחזרת השלום ללבנון ולהגשמת ההסכם הסורי־פלשתיני.

לפני חתימת ההסכם נועד חאדאם לשעתיים של שיחות עם משלחת פלשתינית בראשות קדומי.

הערב שוב נועדו שני הצדדים בנוכחות גאלוד, אולם כבר 15 דקות לאחר התחלת השיחות יצא גאלוד והודיע לעתונאים כי ההסכם נחתם.

לאחר מכן נסע גאלוד לנמל התעופה של דמשק בלווית חאדאם ושליחי המחבלים, ואלה נפרדו ממנו.

(סוף בעמוד 2)

ארה"ב תכננה נחיתה של חיילי „מארינס" אילו נוצרה סכנה למבצע הפינוי

נה 29 (יופי"ע) — ארה"ב תוכניות מפורטות להנחתת „מארינס" בלבנון, אילו היה ביטחון לפגוע במבצע הפינוי האמריקאניים והאחרים ב־ לישי — מסרו היום קצינים ה „קורונאדו" לפתע יוניטד

תוכניות החירום אלה כללו נחיתה מסוקים והנחתה בגזרה הצפונית המערבית שבידי הכוחות המוסלמים, וכן גיחות של מטוסי סילון נגד עמדות ארטילריה, אילו נוצרה סכנה לביטחון המפונים.

רבים מבין 1800 הנחתים בכוח־המשימה בן חמש האניות של הצי האמריקאני ה־6 היו בכוננות קרבית מלאה ומוכנים לזוז תוך 25 שניות בעת מבצע הפינוי ביום שלישי, אמרו הקצינים.

דובר הצי ה־6 אישר כי מסוקים שעל סיפון נושאת־המסוקים „איבו ג'ימה" שהיתה במרחק 9 ק"מ מן החוף ומטוסי סילון שעל סיפון נושאת המטוסים „אמריקה", היו מוכנים לזוז.

לפי גירסה אחת של התוכנית, גדודי כוחות מוטסים במסוקים להגן על המפונים, בעוד כוח ימי מקים ראש גשר על החוף. הנחתות היו או מפנות את האזרחים הזרים אל אניות מלחמה שבקרבת החוף, תחת חיפוי אש מצד הנחתים, אילו היה צורך בכך.

„קורונאדו" הגיעה לפיראוס

פיראוס 29 (ע"ר, ע"ק ויופי"ע) — האניה האמריקאנית „קורונדו" הגיעה היום לכאן כשעל סיפונה 308 אזרחים זרים שפונו מלבנון.

פקידים אמרו, כי בין המפונים — 117 אמריקאנים, 112 בריטים, 13 צרפתים ו־7 גרמנים.

הראשונים שירדו מהאניה היו 25 אנשי השגרירות האמריקאנית בביירות.

המסע מביירות לפיראוס נמשך 47 שעות.

רוב המפונים אמרו, כי בכוונתם לחזור ללבנון, כאשר ישתפר המצב בארץ זו. הגב' הידי האוראני, רופאת שיניים גרמניה, שגם בעלה הלבנוני רופא שיניים, אמרה, כי החליטו לצאת את ביירות, כאשר מרפאתם נהרסה כמעט כליל באש התותחים.

„סבלנו ממחסור לחם, מים ומזון", אמרה גב' האוראני לכתבים. ציינה, כי אנשים עמדו בתור כדי לקבל פרוסת לחם ולרוב התושבים לא היתה תעסוקה.

האוסטרלית דיאנה וילמאן, בת 35 מסידני, אמרה, כי בעלה, פלשתיני המועסק בסוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, לא קיבל רשות לעזוב את לבנון.

שגרירנו בארגנטינה נפגש עם שר החוץ בעניין השליחים

מאת סופרנו המדיני בירושלים

שגריר ישראל בארגנטינה רם נירגד נפגש אתמול עם שר החוץ של ארגנטינה והביא לפניו את השקפת ישראל בעניין מעצרם של שליחי הסוכנות בקורדובה.

זו הפעם הראשונה שהשגריר נפגש עם שר החוץ הארגנטיני בענין זה, מכיון שעד עתה היה שר החוץ בביקור בפאראגוואי. שר החוץ הבטיח טיפול מהיר לבירור הענין ופרשת המעצר.

משרד החוץ הארגנטיני מאשר את מעצר השליחים

בירושלים מייחסים חשיבות לעובדה כי משרד החוץ הארגנטיני אישר כי שליחי הסוכנות שנעצרו נמצאים בידי המשטרה או הצבא, אך אינו יודע את גורלם וזאת בגלל המצבים הרכים הנערכים במדינה זו.

כיום עצורים בארגנטינה 15 אלף איש ומוחזקים על ידי הצבא. הם חשודים בפעילות עויינת והשלטונות עדיין לא השלימו את החקירות.

בחוכים להשובה בדבר שיחרורם של שליחי הסוכנות ובינתיים ממשיכים השליחים האחרים בארגנטינה בפעילותם הרגילה ללא הפרעה.

קק"ל תעסיק פועלים מלבנון בעבודות ייעור בישראל

אגף הייעור של הקק"ל נערך לקראת אפשרות של העסקת פועלים מלבנון בעבודות ייעור בישראל — מסר שיזוך ד"ר, מנהל האגף לכתב עתי"ם בהודעה.

מר ד"ר ציין, כי בעקבות פניה משרד העבודה והממשל הצבאי עשה מחלקת הייעור הכנה לקליטתם של פועלים מלבנון. כבר בשבוע הבא צפויה העסקת 100 פועלים לבנונים בגיזום ובדילול יערות באיזור בירעם. בהמשך מתוכננת עבודה בשבילי פועלים לבנונים בהכנת שטחים לנטיעות באזור הגליל. מר ד"ר ציין, כי בשבוע הבא נקבעה פגישת תיאום להעסקת הפועלים הלבנונים ודרכי תשלום שכר העבודה. בהתחשב בכך שהלבנונים מבקשים כי שכרם ישולם במטבע לבנוני.

מר ד"ר אמר שאם הניסיון יעלה יפה יועסקו קבוצות נוספות של פועלים מלבנון.

כתב עתי"ם מציין, כי השבוע נערכו דיונים בדרג של שרים והוחלט להיענות בחיוב לבקשה פב־ רים לבנונים להעסקתם בישראל.

שר הביטחון נועד בעניין זה עם שר העבודה והוחלט להטיל על יצדה בשיתוף של משרד העבודה והממשל הצבאי, שהוא האחראי למדיניות „הגדר הטובה", לבדוק אפשרויות של העסקת פועלים לבנונים בישראל.

הפרלמנט המערב גרמני אישר החוק נגד הטירור

חוק המטיל עונשים כבדים יותר על פרובוקטורים אשר היום בקריאה סופית בפרלמנט המערב גרמני, וייכנס בקרוב לתוקפו.

„החוק למלחמה בטירור", הניסיון הראשון במערב גרמניה לראות בטירור פשע מוגדר, מסמיך את בתי המשפט להטיל עונשי מאסר עד 10 שנים על אנשים חברים בארגון טירור.

הוא מגדיר ארגון טירור כארגון שהוקם לביצוע רצח, הרג, ועבירות נגד חופש הפרט והכלל.

כוננות בקנדה נגד הדירת מחבלים

מונטריאול 29 (עסט"א) — כוננות הוכרזה ברחבי משטרת קנדה בעקבות מידע על אפשרות הדירתם של חמישה מחבלים מ„החזית העממית לשחרור פלשתין" במטרה לפגוע בספורטאים האולימפיים.

עלונים ועליהם תמונות ותיאור החשודים הופצו בכל תחנות משטרת הרוכבים הקנדית.

אחד המחבלים שכבר זוהה הוא ג'יב מוחמד ספארי שהוא היחיד שנשאר בכנופיית המחבלים שרצחה 11 ספורטאים ישראלים באולימפיאדת מינכן.

מחבל אחר הוא עלי סדה חוסיין עפירה שכלפיו קיים החשד שבא למונטריאול כדי לבדוק את מקום האולימפיאדה ולהכין תוכנית התקפה.

חשוד נוסף הוא מניר סיריאני, הנושא דרכון עם אשרת כניסה אמריקאית ואליו נלווית בחורה עם דרכון אמריקאני. גם סיריאני חשוד בהכנת תוכניות להתקפה האולימפיאדה.

מחבל רביעי ג'ה און צונג מאלוז בן 25 שתואר מסוכן במיוחד והקשור באש"ף ובארגונים מחבלים אחרים. הוא נעצר באחרונה בנמל התעופה של מונטריאול אך נמלט.

קבינט"ב. קודם הגלו את החשש שכלי נשק שנגנבו בגרמניה הוברחו לקנדה למטרת פעולות טירור בית התקפה על ספורטאי האולימפיאדה.

הדלקת הנר

	קריש	מוצ"ש
ירושלים	6.01	7.18
תל־אביב	6.19	7.20
חיפה	6.13	7.21
אילת	6.12	7.14
באר־שבע	6.15	7.13

לונדון: אין עוד ספק שגב' בלוך נרצחה

לונדון 29 (עי"ר) — אין עוד ספק, כי הגב' דורה בלוך נרצחה, הודיע היום סגן שר החוץ הבריטי טד ראולנדס בפרלמנט.

סגן שר החוץ אמר כי עד שבריטניה ניתקה אתמול את יחסיה עם אוגנדה, המשיכה הנציגות הבריטית בקמפלה לדרוש הסבר על היעלמה של הגב' בלוך בת ה־73, שהיתה בין בני הערובה באנטבה.

„הסבר זה לא ניתן. אין עוד מקום לספק כי הגב' בלוך נרצחה. תנחומינו העמוקים ביותר מועברים למשפחת הגב' בלוך" — אמר ראולנדס.

רדיו אוגנדה הודיע היום בשם הנשיא אידי אמין, כי כתוצאה לצעד לא יפלשו לקניה, וכי הוא מעוניין בפתיחת פרק חדש ביחסים בין אוגנדה וקניה.

עוד אמר אמין, כי שלח לנשיא קניה בעניין הפשיטה הישראלית.

הוקמה ממשלת מיעוט באיטליה

רומא 29, (יופי"ע ע"צ) — ראש הממשלה המיועד ג'וליו אנדריאוטי הרכיב היום ממשלת מיעוט של המפלגה הנוצרית־דמוקראטית, אולם גדולה הלוי בהימנעות הקומוניסטים בהצבעת אמון בפרלאמנט.

אנדריאוטי מסר לנשיא ליאונה את רשימת חברי ממשלתו, והנשיא אישר אותה מיד.

חברי הממשלה החדשה יושבעו מחר לפנה"צ. תהיה זו הממשלה האיטלקית ה־39 מאז נפילת הפאשיזם לפני 33 שנים.

בולטים בהעדרם מהממשלה החדשה אלדו מורו, ראש הממשלה היוצא, מריאנו רומור, שר החוץ היוצא, וכן שר האוצר היוצא אמיליו קולומבו. בממשלה 3 שרים שטרם השתתפו בממשלה כלשהי.

כשר חוץ חדש נתמנה ארנאלדו פורלאני.

שליח ערפאת ממשיך בשיחות במוסקבה

בגדד, 29 (ע"צ) — שליחו האישי של ערפאת, מאגיד אבו שארארה, ממשיך במגעיו במוסקבה, מסרה היום סוכנות הידיעות העיראקית בידיעה מבירת בריה"מ.

שארארה, שהוטס לעליו להסביר את עמדת המחבלים ביחס למעורבות הסורית בלבנון, נועד עם נשיא איגוד העתונאים ונשיאת איגוד הנשים, והכריז כי יש להפעיל לחץ על המשטר הסורי למען פינוי החיילים הסוריים מלבנון.

כוננות כללית בפקין מחשש לרעידות נוספות

פקינג, 29, (ע"צ ועי"ר) — שלטונות סין הודיעו הבוקר על כוננות כללית נוכח חשש לרעידות אדמה נוספות באיזור פקינג, טיינצין וטאנגשאן.

קריאה לכוננות זו של שלטונות סין נתפרשה על ידי המושבה של האזרחים הזרים כהזמנה לצאת מיד מן הבתים, והזרים אכן נמלטו מיד אל הרחובות.

מרבית ששת מיליון התושבים של עיר הבירה כבר בילו לילה ברחובות, והעיר לבשה צורה של מחנה פליטים ענק, מאורגן היטב, כשאוהלים ומקומות מקלט מאולתרים ממלאים את כל הרחובות.

מלונדון נמסר הערב, כי ממשלת בריטניה הציעה סיוע חרום לסין, כולל סיוע רפואי, בעקבות הרעש האחרון.

במרכז האו"ם נמסר כי מזכיר האו"ם ואלדהיים הציע את הסיוע של האו"ם לסין כדי להתגבר על התוצאות של הרעש.

(ראה ידיעה נרחבת בעמ' 2)

רעידת אדמה פקדה גם את איזור צפון קאווקאז

מוסקבה, 29 (עי"ר, יופי"ע וע"צ). רעידת אדמה חזקה פקדה את איזור צפון קווקאז של בריה"מ בלילה האחרון — על כך מסרה היום סוכנות הידיעות הסובייטית „טאס".

בהודעה צויין כי רעידת האדמה, שהתרחשה אמש בשעה 22.17 (לפי שעון ישראל) היתה בעוצמה של 6 מעלות בסולם הסובייטי בעל 12 מעלות. בין הערים, שבהם הורגשה רעידת האדמה — גרוזני ובויינאקסק השוכנות מערבית מהים הכספי.

סוכנות הידיעות הסובייטית לא מסרה דבר על אבידות בנפש או נזק לרכוש.

ארה"ב: בריה"מ מתקינה ראשי נפץ גרעיניים על טילים המכוונים למערב אירופה

וואשינגטון 29 (עי"ר) — ארה"ב האשימה היום כי בריה"מ החלה מתקינה ראשי־נפץ גרעיניים מתפצלים על טילים בליסטיים בינוניים המכוונים כלפי מערב אירופה.

פקידים אמריקאיים אמרו, כי 600 הטילים, שרובם פרוסים לאורך הגבול המערבי של בריה"מ, אינם כלולים בהסכמים כלשהם לפיקוח על הנשק.

בדו"ח שהעביר היום הנשיא פורד לקונגרס, ציינה הסוכנות האמריקאנית לפיקוח על הנשק ולפירוק הנשק, כי הרוסים החלו במודרניזציה של הטילים, וציידו אותם בראשי נפץ גרעיניים מתפצלים שאת כל אחד מהם ניתן לכוון ליעד נפרד.

היה ידוע כי בריה"מ ערכה ניסויים עם ראשי נפץ מתפצלים לשימוש בטילים בין־יבשתיים המכוונים נגד ארה"ב. אולם היום נודע לראשונה כי ראשי נפץ מתפצלים מותקנים גם על טילים בינוניים המכוונים לשימוש נגד ארצות נאט"ו באירופה, במקרה של מלחמה.

אחדים מן הטילים הללו פרוסים גם מזרחה להרי אור, לשימוש אפשרי נגד סין, אמרו כאן מקורות מודיעיניים.

פיצוץ גרעיני תת־קרקעי נערך בבריה"מ

אופסאלה, שוודיה, 29 (עי"ר) — המכון הסייסמולוגי של שוודיה רשם היום פיצוץ גרעיני תת־קרקעי באיזור השוכן צפונית בהים הכספי. מנהל המכון מרקוס באת, אמר כי יתכן שבעוצמת פיצוץ זה ביקשו הרוסים לשנות את תוואי הנהר אוראל.

עוד אמר פרופסור באת שמבצע כעין זה נועד להגברת זרימת המים לים הכספי, המתייבש בהדרגה.

הפיצוץ אירע הבוקר בשעה 07.00 (לפי שעון ישראל) והיה בעוצמה ל־6.5 מעלות בסולם ריכטר.

70 איש ניספו בהתרסק מטוס „האיליושין" בצכיה

פראג 29 (יופי"ע, עי"ר) — כששני המנועים עולים בלהבות, החליט הטייס על מטוס סילון בריה"מ — „איליושין" לנסות נחיתת חרום כאשר כדי להציל את חיי 69 נוסעיו והצוות שמנה 6 אנשים.

הוא הרחיק את המטוס משדה התעופה הסואן של בראטיסלאבה, בירת סלובקיה, הודיע למגדל הפיקוח כי ינסה לנחות באגם סלאפה פייסקי שבקרבת מקום. אלה היו המלים האחרונות ששמעו לפני שהמטוס התרסק.

עדי ראיה אמרו, כי ה„איליושין" התקרב אתמול לאגם, כאשר אחד מכנפיו נגעה בבנבה ביסון ליד האגם ואז התפרק המטוס.

סוכנות הידיעות הצ'כוסלובקית הודיעה אמש כי ששה אנשים נפצעו ואושפזו.

חברת התעופה הצ'כוסלובקית אישרה היום כי 70 אנשים נהרגו בהתרסק המטוס.

בין הניצולים אזרח צרפתי ששמו גראר בנאר.

השלטונות הורו על עריכת חקירה. בראש ועדת החקירה יעמוד סגן שר התחבורה הצ'כוסלובקי.

סוכנות הידיעות הצ'כוסלובקית ציינה, כי הטייס ינכאים עבדו אתמול בקדחתנות, תוך מאמץ לגלות את נסיבות התרסקות המטוס.

המטוס הסובייטי מדגם „איל־18" בשירות חברות התעופה המזרח־אירופיות מאז 1959. בשנים האחרונות החלו חברות תעופה אלה להחליף לסיר מטוסי סילון בתוצרת בריה"מ המעשית.

ב־1971 החליטה חברת התעופה ההונגרית לצמצם את שימושיה בעקבות התרסקות שני מטוסים — אחד מהם מדגם „איל־18".

אסתר רוט־שחמורוב שישית באולימפיאדה

המנצחת – יוהאנה שאלר ממזרח גרמניה

מונטריאול, 29 (עי"ר, עתי"ם). האתלטית הישראלית אסתר רוט־שחמורוב, בת ה־24, תפסה כאן היום את המקום השישי בריצת משוכות 100 מטר משולבת בזמן של 13.04 שניות.

הישגה של רוט שוה לשיאה הלאומי, אותו קבעה בריצת הגמר המוקדמת לפני כן, כשתפסה את המקום הרביעי.

האצנית הסובייטית הקדימה את הרומנית ואת האיטלקיה באורגה.

המנצחת היתה המזרח גרמניה יוהאנה שאלר בת ה־25 שעברה את המרחק ב־12.77 שניות והקדימה במאית השניה את הסובייטית אניסימובה ואת הסובייטית נטליה לברה 12.80 שניות.

400 מטר, היהודיה הפולניה אירנה שוינסקה, אם לילד, ניצחה בריצה 400 מטר בזמן שיא עולמי — 49.30 שניה. שיפור של 45 מאיות השניה לשיאה הקודם.

שווינסקה — היהודיה ילידת לנינגרד — ויתרה קודם לכן על השתתפותה בריצה 200 מטר, כדי להתרכז אך ורק בריצה זו, ואכן, עשתה זאת בקלות לאורך כל הדרך. היא ממש ריחפה באוויר והקדימה ביתרון ניכר את שתי הבנות הגרמניות ברמר ושטיידל.

בריצה המקבילה לגברים, נטל הקובאני אלברטו חואנטורנה מדליית־זהב שניה כשעבר את המרחק ב־44.26 שניות והקדים את האמריקאים פרד ניואהוז 44.40 ואלן פרייזר — 44.95 שניות.

מדליית זהב נוספת לארה"ב בזהק

מונטריאול, 29 (עי"ר ויופי"ע) — ארה"ב הגנה על תוארה האולימפי בקפיצה לרוחק, כשארני רובינסון קבע הישג מרשים — 8.35 מטר וניצח את אלוף אולימפיאדת מינכן, בן־ארצו רנדי וויליאמס, שקבע 8.10 מטר.

מעניין שבמינכן היה הסדר כדלקמן: 1) וויליאמס, 2) באומגרטנר 3) רובינסון.

הושעו 3 שופטי איגרוף

מונטריאול, 29, (ע"צ) — שלושה שופטי־איגרוף הושעו היום מכל פעילות על ידי ההתאחדות הבינלאומית לאיגרוף חובבים, הארגון הבינלאומי הודיע על שורבג האיגרוף האולימפי.

שלושת השופטים הם האיטלקי מאנגוטי, האוסטרלי הייגס וההונגרי טרמה.

ההשעיה זו התקבלה בעקבות מחאות רבות שנתקבלו על „החלטות שערוריתיות" רבות שקיבלו השופטים בתחרויות האולימפיות.

ארומו־ד

צבעי דלתות וקירות

"ביום השביעי..."

שתי: 777

ברנדי בינלאומי

כרמל מזרחי

יקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

שניים נפצעו בהתפוצצות מטען חבלה בירושלים

גבר ואשה נפצעו מאורה בינלי בהתפוצצות אמש מטען חבלה בירושלים.

שני הנפגעים הועברו אל בית החולים „שערי צדק" והם נמצאים בטיפול.

כתב עתי"ם מוסר, כי המטען התפוצץ בשעה 22.55 ליד הבית מס' 36 ברחוב ירמיהו, סמוך לבנין הסלולרזיה בשכונת רוממה. המטען היה מורכב כנראה, מקופסה מלאה חומר נפץ ומסמרים. שני האנשים, שעברו בסביבה נפצעו.

עם היוודע דבר ההתפוצצות הוכרזה כוננות במשטרת ירושלים והאיזור נסגר. ניידות החלו לערוך סריקות ביציאה מן העיר ובכיכר המרכזית ועצרו כמה עשרות חשודים.

אל המקום גם הגיע ראש אגף המבצעים במטה הארצי, ניצב יחיאם הבורי ומפקד משטרת ירושלים, תת־ניצב דוד קרוב.

זמן קצר אחר כך היתה במקום תקרית נוספת, כאשר בג'יפ של החבלן המשטרתי פרצה דליקה מסיבות לא ברורות. הג'יפ נגרר מהמקום.

המשטרה הציבה גדרות מסביב כדי לעצור בעד הסקרנים וכדי לאפשר את פעולתם של החוקרים ושל ניידת המחלקה לזיהוי פלילי, שהוזעקה אף היא למקום ההתפוצצות.

בשעת מסירת הידיעה נמשכים המבצעים.

שמות הנפצעים הם, ברוריה שלייטר בת 21 ואחיה נפתלי בן ה־18. שניהם תושבי צרפת ונמצאים בביקור בארץ. הם סובלים בעיקר מפציעות בגפיהם והם עוברים עתה ניתוחים במחלקה האורתופדית של בית החולים „שערי צדק".

בסך הכל נעצרו עד עתה כ־40 חשודים.

בינתיים התברר, כי הדליקה הקלה שפרצה בג'יפ החבלן המשטרתי נגרמה כתוצאה מקצר.

„אסיר המצפון" לזר ליוברסקי שוחרר ממאסרו בברה"מ

ניו־יורק 29 (עסט"א) — הנציגות האמריקנית למען יהודי בריה"מ קיבלה ידיעה ש„אסיר המצפון" לזר ליוברסקי, שוחרר ממאסרו החודש, לאחר שריצה את כל תקופת המאסר אשר נגזרה עליו.

באוגוסט 1970 הגיש ליוברסקי בקשה לעלות לישראל וביקש אשרה. מיד גורש מן המפלגה הקומוניסטית. הקומיסר הצבאי באזורו הזהיר אותו לשנות את דעתו שאם לא כן נשבור את צווארך ולא תשיג דבר. ליוברסקי התעלם מכל אלה והמשיך במאמציו להשגת אשרת יציאה לישראל.

יותר על כן, עם גבור הלחץ עליו כתב מכתב ל„פראבדה" וגם מחה על חוסר מוסדות תרבות וחינוך ליהודי בריה"מ המועצות.

9 ימים לאחר מכן, בתואנה של חקירה במקרה של חטיפת מטוס כדי להגיע לישראל, פרשה הקשורה במשפטי לנינגראד, חיפש הק.ג.ב. בדירתו של ליוברסקי 6 שעות והחרים 36 פריטים, בעיקר חומר הקשור בדת ובתרבות היהודית, לרבות סידור־תפילה, תנ"ך, הגדה של פסח וספר שירים יהודיים. מיד החלו נגד ליוברסקי הליכים פליליים בעקבות החיפוש והחרמת אותו החומר.

ביולי 1972 נערך חיפוש שני אצל ליוברסקי ובעקבות זאת נאסר בינואר 1973.

המושב השנתי של הסי' רבני אמריקה ייפתח ביום ב' בחיפה

המושב השנתי של הסתדרות הרבנים באמריקה, המאגדת בתוכה רבנים מארה"ב וקנדה, ייפתח ביום ב' בחיפה.

זו הפעם הראשונה שהמושב מתקיים בעיר הכרמל. כל הקודמים נערכו בירושלים.

מהוועדה המארגנת נמסר כי כ־100 רבנים המייצגים עשרות קהילות ברחבי צפון אמריקה ישתתפו במושב וחלקם כבר הגיעו לחיפה. חלק ניכר מהמושב יוקדש לביקורים וסיורים במוסדות עירוניים. כמו כן ישתתפו הרבנים בקבלת פנים חגיגית בהיכל העיריה בטעם ראש עיריית חיפה והרב הראשי לעיר, הרב שאר ישוב כהן.

נודע, כי במהלך הדיונים במושב יועלו הצעות להידוק הקשרים הקיימים בין חיפה לקהילות בארה"ב, כמו כן תיבחן האפשרות להקמת מוסדות רווחיים בשותפים ויבדקו הדרכים כיצד לסייע למוסדות חינוכיים דתיים בחיפה.

החלו הניסויים המדעיים על המאדים

פאסאדינה, קליפורניה 29 (ע"ק יופי"ע) — המזהה של החללית „ויקינג 1" הקרין היום אור שמש מלאכותית על דגם אדמה של מאדים, בניסיון ראשון לראות אם קיימים חיים על פני מאדים או בעומק קטן מתחת לפני כוכב הלכת.

מדענים, כי יידרשו שבועות או אפילו חודשים לביולוגים כדי שיוכלו להגיע למסקנות בשטחן בדבר אפשרות של חיים על פני מאדים. אפילו ממצא שלילי בניסויים הנוכחיים לא יוציא כלל אפשרות חיים על מאדים.

הניסוי בשמש מלאכותית החל אמש ובמהלכו הוכנס דגם עפר לתא אשר בו אטמוספירה צעירה בדו־תחמוצת הפחמן, בדומה לזו הקיימת על פני מאדים.

סגן נשיא מצרים לשעבר נמלט לרומא

טריפולי 29 (ע"צ) — מי שהיה סגן נשיא מצרים, חוסיין אל־שאפעי נמלט ממצרים ושוהה עתה ברומא — נאמר בהודעה שפורסמה היום על־ידי סוכנות הידיעות הלובית.

שאפעי, שנמנה עם חברי מועצת המהפכה בתקופת שלטונו של גמאל עבדל נאצר, נתמנה לתפקיד סגן נשיא על ידי סאדאת ב־19 לספטמבר 1971. מאז כיהן עד למינוי של חוסני מובארק לתפקיד סגן נשיא הריפובליקה ב־15 באפריל 1975. לא נמסר רשמית על התפקיד שממלא אל־שאפעי.

תחזית מזג האוויר

הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 19—28, תל־אביב 22—28, חיפה 25—28, רמת הגולן 19—29, נהריה 22—30, צפת 17—27, ב. ה 23—35, טבריה 21—30, צפלה 20—33, הסיכרון 19—27, לוד 20—33, יריחו 21—36, עזה 22—30, באר שבע 20—31, אילת 24—37, מצפה רמון 26—36 מעלות, גובה הגלים ב־50 עד 100 ס"מ.

בס"ד

ג' מנ"א תשל"ו

עפ"י בקשת כ"ק הרבי מליובאוויטש להוסיף בלימוד התורה ונתינת הצדקה, וללמוד הלכות הקשורות בבנין ביהמ"ק, מוגשת בזה ההלכה הבאה:

רמב"ם (הלכות ביהב"ח פ"א—ה"א)

מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש. וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו. והיה לפי שעה שנאמר כי לא באתם עד עתה וגו'.

רשימת תנועת האשה הדתית לאומית לועידת המפד"ל והפועל המזרחי

כנס אזורי לסניפי חיפה והצפון

יערך אי"ה ביום ראשון ה' מנ"א תשל"ו (1.8.76) בשעה 4.30 אחה"צ במועדון הידידים „בית מיכאל" בפרדס חנה.

בתכנית:
פתיחה, ניהול ישיבת הכנס — מרת לאה ערקי
הרצאה על האשה הדתית לעידוד הבחירות — מרת צפיה גורן
תנועת האשה הדתית — מרת לאה תירוש
פרקי קריאה: ציר בניה מיכאל ובית הספר ע"ש אלישבע מיכאל.

*

יום עיון אזורי למסבירות יערך אי"ה ביום שני ו' מנ"א תשל"ו (2.8.76) באולם „בני ברית" בתל־אביב, רח' קפלן 10.

פתיחה בשעה 10.00 בבוקר בדיוק.

בתכנית:
פתיחה ומשפטים — מרת בתיה אליאש
בירורים בתהליך ההסברה — מרת זהבה מיכאל
בעיות הבחירות
רשימה חברות — למה? — מרת רחל כץ
הסברה באמצעים הוריים.

*

הנהלת — ביום ראשון ה' מנ"א (1.8.76) בשעה 8.00 בערב בבית ההבחרה, בהשתתפות זהבה מיכאל.

בת ים — ביום שני ו' מנ"א (2.8.76) בשעה 8.00 בערב, בהשתתפות הרבנית רחל גורי.

לגדול התורה
וחוקר ההלכה הרגיל
עורך האנציקלופדיה התלמודית

הגאון רבי שלמה יוסף זווין שליט"א

הראשון למקבלי „פרס הרב מימון"

מיטב הברכות לקבלת פרס כ־ץ

יד הרב מימון ירושלים

בית המדרש „זכרון יהודה"

למורנו ורבנו

הרה"ג רבי מרדכי פרנקל

רב שכונת הכרמל הצרפתי וחבר לשכת הרבנות

ברכת מזל טוב לבבית
לרגל הולדת הנכד הראשון
יזכה לדור ישרים יבורך

מתפללי בית־הכנסת,
הגבאים, ושומעי לקחו

המפלגה הדתית לאומית
הגוש לליכוד ולתמורה

לחברנו

ד"ר אבנר ח. שאקי

ולרעייתו

ברכת מזל טוב לבבית
להולדת הבן

האגודה להתנדבות בעם
ההנהלה הארצית

מתנדבות שרות לאומי תשל"ז
הכונו — סימינריון ההכנה

לד"ר פנחס רוזנבליט

בהגיעך לגיל 70

כה לחי!

רעייתך: מתילדה
חוה ואליעזר רהמן וב"ב
דוד ואסתר רוזנבליט וב"ב
משה מרוז ועליזה אזולאי

הנהלת בית הכנסת רמה — צפון תל אביב

הננו מברכים מקרב לב את ידידנו הנכבד

ר' יהושע מרדכי גולדשטיין נ"י

חבר הנהלת קופת גמ"ח שע"י ביהכנ"ס

בהגיעו לשיבה עד 120
בבריאות וכל טוב

הרב, הנהלת קופת גמ"ח
וכל המתפללים

נתקבלו

שמלות כלה

מיוחדות

PARIS ★ LONDON ★ ROME

דיזנגוף 128
תל־אביב

3 קומות אופנה

מ־8 בבוקר
עד 7 בערב

ללא הפסקה

מועדון עציון

ותרבות דתית

מלון "פאל"

רח' הירקון 272
תל־אביב

לרגל תשעת הימים ותשעה באב
לא תתקיימנה התוכניות במועדון

هكذا من الأصل

של הצופה

הסכם דמשק

הסכם סוריה—אש"ף בדמשק, חתום בידי שר החוץ הסורי חאדם ותנציג המדיני של אש"ף, קדומי. ראש וראשונה, קורא להפסקת האש בלבנון. מאחר שהקרבות נמשכו גם לאחר התימת ההסכם, הנוצרים שתקפו מובלעת מוסלמית והפלשתינים הפגיזו פרבר נוצרי, מוקדם לראות בהסכם גורם המשנה את המצב.

לדברי המתווך הלובי, ג'אלוד, כולל ההסכם קביעת יחסים יציבים בין לבנונים ופלשתינים ובין סורים לפלשתינים. הוסיף, שההסכם כאילו „כפיית הסדר תבוסני בסיכסוך המזרח־תיכוני".

מה שוודאי הוא, אש"ף קיבל את התכתיב הסורי שאין בדעתם לסגת מן הלבנון. סוריה תרשה כניסת כוח־השיטור הבינערבי לשטחי לבנון, גם תפסיק להלחם באש"ף, אך היא תכריע בכל ענייני לבנון. אסאד בנאומו אמר במפורש, אין לפלשתינים זכות כלשהי להתערב בעסקי לבנון.

בהיענותה של סוריה ללחץ הסובייטי שתתפייס עם אש"ף, הסכימה כנראה להפסקת־האש בזמן שכוחות הפלשתינים הם במצב של התפוררות ותבוסה. הסורים ידרשו מן הנוצרים במיתקפתם העזה על ריכוזי המחבלים. לכך כיוון כנראה ג'אלוד בהכריזו, שההסכם ימנע „מזימות הנרקמות נגד הפלשתינים".

אולם אין להניח, שסוריה תשאיר חופש־פעולה בידי המחבלים בנסותם לתקוף כאדמת לבנון עמדות בישראל. לא זו בלבד שהסכם קאהיר ב־1969, שהוא ביסוד הסכם סוריה—אש"ף מגביל את תנועת המחבלים, אלא הסורים עצמם יהיו נאלצים לדקדק בפיקוחם על הפלשתינים שלא יסבכו אותם בהעלוליהם.

לפי הידיעות מסתייגים מן ההסכם חוגים מבין הנוצרים, חוגים מבין השמאל המוסלמי וגם הקיצוניים שבין ארגוני המחבלים. בעוד הנוצרים תובעים הוצאת הפלשתינים מלבנון ופיזורם במדינות־ערב אחרות, טוענים ראשי חזית־הסירוב מבין הטירוריסטים, שכל עוד סוריה שולטת באיזורים גדולים של לבנון יש להלחם בה.

הפסקת אש בין הצדדים, הקרובים למלחמת־השמד, אי־אפשר אלא בהפעלת כוח צבאי שיכפה שביתת־נשק. הכוח הוא בידי סוריה. העובדות יוכיחו באיזו מידה תפעל סוריה להפסקת־אש ממשית ומה מידת יכולתה לבצע את מטרתה.

קרבות־הדמים הקשים בלבנון, שנמשכים למעלה משנה, מעידים, שעל אף הסכמים מרובים מלחמת־האזרחים הולכת ונמשכת. בימים הקרובים נדע אם הסכם דמשק שונה מקודמיו או גם הוא ייסחף במערבולת אש ודם.

משמעו של ניתוק

הודעת שר־החוץ הבריטי אנטוני קרוסלנד על ניתוק היחסים הדיפלומטיים עם אוגנדה, מעידה שהשליט הפרוע אידי אמין הגדיש את הסאה עד שפקע גם אורך־הרוח של ממשלת בריטניה. זו הפעם הראשונה שלונדון מנתקת את יחסיה עם מדינה מחבר־העמים הבריטי. שר־החוץ הדגיש, אין לנו סיכסוך עם בני עם אוגנדה, ונגנו צופים ליום בו תהיה האפשרות לחדש את היחסים המסורתיים. הניתוק הוא עם אידי אמין.

פעמים רבות פגע שליט אוגנדה בכבודה של בריטניה, התעלל במורה אנגלי שכתב נגדו ובאלה שהשתדלו לשחררו, גירש זה מקורב דיפלומטים בריטיים, ושיקר במצח־נחושה וברהב מתעתע בעניין דורה בלוך. דעת־הקהל באנגליה תבעה ניתוק היחסים, על אף שכמה מאות אזרחים בריטיים שמתגוררים באוגנדה. הממשלה היתה נאלצת לשמור על כבודה ולנתק יחסים.

שר־החוץ הבריטי נשאל בפארלמנט אם יש סיכוי, שמדינות השוק המשותף יפסיקו את תמיכתן הכספית במשטרו של אידי אמין. השר לא השיב, אך בתשובה חיובית לשאלה עניינית זו תוצר אפשרות ממשית, לסלק את המפלצת מעמדת השלטון באוגנדה.

עתוני אנגליה קיבלו בהערכה את הניתוק, בציינם, שהוא בא בזמן שמעמדו של אמין בירידה באפריקה, ויש מקום להניח שכסאו מתמוטט.

מיבצע יונתן, שחישף את הקשר בין אידי אמין לבין הטירוריסטים, וגרר את השליט לרצוח אשה ישישה, להסתכסך עם קניה ולהציג את עצמו בכל שגעונו, הוא גרם בעקיפין לניתוק היחסים בין לונדון לקאמפלה.

שליט לוב, קאדפי תומך ברעהו מאוגנדה. גם הסובייטים תומכים באידי אמין. כשארצות המערב יפנו לו עורף, יש להניח, שלטונו יתמוטט.

קרן ויעדיה

פרס כ"ץ, המיועד לחקר הילכתי בבעיות מעשיות של החיים המודרניים, סכום מענקו ניכר ובא לעודד תלמידי־חכמים ומדענים ברמה גבוהה העוסקים בסוגיות אלה.

שני התנאי הפרס בחלוקתו הראשונה, הרב ש. י. זוין, עורך „האנציקלופדיה התלמודית", ופרופ' דוד מאיר, ראש המרכז הרפואי החדש ב„שערי־צדק", מעידים על טיבו. האנציקלופדיה התלמודית, שעתה יצא כרכה הט"ו, פתחה תקופה בהסברת ערכי ההלכה, במיצויים ובביסוסם, והמרכז הרפואי החדש מנסה ליישם יסודי ההלכה ברפואה המודרנית.

שני מפעלים אלה, כל אחד בתחומו, בגמתם המשותפת לעשות אזניים להבנת ההלכה בקרב חוגים מגוונים, ולעשות ניסויים מעשיים כדי להחיל עקרונות הלכתיים על הישגי מדע, טכנולוגיה והברה.

קרן הפרסים ע"ש הנבי גולדה כ"ץ, ע"ה, שהוקמה על־ידי בנה מר מרדכי ורעייתו עדינה כ"ץ, עניינה להמריץ לומדים תורניים ומדענים שומרי־מצוות שיתרמו מיכולתם מהצעת פתרונות הילכתיים. לעניינים סבוכים במציאות המתחדשת.

כל חקר בתחומים אלה מצטרף למאמץ הרוחני והציבורי של חכמי הלכה, מדענים, הוגים ופעילי ציבור, להקנית ערכים שמקורם נצח התורה, למדינה היהודית בהתפתחותה המדעית והחברתית.

עיר בת מיליון תושבים נהרסה כליל ברעידת האדמה שפקדה את סין

פקין 29 (עי"ר, יופי"ע, ע"צ) — טאנגשאן עיר תעשייתית בת מיליון תושבים השוכנת במרחק 180 קילומטר מזרחית לפקין, נהרסה כליל בעקבות רעידת האדמה ההרסנית ביותר שפקדה את העולם מזה 12 שנה.

סין הודתה כי ברעידת האדמה שזעזעה אתמול את האיזור הצפוני־מזרחי של המדינה היו אבידות רבות בנפש. משקיפים בפקין הביעו את ההשערה כי ייתכן שרבבות תושבים נהרגו.

בפקין עצמה נהרגו לפי אומדן כ־50 אנשים. בתי החולים מלאים עד אפס מקום, אמרו מקורות דיפלומטיים.

הבוקר בשעה 3.00 הרגישו בפקין בזעזוע חלש. תושבי הבירה, שמספרם נאמד ב־8 מיליון נפש, בילו את הלילה ברחובות, באוהלים מאולתרים ובבהלים.

השלטונות הודיעו לתושבי פקין כי יצטרכו לשהות מחוץ לבתיהם במשך 48 שעות נוספות. לפחות.

מקורות דיפלומטיים אמרו, כי בתי החולים הראשיים של הבירה לא קיבלו היום חולים אלא במקרים החמורים ביותר.

החולים מאושפזים בפרוזדורי בתי החולים המלאים עד אפס מקום.

בטאון המפלגה הקומוניסטית בחבל הופה של סין קרא היום לגיוסם של 50 מיליון תושבי החבל, כדי לסייע לנפגעי רעידת האדמה.

פעולות החילוץ — ב„הילוך גבוה"

בינתיים נמסר, כי שיירות ארוכות עשו היום את דרכן לטאנגשאן וכי פעולות החילוץ נכנסו להילוך גבוה.

תיירים זרים שפונו מאיזור הרעש באמצעות בטוסים אמרו, כי ראו משאיות מלאות בניינים מרוסקים וחלקי גשרים, נוסעות לעבר טאנגשאן, עיר מכרות הפחם, שהיתה מוקד הרעידה האמור.

צרפתי שהגיע מטאנגשאן סיפר, כי לא נותר כמעט בניין על תילו בעיר.

בינתיים אין פרטים כלשהם על גורלם של כורי הפחם שהיו כנראה מתחת לפני האדמה בשעת הרעידה.

מוסקבה מאשימה את ישראל בסכסוך שפרץ בין קניה לאוגנדה

מוסקבה 29 (יופי"ע, עי"ר ע"צ) — בטאון המפלגה הקומוניסטית הסובייטית „פראבדה", האשים היום „כוחות אימפריאליסטיים", באומרו כי כוחות אלה אשמים במשבר שפרץ בין קניה לאוגנדה. השואף לדבריו לבלום את מאבקה של אפריקה לשחרור לאומי.

פרשן הבטאון הקומוניסטי, יורי צאפלין, כותב, כי הפשיטה הישראלית להצלת קרבנות מעשה החטיפה בשדה התעופה אנטבה היתה חלק מתכניה רחבה זו של „הכוחות האימפריאליסטיים".

לדברי הפרשן גיבשו „הכוחות האימפריאליסטיים" הכניות לזריעת פרוד בין המדינות האפריקאניות העצמאיות וליצירת מקורות נוספים של מתיחות.

„הפשיטה הפיראטית של ישראל בשדה התעופה אנטבה של אוגנדה היתה שיעור טוב בתחום זה", מציין הפרשן. „על ידי שימוש בשירותיהם של אנשי קומנדו ישראליים, רצו חוגים אימפריאליסטיים לערער את יכולת ההגנה של אוגנדה, להשמיד את מטוסיה ולגרום לדמורליזציה במדינה.

מזרח אפריקאנית על הפסקת טיסותיה בתוך אוגנדה והטיסות הבינלאומיות העוברות בשדה התעופה אנטבה נוכח המחסור בדלק המורגש באוגנדה.

חברת התעופה, שבבעלותן המשותפת של קניה, טנזניה ואוגנדה, צינה כי נמסר לה באורח רשמי על ידי ממשלת אוגנדה שמטוסיה אינם יכולים עוד לקבל דלק באנטבה.

עם זאת ימשכו הטיסות בין אנטבה לנאירובי, לאור העובדה שהמטוסים מדגם „די־סי־9" בקו זה מצוידים בכמות דלק המספיקה לביצוע טיסה לאנטבה וחזרה.

אין סיכוי לתיווך בין קניה לאוגנדה

מנאירובי נמסר, כי נראה שאין כל סיכוי להצלחת מאמצי התיווך ליישוב הסכסוך בין קניה לאוגנדה, מאחר שאתמול תקף הנשיא אידי אמין את נשיא קניה גומו קניאטה ובריטניה ניתקה את יחסיה הדיפלומטיים עם קמפלה.

בינתיים הודיעה חברת התעופה ה־

עיתוני בריטניה: ימי אידי אמין ספורים

לונדון 29 (ע"צ) — רוב עתוני בריטניה מביעים היום תמיכה בהחלטת הממשלה לנתק את היחסים הדיפלומאטיים עם אוגנדה.

תחת הכותרת „ניתוק היחסים עם רודן" כותב העתון „טיימס": „רק האוגנדים יכולים להשתחרר מהמשטר המביא להתפוררות המדינה".

העתון „דיילי מירור" מביע את הדעה, כי החלטת בריטניה תחליש את מעמדו של הנשיא אמין בקרב מנהיגי אפריקה.

העתון השמרני „דיילי מייל" כותב כי ממשלת בריטניה ההליטה לנתק את היחסים עם קמפלה, מאחר שהיא משוכנעת כי „ימי אמין ספורים".

בינתיים הגיע ללונדון יוססוס גיבס שהיה הנציב העליון הבריטי בקמפלה. בהגיעו לבירת בריטניה, סירב גיבס למסור כל הצהרה.

בריטניה מצפה שממשלת קמפלה תסכים להצעה שצרפת תקבל על עצמה את הגנת האינטרסים הבריטיים באוגנדה. טרם נתקבלה תשובת השלטונות האוגנדיים להצעה זו.

נומיירי מציע לתווך בין קניה ואוגנדה

חרטום 29 (יופי"ע) — נשיא סודן געפר נומיירי הציע היום את תיווכו לשם יישוב הסכסוך בין קניה לאוגנדה, כדי „לקיים את האחדות והסולידריות האפריקאנית" — על כך מסרה היום סוכנות הידיעות הסודאנית.

נומיירי פנה לנשיא קניה גומו קניאטה ולאידי אמין מאוגנדה והציע את שירותיו הטובים.

עצומה עם 100 אלף החתימות למען יהודי בריה"מ הובאה לבית המשלחת הסובייטית באו"ם

ניו יורק, 29 (עסט"א) — עצומה עמוסה ב־100 אלף חתימות של אמריקאנים התובעים חופש ליהודי בריה"מ הובאה עד לפתח בית המשלחת הסובייטית לאו"ם בהפגנת מחאה גדולה שהתקיימה היום נגד התעלמות הסובייטים מעקרונות „הסכם הלסינקי".

התובע הכללי של ברוקלין יוג'ין גולד שהוא יו"ר „המועצה הלאומית למען יהודי בריה"מ" אמר כי בריה"מ חתמה על ההסכם אולם מאז שמה ללעג את עקרונותיו בכך שהיא מונעת מיהודים רבים את זכויות האנוש שלהם ואת זכותם להגר.

גולד הצביע במיוחד על הסעיף בהסכם הלסינקי הדן באיחוד משפחות ואמר כי בריה"מ לא מלאה אחר הסכם זה. לעתה יש בידי השלטונות הסובייטים 130 אלף בקשות להגירה שעדיין לא היה בהן טיפול.

עם סגירת הגיליון

יוהאנסבורג 29 (עי"ר, יופי"ע ע"צ) אלפי תלמידים כושים יצאו היום מן הכיתות בעיר הכושית סוביטו ליד יוהאנסבורג, ולאחר מכן הורו השלטונות לסגור את כל בתי הספר.

כתב סוכנות ש"ק מסר מסוביטו, כי שישה בתי ספר כושיים הוצתו בסוביטו בפחות מיממה.

הלבנים העובדים במחלקה לחינוך הכושים בסוביטו, פונו הבוקר מן העיר, בעקבות הידיעות על התקריות.

רק בשבוע שעבר נפתחו מחדש בתי־הספר בסוביטו ובעיירות כושיים אחרים, חמישה שבועות לאחר המהומות על רקע שימוש בשפת אפריקאנס בבתי הספר. בהמומות אלה נספו 176 אנשים.

סקר של „בני ברית" קובע:

כל עיתוני ארה"ב שבחו את „מבצע יונתן"

ניו יורק 29 (עסט"א) — מבצע יוהוהנן לחילוץ בני הערובה מאנטבה זכה לשבחים מצד 49 מתוך 50 העתונים בעלי התפוצה הגבוהה ביותר בארה"ב.

לפי סקר של „הליגה נגד השמצה" של ארגון „בני ברית" שהתפרסם היום, 28 מתוך 40 עתונים לא הגיבו על מאמצי אוגנדה, הערבים ו„בני בריתם" לראות בפעולת החילוץ פגיעה בריבונות אוגנדה.

21 העתונים שהגיבו על הצעת ההחלטה האנטי ישראלית אשר נדחתה במועצת הביטחון, הדגישו כי היה זה תרגיל של צביעות וקראו לאו"ם לפעול בפעולה נגד הטרור הבינלאומי.

49 עתונים שבדרך כלל מביעים נקודות השקפה שונות על הסיכסוך במזרח התיכון המכו במבצע ההצלה הישראלי בהתלהבות רבה וציינו, כי זו דוגמה לעולם כולו כיצד יש לנהוג כלפי הטירור.

במאמרים ראשיים שהופיעו בעתונים מחוף לחוף ברחבי ארה"ב היתה הסכמה כללית שלא היה כל פתרון אחר נוכח סירובה המתמיד של הקהילה הבינלאומית לפתוח בפעולות נגד חטיפות מטוסים ותקיפות טרור רצחניות אחרות, רבים מן העתונים הביעו את התקוה כי המבצע המזהיר של ישראל יביא בסופו של דבר את האו"ם לנקוט במדיניות הולמת כלפי הטירור.

43 מיליון דולר הלוואה אמריקנית למצרים

קהיר 29 (עי"ר יופי"ע ע"צ) — מצרים תקבל הלוואות מארה"ב בסכום כולל של 93 מיליון דולר, כדי לבצע מספר תוכניות, כולל הרחבת נמל אלכסנדריה, מסרה היום שגרירות ארה"ב בקהיר.

מלווה אחד בסך 31 מיליון דולר נועד להקמת מפעלים לייצור צנורות ניקוז פלאסטיים שיותקנו במצרים העילית, כדי למנוע פגיעה בפוריות האדמה בשל מליחות וסיבות אחרות.

מלווה אחר ב־31 מיליון דולר נועד לבנק המצרי לפיתוח התעשייה, כדי לממן רכישת מוצרים ושירותים כארה"ב.

ההלוואה השלישית בסך 31 מיליון דולר נועדה להרחבת נמל אלכסנדריה — הוא הנמל העיקרי של מצרים.

הצי היווני יצא לים האגאי בתגובה לחדירת אניה טורקית

אתונה 29 (עי"ר) — יחידות הצי היווני יצאו היום לים הפתוח כאשר הגיעו ידיעות לאתונה שהאניה הסייסמוגרפית הטורקית — „סיסמיק־1" הגיעה לצפון הים האגאי במטרת חיפושי הנפט — זאת אמרו מקורות מהימנים.

המקורות ציינו, כי מרבית אניות הצי הפליגו מסאלוניקי וממפרץ פאלרון ליד אתונה, כדי לתגבר את הסיורים בים האגאי, איזור מריבה בין יוון לטורקיה.

מצפים שהאניות יסיירו בעיקר ליד האיים היווניים שבקרבת החוף האנאטולי של טורקיה.

עוד אמרו המקורות כי חיל האוויר היווני, שהועמד יחד עם הצי והצבא במצב מוקדם של כוננות כאשר הודיעה טורקיה על הפלגת „סיסמיק־1" חידש את סיוריו, כדי להבטיח שהאניה הטורקית לא תפגע בריבונותה של יוון במדף היבשתי.

יצויין כי יוון וטורקיה הסכימו בשעתו להעביר את הדיון בסכסוך בשאלת הים האגאי אל בית המשפט הבינלאומי בהאג, אך שתי המדינות לא ניסחו את ההוראות, שבלעדיהן לא יוכל בית המשפט הבינלאומי לפעול.

יוון וטורקיה קיימו בשבוע שעבר שיחות חשאיות, תוך מאמץ למצוא נוסחה, שתאפשר עריכת בדיקות על־ידי „סיסמיק־1" מבלי לפגוע בזכויותיה של יוון.

הליגה הערבית נתנה מילווה למוזאמביק

קאהיר 29 (ע"צ) — הליגה הערבית העניקה למוזמביק מלווה של 20 מיליון דולר בתנאי העדפה — על כך נמסר היום.

המלווה ניתן בהתאם להחלטות שנתקבלו בועידת הפיסגה האפריקאנית האחרונה, שנערכה בפורט־לואיס.

הארגון לאחדות אפריקה מגנה את הסיוע האיראני לדרום אפריקה ורודזיה

אדיס אבבה 29 (ע"צ) — הארגון לאחדות אפריקה גינה היום בחריפות את הסיוע הצבאי שאיראן נותנת לדרום אפריקה ולרודזיה.

בהודעה שפורסמה כאן ביום ה', והמסתמכת על ידיעה שפורסמה ע"י השבועון האמריקאני „ניוזוויק", קרא הארגון לאיראן להפסיק מיד את הסחר „המביש והמסוכן" הזה. הארגון מציין כי אספקת נשק לרודזיה ודרום אפריקה מהווה „מעשה איבה" כלפי המדינות החברות בארגון לאחדות אפריקה.

שגרירות יפאן במוסקבה מזהירה מפני הענקת מתנות לפקידים סובייטיים

מוסקבה 29 (יופי"ע) — השגרירות היפאנית הזהירה היום אנשי עסקים יפאניים מפני מסירת מתנות, כגון ויסקי וטבק, לפקידים סובייטיים.

האזהרה ניתנה, לאחר ששני מנהלים של חברה יפאנית נעצרו בברית המועצות כחשודים במתן שוחד לפקידים סובייטיים.

דובר השגרירות ציין, כי הנציגים היפאניים, מנהלים של חברת „ניצימן", אמרו, כי מסרו רק „ויסקי, טבק, מציתים, עטים ולוחות שנה לפקידים הסובייטיים". כמו"כ החליפו עמם בולי דואר.

פקידי השגרירות הטעימו כי מסירת מתנות מעין אלה היא נוהג מקובל בין אנשי עסקים יפאניים והם הופתעו כאשר בריה"מ נקטה לפתע צעדים חריפים.

פקידי השגרירות הופתעו במיוחד מאחר ששני המנהלים היפאניים נעצרו 24 שעות לפני שבריה"מ חתמה על הסכם בסך 250 מיליון דולר עם חברת „ניצימן" להקמת מפעל לזיקוק גאז טבעי בסיביר המערבית.

הפקידים היפאניים שנעצרו שוחררו בינתיים.

הוארך מעצרו של קאקואי טאנאקה

טוקיו 29 (ע"צ) — מעצרם של ראש ממשלת יפאן לשעבר קאקואי טאנאקה ומזכירו סוטיו גנוטו, הוארך בעשרה ימים נוספים עד ה־6 באוגוסט, לפי בקשת התובע הכללי. התובע הכללי עומד להמשיך בחקירתו של ראש הממשלה לשעבר בקשר עם קבלת שוחד מחברת „לוקהיד". כזכור האשם טאנאקה בקבלת סכום של חצי מיליארד ייאן (1,666,000 דולר) מהחברה האמריקאית.

לאחר שטאנאקה נעצר ביום ב', החרימו שלטונות בית הסוהר את כל חפציו האישיים, ובמיוחד את חגורתו כדי שלא יוכל להתאבד.

לאחר סירב טאנאקה לאכול את ארוחת הבוקר שהוגשה לו — קערית אורז מהביל, קערית מרק סויה וספל תה ירוק.

העתון „מיניצ'י" מציין, כי לאחר ששהה במשך הלילה בתא, היה טאנאקה חיוור ועיניו היו אדומות.

„על האמריקאנים לחדול מחלוקת אושרם לערבים"

אינדיאנאפוליס, 29 (יופי"ע) — ראש המינהל הפדרלי לאנרגיה, פרנק זארב, קרא אתמול לאמריקאנים „להפסיק חלוקת אושרם לערבים" ולהסכים להעלאת מחירי הדלק ולצעדי חסכון בשדה האנרגיה, כדי שארה"ב לא תהיה פגיעה במידה כזו.

„עלינו להפיק אנרגיה משלנו ולהבטיח עבודה לאמריקאנים ועלינו להפסיק לחלוק את אושרנו לערבים, כדי ליצור עבודה במדינות ערב", אמר זארב.

הוא התייחס לפעולה שננקטה על ידי הרשות בדבר העלאת מחיר הגז הטבעי.

בין הצעדים שהציע — הכפלת תפוקת הפחם בארה"ב, הרחבת המתקנים ליצור אנרגיה גרעינית וגיבוש תכנית לאגירת נפט לצרכים אסטרטגיים.

מת הגאנגסטר היהודי מיקי כהן

לוס אנג'לס 29 (יופי"ע) — מיקי כהן, הגאנגסטר היהודי האמריקאי, בעל פני היה, שרכש לו פרסום רב במהלך קריירה אלימה בעולם התחתון בארה"ב, מת היום מוות טבעי בבית חולים, בגיל 67.

הברנש הקטן והקשוח, שהלביש את נשיו בפרוות וקישט אותן ביהלומים, מת במרכז הרפואי של האוניברסיטה של קליפורניה, שם אושפז ביום שלישי במצב קשה. באוקטובר אשתקד נותח בשל סרטן בקיבה, ומותו נבע מסיבוכים שלאחר הניתוח, אמר דובר בית החולים.

מיקי כהן היה בשקט בשנים האחרונות. הוא היה משותק חלקית בשל פגיעה במוח, כתוצאה ממכה שהונחה על ראשו אחד האסירים בבית הכלא הפדרלי באטלאנטה ב־1963. כהן ריצה אז עונש מאסר בשל השתמטות מתשלום מיסים.

הוא ריצה 10 שנים בבית הכלא על השתמטות תשלום מיסים פדראליים בסכום העולה על 300 אלף דולר ועל מסירת דו"ח כוזב לשלטונות מס ההכנסה.

שני איטלקים נידונו למאסר על חטיפת נכדו של גטי

לאגונגרו, איטליה, 29 (יופי"ע ו־ע"ר) — בית משפט דן היום ל־16 ול־8 שנות מאסר שני איטלקים, שהיו חברים בכנופיה שחטפה את נכדו של איל־הנפט האמריקאני פול גטי ושלחו את אזנו הימנית של הצעיר באמצעות הדואר לעתון ברומא.

שלושה שופטי בית המשפט דנו למאסר את ג'וזפה לאמאנה ואנטוניו מאנקוזו וזיכו 7 נאשמים אחרים.

בין הנאשמים שזוכו היה גירולאמו פירומאלי, הנחשב כמנהיג המאפיה [illegible]

בעצם תשעת הימים

קונצרט הפילהרמונית בכיכר מלכי ישראל מטעם עת"א

בהשמעת צלילי הפתיחה „1812" לצ'ייקובסקי בליווי רעם 16 תותחים מעל בריכת בנין העיריה ובהפעלת זיקוקין דינור מרהיבים — נסתיים אמש „הקונצרט לציבור הרחב" של התזמורת הפילהרמונית ברחבת כיכר מלכי ישראל בתל־אביב, שנערך בתוך ימי תשעת הימים שהיהודים נוהגים אבל על חרבן בית המקדש.

הקונצרט אליו נלוו אפקטים בודדים של תאורה נתקבל בהתלהבות על ידי הקהל שמנה 25 אלף איש.

מעל בריכת המים שבכיכר הוקם מבנה פתוח לעבר הקהל בו ישבו חברי התזמורת בחולצות לבנות ומכנסים כהים. הם ניגנו 6 יצירות וליוו בנגינתם עד 3 אריות מאופרות בביצועו של זובין מהטה.

חלונות בנין העיריה היו מוארים כולם וכן התקנו תאורה ססגונית וקישוטים בפינות השונות של הכיכר. הרחובות שמסביב נסגרו לתנועת כלי רכב בשעת הקונצרט.

ראש העיריה שלמה להט הודה לפני הקונצרט לכל אלה שתרמו לביצועו ובמיוחד למנצח זובין מהטה. בסוף הקונצרט הודיע מר להט על ההוצאה שהשיגה אסתר רוט בריצת הסיום באולימפיאדה.

נשיא צרפת יבקר בסעודיה

פאריס, 29 (עי"ר, ע"צ) — נשיא צרפת ואלרי ז'יסקר דסטן הודיע היום כי יערוך בראשית השנה הבאה ביקור רשמי בסעודיה.

בקבלו את כתב האמנה של השגריר הסעודי החדש בצרפת, השייך גאמיל אל חג'יילאן, אמר הנשיא כי צרפת לא תחוס על כל מאמץ כדי לסייע לסעודיה בפיתוחה הכלכלי והתעשייתי.

להלן אמר כי „באשר לשאלת המזרח התיכון, קיימת תמימות דעים בינינו, הבאה לידי ביטוי בעמדה שלא ייתכן שלום בר קיימא אשר לא היה מבוסס על הצדק.

„בעיני צרפת, הצדק פירושו הכרה בזכות הערבים להשיב לעצמם את הטריטוריה שלהם, זכות הפלשתינים למולדת, וזכות כל מדינות האיזור לחיות בשלום בגבולות בטוחים, מוכרים וכני ערובה".

בשאלת לבנון אמר כי „המאורעות הטרגיים של לבנון מחייבים פתרון דחוף. ממשלת צרפת מוכנה כפי שהצהרתי כבר בעבר, להשתתף כמיטב יכולתה בגיבוש פתרון זה, שעליו יהיה להבטיח את האחדות, השלמות והריבונות של לבנון".

הבול ששוויו 180,000 לישייש

לונדון, 29 (ע"צ) הבול היקר ביותר בעולם — בול של גויאנה הבריטית משנת 1856 — בצבע שחור בעל ערך נומינלי של סנט אחד שווה עתה 180,000 לירות שטרלינג.

במהדורה האחרונה של קטלוג סטנלי גיבונס, שייצא לאור ב־13 באוגוסט צויין כי בול זה הוערך עתה במחיר העולה ב־15 אחוז על זה משנת 1975.

הרב הראשי לישראל הגר"ש גורן (משמאל) כשהוא מגיש לרב ש. י. זוין (באמצע) את מגילת ההענקה „פרס כ"ץ" על פעולתו בעריכת האנציקלופדיה התלמודית בטקס שמלכתי שנערך במשכן נשיא ישראל בירושלים. [illegible]

יהודי בריטניה הטילו חרם על מלון „דורצסטר" שעבר לערבים

לונדון 29 (סט"א) — מאז שהמלון הלונדוני המפואר „דורצסטר" עבר לבעלות אנשי עסק ערביים הוא החל לאבד כמה מלקוחותיו הוותיקים והחשובים.

לפחות שבעה מבין הארגונים היהודיים הגדולים בבריטניה ביטלו או מתכוננים לבטל אירועים שהיו צריכים להתקיים במלון זה.

על אלה נמנים ידידי האוניברסיטה העברית, האגודה האנגלו־ישראלית, המגבית היהודית המאוחדת, „אורט", הליגה נגד שחפת והאגודה למען העיוור.

„קרן וולפסון" ביטלה ארוחת צהריים וחברת „מרקס אנד ספנסר" שבבעלות משפחת זיו, הודיעה לא תקיים עוד את האסיפה השנתית של בעלי המניות במלון זה.

הנהלת המלון מנסה להתעלם מההתרחשויות הללו. „כל זה כלל לא הכרחי, המלון לא נשתנה במשהו כלשהו", אמר קצין העתונות של המלון. יתר על כן עדיין אין סימן שהלקוחות היהודים הפרטיים עוזבים אותו במכוון. רק בשבוע שעבר הגיעו שאלות על קיום חגיגות בר־מצוה וחתונות.

אף־על־פי־כן אין ספק שהמנהיגות היהודית בבריטניה, על אף התנגדותה באופן עקרוני למעשי חרם, גומלת לערבים שהכריזו חרם על ישראל באותו נשק עצמו.

5 נידונו למוות על ניסיון להפיל את השלטון בגאנה

אקרה, 29 (ע"ר) — בית משפט צבאי הרשיע היום 5 אנשים בקשר להפלת ממשלת גאנה, ודן אותם למוות בירייה, מסרה סוכנות הידיעות של גאנה.

הנידונים למוות הם 4 קצינים ואיש עסקים.

רבין הוזמן לצוות החשיבה למציאת מכנה משותף למצע המדיני של מפלגת העבודה

מאת סופרנו לענייני מפלגות

צוות החשיבה של מפלגת העבודה החליט להזמין את ראש הממשלה יצחק רבין להופיע בפניו כדי למצוא מכנה משותף למצע המדיני של המפלגה.

בפני צוות החשיבה מונחות 4 הצעות: של ח"כ אבא אבן, של יוסף תקוע, של א. בן־נתן ושל י. הראל. הנושאים השנויים במחלוקת הם האם פשרה טריטוריאלית חלה גם על יהודה ושומרון והאם מדיניות ישראל צריכה להיות מכוונת רק לשלום כולל או גם להסדרי ביניים.

לראשונה הסכים גם אבא אבן לנוסח השולל הקמת מדינה שלישית בין ישראל וירדן, אם כי מצדד בהקמת מדינה פלשתינאית.

בחוגי מפלגת העבודה צופים למשבר קשה בשאלת הנוסח המוסכם של המצע המדיני שכן המפלגה נתונה בלחץ מצד אחד של ח"כ משה דיין שאיים לפרוש אם יוחלט על פשרה טריטוריאלית ביהודה ושומרון ומצד האחר בלחץ חוגי מפ"ם התובעים הכרזה מפורשת לנכונות ישראל לפשרה טריטוריאלית וויתורים מרחיקי לכת ביהודה ושומרון.

אתמול הוגש ערעור גם על הרכב הוועדה המכינה את ועידת מפלגת העבודה. כמו כן נמתחה ביקורת על אופן ההחלטות בוועדת ההחלטות של המערך. חברי הכנסת עדי אמוראי, ישראל קרגמן והחה קורן אמרו כי ההחלטה בדבר מס ערך מוסף נתקבלה תוך חלוקת השרים לכאלה המייצגים את דעת הממשלה ולכאלה המייצגים את ההסתדרות. הוחלט כי לוועדת ההכרעות יצורפו שבעה אנשים נוספים וכן יבוא חבר נוסף במקומו של פנחס ספיר ז"ל.

כנס היערכות בירושלים של הגוש לליכוד ותמורה במפד"ל

ד"ר רפאל: אנו יוצאים למאבק על המשך דרכה ההסטורית של התנועה

למעלה מ־500 חברים, החברות מעסקני התנועה בירושלים, רבנים פעילי שכונות, מוסמכים מורים, אקדמאים ובעלי מקצועות חופשיים, עולים חדשים וותיקי התנועה — מילאו את אולם „מגדל הרב קוק" בירושלים בכנס היערכות של „הגוש לליכוד ותמורה" במפד"ל.

שר הדתות ד"ר יצחק רפאל הרצה על דרכה של סיעת „ליכוד ותמורה" ואמר: בבחירות אלו אין סיעתנו רוצה דבר לעצמה אלא להציל את התנועה כולה. אנו יוצאים למאבק על המשך דרכה ההיסטורית של תנועתנו ולכן אין אנו נוכנים לוותר על עקרונות היסוד של המזרחי והפועל המזרחי. משום כך אנו רואים את עיקר שליחותנו בתחום הרוח, החינוך הדתי ויעודנו הוא בניין חיי הדת והתורה במדינה.

ד"ר רפאל הביע תקוותו כי התנועה תהיה מלוכדת הכל לצאת מהקיפאון שבו היא נתונה ולהביא להגברת כוחה והשפעתה במדינה. אחת הדרכים לכך היא קיום הבחירות הפנימיות במועדן שכן גם התנועה חייבת להיפקד אחת לארבע שנים.

הנואם הביע צערו על כך שהיהדות הדתית איננה נערכת כראוי לאפשרות של שינוי שיטת הבחירות לכנסת דבר שהוא צפוי. לבעיות הדת אין דואג זולת היהדות הדתית. אם יחולש כוחה של מחנה זה כתוצאה משינוי שיטת הבחירות — אז כל ההישגים בתחום הדתי מוטלים בספק.

בסוקרו בעיות החוץ והביטחון הביע דעתו כי עדיין אין התנאים בשלים למשא ומתן אמיתי על שלום. הבעיה המרכזית היא עצמם הפער התבוחה. הפתרון לבעיות אלו אינו קל ומחייב זמן.

ד"ר שאקי קורא לצמצום הפער החברתי

ד"ר אבנר שאקי עמד אף הוא על תפקידה המרכזי של התנועה בתחום פתרון בעיות חברה בצמצום פערים חברתיים. אמר כי בהחליטו לשוב לפעילות בתנועה הצטרף ל„ליכוד ותמורה" משום שנוכח כי רק בסיעה זו נעשה ניסיון ממשי ומעשי לגיבוש בני־העדות ולהסרת המחיצות.

בהקשר לכך קרא ד"ר שאקי לממשלה להגדיל הקצב התמיכה במוסדות תורה וישיבות. אין כל סיבה שלא להשוות התמיכה במוסדות אלו לתמיכה הניתנת למוסדות להשכלה גבוהה.

עמרם הרוש חבר הנהלת עיריית ירושלים אמר כי מי ששרד לגור התנועה לא ילך שולל אחר סיסמאות ריקות מתוכן. המפד"ל [illegible] לעמוד בפרץ בכל המשברים הפוקדים את הציבור בישראל. [illegible] קבוצה גבב של עסקנים מבין עולי גרוזיה הודיעו על הצטרפותם לתנועה לסיעה.

פתח וניהל את הכינוס גדל שרייבר יו"ר המועצה הדתית בירושלים, אמר כי ראשי הסיעה חותרים ללכד את השורות בתנועה ולשלב בתוכם כל דבר [illegible] הבדל הוב העדה. לאחר שהשיחיקה כוחה היא מבקשת עתה להביא תמורה בתנועה [illegible] אנו מעתיקים בבדק בית [illegible] הצלאה כחדש של מישנת [illegible] וציוויה הלאומים [illegible] לביטוי על ידי מייסדיה וראש[illegible]

בע"ה

עצרת התיחדות עם קהילת חברון

אזכרה לקדושי חברון, במלאת 47 שנה לטבח היהודים במאורעות תרפ"ט, תתקיים אי"ה ביום ראשון, י"ט מנחם־אב תשל"ו (15.8.76) בבית העלמין בחברון.

פרטים יפורסמו בהקדם.

האגודה לחידוש הישוב היהודי בחברון
מטה העצרת.

נחתם הסכם סוריה־אש"ף

(סוף מעמוד ראשון)

מנהיגים בביירות מסתייגים מההסכם

בביירות הביעו היום מנהיגים של סיעות לבנוניות מסויימות הסתייגויות לגבי הסכם הפסקת האש, באמרם כי הפסקת האש לא תועיל אלא אם כן תסתייע בכוח.

הן הפלגנות הנוצרית והן סיעות מתונות מסויימות קראו להפסקת אש שתסתייע בכוח צבאי, בתגובות שהשמיעו עוד בטרם נודעו הפרטים המלאים על התוכנית שעובדה בדמשק.

כאילו להדגיש כי המשבר עודנו רחוק מפתרונו, נמשכו ההפגזות בסביב למחנה הפליטים תל אל זעתר, הנצור זה 5 שבועות בידי כוחות נוצריים.

שוב נדחה פינוי הפצועים מתל אל־זעתר

שוב תכנן היום הצלב האדום הבינלאומי לפנות את הפצועים שבמחנה, שמספרם נאמד ב־1000, אולם הפינוי נדחה משום שמפקדים נוצריים מסויימים אמרו כי לא קיבלו הוראות ממנהיגיהם הפוליטיים להסכים להפסקת האש.

מחר בבקר שוב ייעשה ניסיון, כדי לפנות את הפצועים הנתונים במצב קשה ביותר בתל אל זעתר.

התושבים המוסלמים בורחים

בינתיים נמסר, כי במרחק שני ק"מ מתל אל זעתר, נמלטים התושבים המוסלמים משכונת נבעה, המובלעת הפלשתינית השניה בתוך האיזור הנוצרי שבמזרח ביירות.

שכונת עוני זו שבה התגוררו כ־200,000 תושבים לפני פרוץ מלחמת האזרחים, נותרו כיום רק כ־15,000 תושבים.

לדברי המפקד הנוצרי הממונה על גזרה זו, מארגנים עתה שיירות כדי להוציא את התושבים משכונה זו אל השכונות הערביות שבשליטת המוסלמים.

המוסלמים: הנוצרים הפריעו על גיוס כללי

הכוחות המוסלמים האשימו היום את הכוחות הנוצריים ב„שימוש בטרור כדי לאלץ את תושבי פרברי המזרח לעזוב לצמיתות את האיזור.

תחנת שידור של המוסלמים טענה היום, כי הפלגות הנוצריות הכריזו על גיוס כללי של כוחותיהם.

חודשה אספקת דלק לביירות

מצידון שבדרום לבנון נמסר, על בואן של מיכליות נפט לנמל זה, והודות לכך החלה הספקת דלק למערב ביירות, כלומר לשכונות המוסלמיות של עיר הבירה. תורים של מאות מכוניות ניצבים לפני תחנות הדלק, אולם החלוקה מתנהלת באיטיות, שכן בעלי המכוניות נאלצים לשאוב ביד את הדלק בגלל העדר החשמל.

במוסקבה כתב היום מומחה סובייטי בענייני המזרח התיכון, כי חלוקה של לבנון תחריף את הסכנה לשלום העולם.

ולאדימיר קודריאבצב כתב היום בעתון הממשלה הסובייטי „איזבסטיה" כי „חוגים אימפריאליסטיים מבקשים להקים בלבנון את תחנתם הקדומית, בצורת „ישראל ערבית".

הסורים והפלשתינים החליפו שבויים

כוויית 29 (ע"ר) — סוריה ואש"ף החליפו אתמול בשבויים, שנפלו לידי שני הצדדים הלוחמים בקרבות שנערכו בלבנון — על כך מסר היום העתון „אל אנבאא".

העתון מציין, כי החלפת השבויים הוסכמה בשיחות הפיוס שנערכו בדמשק.

מבצע פרסום

כל מוסר מודעה בעתון „הצופה"

באמצעות פרסום „פרבר"

רחוב רבי עקיבא 45 בני־ברק

טלפונים: 782633, 798196
ובלילה: 780293

יקבל שי נאה בעל ערך

כל הקודם זוכה

פרסום פרבר

4 מיליון מ"ר—היקף התחלות הבנייה ב־1976

שר השיכון – משבר חמור צפוי בסוף 1977

אם נפעל בהגיון בכלכלי, לשמור ... על הדופק ולהקפיד על ... יזה, עבודה הוגנים והדוקים ... להעביר את תקופת ההאטה ... כחיה בענף הבנייה בשלום, לא ... לשפל המר ולאבטלה ו... על הוש הדרה הטכנולוגי הענף" — אמר אתמול שר השיכון, מר אברהם עופר, בישיבת מרכז התאחדות פועלי הבניה, ש... כנסה לדון במצב בענף.

השר עופר גילה כי במחצית הר... שונה של שנת 1976 הוחל בבניית 16,0.. דירות חדשות, 10 אלפים ... רות על ידי הקבלנים הפרטיים ו... שת אלפים על ידי הבנייה הצ... בורית.

השר העריך, כי מספר דומה של ... רות יתחילו לבנות גם במחצית השנייה של שנת 1976. יחד עם ה... ... המוגברת של מוסדות ציבור, ... יע ההיקף הכללי של התחלות ה... ... ב־1976 ל־4.5 מיליון מ"ר. ... ומספר זה יש להוסיף גם את עבודות ... פר וההשקעות הניכרות שבמבצע ... ום משרד השיכון. „היקף זה באפ... ר לנו להימנע ממשבר חמור בענף ... מנע כבר עתה כיתן נוסח שבת 7—1966 עם כל ההשלכות החברתיות הכלכליות הנובעות מכך".

בפתח דבריו הדגיש השר עופר, כי בשנת 1974 פעל בכוונה להאיט את קצב הבנייה הגדול שהיה אותה תקופה, משום המחסור בפועלי בניין, ציוד וחומרי בניין. ב־1973 הגענו להתחלות בנייה של 8.5 מיליון מ"ר, ב־1973 ו־1974 ל־7.25 מיליון מ"ר — היקף ההתחלות שלא יכולנו לעמוד בו מבחינת המשאבים הכלכליים וכוח האדם.

שמירה על מינימום של התחלות בנייה

השר הוסיף, כי ב־1975 הוחל בבניית רק 5.5 מיליון מ"ר ואז הסתמן ראשית המשבר בענף עקב ההתחלות הנמוכות, אך היקפי הבנייה הגדולים משנים קודמות איפשרו לענף להמשיך ולהתקיים בהעסקה מלאה.

אולם, כבר הצימצום של שנת 1975 הביא להלכנסת מספר הפועלים המועסקים בענף מהשטחים, כדי מחצית ואף צימצום מספר הפועלים הישראליים בענף ב־7,000. „עיקר מאמצי בשנה 1976 בדיונים עם משרד האוצר, בממשלה ובכנסת, התרכזו בשמירה על מינימום של התחלות בנייה בענף, כדי למנוע משבר חמור. אני חייב לציין ש־במאמצים אלה נעזרתי על ידי ראש הממשלה ושרי האוצר והעבודה. אני מקווה שהצלחתי לדחות את המשבר בענף בשנת 1976".

משבר חמור בענף צפוי בסוף 1977

שר השיכון הסעים, כי בשנת 1976 יסתיימו כששה מיליון מ"ר בנייה מהתחלות שנים קודמות. אולם, הוא הדגיש, כי לפי תמונת המצב הקיים בענף צפוי משבר חמור בענף בסוף שנת 1977. משום כך הבטיח להיאבק שתקציב השנה הבאה של משרד השיכון יבטיח מינימום של התחלות בנייה בהיקף של חמישה מיליון מ"ר, על מנת למנוע מחסור בדירות ו־אבטלה המורה.

שגשוג בענף הבנייה בשטחים

שר השיכון סיפר כי לעומת ה־מצב בישראל קיימת פריחה של ענף הבנייה בשטחים ביהודה ושומרון ובעזה ומהיקף של 150 אלף מ"ר התחלות ב־1968 הם יגיעו למיליון מ"ר התחלות בשנת 1976. היקף זה מקל על תעשיית חומרי הבנייה ב־ישראל וענף המלט.

משרד השיכון עובד עם 40 קבלנים

שר השיכון הדגיש, כי מתוך 2,500 קבלנים הפועלים במשק, עובד משרד השיכון עם 40 קבלנים גדולים בלבד, משום כך „אנו עובדים ב־שיטה של מכרזים סגורים עם אותם קבלנים שעבדו עם המשרד בתקופת השיא, השתדל, למרות הקיצוץ ב־תקציב, להמשיך ולהעדיף קבלנים אלה בעייסה זו גם בתקופת ה־האטה", אמר השר.

נסתיימו קייטנות לאמהות ברוכות ילדים בפ"ת

150 אמהות ברוכות ילדים סיימו השבוע קייטנות שאורגנו ע"י עיריית פתח־תקוה ובשיתוף ארגוני נשים — (ארגון אמהות עובדות, נשות הפועל המזרחי ונשות פועלי אגודי"י) יחד אתם שהו בקייטנה שנמשכה כ־3 שבועות כ־220 ילדים.

במפעל הקייטנות המרכזי של עי־רית פתח־תקוה השתתפו השנה כ־3000 חניכים מכיתות א—ד. 500 מהם ישהו בקייטנת תחביב והשתתפו ב־קורסים פעלתניים כמו — ציור, קר־מיקה, מחול וכו'. קייטנה זו התקיימה ב„בית ההלמ"ד העירוני". הקייטנה המרכזית שבה השתתפו כ־2500 חני־כים היתה בפארק הירקון שליד מבצר אנטיפטרוס.

פרופ' א. רובינשטיין: „האינפלציה בישראל — פשע מאורגן"

הגדרת האינפלציה בישראל כ„פשע מאורגן" שהשלטון והשכבות הנהנות ממנה נותנות לה יד, ואזהרה מפני זעזועים חברתיים עצומים שתביא אינפלציה זו — נשמעו אתמול מפי מקים תנועת „שינוי" פרופ' אמנון רובינשטיין, בהרצאתו במועדון „רו־טרי" בבית ציוני אמריקה.

פרופ' רובינשטיין קרא לכל מי שגורל ישראל קרוב לליבו, ולא רק גורמי המישטר אלא גם אנשי כלכלה וחברה, להאבק בכל דרך נגד האינ־פלציה העתידה לקטול במשק. „עלינו להכיר כי אין לראות בהמשך האינ־פלציה בעוצמתה הנוכחית אלא פשע לאומי ופשע מאורגן, ולהפסיק את קשר השתיקה סביבה", אמר.

חוסל הסכסוך בבתי המלאכה באשדוד

סכסוך העבודה בבתי המלאכה ב־נמל אשדוד, הנמשך זה שמונה חוד־שים והמעכב למעשה את הפעלת מסוף המכולות בנמל, מצא את פת־רונו עם חתימת הסכם לישוב כל חי־לוקי הדעות בין הצדדים.

לפי המוסכם תשלים הנהלת הנמל את מלוא השכר ל־14 עובדים אשר סירבו למלא הוראות ההנהלה בחודש מרץ השנה ובתוך כך בטלו מעבודתם ימים אחדים.

כן הוסכם, כי חישוב שעות נוספות ייעשה בדומה למקובל בנמל חיפה, דהיינו — עבור כל שעתיים ו־40 דקות יירשמו 4 שעות נוספות. אולם דרישת העובדים לאימוץ השיטה ה־חיפאית לרישום שעות נוספות באופן אוטומטי לא נתקבלה.

עובדת מד"א נהרגה ושׁשה נפצעו בתאונה

ופלוטתה המקרית של עובדת מד"א להצטרף לנסיעה של אמבולנס שהוז־... להסיע חולה — עלה לה אתמול ... ייה. יחד עמה נפצעו קשה 6 אנ־... ים נוספים, בעת שהאמבולנס הת־... ש בשלוש מכוניות חונות בדרך ... לים בבאר־שבע.

האמבולנס, נהוג בידי יצחק בר כ־... אר־שבע, הוזעק אל ביתו של בבר ... ימון, צעיר בן 21 שחש קוצר נשימה ... היה צורך להסיעו לבית־חולים. אל האמבולנס הצטרפו שניים מעובדי ... ד"א: רות פריינסה, בת 22, ואלונ־... אי בן 17 ושמו שעון דחילקיה. רות ... ינה נמנית כלל עם עובדי מד"א ... באר־שבע אלא היא עובדת בדימו־... נ. אולם היא נמצאה במקום במקרה וכאשר נתקבלה הקריאה לעזרת ה־אמבולנס החליטה להצטרף לנסיעה כדי לעזור בהעברת החולה.

בהגיע האמבולנס לבית ביטון הו־עלה עליו החולה ואליו הצטרפו גם שלושה מבני משפחתו: יוסף ביטון בן 70, יוסף בר־ששת, בן 34, ועליזה ביטון.

בדרך לבית־החולים אירעה התאו־נה וכתוצאה מכך נהרגה רות פריי־סה וכל שאר נוסעי האמבולנס, לר־בות הנהג והחולה, נפצעו קשה. כולם הועברו לטיפול בבית־החולים „סורו־קה" בבאר־שבע, משם נמסר כי על אף היותם פצועים קשה אין סכנה לחייהם.

חשוד בפריצה בזמן ביקורה של „מיס תבל"

צעיר החשוד בפריצה ונסיון רצח ... יום בואה של „מיס תבל" לביקור ... עיירת מגוריה קריית טבעון — נע־... ל־15 יום לחקירה.

החשוד מסעוד (בן חנניה) כהן מ־... יית טבעון הובא בפני שופט הש־... ם החיפאי מר חיים פיזם. לדברי ... המשטרה פרץ החשוד ביום ה־... ביתו של סלומון קוק ברחוב הגפן ... דקר את בעל הבית ופצעו קשה.

... זה היום אשר בו ביקרה „מיס ... רינה מור בעיירת מגוריה, ו־... כל תושבי העיירה עזבו את בתיהם ויצאו לרחובות העיירה כדי להקביל את פניה. מסתבר, שהעדר התושבים מבתיהם היה רקע נוח ל־מעשה־פריצה, אלא שבעל הדירה חזר לביתו לפני המועד המצופה.

המשטרה טוענת, כי בראות החשוד את בעל הדירה חוזר התנפל עליו, דקר אותו פעמיים בחזהו ונמלט דרך החלון.

לטענת המשטרה זיהה המתלונן את החשוד ואף מסר את שמו למשטרה. ב"כ המשטרה אמר כי סלומון קוק מאושפז בבית־החולים „רמב"ם" ו־מצבו מוסיף להיות קשה.

מחנה קייץ חב"ד

לתלמידי ישיבות תיכוניות

יפתח בין התאריכים ט"ו מנחם־אב (11.8.76) עד כ"ד מנ"א (20.8.76) • יתקיים מחנה קייץ ב„נס־הרים" ליד הרי ירושלים • אוירה נעימה ובלתי רגילה

בתכנית:

* מסעות ניווט
* סיורים מודרכים בהרי ירושלים
* פעולות חברה שונות

המחנה מיועד לבנים בגיל 17—13.
מחיר המחנה 130 ל"י. המחנה בפיקוח משרד החינוך
המעוניינים מתבקשים לשלוח את הפרטים הבאים:
שם, כתובת, גיל וצ'יק ע"ס 130 ל"י, לרשת חב"ד ת.ד. 19 כפר חב"ד.

שמחים להודיע על פתיחת

קייטנת חב"ד

לתלמידי כיתות ד—ז

הקייטנה תתקיים בכפר חב"ד בתנאי פנימיות.

לבנים מי"ב מנחם־אב (6.8.76) עד כ"ג מנחם־אב (17.8.76)
לבנות מכ"ב מנחם־אב (18.8.76) עד א' אלול (27.8.76)

מחיר הקייטנה 200 ל"י בלבד

המעוניינים מתבקשים לשלוח את הפרטים הבאים:
שם, כתובת, גיל וצ'ק ע"ס 200 ל"י לת.ד. 19 כפר־חב"ד
פרטים נוספים, טלפון 03—944407.

אבל וציפיה אחר כתלנו

(סוף מעמוד 5)

ב ערב תשעה־באב האחרון, שאל אותו בן־אחיו, הרב רפאל הכהן קוק ז"ל, שאלה הלכה־למעשה: אם מחנכין קטן לצום בתשעה־באב? ומן הרב ענה לו: ממשמעות הסוגיא במסכת יומא (פ"ב, א), שנזכר בה חנוך קטן, רק לענין צום יום־הכיפורים, „מחנכין אותן לפני שנה ולפני שנתיים" משמע שלשאר תעניות לא. אמנם זה מתקשר יותר עם מחלוקת הראשונים אם מחנכין קטנים גם למצוות דרבנן. ואולי יש מקום לחלק בין חינוך לצום בתשעה־באב לחנוך בכל ענין דרבנן, בהסתמך על דברי הרא"ש במועד־קטן האומר שקטן פטור מאבלות, אפילו מופלא הסמוך לאיש, כטעם שאין מחנכין באבלות, ולאבלות זו יש נימוק נוסף שלא לחנך, מטעם ש„מהרה יבנה המקדש".

„ותבנה בית־המקדש במהרה בימינו"

„הכרתנו היא, שכל הקלקולים הפרטיים באים, כחסרונה של הארת־החיים הכללית. חורבן בית־המקדש, שנטל כבוד מבית־חיינו, הוא הוא הגורם שעולמנו נחשך, הנשמות סובלות מצרים ומחשכים, ומזה באים הגרעונות הגורמים לכל חטא, לכל עוון ופשע.

על כן מוכרחה היא הנשמה הישראלית, לבקש את תיקונה בשורש הדברים: יוחזר כבוד־ה' על מכונו, יחזור ויתגלה הדר־הקודש וזיוו בעולם, והכל ישוב כקדם.

„ותבנה בית המקדש במהרה בימינו" — השאיפה למהירות הבנין, מעניקה בתוכה עוז של קדושה מבריקה בנשמתנו. השקיקה שהמהירות הזאת תהיה בימינו, מקשרת את כל מהות החיים שלנו, גם בצורתם הזמנית, ליסוד הקדושה השלמה, העליונה, שכל הארץ האירה והאיר מכבודה" (עולת ראי"ה, ח"א, עמ' קכ"ט).

מורא מקדש

„ראו חז"ל לקיים קדושת המקדש, כדי שתתמיד בנו היראה העליונה של מורא־מקדש — „ולא מן המקדש אתה ירא, אלא ממי שהזהיר על המקדש" (יבמות ו', א) — וכשם שהתורה הרחיקה את האדם ברוב הפעמים מן המקדש, כי דוקא על ידי הריחוק יכנס הגודל והמורא בלב, כמו שכתב הרמב"ם במורה־נבוכים ח"ג פרק מ"ז, ובעל ספר החינוך במצוה קפ"ד בלא־תעשה „ואל יבוא בכל עת אל הקודש".

— — — והננו עומדים ביראה מרחוק, ומצפים לחסד־ה', שישוב ירחמנו ויאר לנו באור גאולה שלמה, שנזכה על ידה לטהרה גבוהה, באופן שנוכל להתקרב לבית תפארתנו, בכל מידת הקדושה הראויה לו" („משפט כהן", עמ' ר"ג— ר"ד).

ועדת העבודה דנה בשביתות חלקיות

נציגי ההסתדרות מתנגדים לחוק יישוב סכסוכי העבודה

נציגי ההסתדרות הביעו התנג־דות — בישיבת ועדת העבודה של הכנסת אתמול בראשותה של הח"כ שושנה ארבלי־אלמוזלינו — להצעת „חוק יישוב סכסוכי עבודה (תיקון מס' 8) תשל"ו—1976".

בחוק מוצע, כי בכל „שביתה חל־קית בלתי־מוגנת" — במקום עבודה מסויים — ביה"ד האזורי לעבודה מוסמך לקבוע שזוהי „שביתה חל־קית בלתי מוגנת" והמעסיק יהיה רשאי לנכות מיידית 50 אחוז משכר העובד וזאת — עד שביה"ד יקבע סופית אחוז הניכוי מהמשכורת, ב־התאם לאחוז התפוקה בעבודה בזמן השביתה החלקית.

נציגי ההסתדרות וחברי הועדה המרכזת צבי נתנזון, ישראל קיסר, זאב אושפיז וקרן צבי — טענו, כי הם אינם באים להגן על תופעות ה־סנקציות ואינם גורסים שצריך לש־לם בשל אי־עבודה. אך התערבות הממשלה ע"י חוקים וצווים — אין בכוחם למנוע הפעלת סנקציות.

נציגי ההסתדרות גורסים, כי גם בעניני שביתות חלקיות ימצא פתרון במסגרת הסכם עבודה שייחתם בין ההסתדרות למעביד. כמו כן ביקשו לתת שהות של כחודשיים לשם הכנת הסכם כזה.

החוק לא יפגע בסמכויות ההסתדרות

יו"ר ועדת העבודה, הח"כ ש. ארבלי־אלמוזלינו אמרה, כי אין ב־כוונת הצעת החוק לפגוע בסמכויות ההסתדרות, שכן ההסתדרות הוקמה כהווה ערובה ליחסי עבודה טובים ומשופרים. יו"ר הועדה התנגדה ל־מתן סמכות לביה"ד לעבודה, לקבוע אם אכן קיימת „שביתה חלקית בלתי מוגנת", או לא. היא הציעה ש־סמכות זו תהיה בידי ההסתדרות ה־כללית כאירגון יציג של העובדים כפי שניתנה לה הסמכות בחוק לגבי השביתה המלאה. נקבע ע"י הארגון היציג שהשביתה היא „בלתי מוגנת" — יהיה רשאי המעביד לנכות מ־שכרם של העובדים המשתתפים ב־„שביתה החלקית הבלתי מוגנת" ... השיעורים לניכוי מהשכר — יקבע ביה"ד לעבודה.

הח"כ ל. דיציאן — תבע, כי בחוק תיקבע הגדרה ברורה למושג „שבי־תה חלקית", וכן כי הדיון בביה"ד לעבודה יהיה בשלב אחד בלבד ולא כמוצע בשני שלבים.

הח"כ ז'אק אמיר מציע כי חברי הועדה יסיירו במספר מקומות עבו־דה, ייפגשו עם נציגי עובדים כדי לשתף את כלל ציבור העובדים ב־גיבוש הצעת החוק.

הח"כ יגאל כהן טען, כי סכסוכי העבודה לא רק שהם גורמים נזק לרווחי הכלכלה, אלא גם פוגעים ב־ערכי החברה הישראלית ובמוסר ה־עבודה, כאשר עובדים מקבלים שכר עבודה בזמן סנקציות ועבודה חלקית.

הח"כ ה. שכטרי ... כי יש צורך בדו־שיח מקיף בין הממשלה ל־הסתדרות, כדי לקבוע דרכים ליישוב סכסוכי עבודה וליחסי עבודה תקינים.

הח"כ אבסבי חושש, כי השביתות החלקיות יגרמו לשביתות מלאות ... ומוסדות.

כל חברי הועדה היו בדיעה להמ־שיך בדיונים תוך כדי קבלת מידע והשגות נוספות מההסתדרות והגור־מים הנוגעים בענין.

• מנהל בית ההרושת לעיבוד עורות „אלכסנדר ברנר" בפתח־תקוה ופקיד במפעל, שנעצרו כחשודים ב־נסיון להשתמט מתשלום מס־ערך־מוסף על ידי שימוש בתעודות מש־לוח מסדרה שונה, שוחררו ביום ד' בבית משפט השלום בת"א בערבות של 10 אלפים ל"י.

לוח הצופה

• שבל קונה הכל רהיטים טלוויזיות מקררים מערכות וחשמלים 832267 863784.

• דרושה מטפלה לחצי יום, חמישה ימים. טל' 03—611333.

• לוס־אנג'לס השוהים בארה"ב ונמצא ברשותם כסף ישראלי שרוצים להחליפם (בכל כמות) ניו־יורק טל. 212—964—8371.

• הקריאה התגים להיות זכרון בחורים ביולים. גלעד ב"ס טל. 910311 פ"ת.

• בפתח־תקוה למכירה 2 חדרים בשיכון הפועל־המזרחי ק"ב כניסה מיידית. טל' בעבודה, דוד. 756207.

• בת"א ברח' בזרוכב 36 בנין בן 5 קומות + עלית דירה בכל קו־מה של 4½ חדרים לוקסוס 4 כיווני אוויר. טל': לימי שישי, מוצאי־שבת 882800, 874692, לימי חול 16.30—19.00.

לוח ירושלים

• למכירה ברח' בית וגן 3 חד־רים, 3 מרפסות, עם שכלולים — 527590.

• בירושלים, דירה ... רה הפקיד קל בבקום דתי ללא ילדים. טלפון 53743.

• דירת חדר והול + הפקה ק.ק. סנהדריה המורחבת, מיידית. — טלפון 61615.

• דרושה אשה לטיפול בשני ילדים, 6 ימים, ברובע היהודי — 02—911358.

• למכירה ספרי קודש עתיקים. טל' 885377.

בית הדין הרבני האזורי רחובות

תיק 1882/תשל"ו

הוגשה בפני בית הדין בקשה ל־מתן צו ירושה על עזבון המנוח שהוי שאול שנפטר בתאריך ט"ו אב תשכ"ז.

המבקשים: אלמנתו בדל שהי, בני אבי שהי, בנותיו אביבה שהי, שולמית סתוי.

הזמנה

כל המעוניין טובת הנאה וכל מעונין שיש לו סיבה להתנגד לבקשה הנ"ל יבא לבית הדין וימסור טענותיו תוך 15 יום מתאריך פרסום הזמנה זו, שאם לא כן יתן בית הדין צו כטוב בעיניו.

הרב א. שמיאלי
— מזכיר ראשי

בית הדין הרבני האזורי רחובות

תיק 1901/תשל"ו

הוגשה בפני בית הדין בקשה למתן צו ירושה על עזבון המנוח עדני יצחק אהרן שנפטר בתאריך י"א סיון תשל"ה (21.5.75) בגני־יבנה.

המבקשים: בניו: עדני בית, עדני דוד, עדני שלום, בנותיו: עשבי שמחה, חיים שושנה, בנו: עדני שאול.

הזמנה

כל המעוניין טובת הנאה וכל מעונין שיש לו סיבה להתנגד לבקשה הנ"ל יבא לבית הדין וימסור טענותיו תוך 15 יום מתאריך פרסום הזמנה זו, שאם לא כן יתן בית הדין צו כטוב בעיניו.

הרב א. שמיאלי
— מזכיר ראשי

בית הדין הרבני האזורי רחובות

תיק 1918/תשל"ו

הוגשה בפני בית הדין בקשה למתן צו ירושה על עזבון המנוחה צפורה ... שנפטרה בתאריך ... 22.10.74 — בפוריה.

המבקשים: אחיה ... דניאל, ... יצחק משה, ... יואל.

הזמנה

כל המעוניין טובת הנאה וכל מעונין שיש לו סיבה להתנגד לבקשה הנ"ל יבא לבית הדין וימסור טענותיו תוך 15 יום מתאריך פרסום הזמנה זו, שאם לא כן יתן בית הדין צו כטוב בעיניו.

הרב א. ש. א...
— מזכיר ראשי

4 מחטופי אנטבה דורשים פיצויים

ארבעה מחטופי אנטבה, כולם נ־צולי הטיסה, פנו אתמול להנהלת „אייר פראנס" בדרישה לקבלת פי־צויים על המטען שאבד להם ועל הנזקים הגופניים והנפשיים שסבלו ויסבלו עוד שנים רבות בעקבות ה־חטיפה.

הארבעה, יצחק דוד מקרית ביאליק הד"ר יצחק הירש מקרית חיים ורע־יותיהם, פנו להנהלת „אייר פראנס" באמצעות פרקליטם עו"ד יהודה דב־רה מחיפה.

במכתבו כותב עו"ד דברה, כי נסי־בות החטיפה מצביעות על אחריותה של חב' התעופה הצרפתית לאירוע ותוצאותיו. בהמשך מכתבו הוא אומר כי כתוצאה מהחטיפה נגרמו לשולחיו נזקים גופניים ונפשיים קשים, וזאת בנוסף לאבדן ציוד ומטען הנוסעים.

עוד נאמר, כי מר יצחק דוד נפגע קשה בחטיפה והוא מאושפז עד עצם היום הזה בביה"ח לצורך טיפולים וניתוחים קשים, שכתוצאה מהם יישאר נכה ויוגבל בכושר עבודתו בשי־עור גבוה לכל ימי חייו.

בהמשך המכתב נאמר, כי גם שלו־שת התובעים האחרים מקבלים עדיין טיפולים רפואיים שונים עקב פגיעתם והרוב לוודאי שישארו מוגבלים ונכים בכושר עבודתם לצמיתות. עו"ד דברה מבקש בשם הארבעה מהנהלת „אייר פראנס" כי תודיע לו תוך 10 ימים אם היא מוכנה לנהל מו"מ עמם בדרך של פשרה מחוץ לכותלי בית המשפט. הוא מודיע שאם עד תאריך זה לא התקבל הצעה מניחה את הדעת, יאלץ לפנות לערכאות ולהתחיל ב־הליכים משפטיים נגד החברה.

המנהל המסחרי של חברת „אייר־פראנס" בתל־אביב, אברהם טיאנו, מסר לכתב צתי"ם, כי מכתבו של עו"ד דברה טרם הגיע אל החברה. עם זאת ציין, כי כל התביעות שאינן נוגעות לפיצויים על אבדן המטען ... נוסעים יועברו לטיפול עורך הדין של החברה מיד עם קבלתן.

באו בעניין הפקת סרט על „מבצע יונתן"

העורך הראשי של הוצאת הספרים האמריקנית „בנטם", מר מרק יפה, והסופר ויליאם סטיבנסון שחיבר את הספר „90 דקות באנטבה", הגיעו אתמול לישראל כדי לדון עם נציג חברת „פראמונט" על הפקת סרט ש־יתאר את מבצע צה"ל לאוגנדה.

מר יפה, שהוא סגן נשיא החברה, אמר שהספר שהופיע החודש בחצי מיליון עותקים נחטף בחנויות הספרים בניו־יורק. כבר בעבור שבוע נאלצו להדפיס מאה אלף עותקים נוספים ועד שנחזור יתחילו כבר ב־הוצאה נוספת" — אמר המו"ל.

פעוטה מתה מפצעיה

פעוטה בת שנה וחצי שנפצעה כשה בהידרדר עגלת הילדים אשר בה היש־בה — מתה אתמול מפצעיה בבית־החולים בבאר־שבע.

משטרת הדרום חוקרת את נסיבות פציעתה של הפעוטה, זיגם צרפתי, בתאונה שארעה ביום ד' בערב. ל־משטרה נודע כי נערה בת 14 טיילה עם הפעוטה, ברחוב הרצל בבאר־שבע בשעה 7.30 בערב. והעגלה נשמטה מידיה והידרדרה. קיים חשד, כי תוך כדי הידרדרות נפגעה העגלה על ידי מכונית.

כ־500 עולים — נקלטו במרחב חיפה בחודשיים

210 משפחות עולים, הכוללות 473 נפשות נקלטו בחודשים אפריל־מאי במרחב חיפה. מהוכן, נקלטו בעיר עצמה 47 משפחות, רובן בנוה־שאנן, ורבות באחוזה קריית־שפרינצק וקרית־חיים. היתר נקלטו בקרית־אתא — 81 משפחות, בקריית־ים — 58 משפחות, ועוד. בצפון הארץ נקלטו באותם חדשים, למרחב חיפה והקריות, 168 משפחות עולים, הכוללות 498 נפשות. נתונים אלה, לפי רשימה שבית ...כתובות, מובאים בדו"ח מחלקת הקליטה של מועצת־פועלי־חיפה.

בדאי לפרסם

אצל

בר הלל קראוס

רח' ירושלים 33 בני־ברק * טל' 783507

קבלת מודעות לכל העתונים

* כל מודעה שי *

במפלגה ובתנועה

פעולות ותיקי התנועה בירושלים

הרב זלמן דרוק, רב האזור „היכל שלמה", ידרוש מחר, ש"ק, ב־4.15 אחה"צ, על הנושא: „פרשה השבוע לאור ימינו". סידרת ההרצאות על פרשת השבוע מסודרה מטעם „ארגון ותיקי התנועה" בביהכנ"ס של היכל שלמה. המרכזת — הח' צפורה גרוס.

הרב מרדכי קירשבלום, חבר ה־מרכז העולמי ויו"ר בפועל של מח־לקת העליה והקליטה של הסוכנות היהודית, ירצה מחר, ש"ק ב־5.30 אחה"צ, בביהכנ"ס של היכל שלמה, על הנושא: „מוסר לפי פרקי אבות".

ר' משה גבירצמן, יו"ר ארגון ותיקי התנועה בירושלים, ילמד מחר, ש"ק, בשעה 7.30 בבוקר, שעור בחומש ובפרשיים, בביהכנ"ס של היכל שלמה.

הרב חיים ציטרמן יגיד שיעור ב־רמב"ם, הלכות סנהדרין ביום ה־ראשון, ב־8 בערב, בביהכנ"ס של היכל שלמה. השיעורים של הרב ציטרמן הם בחסות האגף לתרבות תורנית שליד מחלקת התרבות ל־עיריית ירושלים, היכל שלמה וארגון רבנים עולי ארצות המערב.

המפד"ל—הפוה"מ בתל־אביב

בב"כ נוה ... [illegible] ב"ש שעור בדף היומי ע"י הרב י. שולמן, ב"ע שעור במדרש ע"י הרב ד. זייד.

בשבת בבוקר ב־11 שעור בפרקי אבות ע"י מר יהודה גבל, ב־12 שעור במסכת חגיגה ע"י הרב סגל.

שבת אחה"צ ב־1 מסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצה הרב י. שולמן.

במועדון סניף נוה שרת ב־11 שעור במדרש ע"י הרב י. ש. שפירא.

בביהכ"נ עולי אבגניסטן נוה צה"ל ב־4 שעור תורה ע"י הרב מ. יודי.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בב. שלום א' ב־4 שעור תורה ע"י הח' יצחק רבי.

בביהכ"נ נוה גנון רח' המעפילים ב־4 שעור תורה ע"י ר' זכריה כהן.

בביהכ"נ זיכרון קדושים ביפו, שעור בפרשת השבוע לפני קבלת השבת ע"י הרב אלעזר הגר.

בביהכ"נ שבת אחים, רמת ישראל ב־4.30 שעור בהלכה ע"י הרב מ. מזרחי.

במועדון רמת ישראל, דם המכבים 19, שעור בפרשת השבוע ב־2.30, שעור בגמרא ב־3.30 ע"י מר א. אדנברג.

בביהכ"נ בר אילן שעור במסכת בבא מציעא ב־10 ע"י הרב עזרא בר שלום.

בבית ישעיהו, צ'לנוב 18, ב־11 שעור במסכת בבא מציעא ע"י הרב מ. נוף.

באוהל שם, בלפור 30, ב־11 שעור על תפילות ישראל ע"י הרב ד"ר ש. ז. כהנא.

בביהכ"נ המוהמי"ז בהמשך שינקין שעור במדרש רבא אחרי קבלת שבת. שעור גמרא מסכת פסחים לפני מנחה ע"י הרב מרדכי בהרב.

בביהכ"נ שערי שבים, רח' המעפי־לים ב־1.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב מ. מלאכי.

בביהכ"נ אליהו הנביא, שכ' עזרא ב־3.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב מ. מלאכי.

בביהכ"נ שערי ציון, רח' לוינסקי 130, ב־4.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב י. מלאכי.

במועדון שכ' התקוה, רח' צבאם 3 שעה לפני מנחה מסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצו מר דוד העשה ומר כהן בצלאל.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל. פרשת השבוע המורה ר' מ. ד. פ פשר. עיונים בתפילה הגב' שושנה הילצברג. בבית הכרם בפנסיון מרגוע פרשת השבוע הרב דוד שפירא.

תנועת האשה הדתית לאומית

החברות המשתתפות בסמינר ל־הנהגה התנועתית קהילתית נפגשות ביום ראשון ב־9.30 בבוקר בתל־אביב בבית התנועה רח' אבן גבירול 166, קומה ד'. לסכום של א' ב־השתתפות הח' זהבה מלכיאל.

בני־ברק — בשבת במעון ברח' ניסנבוים, מסיבת עונג שבת ב־5.30 ירצה הרב וסרלוף — פרקי אבות.

המדור לקליטה הרוחית של עולים

ליל שבת

תל־אביב מעון עולים „קסם", רח' בן יהודה 15, מסיבת עונג שבת עם החזן מר יוסף זיו. שירה ושיחה על פרשת השבוע. במעון עולים „הירקון" רח' הירקון 66, מסיבת עונג שבת עם החזן יצחק שפירא. שירה שיחה על פר' השבוע.

עין צורים באר־שבע — הקבוץ יארח משפחות עולים מבריה"מ ל־הכרת אורח חיים דתי במסגרת קבוץ. יכתנו שיחות ביהדות ובעניני דיומא — שבת חזון ארגנו החברות לילי גיבן ורחל ספרא.

ירושלים: במעון עולים מבשרת ציון, חוג לאקדמאים עולים בהדרכת ד"ר אברהם דרנר, ומשה בר־סלע.

רמת הטייסים: חוג לעברית ו־יהדות בהדרכת המורה רחל שולמן.

יום שני, ניר גלים — אשדוד: חברות ניר גלים ארגנו ומלוות עולים מ־אשדוד לסיור מודרך ליד מרדכי למוזיאון השואה והגבורה שיתאר מלחמת השחרור — הנושא: משואה לגאולה. סיור וטיול בעיר אשקלון.

יום שלישי, רחובות בקריה משה במועדון השכונתי ערב מוקדש ל־ירושלים, לקראת ט' אב, הרב ש. ירושלמי — על ירושלים בתפארתה ובחרבנה. יוקרנו סרטים על ירושלים ההסטורית, וכיום. יחלקו חוברות על ט' אב ברוסית.

רעננה: באולם במוסד ביתנו ערב מוקדש הגב' צפורה בדנון על ירושלים בתפארתה ובחרבנה, יוקרנו סרטים על ירושלים ההסטורית ו־כיום. יחלקו חוברות על ט' אב. בשיתוף מרכז ההסברה.

יום רביעי, תל־אביב: מעון עולים „קסם", שעור ביהדות ע"י מר יוסף זנדוביץ ב־7.30 בערב.

תנועת האשה הדתית לאומית סניף תל־אביב

פרשת־שבוע: הנהלל שינקין — בבית־הכנסת רח' המערכה 40. המרצה: כר צובריה.

חברה לעבודות ציבוריות באשדוד

דרושים

1) **מנהל חשבונות**
עצמאי ומנוסה, רצוי אדם דתי.

2) **פקידה**
נסיון קודם בעבודות משרדיות

תנאי שכר טובים ומסודרים
סודיות מובטחת.

■ בפרטים לפנות בכתב לת.ד. 153 אשדוד או טלפונית 055/32252 לקביעת ראיון בשעות העבודה.

נרשמו לנשואין

המועצה הדתית נס־ציונה

רפאל בן יעקב דוד (רוקו) ... ציונה; בת שבע בת יוסף הבשוש (רוקה) ... קרית אונו.

אליהו בן עובדיה קצבי (רוק) ... נ"צ; אביבה בת עובדיה ... (רוקה) ... חולון.

... בן יחיא ... (רוק) ... ראשל"צ; יונה בת שלום ... (רוקה) ... נ"צ.

ראובן בן יחזקאל ביבי (רוק) ... נ"צ. דליה בת ... ביבי (רוקה) ... חולון.

אברהם בן נפתלי גליקמן (רוק) ... רחובות; ... בת משה קולבר (רוקה) ... רחובות.

... בן אליעזר אלקו (רוק) ... נ"צ; ... בת עזרא קפשה (רוקה) ... חולון.

... בן ישראל ... (רוק) ... איטה בת משה לייב ... (רוקה) ... תל־אביב.

... בן אברהם בן דוד (רוק) ... אסתר בת משה שלום (רוקה) ...

[illegible]

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו

מודעה בהתאם לסעיף 149

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו, בקשה ליתן אישור להקלה לתכנית לבנין בית מלון עממי בן 4 קומות מעל לקומה א' ברח' הירקון 121 ת"א.

כל מי שיש לו התנגדות להוצאת ההיתר הנ"ל במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו בשד' קק"ל 68 את התנגדותו המנומקת ולציין כתובתו המדויקת.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך מודעה זו ותובאנה ל־דיון בפני הועדה הנ"ל.

י. גריפל
מ"מ ראש העיריה
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול בתל־אביב השבת יעבור לפני התיבה החזן מר גבריאל אורן. מנחה ב־6.20 שחרית ב־8.

בביהכנ"ס „בית ברמורש" רח' עמק יזרעאל 80

זמני תפילות: מנחה וקבלת שבת לפי הזמן. שבת בבוקר ב־7.30 שיעור בפרשת השבוע ע"י הרב שמעון פרנקל שליט"א. תפילת שחרית ב־8.00. בשבת אחרי תפילת מנחה — סעודה שלישית. בכל יום שני בשבוע ב־7.30 בערב שיעורים בתנ"ך ב־מחשבת ישראל.

בית התנ"ך

החל כיום א' הקרוב ובמשך כל חודש אוגוסט עד לפתיחת בתי הספר — תהיה תערוכת התנ"ך בדפוס וב־אמנות פתוחה בבית התנ"ך בת"א — שד' רוטשילד 16 — בכל יום פרט לשבת בשעות 9.30—1.30 לפנה"צ לקבוצות מאורגנות ניתנת הסברה במקום בע"פ ובלווי שקופיות. ל־קבוצות מאורגנות מחוץ לת"א שעות הבקור בכל שעות היום בתיאום מראש (טל. 57760).

חיפה

בבית הכנסת לנוער „יבנה—נצח־ישראל"

התפילות בליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר ב־שעה 8.15 לפני התפילה, בשעה 7.30 שעור בתלמוד ע"י הרב ישעיהו גבר רבו של ביהכנ"ס. לפני הקריאה לימוד משניות של תלמידי ביה"ס שנפלו.

תורנות בתי מרקחת

בליל שבת

ירושלים: מאיר, רח' יפו 216; אל כנטראל רח' צלאח א־דין.
תל־אביב: רח' המלך ג'ורג' 28; רח' רמז 15 (פינת ז'בוטינסקי).
הרצליה והסביבה: ככר ריבלין רח' וינגט 142 (מול מלון סירן) הרצליה פיתוח.
רמת־גן: אסותא רח' ז'בוטינסקי 41 רמת־גן.
חולון: ד"ר חורי רח' סוקולוב 70 חולון.
בת־ים: רח' בלפור 90 בת־ים.
פתח־תקוה: רסל, רוטשילד 89.
נתניה: הדסה, רח' הרצל 94.

בשבת

ירושלים: מעלות דפנה, מעלות־דפנה בנין 129.
תל־אביב: רח' יהודה המכבי 33; רח' המלך ג'ורג' 28.
הרצליה והסביבה: ככר ריבלין רח' וינגט 142 (מול מלון סירן) הרצליה פיתוח.
רמת־גן: צמית, רח' מודיעין 130 רמת־גן.
חולון: ד"ר חורי רח' סוקולוב 70 חולון.
בת־ים: רמת יוסף מרכז מסחרי, רמת יוסף.
פתח־תקוה: בריאות — רח' חובבי ציון 13.
נתניה: גבע, רח' שער הגיא 14.
באר־שבע: ינוה, שכ' ב' רחוב ב־אליק 5.

במוצאי שבת

ירושלים: אופלסקה רח' יפו 110; אל סזיה רח' חאן אל זית.
תל־אביב: רח' אחד העם 91 (ע"י הבימה); רח' רמז 15 (פינת רזאב ז'בוטינסקי).

חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה — תל־אביב—יפו

מודעה בהתאם לסעיף 149

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו בקשה ליתן אישור לשימוש חורג להקמת מבנה לחנות פרחים וקפטריה בתוך שטח „גן־מאיר" גוש 6911 חלקה 94.

כל מי שיש לו התנגדות להוצאת ההיתר/האישור במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו בשד' בן־גוריון 68 את התנגדותו המנומקת ולציין כתובתו המדויקת.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותו־באנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

יגאל גריפל
מ"מ ראש העיריה
יו"ר ועדת המשנה לתכנון ולבניה — תל־אביב—יפו

תאריך: 11.7.76

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה
בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אוריון ילדי המחר
ארנון עוד תפרח האהבה
אורנע שבוע 6 נהג מונית
הבירה שבוע 4 קן העוקץ
מיטשל שבוע 7 קן הקוקיה

תל־אביב

אסתר שבוע 4 צלילי חצות
גת שבוע 8 להיות או לא להיות
חן יהודית
סינרמה המכורים לזהב
דרייב אין הנשף המטורף
פאר שבוע 8 קן הקוקיה

חיפה

אודה שבוע 6 קוני למל בתל־אביב
אמוג רומא הוועמת
ארמון שמשון והדלילה
אורלי אידי אמין דאדא
פאר שבוע 5 קן הקוקיה
חן שבוע 2 שלום לך יקירתי
ירון שבוע 6 לופו בניו־יורק

היום

יום שישי ג' אב תשל"ו, 30.7.76

פר' דברים

הפרק: משלי כא—כב; המשנה: תרומות ג, ה—ט; הדף: פסחים כא; ההלכה: קצור שו"ע קצו, טו—יט.

בשבת:

הפרק: משלי כג—כד; המשנה: תרומות ג, ח—ט; הדף: פסחים כב; ההלכה: קצור שו"ע קצו—ו, כ—כ.

שידורי ישראל

חדשות

מהדורות החדשות בגלים א', ב', ו־צ' משודרות מדי שעה מ־6 בבוקר עד 1 בלילה.

יומני חדשות:

7.05 (ב) הבוקר הזה
8.05 (צ) יומן הבוקר
13.00 (ב) בחצי היום
17.05 (צ) יומן הערב
19.05 (א) היום הזה
23.45 (צ) יומן חצות

רשת א'

07.05 „שחרית בהקליטות" 10.15 שידורים לתלמידים בחופשה 10.35 „סיפור יומי" ... 11.10 שיחה חודשית, 11.15 שידורים לתלמידים בחופשה 11.35 ... 12.05 ... 13.00 ... 14.10 ... 15.01 ... „שבת שבה" — פרשה „דברים" ... 16.05 „מוסיקה קלאסית בבקשתך" 17.55 „הרהורים במוסיקה".

רשת ב'

06.00 „שבת ישראלי", ... 06.20 ... 07.00 ... 07.32 ... 08.10 „בוקר טוב" 10.05 ... 12.05 ... 12.30 ... 13.05 „בחצי היום" 14.10 ... 16.10 „על דברים ..." 17.05 ...

גלי צה"ל

05.58 ברכת השחר 06.10 צלילי בוקר 08.05 יומן הבוקר 09.05 ... 10.05 ... 11.55 ... 12.05 ... 14.05 ... 15.50 ... 16.05 ... 17.05 „היות או לא לגלות" ...

טלוויזיה בללית

14.00 ... 17.30 ... שבת — ... „פרשת דברים" ...

מוצאי־שבת

רשת א'

20.45 „סיפורי" 21.15 „המבדיל" ... 22.05 ... 23.00 ... 00.10 ...

רשת ב'

20.05 ... 20.45 ... 21.05 ... 21.47 ... 22.05 ... 23.05 ... 01.05 ...

גלי צה"ל

19.53 ... 20.05 ... 21.05 ... 21.45 ... 22.05 ... 23.05 ... 00.05 ... 02.00 ...

טלוויזיה בללית

20.00 „הוד אריאל אריאלי" ... 20.30 ... 21.00 ... 22.30 ... 23.20 ... 23.30—02.00 ... 02.00 ...

• נתון אמריקאי החשוד בנסיון להימלט בקפיצה מחלון חדרו במלון „דן" בת"א, כדי להימנע מפר־עון חובו לכלון, „וכה" אתמול ב־12 יכי „איכסון" חינם אין כסף — בבית המעצר באבו כביר. החשוד ז'אק נתפס ע"י קצין בטחון של המלון שהבחין ברמות היוצאת מחלון הקו־מה השלישית והמנסה להמלט.

האופרה הישראלית

בימוי ומבל: א. דה פיליפ

31.7	האלמנה העליזה
2.8	כרם בטרפליי מאת פוצ'יני
3.8	האלמנה העליזה
5.8	די פלדרמאוז
7.8	האלמנה העליזה
9.8	דולי הפנינים
10.8	ספורי הופמן מאת אופנבאך
11.8	האלמנה העליזה
12.8	האלמנה העליזה — קרית ביאליק אולם בסיון
14.8	האלמנה העליזה

31.7.76 במוצ"ש

הבימה:
... ...
... : אולם קטן
הקאמרי:
שלש אחיות ... ת"א

הצפה

עתון יומי
HATZOFEH
DAILY

... [illegible]

אין בהמערכת אחראית למודעות

صكرامن الاصل

مكتوب من الاهل

א. גואלמן: 5 ימי עבודה יגביר את פריון הייצור ותשפר את יחסי העבודה

הודעתו של ירוחם משל, המז־כיר הכללי של ההסתדרות העובדים להנהגת שבוע עבודה של חמשה ימים וההסתדרות הכללית מחייבת רפורמה השובה זו במשק מתק־בלת על ידינו בברכה ובהערכה" — אמר הח׳ א. גואלמן בסיכום שיחה עם מנהלי מפעלים המסונ־פים למרכז המוסדות.

ישנם מפעלים השובים, ובינהם מפעלי תעשיה גדולים שהנהיגו בזמן עבודה של חמשה ימים בשבוע. תוצ־אות הסדר זה חיובי מאד. על ידי כך הגבירו את הייצור במפעל והעלו את פריון העבודה. הם גם הביאו ליחסי עבודה תקינים בין העובדים והמעסיקים. מנסיונם החיובי יש לל־מוד ולישמם במשק המדינה בכלל, אמר.

בוועידות המפד״ל והפוהמ״ז הוח־לט לחתור להנהגת חמשה ימי עבודה בשבוע. גבתרי הפוהמ״ז בוועידות של אגודים מקצועיים שונים העלו את ההצעה הזו לדיון. ההסתדרות תחולל מפנה רציני במשק, באם תגשים החלטה זו הלכה למעשה. הנהגת יום שבתון נוסף ליום השבת תאפשר לתכנן את יום השבת כיום מנוחה שיוקדש לפעולות תרבות ותג־ביר את השוויוניות בציבור הפועלים.

בפנותו למזכיר ההסתדרות, הבע הח׳ גואלמן ליישם הצהרה זו על־ידי הקמת ועדה הסתדרותית וצבורית, שעליה יוטל לעבד פרטים לבצוע ולכלול הצעה זו בחדוש ההסכמים הקולקטיביים.

במקביל, הסיעה שלנו בכנסת חיי־בת לפעול בבישור הממלכתי־תחיקתי ועליה להכין הצעת חוק לשבוע עבו־דה של חמישה ימים, שיובא בכל האינסטנציות הדנות בתחיקה.

פגישת מנהלי המפעלים עסקה ב־בעיות היום יומיות, שעקב ההתפת־חויות והתמורות במשק המדינה מחייבות היערכות לקראת הבאות. יש לציין שאחד המפעלים שלנו הנ־היג מזמן שבוע של חמשה ימים לשביעות רצונם של העובדים וה־הנהלה כאחד.

פרסי ישראל תשל״ז יוענקו ב־5 תחומים

פרסי ישראל תשל״ז יוענקו ביום־העצמאות הבא על יצירות חדשות והישגים מקוריים מעולים והשובים ביותר ועל מפעל חיים למופת בחמי־שה תחומים — על כך נמסר אתמול מלשכת דובר משרד החינוך והתרבות בירושלים.

התחומים שבהם יוענקו הפרסים הם: היסטוריה של העם היהודי וחקר ארץ־ישראל, חקר לשונות, תרבויות וגיאוגרפיה, חקר החקלאות, פיסול ועיצוב ושירות חיים למופת בעבודה ובתעשייה.

כל אזרח, תושב קבע בישראל, שלא קיבל פרס ישראל למן תשכ״ז, רשאי להיות מועמד. כל אזרח רשאי להציע מועמד.

את ההצעה למועמד יש לשלוח לא יאוחר מ־ל׳ בתשרי תשל״ז — 24.10.1976 לפרסי ישראל, משרד־החינוך והתרבות ירושלים, ההצעה, ב־4 העתקים, חייבת להיות מנומקת ומצורפים אליה תולדות המועמד ו־תמונתו, יצירותיו או תצלומים ומס־מכיהם.

סיעת לורנץ באג״י התאחדה עם הסיעה הספרדית

מאת סופרנו לעניני מפלגות

סיעת „ציות הגשמה" באגו״י ש־בראשות הח״כ ש. לורנץ, הכריזה את־מול על איחוד עם הסיעה הספרדית שבראשות הרב יעקב מזרחי. יחד מהווים הסיעות 30 אחוז ולורנץ רואה את סיעתו כגדולה ב„אגודת ישראל".

ראשי הסיעות הגדולות, סיעת גור וסיעת מ. פרוש הודיעו כי „אינן מת־רגשות מההסכם החדש, באשר אנו מהווים ביחד 50 אחוז". מ. פרוש הו־סיף כי ישנם כבר סיכומים בין סיעתו לסיעת גור על הסכם ביניהם. כן אמר שמתנהלים מגעים עם סיעת הח״כ גרוס באשר לצירופה ל„בלוק" של גור־פרוש.

בינתיים מתנהלת מלחמת כרוזים ו„החרמות" בין חוגי לורנץ לבין החו־גים מכולל „חזון איש" (היה שמיזל ושפירא) שתמכו בפרוש. כולל „חזון איש" בבני־ברק היה מעוזו של לורנץ ופרוש הצליח להשיג שם מספר קולות בבחירות האחרונות.

הרמטכ״ל בקורס קציני הג״א: הכרחי שגם העורף יהיה חזק ומבוצר

„כאשר מדברים על המלחמה ה־באה בה יצטרכו צבאות שלנו לצאת להתקפה, הכרחי לדעתי, כי גם העו־רף יהיה חזק ומבוצר" — כך אמר אתמול הרמטכ״ל רב־אלוף מרדכי גור בטקס סיום קורס קציני הג״א, שנערך אי־שם.

„אם יתקפו אותנו אנו נוכל להזיז קדימה יותר כוחות והרבה יותר רחוק אם נדע שכוחות הג״א שבעורף יעשו מלאכתם נאמנה".

„היום אני יכול לתת תשובה חיובית ולאמר, כי העורף נעשה מאורגן יותר והג״א עשה קפיצה נחשונית בכל מה שנוגע לארגון ולאימונים.

„אנו נוסיף ונעלה את הרמה של הג״א וכך נבטיח יציבות בטחונית ומוסרית בעורף עליה יוכל לסמוך צה״ל המסתער קדימה" — אמר ה־רמטכ״ל.

● **הכנפתה** של אניה־משא נוס־פת החכורה על ידי חב׳ „צים" לקו בין ישראל ודרום אמריקה, צויינה בחיפה על סיפון האניה „אקויסי". האניה כאחותה בקו זה, מפליגה ב־תדירות של חודש ותגיע, בנמלים הי־פה, מונטבידיאו, ריו דה־ז׳נרו ובוי־אנוס־איירס.

דורשים לא למכור כרטיסים ע״י „אהל שם" לפני צאת השבת

תכונה ניכרת בקרב הציבור הדתי בברכה תל־אביב לקראת השבת בגלל החשש של המסחר מכי־רת כרטיסים ע״י „אהל־שם" שעתיים לפני צאת השבת.

בשבוע שעבר התקיימה הפגנה גדולה של מאות מתפללי בתי הכנסת מכל החוגים על יד „אהל־שם" כמח־אה על מכירת הכרטיסים.

המפגינים דרשו להפסיק מכירת הכרטיסים בקופה שברחוב בלפור 49. הציבור התפזר רק אחרי הבטחה מיוחדת, שניתנה מאת קצין המשטרה מר שלום ברטל שנכח במקום. ההב־טחה היתה שיותר לא תתקיים מכירת כרטיסים לפני צאת השבת.

בעקבות מודעות על קיום שתי הצגות חדשה קיימת התמרמרות בק־רב החוגים הדתיים. החלטתם נחושה לבצע מכירת כרטיסים בעיצומו של יום השבת, מה עוד ש„אהל־שם" מהווה מוסד צירוני.

500 בנות דתיות מסיימות את שנת השירות

מאת סופרנו בירושלים

בימים אלה עומדות לסיים את שרותן 500 בנות דתיות שעבדו במ־שך השנה במפעלי חינוך, בריאות וסעד במסגרת „האגודה להתנדבות בעם". במקומן של אלו תתחלנה לפעול בימים הקרובים למעלה מ־500 מתנדבות בכל רחבי הארץ. במיוחד בערי פיתוח ובאזורי מצוקה.

אתמול נערכה בבית החולים „אליך" בירושלים מסיבה מטעם ההנהלה לקבוצת הבנות שפעלה במוסד.

במסיבה הביע יו״ר הנהלת בית־החולים מר הרצ׳נר, הערכה רבה לעבודתן המסורה של הבנות. שבתנ־אים קשים וללא נסיון עשו הבנות עבודה הראויה לשבח. מרכזת האגודה הגב׳ מרים מאיר, הודתה בשם האגודה להתנדבות בעם את עבודתן מתוך אהבה ומסירות רבה.

גב׳ מאיר מסרה, כי רבות מהמת־נדבות ממשיכות בפעילותן גם לאחר תקופת השירות, וזאת מתוך הכרה בחשיבות הפעולה. רבות באלו פונות ללימודים והשתלמויות באותם מק־צועות שבהם פעלו בתקופת התנד־בותן.

גב׳ מאיר ציינה, כי פעילות ה־אגודה זוכה לאהדה רבה בקרב חוגים ומוסדות רבים. גם הסוכנות היהודית הכירה לאחרונה בחשיבות הפעולה של „האגודה להתנדבות בעם". והח־ליטה ע״פ הצעתו של דוד בן־נאה לכלול אותה ברשימת המוסדות המ־קבלים תמיכה כספית למימון פעו־לותיה.

פועלי „עלית" נקראים לחזור לעבודה תקינה

מזכירות מועצת פועלי רמת־גן—גבעתיים החליטה בישיבתה אתמול לקרוא לועד פועלי „עלית" להורות לעובדים לחזור לעבודה תקינה ולע־בוד שעות נוספות כרגיל.

עם זאת קיבלה המזכירות את תבי־עת ועד הפועלים, שעליו להיות שותף מלא במו״מ הארצי בענף השוקולד, באשר מפעל „עלית" הוא הוותיק וה־גדול בענף ומעסיק 700 עובדים. כן החליטה המזכירות שמזכיר מועצת הפועלים מר אורי עמית ייזום פגישה דחופה בין הוועד ובין מנהלי המו״מ בענף השוקולד כדי להביא את הבעיה לכלל הסדר.

פועלי „עלית" עובדים עבודה מל־אה אך מסרבים לעבוד שעות נוספות, כסנקציה נגד ההנהלה. זאת בטענה שהנהלת המפעל מסרבת להענות ל־תביעות השכר שלהם. בראשית הש־בוע ערכו העובדים בשעות העבודה אסיפה כללית שנמשכה 4 שעות.

זיכוי חלקי לגזבר „עמידר" וביקורת חריפה על הנהלתה

עונשו של צבי כץ הומתק מ־8 לשנתיים

בית המשפט העליון הפחית אתמול את עונשו של גזבר חברת „עמידר" צבי כץ, שהורשע בגניבות מיליוני לירות ונידון בזמנו לשמונה שנות מאסר. בית המשפט שזיכה את כץ מרוב ההאשמות נגדו, העמיד את עונשו ברוב דעות על שנתיים מאסר בפועל, ושנת מאסר על תנאי.

בפסק־הדין מתחו השופטים ביקו־רת על כך, שהנהלת חברת „עמידר" ידעה באופן כללי על מעשיו של כץ והסכימה להם, והם הורו להעבי־ר את כל הפרשה לבדיקת היועץ המש־פטי לממשלה, השר הממונה על „עמידר", ומבקר המדינה.

צבי כץ, מנהל מחלקת הגזברות ב„עמידר" מאז שנת 1963, הועמד לדין בעבירות מרמה על ביצוע „מני־פולציות" כספיות בין 1972 ל־1974.

שלושת השופטים סמכו ידיהם בסיום פסק הדין על המלצתו של השופט מ. בייסקי בבית המשפט המחוזי, כי לאור חומרת הכשלים בתוך חברת „עמידר", ולאור העוב־דה, שלא ניתנה להנהלה ההזדמנות להסברים, חייבת הפרשה לשמש נו־שא לבדיקה יסודית של היועץ המש־פטי לממשלה, השר הממונה על „עמידר" ומבקר המדינה. באותה המ־לצה כתב השופט בייסקי: „אם גני־בה לא היתה כאן על מלוא הסכום של 59 מיליון ל״י, מעילה באמון היתה והיתה ומעורבים בכך יותר מאשר הנאשם לפנינו".

נסתיימה השבתת קרית הפלדה בעכו

ההשבתה בת שלושת ימים של קרי־ית הפלדה בעכו, שנגרמה על ידי פועל יחיד שנסתייע באשתו בלבד — נסתיימה אתמול בבוקר ו־700 פועלי המפעל חזרו לעבודתם כרגיל.

הפרשה באה לכלל סיום בעקבות סיכום שהושג ביום ד׳ באחה״צ ע״י הועד הפועל של ההסתדרות, בפגישה שבה השתתפו כל הצדדים.

בסיכום זה נקבע, כי הפועל שגרם להשבתה יפוטר מעבודתו, אולם שמו־רה לו זכות ערעור בפני ועדת הבי־קורת המרכזית. כן נקבע כי העבודה במפעל תחודש ביום ה׳ בבוקר כר־גיל.

תחילה לא היה ברור אם לא ינסה בנת להפריע לחידוש העבודה. שכן ביום ד׳ הכריז בשיחה עם כתבים, כי הוא ואשתו לא יניחו לפועלים להיכנס ולא יפסיקו את שביתתם עד אשר יקבל עבודה מתאימה למצב בריאותו.

אולם כאשר באו הפועלים לעבוד־תם ביום ה׳ בבוקר בהתאם לסיכום שהושג בועד הפועל, לא מצאו ה־שובת ואשתו את כניסתם, והעבודה במפעל התחדשה כרגיל.

נבחר בוועידת התאחדות הסטודנטים הדתיים בישראל

בוועידת התאחדות הסטודנטים ה־דתיים בישראל נבחר דוד אסולין מירושלים ליו״ר ואלמקיאס ברוך מבר־אילן כמנכ״ל. כסגני יו״ר נב־חרו הרשקוביץ משה מבר־אילן ו־קילשטיין אליהו מירושלים. לגזבר נבחר עזרא בסוק מבר־אילן.

אישים ומוסדות

— ח״כ מנחם בגין יצא אתמול לציריך, שם יפתח מסע של 3 שבועות בשליחות הבונדס. מנהיג הליכוד ימ־שיך גם לאמריקה הלטינית, אך ב־שלב זה לא ידוע אם יבקר גם בארגנטינה.

50.000 עוסקים לא נרשמו לצורך מס ערך מוסף

מאת סופרנו הכלכלי

50,000 עוסקים עדיין לא נרשמו לצורך מס ערך מוסף. אותו מספר סרבנים היה גם לפני חודש עם הפעלת המס החדש. זאת מסר אתמול הממונה על מס ערך מוסף, מ. ברקת, בערב עיון על המס, שנערך מטעם לשכת רואי־החשבון.

הוא אמר, כי בתחילת אוגוסט ישלחו הודעות לאלה שלא נרשמו שהם רשומים מכח החוק המאפשר זאת. הטיפול בהם יהיה חמור — הוסיף. הוא מסר, כי מס ערך מוסף הכניס כבר 130 מיליון ל״י שנגבו מהיבואנים. סכום זה הוא קטן מה־ממוצע הרגיל, אך הדבר נובע, כי בשבועיים הראשונים של הפעלת המס שחררו היבואנים פחות סחורות, מ־שום שהם שחררו סחורות בקצב מוגבר לפני הפעלת המס.

מ. ברקת קרא לציבור לעמוד על המשמר ולהקפיד שהסוחרים ירשמו את הקניה. כמו כן תבע מבתי־המשפט להקפיד לתת עונשים מרתי־עים. אין ספק שהמס עלה על דרך המלך, אם כי יש חבלי לידה קשים, — אמר.

הח״כ י. פלומין הציע לפשט את ניהול החשבונות אצל הסוחרים ה־קטנים ולהסתפק בפדיון יומי כולל ולא לרשום כל מכירה בנפרד.

בהגרלת מפעל הפיס

בסך 500,000 ל״י זכה המספר 030480.
בסך 100,000 ל״י זכה המספר 721797.
בסך 50,000 ל״י זכה המספר 375376.
בסך 10,000 ל״י זכו המספרים 145510 498902.
בסך 5,000 ל״י זכו המספרים: — 230364 252184 416235 444432 461192 464242 669898 697114 709234 787091.
בסך 1,000 ל״י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב — 09198 12563 23627 45398 55033 55493 65180 76074 98849.
בסך 500 ל״י זכו הכרטיסים שמס־פריהם מסתיימים ב — 01543 04197 05031 22864 45649 55239 77254 82207 89486 98053.
בסך 200 ל״י זכו הכרטיסים שמס־פריהם מסתיימים ב־ 2261 5131 5624.
בסך 100 ל״י זכו הכרטיסים שמס־פריהם מסתיימים ב — 0219 0282 0411 0522 0902 0911 0923 1230 1301 1393 1618 2500 2682 2719 2844 2886 3247 3548 3793 4248 4325 4568 4636 5426 5501 5998 6132 6654 6749 6801 7348 7444 7994 8221 8615 8669 9032 9442 9548 9790.
בסך 8 ל״י זכו הכרטיסים הרגילים שמספריהם מסתיימים בספרה: 9.

מותו של הזקן מרח׳ פינסקר עודנו בחזקת תעלומה

פרשת מותו של תושב רחוב פינס־קר בתל־אביב, פרבשטיק פינצר בן ה־62, עודנה בחזקת תעלומה.

אתמול נבדקה הגופה בדיקה פתו־לוגית, אולם כפי שנודע לא שפכה הבדיקה אור על נסיבות המוות. ה־פתולוגים החליטו לערוך ביום שישי בדיקה מדוקדקת ורק לאחריה אפשר יהיה לומר בוודאות אם היה כאן מקרה של רצח או תאונה.

כזכור, נתגלתה גופתו של המנוח על ידי אחיו, בדירתו ברח׳ פינסקר 33. הגופה היתה מכוסה באריג ועל הראש היו סימני חבלה. בדירה לא נמצאו סימני פריצה, אך אי סדר שרר בה.

מירדף אחרי פורצים בתל אביב

מירדף משטרה התנהל ביום ד׳ בלילה ברחובות בן יהודה ואלנבי בת״א, בעקבותיהם של פורצים ש־חדרו לסלון מוצרי חשמל וגנבו מערכות סטריאו ב־200 אלף ל״י.

השוטרים עצרו תוך כדי מאבק את אחד הפורצים, ואילו חברו נמלט אך זהותו ידועה. הפריצה היתה ל„סלון טוקיו" בפסג׳ „מגדלור".

ראש אכ״א, אלוף רפאל ורדי: פנייה לאזרחים להתגייס לעבודת קבע במיתקני אחזקה של צה״ל

בפנייה לאזרחים להתגייס לעבודת קבע במתקני אחזקה של צה״ל יצא אתמול ראש אכ״א, אלוף רפאל ורדי, בעת שהביא את ברכת המטכ״ל והוק־רתו במסיבה לעובדי צה״ל שפרשו לגימלאות.

המסיבה נערכה ב„בית החייל" ו־השתתפו בה 120 איש ואשה שפרשו מעבודה במתקני אחזקה של צה״ל. כל אחד מהפנסיונרים קיבל שעון־קיר כשי והערכה לעבודתו.

אלוף ורדי אמר, כי עובדי הצבא האזרחים עוזרים לעצמה של צה״ל. עם התעצמותו של צה״ל לאחר מל־חמת יום כיפור, גדלה הדרישה לעוב־דים אזרחים מומחים שיתנדבו לשי־רות קבע. הוא קרא לאזרחים למלא את מקומם של אלה שפרשו בגלל גילם, אשר עבדו במסירות במשך שנים רבות.

את הטקס ניהל סגן אלוף נתן קלינמן, ראש ענף תעסוקת אזרחים במטכ״ל אכ״א.

בין הפורשים מן העבודה היה גם המהנדס אריה מאיר, בן 86, יליד הונגריה. הוא שימש טייס במלחמת העולם הראשונה ובצה״ל עסק בשי־רות מנועים.

נחתם הסכם עבודה בענף הבירה

הסכם עבודה קיבוצי בענף הבירה נחתם אתמול בין הסתדרות פועלי המזון לבין הנהלת קונצרן מפעלי ה־בירה. בענף פועלים שלושה מפעלים, בנתניה, בת־ים ומגדל העמק בהם מועסקים כ־700 עובדים — על כך מסר המזכיר הארצי של הסתדרות פועלי המזון, יצחק בר־אבא.

ההסכם שאושר באסיפות כלליות של העובדים בכל אחד משלושת ה־מפעלים, מבטיח תוספת שכר של 6% ב־1976 ו־3% נוספים ב־1977 וכן תי־קונים בתוספות המקצועיות, והחלק־תיות השונות, בשיעורי הפיצויים, ה־וותק, החופשה ועוד.

נתבקשו להימנע מיזום עבודות פיתוח

באמצעות הרשויות המקומיות

מנכ״לים של משרדי הממשלה נת־בקשו להימנע מיזום עבודות פיתוח כלשהן באמצעות הרשויות המקומית זאת לנוכח המצב הכלכלי הקשה שבו נתון המשק.

הדברים כלולים במכתב ששיגרו מנכ״ל משרד הפנים מר ח. קוברסקי והממונה על התקציבים במשרד האו־צר מר שר־שלום שירן למנכ״לים של משרדי הממשלה. בהמשך המכתב נאמר, כי משרדי ממשלה הרואים צורך דחוף בביצוע פרוייקטים כמו משרד הסעד, החינוך והבריאות, יוכ־לו לבצע באמצעות הרשויות המקו־מיות בתנאי שההוצאה לאותן פעולות תמומן במלואה מתקציבי אותם ה־משרדים.

במשרד הפנים נמסר, כי הרקע למכתב זה הם הקשיים הכספיים, שבהן נתונות הרשויות המקומיות. אם לא ירוסנו פעולות הפיתוח עלולות הרשויות המקומיות להי־קלע לקשיים כספיים שלא יוכלו לע־מוד בהן, סבורים במשרד הפנים.

חיים דובשני — מנכ״ל בנק הספנות

מועצת המנהלים של בנק הספנות החליטה אתמול על־פי הצעת יו״ר החברה גד יעקבי למנות את חיים דובשני למנהל הכללי של הבנק. המינוי היה על־דעת שר האוצר.

המנכ״ל היוצא של בנק הספנות, ד״ר א. ברגמן, פורש מתפקידו על־פי בקשתו. ד״ר ברגמן יתמנה יועץ משפטי של בנק הספנות וכן יועץ למשרד ההחבורה לעניינים פיננסיים.

מטבע חוץ נתגלה תוך כדי חיפוש סמים

מכלול מגוון של מטבע־חוץ נתגלה במהלך החקירות של אנשי משטרה אחר סמים אסורים. לטענת המשטרה החזיק מאיר מיין, בן 34, מפתח־תקוה, בנוסף ל־945 גרם חשיש, גם 2430 פרנקים צרפתיים, 656 דולר וכן כמויות שונות של שטרי כסף גרמ־ניים, שוויצריים, מרוקניים, מצריים ואלג׳יריים. השופט החליט לעצור את החשוד עד לסיום ההליכים נגדו.

מעצר לחשודים בהתפרעות במשרד הסעד

בעל ואשתו, תושבי קרית־ים, נעצ־רו אתמול על ידי משטרת זבולון כחשודים בהתפרעות במשרד הסעד המקומי. בני הזוג אליעזר ואסתר עבוס, הורים ל־10 ילדים, נחשדים כי התפרצו בלשכת הסעד בקרית־ים ואף איימו על ראש המועצה.

שופט השלום החיפני חיים פיים נענה לבקשת החשודים ואישר את שחרורה של האשה בערבות של 5000 ל״י, ואילו נגד הבעל הוציא פקודת מעצר ל־7 ימים לחקירה.

משרד החינוך והתרבות

פרסי ישראל תשל״ז

פרסי ישראל תשל״ז יוענקו ביום העצמאות הבא על יצירות חדשות והישגים מקוריים מעולים וחשובים ביותר או מפעל חיים למופת בתחומים הבאים:
היסטוריה של העם היהודי וחקר ארץ־ישראל;
חקר לשונות, תרבויות וגיאוגרפיה;
חקר החקלאות;
פיסול ועיצוב;
שירות חיים למופת בעבודה ובתעשייה.
כל אזרח, תושב קבע בישראל, שלא קיבל פרס ישראל למן תשכ״ז, רשאי להיות מועמד. כל אזרח רשאי להציע מועמד.
את ההצעה למועמד יש לשלוח לפרסי ישראל, משרד החינוך והתרבות, ירושלים, ב־4 עותקים.
ההצעה חייבת להיות מנומקת ומצורפים אליה תולדות חיי המועמד המוצגה, יצירותיו, או תצלומיהם ומסמכיהם.
את ההצעות יש לשלוח לא יאוחר מ־ל׳ בתשרי תשל״ז, 24.10.76.
שם המציע וכתובתו — יש לרשום על דף נפרד.

"משהב" חברה לשכון בנין ופתוח בע״מ

מציעה למכירה בבני־ברק
רח׳ השומר
דירות 3 חדרים
במחיר החל מ־194,000 ל״י
במחיר לא כלול מס ערך מוסף
אפשרות למשכנתא עד—65,000 ל״י
המחירים בתוקף עד 15.8.76

דירות לדורות

משרד הדתות

לידיעת הציבור

לרגל יציאת עובדי המחלקה לתשמישי קדושה לחופשה שנתית
יהיו
מחסן הספרים ומשרדי המחלקה
שברחוב אורבך 3 ביפו סגורים
מיום חמישי ט׳ אב תשל״ו — (5.8.76),
ועד יום ראשון ג׳ אלול תשל״ו (29.8.76).

מלון דבורה
שירות - עצמי
ארוחות נפלאות
במחירים סבירים
פתוח עד 11.00 בלילה
* *
תוכלו ליהנות גם מ־
ארוחות שבת חגיגיות
במלון היחידי הכשר למהדרין
רח׳ בן־יהודה 87, תל־אביב. טל. 244366

מכון מאיר ללימודי היהדות

3 ימי עיון
במשנתו של הרב קוק זצ״ל
הנושאים:
אהבת העם והארץ
קירוב הדור אל מורשת היהדות
ישראל ואומות העולם
הארת הנושאים מתוך עיון ולימוד
מכתבי הרב זצ״ל
* * *
הסמינריון מיועד לאנשי חינוך ותרבות ולמעונינים להכיר את משנתו של הרב קוק.
● הסמינריון יתקיים במכון מאיר ירושלים, בימים כ״ו—כ״ח אב תשל״ו (22—24.8.76), בתנאי פנימיה וכלכלה מלאים.
מספר המקומות מוגבל.
● המעונינים יפנו בכתב למכון מאיר, שד׳ המאירי 11, ירושלים, לשם קבלת טופס הרשמה.

דרושים
● מרכז הדרכה עם אפשרות הוראה בחמ״ד
● עובד/ת סוציאלי/ת
● מדריכים קבוצתיים לגיל יסודי
● מדריכה קבוצתית לעל יסודי
● אחראית למחסן הלבשה
● דיור במקום נוה מיכאל פרדס חנה 163—77104

אור הכתוב
אמרות־הברקות מקוריות־ אקטואליות על פרשות השבוע
מאת
חיים מרדכי ליסמן
הוצאת אחוות־ישראל ת״א, רח׳ תל־חי 9 טל׳ 283011
להזמין לפי כתובת ההוצאה הנ״ל

ב״ה
קרית החינוך ירוחם
לישיבה התיכונית והאולפנא
דרושים
מורים/ות
לחטיבת הביניים והעליונה:
א. מורים במקצועות הבאים:
* עברית
* מתימטיקה
* אנגלית
* טבע
* ספורט
* מלאכה — בנים (חצי משרה)
* הסטוריה (חצי משרה)
* גאוגרפיה (חצי משרה)
ב. מורות במקצועות הבאים:
* התעמלות
* טבע
ג. ר״מ.
ד. מנהל/ת חינוכי/ית לאולפנא
* דיור ינתן לגרים מחוץ לירוחם.
* הטבות נוספות תינתנה לעובדים נדרשים.
■ מועמדים מתאימים בעלי נסיון מתבקשים לפנות לקרית החינוך, ירוחם, טל. 80086 או בכתב לת.ד. 72, ירוחם.

לימונטה
:ד
מפט ודיע נבך כתומט

גרושה
שלא באשמתה
מעונינת בגבר דתי
עד גיל 60
טלפון 02—33866

עשר שנות מאבק!
בליל תשעה באב שעה 8.30 תיערך ברחבה הגדולה בשכונת זכרון משה רח׳ פרי חדש 8 ירושלים
עצרת קינה וזעקה ענקית
להתעוררות וקינה על חורבן המקדש, גלות עם ישראל, הגורם לניתוק הקשר האמיץ של עם ישראל מאמונתו בשם, בתורה ובמצוות, — שורש המקור של כל הגזירות הקשות, הצרות, והסבל של עם ישראל בימינו אלה.
תוך ציון עשר שנות מאבק נגד גזירת הנתוח לצרכים על גופות, חילול מתי ישראל ע״י פתולוגים יהודים בארצנו.
בעצרת: יוסבר לציבור:
* את דרכי המאבק במשך עשרת השנים!
* מה הוא מצב נתוחי הגופות כיום!
* מה הן הקלות וההישגים שהושגו במאבק הממושך!
* כיצד יש לפעול למנוע נתיחת מת!
* החובה המוטלת על כל אחד ואחד מישראל, להחליץ לחלצת יהודי מת מניתור, להביאו לקבר ישראל בשלימות, כדי הדין, והוא „מת מצוה".
זכור!
המאבק הוא למענך!!!
השתתפותך, בני ביתך, ומכריך יתרמו להצלחת המאבק והתקדמות למטרה של ביטול הגזירה.
דע!
היענות הציבור לפניותינו, השתתפותו בהפגנות בעצרותינו (עזרתו התומרית), עמידתו איתנו ומלוכד אתנו בכל עשרת שנות המאבק ללא רפיון וליאות — אלו הביאו להישגים ניכרים למניעת ביתור מאות רבות מתי מצוה.
לכן!
אל יעדר חלקך מתוך שורות הצבור הגדול, במאבקיו להצלת מתי מצוה מביזול וביתור.
אל יפקד מקומך ומקום אנשי ביתך ממעמד קדוש זה של רבבות בני ישראל זועקים ונאנחים לשמים.
כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה.
ועדה צבורית להגנת כבוד האדם
ת. ד. 5052 ירושלים

אולם לשמחות ואירועים משפחתיים
בית הפועה״מ, רח׳ רבי טרפון 1, בני־ברק
בהנהלת משפחת רוזנפלד
* מבחר תפריטים במחירים עממיים
* כשר למהדרין מן המהדרין
בהשגחת הרב לנדא שליט״א
קבלת הזמנות: לפנה״צ בטלפון 785270
אחה״צ בין השעות 5.00—8.00 באולם
כמו כן מתקבלות הזמנות לסידור מסיבות וקוקטילים מחוץ לאולם

ב״ה
קרית החינוך ירוחם
לפנימיה בקרית החינוך
דרושים
בעלי התפקידים הבאים:
א. אם בית לפנימיה
ב. מנהל אדמיניסטרטיבי
ג. מדריכים חברתיים.
* דיור ינתן לגרים מחוץ לירוחם
* הטבות נוספות תינתנה לעובדים נדרשים.
■ מועמדים מתאימים בעלי נסיון מתבקשים לפנות לקרית החינוך, טל. 80086 או בכתב לת. ד. 72 ירוחם.

דרושים
מועמדים לתפקיד אברך פנימיה (חינוך + הדרכה)
דרישות—
בוגר ישיבה תיכונית / ישיבה גבוהה או הסדר ונשוי
דיור מובטח.
לתיאום ראיון יש לפנות למר ר. וילברגר 521812—02

מועצה ציונית בישראל חיפה
עירית חיפה
האגף לתרבות, השכלה ואמנות
מרכז לתרבות ע״ש רוטשילד
והתיאטרון הקטן
יום שני, ו׳ אב תשל״ו (2 באוגוסט 1976) שעה 7.45 בערב
יחסי הגומלין בין התפוצה למדינה
רב - שיח
משתתפים:
* הרב פרופ׳ וולטר ש. וורצבורג
נשיא הסתדרות הרבנים באמריקה
* הרב שאר־ישוב כהן
רבה הראשי של חיפה
* ד״ר יוסף גורני
ראש המכון לחקר הציונות אוניברסיטת ת״א
* יהודה עוזיאלי
יו״ר המועצה הציונית בישראל, חיפה.

מלון רקפת צפת
מבצע אירוח מיוחד
לרגל הפתיחה מחדש
במחיר -.185 ל״י ליום
פנסיון מלא וכשר
ההנהלה והצוות הותיק לשרות האורחים
להזמנת מקומות: מלון רקפת, צפת
טלפון 5—067-30264.

בנק המזרחי המאוחד בע״מ
קרנות נאמנות

מחיר יחידה	מחיר פדיון
182.66	187.19
138.06	141.42
109.92	112.61

סלע
שחם
חלמיש
המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע״מ

מה רוצה סוריה בלבנון?

מאת ד"ר יצחק בן גד (מכלוף)

„אסד ארנבת בגולן, אבל אריה בלבנון". סיסמה זו שנראתה כתובה על קירות בניינים ציבוריים בערי הגדה נכתבה על ידי אשים רוגזים ובאה לבטא את זעמם של המתנגדים על הנשיא הסורי אסד. הם קוצפים על כי שאסד נלחם בפרוטסטים הפלשתינאים בלבנון כאילו הם אויביו המרים ושוכח כי המלחמה שלו צריכה להיות בגולן נגד ישראל ולא בלבנון נגד הפלשתינאים.

לפני מספר שבועות נודע גם כי ...עה עירית טול כארם החליטה ...ביע את שאט נפשה מהנשיא אסד ...עולתו בלבנון על ידי שינוי שם ...ת הספר התיכון המקומי שנקרא ...' שם „אסד". יצויין כי בית ספר ...רא על שמו של הנשיא הסורי רק ...נואר האחרון כאשר סוריה הצ־ ...חה להביא את עניינו של אש"ף ...ני מועצת הבטחון של האו"ם.

מה רוצה סוריה בלבנון ומה הן ...יבות המדיניות להתערבות הסו־ ...ה. יתרה מזו, מה הם המניעים ...הניעו את סוריה להחליף מדיניות: ...תמכת רדיקלית של המחבלים ל־ ...יכתם המרה בשדה הקרב. כיצד ...ביר שגייסותיה של סוריה נלח־ ...ים במוסלמים המחבלים ובצורה ...עמה ביותר מסייעים בידי הנו־ ...ים להתגבר על אויביהם.

...לנו נדמה כי סוריה נקלעה למצב ... בניגוד לרצונה ובלב כבד הגיעה ... מסקנה שאין ברירה אלא לנקוט ... מדיניות בה היא נוקטת היום ב־ ...בנון. סוריה יודעת גם שמדיניות ... אינה פופולרית בעולם הערבי, ...מחזקת את בעמדה של יריבתה מצ־ ...רים, אך בכל זאת לא נרתעה מל־ ...שתמש בה.

...עד ינואר האחרון נקטה סוריה ב־ ...דיניותה המסורתית של עזרה ל־ ...לשתינאים והשמאלנים במאבקם ...נד הנוצרים בלבנון. התערבות ה־ ...ורית היתה לא רק מילולית אלא ...עשית. סוריה שלחה עזרה צבאית ...גונות למחבלים והשמאלנים והכף ...שדה הקרב החלה נוטה לטובת ה־ ...מוסלמים ולרעת הנוצרים. בשלב זה ...התערבה סוריה והצליחה להשיג הס־ ...כם הפסקת אש בין הנוצרים ל־ ...מוסלמים. ההסכם קבע כי הייצוג ...בית הנבחרים הלבנוני יהיה על ...פיס שוויון, וזאת בניגוד לחוקה ...הבלתי כתובה של לבנון משנת 1943 ...קום שם נקבע כי היחס יהיה 6:5 ...טובת הנוצרים. כמו כן הצליחו ...ארים להשיג בהסכם הפשרה עוד ...יתורים לטובת המוסלמים באשר ...חירות הפקידים במנגנון הממשלתי ...מנהלי. הנוצרים חשו כי עשו וי־ ...תורים מרחיקי לכת כדי להשביע את ...צונם של המוסלמים ולהשכין שלום ...מדינה. בתחושתם זאת נהגו הנו־ ...רים בתמיכתם הבלתי מסוייגת של ...סורים אשר היו האדריכל של אותו ...הסכם פשרה.

★

...סד שומר על „יוקרתו"

...כל מה שנראה בעיני הנוצרים ... וויתור נוצרי משמעותי לא ... בעיני המוסלמים השמאלנים ... ויתור כלל. אלה האמינו כי הם רוב ... האוכלוסיה הלבנונית ולכן על פי החוק ... צריך להיות להם רוב במוסדי ... המדינה הלבנונית. הם כפרו באמנה ה־ ... לאומית של 1943 שקבעה בזמנו את ... יסודי השלטון בלבנון והצעו כי אמנה ... זו אבד עליה הכלח ואינה עונה על ... צרכה של לבנון המודרנית. בפגישה ... שנערכה לראשי השמאל, כולל כמאל ... ג'ומבלאט, עם הנשיא אסד בדמשק ... לאחר הסכם הפשרה, הודיעו המנהי־ ... גים המוסלמים כי הם דוחים את ... הסכם הפשרה ומסרבים להסכים ל־ ... הפסקת אש. הם דרשו — לפי עדותו ... של אסד באחד מנאומיו לאחר מכן ... — להמשיך בקרב עד מיגורם הסופי ... של הנוצרים והקמת לבנון מוסלמית ... בה יהיו הנוצרים מיעוט נסבל.

הנשיא הסורי הבין כי אין מאזי־ ... נים לעצותיו ודוחים את מאמצי ה־ ... תיווך שלו, וכתוצאה הרגיש כי נפ־ ... געה יוקרתו. אסד אמנם רצה שה־ ... מוסלמים יהיו שווים לנוצרים מב־ ... חינת כוחם הפוליטי בלבנון אבל לא ... רצה שמרגע שהמוסלמים ילחצו את ... הנוצרים ויביאום להכרזה על חלוקת ... לבנון והקמת מדינה נוצרית. מדינה ... כזו תהיה מדינה לא מוסלמית באי־ ... זור מלבד ישראל. היא תהווה הוכ־ ... חה ברורה כי ערבים לא מוסלמים ... (הנוצרים בלבנון) לא יכלו להיות ... עם המוסלמים במדינה ערבית כשווים ... בין שווים. זאת ואף אחרת, מדינה ... נוצרית בלבנון לא רק עשויה להיות ... בת בריתה של ישראל אלא עוד ת־ ... חזק את המיעוטים הנוצרים במדי־ ... נות ערב השונות, כולל סוריה, לעזוב ... את ארצות מוצאם ולבוא לחיות עם ... אחיהם הנוצרים בלבנון. בהתבטאות ש־ ... היו במגע שני העתונאים המצריים ... שלום אלשקאוי וממדוח רד'א ב־ ... עתון המצרים „רוז אליוסף" ו־ ... „אלשוראי" בהתאמה נקבע, כי ה־ ... נוצרים רוצים להקים מדינה נוצרית ... שהיא בסופו של דבר כעשרה מליון ... נוצרים שיבואו מרחבי המזה"ת לחיות ... בה.

...סף נוספת להתנגדותה של דמשק ... המוסלמים השמאלנים והמחבלים היא ... שלמעות חלק בגופים אלה ... מסתובבת מפלגת הבעת' העיראקית ... היריבה המסורתית של מפלגת ... הבעת' הסורית השלטת בסוריה. סו־ ... ריה מחשיבה את לבנון כ„איזור הש־ ... פעה" סורי ומתנגדת לכל התערבות ... בענייניה הפנימיים של לבנון. ... ...ים קוראים לתבל „פילסטין" ב־ ... „סוריא אלג'נוביה" כלומר סו־ ... ריה הדרומית.

...סוריה גם חשה כי היה עליה ל־ ...רב בבאודעות בלבנון עקב הת־ ...פתחויות אפשריות אשר עלולות לפ־ ...גוע בבטחונה. אם ינצחו המוסלמים ... השמאלנים בלבנון בניגוד להורא־ ...ות והכוונותיה של סוריה, הם עלו־ ...לים להפוך את לבנון למדינה רדי־ ...קלית הנתמכת על ידי עיראק, לוב ... וגורמים אחרים. השלטים החז־ ...ים עלולים לפעול כאודה עצמאי ...יד למחבלים לפעול מדרום לב־ ...נון בצורה חופשי ולהכריח את ישר־ ...אל להגיב ואולי אף לכבוש את דרום ... לבנון. התפתחות כזו תעמיד את סו־ ...ריה במצב קשה אם תתערב או לא ...תתערב. הסורים טרם יהודו אבגם ...למשפחה הצבאית אבל אין הם ...רוצים שהמחבלים והשמאלנים יכ־ ...ריחו להם אין ובתי להשתמש בה, מה גם שהחזית המזרחית טרם התמ־ משה.

★

הידרדרות ומשמעותה

ואהרון־אחרון רצונה של סוריה למשוך את ירדן תחת השפעתה כדי להקים את החזית המזרחית הוא גורם נוסף להתדרדרות יחסי אש"ף—דמ־ שק. הסורים יודעים כי בן בריתם הפוטנציאלי חוסיין אינו מרוצה כלל ועיקר מהתבלטותו של אש"ף והפי־ כתו לגורם לגיטימי בלעדי של העם הפלשתינאי. לאור זאת כל פגיעה באש"ף ובערפאת עצמו תוריד את קרן הארגון הזה ובהכרה תגביר את סיכוייה של ירדן להופיע שוב כ־ גורם הדומיננטי במשא המתן המ־ יוחל עם הגדה. זו גם הסיבה שירדן היא המדינה היחידה בעולם הערבי המודיעה בפומבי כי התערבות סוריה בלבנון היא לגיטימית ורצויה.

סוריה איפוא רוצה לראות שב־ לבנון — לפחות בשלב זה — יהנו המוסלמים והנוצרים משוויון בכוחם הפוליטי ויצייתו להוראותיה ועצ־ תיה. היא אמנם רוצה לראות את לבנון יותר מוסלמית ופחות נוצרית אבל זאת לא על ידי שינויים מהפ־ כניים רדיקליים כמו הבסת הנוצרים בשדה הקרב. סוריה רוצה בשינוי איטי, הדרגתי ושבעי אשר לא יביא את הנוצרים להכריז על חלוקת לב־ נון ולא ייתן בידי ישראל אמתלה להתערב.

במלים אחרות הן הסורים והן ה־ שמאלנים והמחבלים בלבנון מעוני־ נים באותה מטרה החותרת לשינוי צביונה הלאומי של לבנון, אבל הם חלוקים בדעותיהם באשר לאמצעים והעיתוי. סוריה רוצה שינוי הדרגתי ואילו השמאלנים מידי. הבדלים קט־ נים אלה גרמו לכך שסוריה הפכה כבת ברית ליריב חריף ואף לוחם נגד השמאלנים ובני בריתם המח־ בלים.

העובדה שהמחבלים ותומכיהם ה־ שמאלנים מחד גיסא והסורים מאידך גיסא הורגים האחד את השני אינה רעה בשביל היהודים. מצד שני ישר־ אל צריכה להיות ערה לאפשרות ש־ סוריה בסופו של דבר תספח, סיפוח זוחל, את לבנון אליה כדי להקים מה ששר הבטחון שמעון פרס כינה „חזית הבנבני". חזית זו תכלול את ירדן סוריה ולבנון ואולי אף כוחו־ תיהם של עיראק לוב אלג'ריה ו־ מדינות אחרות שיאוחדו יחד נגד ישראל.

לאור האמור לעיל נראה שמה שנראה טוב בשביל ישראל בטווח הקצר עלול להיות כסוכן בטווח הרחוק.

חידוש התמרון בין המעצמות

מאת יעקב אדלשטיין

אנוור סאדת המצרי בנאומו האחרון, הטעים כי מצרים מוכנה שוב „לגטות את הגשרים לעבר ברית המועצות", אם זו תתרגם את אהדתה לערבים לשפת המעשה, היינו, תחדש את אספקת הנשק והח־ חלפים לצבא המצרי. יש בנאום זה הבהקה מדינית מצד סאדת. הוא מנסה לנצל את חילוקי הדעות בין ברית־המועצות לסוריה, כדי לק־ רוא לברית המועצות לשוב לעמדת השפעה במצרים, ולגונן את סו־ ריה, אבל בתנאים של סאדת ולא בתנאים של ברית המועצות. קריאה זו לברית המועצות, מעלה את הרעיון המקורי של סאדת, שהחל בו מאז עלייתו לשלטון, לתמרן בין המערב לבין המזרח וליהנות משני הצדדים בסיוע ובאהדה.

רעיון זה איננו של סאדאת, הוא נולד בבקורו על ידי נאצר. עם רא־ שית שלטונו של נאצר, ניסה לשחק את המשחק הכפול, של תמרון בין שתי מעצמות העל, לקבל נשק וסיוע כלכלי מברית המועצות ומארה"ב יחד, תוך יצירת שטח ההתחרות בין שתיהן. אלא שרעיון זה נכשל. מדי־ נאים אמרו כי נאצר נכשל בתמרון זה בשל מדיניות איפולטיבית ש־ ניהל, שהסתמכה על הכבוד הערבי ולא על ההגיון. סאדת אמור היה לנהל את המשחק הזה בצורה יותר טובה. אך גם הוא לא הצליח בו.

התמרון של נאצר לא הצליח לאחר ששר החוץ של ארה"ב בשנות ה־ חמישים ג'ון פוסטר דאלס, סירב לרקוד לפי חלילו של נאצר, והוא ביטל את ההבטחה האמריקנית ב־ הקמת סכר אסואן. ביטול זה גרם לתגובה נאצרית חריפה, בצורת הל־ אמת תעלת סואץ. סופו של דבר, ארה"ב יצאה מן התמרון הנאצרי. ולא שיתפה פעולה עם נאצר, במטרה ליצור התחרות בין שתי המעצמות. ביסים ההם היתה זו שגיאה, כשם שמדיניותו של דאלס שלחץ על אנ־ גליה וצרפת לפנות את הסואץ במל־ חמת 1956 היתה שגיאה חמורה. נא־ צר פנה יותר ויותר לעבר ברית המועצות, ומצרים הפכה ממש ל־ גרורה של ברית המועצות. היא היתה תלויה ברוסיה באספקת ציוד צבאי ובסיוע כלכלי. התמרון הנאצרי ה־ מקורי נכשל. אלא שהכשלון בא בגלל מדיניות פזיזה של נאצר. כדי לנהל את התמרון בין שתי המעצ־ מות, צריך הרבה אורך רוח וסבל־ נות, ונאצר לא היה האיש לכך. הוא רצה הישגים כידיים וביחוד תהלה לאישיותו כמנהיג כלל ערבי, ומאחר שזה לא קיבל בנקל, פנה לעבר ברית המועצות וביטל את מדיניות התמרון.

★

סאדת חוזר למדיניות נאצר

סאדת ניסה לחזור לרעיון המקורי של המדיניות הנאצרית של תמרון בין מזרח למערב. הוא החל בכך מיד עם עלייתו לשלטון, אלא שגם הוא נחל כשלון, משום שברית ה־ מועצות סירבה לנהל את המשחק לפי התנאים של סאדת. סאדת עשה אף הוא כמה שגיאות פקטיות בניהול התמרון. הוא פגע בכבודה של ברית המועצות על ידי נאומים פומביים. גירש בבת אחת כ־20 אלף יועצים סו־ ביטיים. את צעדיו אלה עשה משום שחשש כי צפויה סכנה לשלטונו מן הנוכחות הסוביטית, שכן בראשית שלטונו היו לו יריבים פנימיים ב־ חסות ברית המועצות, שצריך היה לקצץ את כנפיהם. יש לומר כי ברית המועצות המשיכה בסיוע הצבאי ל־ מצרים גם לאחר גירוש היועצים ה־ סובייטיים. היא עשתה זאת במלחמת יום הכיפורים, היא גילתה אורך רוח בטיפולה בצעדי סאדת. אלא שמל־ חמת יום הכיפורים גרמה לכך, ש־ סאדת הבין כי רק בעזרת ארה"ב יו־ כל להחלץ מן המלחמה ואילו ברית המועצות מעוניינת שהמלחמה תמשך כי רק בדרך זו תוכל להשאר בעמדת השפעה. קיצורו של דבר, גם סאדת נחל תבוסה במדיניות התמרון בין המעצמות, משום שהרחיק לכת בבי־ קורת על ברית המועצות, כשם ש־ נאצר הרחיק לכת בביקורת על אר־ ה"ב. האם יש להסיק מכך, שמשחק כזה בין שתי המעצמות הוא בלתי אפשרי? לא. הוא אפשרי, דווקא ל־ מצרים כאשר למדינות אחרות. אילו ידעו נאצר וסאדת לתמרן בהגיון. עתה בנאומו האחרון מנסה סאדאת לחזור לתמרון המקורי והוא קורא ל־ ברית המועצות לחזור לעמדת הש־ פעה במצרים, כדי שיוכל לתמרן מ־ חדש בין שתי המעצמות, אלא ש־ ספק את ברית המועצות תתן אימון בסאדת, משום שמה שסאדת רוצה הוא, שברית המועצות תשחק לפי כללי המשחק שהוא יקבע, ומעצמה כמו רוסיה אינה יכולה להסכים ל־ כך, משום שהיא דורשת תמורה מ־ דינית מלאה עבור הסיוע שלה. ד־ במצב הנוכחי אין סאדת יכול לשלם לרוסיה את התשלום שהיא דורשת.

היה זה נשיא יוגוסלביה המרשאל טיטו שמכר לנאצר את הרעיון של „גוש הבלתי מזדהים", הוא יחד עם נהרו ההודי, משכו את נאצר אל היזמה ליצירת גוש זה. נאצר נהפך לאחר מן המנהיגים של הגוש הזה. מנהיגים אלה חשבו להבנות מן ה־ תמרון בין המזרח והמערב. אלא ש־ התמרון שלהם לא הצליח. רוסיה לא רדפה אחריהם, וארה"ב אף היא התיחסה בקרירות. אמנם הגוש ה־ שלישי יש לו עמדת השפעה באו"ם הודות לקולותיו. אבל אין הוא יכול לנהל את משחק התמרון בין המזרח המערב. הנשיא טיטו דבק בגוש ה־ בלתי מזדהים, עד כדי הזדהות מ־ לאה עם המדיניות הערבית נגד יש־ ראל. הוא הרחיק לכת עד כדי מש־ לוח סיוע צבאי למצרים ולסוריה ב־ ימי מלחמת יום הכיפורים.

★

רעיונו של טיטו

רעיונו של טיטו ליצירת גוש „ה־ עולם השלישי" לא בא מאהבת מר־ דכי, היינו, באהבת מצרים, הודו ומ־ דינות אסיה ואפריקה. אלא משנאת ברית המועצות. הוא חשב לבצר את מעמדו בעזרת גוש זה, כדי שברית המועצות לא תעיז להתקיף את יו־ גוסלביה, משום שבכך היא תכנס ל־ קונפליקט עם גוש גדול של מדינות. אך כאשר יוגוסלביה עמדה בפני סכנה, בזמן הפלישה הסובייטית ל־ צ'כיה, התברר כי גוש זה אינו יכול לעשות הרבה לעזרתו. מצרים וסוריה היו גרורות של ברית המועצות וה־ לוויות בה. הודו היתה אף היא תלויה בברית המועצות, ומדינות הגוש ה־ שלישי לא הרימו קולן נגד הפלישה לצ'כיה. יוגוסלביה נשארה בודדה במערכה. אף על פי כן ממשיך טיטו במדיניותו כמנהיג גוש הבלתי ה־ מזדהים. ובתור שכזה פועלת יוגוס־ לביה בכל הזירות הבינלאומיות נגד ישראל. כשליחת מדינות ערב. היא מהווה ראש חץ של המערכה הבינ־ לאומית נגד ישראל. יוגוסלביה מ־ קבלת סיוע מארה"ב, ולכן היה זה בלתי מובן שלא הפעילו עד עתה את ארה"ב כדי לרסן את יוגוסלביה. ההפעלה באה רק לאחרונה, כאשר הערבים יזמו את הוצאת ישראל מן האו"ם. ארה"ב פנתה ליוגוסלביה ל־ רסן את הערבים ובייחוד למנוע ה־ עברת החלטה כזו בוועידות של גוש הבלתי מזדהים, הפניה פעלה.

במסגרת התמרון בין מזרח למערב הבטיחה יוגוסלביה שתמנע זאת „היא קיימה את ההבטחה. טענתה היתה, שבהוצאת ישראל מן האו"ם מזיקים הערבים לעצמם, משום שהאו"ם מ־ הווה כלי משחק בידי גוש הבלתי מזדהים, ואם ישראל לא תהיה חב־ רה באו"ם לא יוכל גוש זה לסייע לערבים במשחק הגינויים נגד יש־ ראל. אלא שארה"ב יש בכוחה ל־ רסן את הפעילות היוגוסלבית גם ב־ זירות אחרות, וטרם עשתה זאת. ענ־ יינו הוא להוכיח כי גם יוגוסלביה לא הצליחה לתמרן בין המעצמות כמנהיגת הגוש השלישי, ואילו הת־ קיפה ברית המועצות את יוגוסלביה, ספק אם היתה מדינה אחת שהיתה מוכנה להחלץ לעזרתה. משמע, קשה מאד לשחק את משחק המת־ בזאים הזה, בין מזרח ומערב, משום שתמיד נמצאת מעצמה אחת שמ־ סרבה לשחק את המשחק מאכזב ה־ זה. נסיונו של סאדת לחדש את ה־ משחק בין המעצמות, הוא מקורי ו־ מעניין, ומוכיח על הבנה מדינית ו־ תפיסת השטח בשעה הנכונה, אבל מדיניות התמרון לא הצליחה עד כה ולא תצליח לעתיד. משום שכל מע־ צמה דורשת לשחק עמה, משחק ב־ יחיד ולא בשניים. בכל מקום, סאדת ניסה בנאומו גם להכחיש כי מצרים „החליפה ידידים" וטען כי בעצם לא קרה שום דבר בין מצרים לברית המועצות. עם זאת, יש בנאום זה של סאדת כדי לרמוז כלפי ארה"ב, על אפשרות של שידוד מערכות בעמ־ דתה של מצרים בזירה הבינלאומית, ואף להוכיח את הטיעון הישראלי שאין לסמוך על סאדת כמדינאי ה־ נוטה למערב, אלא יש לראותו כ־ מתמרן בלבד.

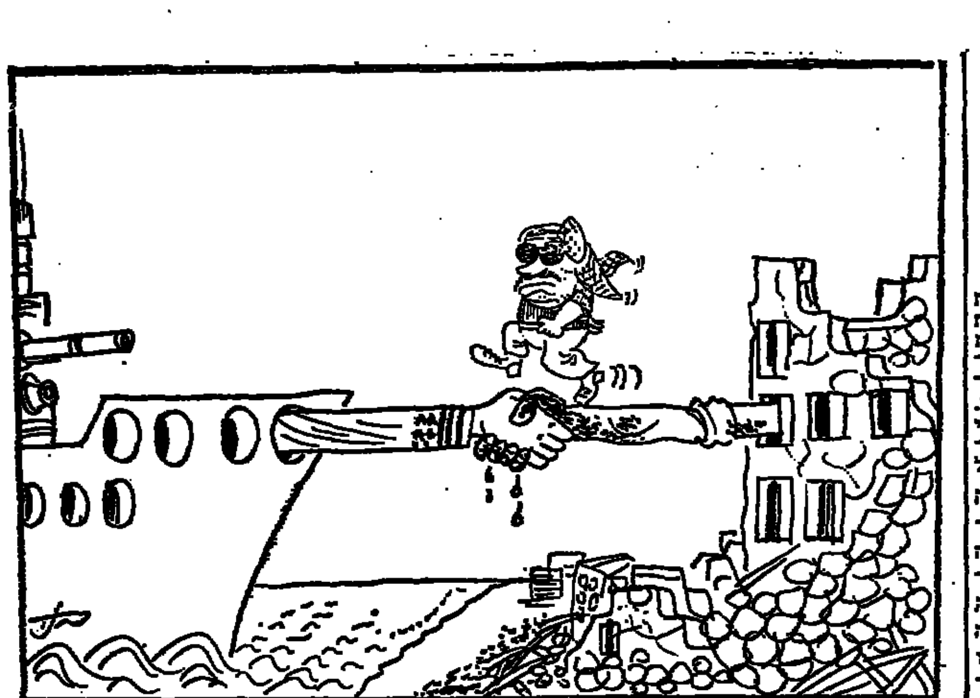

מושב של תמורות והישגים

מאת יונה כהן

פרלמנטרים מנוסים, יודעים, כי שנתיים, מתוך ארבע שנותיה של כנסת, עובדת הכנסת „עבודה לשמה". הנסיון הורה, כי השנה הראשונה, של כל כנסת חדשה, היא בהרצה. השנה השניה היא במעבר לתחומי פעילותה. בשנה השלישית מגיעה הכנסת לפעילות מליאה. בשנה הרביעית, היא שנה של ערב בחירות, שבה ובאמ־ צעותה מנהלים החי"כים את מערכת ההסברה תוך הסבר פנים לאזרח. מכאן שבשנה הקרובה, היא השנה הרביעית לכנסת השמינית, יכוונו הח"כים את הצעותיהם ודיוניהם פחות לעניין ויותר כלפי האזרח, הוד מעלתו הבוחר.

בצדק ציין יו"ר הכנסת, ישראל ישעיהו, כי התבדו כל בעלי הנבואות השחורות הן לגבי אורך ימיה של הממשלה הנוכחית, בראשותו של רבין, והן לגבי דרך עבודתה ולגבי דרך עבודת הכנסת. לאמיתו של דבר, היו בכנסת, ב־ שנתה השלישית שהגיעה לקיצה ה־ שבוע, פחות סערות מכפי שציפו המצפים וניבאו המתנבאים. ברא־ שיתה של הכנסת הנוכחית, בעקבות מלחמת יום הכיפורים, באה תמו־ רה דראמטית במיבנה הממשלה. חלו שינויים גם בהרכבה של האופוזיציה והופיעה סיעה המהווה שליש ממספר החי"כים כאופוזיציה מלוכדת, ול־ צדדיה 14 חי"כים מפוצלים לחמש סיעות באופוזיציה.

הטובה שבכנסות עד כה

התרשמותו של היו"ר, וכן של רא־ שי הסיעות הגדולות, היא שרגשו של אחריות לגבי כובד התפקיד לידי מצות השליחות הלאומית באו לידי ביטוי בכנסת. תוך יחס של כבוד בין הסיעות וכן בין החי"כים לבין עצמם. וכל זה ללא ויתור על עמדות ודעות. על כן קבע היו"ר, בדברין, במליאה ובמסיבת הכתבים לסיכומו של המושב השלישי כי „הכנסת הזו היא מן הטובות שבכנסות שהיו עד כה".

ועל כך למה וכיצד? משום ש־ גבר ההלך שיתוף הפעולה בין הממ־ שלה לבין הכנסת, בין הממשלה ל־ סיעות הקואליציה שלימינה לבין סיעות אופוזיציה, אם כי בשנה ראשונה היו „חריגות".

הנושאים בדיונים הכלליים

נוצר גם איזון, המתקרב לסביר ורצוי, בין הדיונים הכלליים בנוש־ אים מרכזיים שונים. לבין הדיונים בתקציב המדינה ופעולות משרדי ה־ ממשלה, וכן בין עבודת החקיקה. במושב שחלף היו שלושים דיונים בנושאים כלכליים־חברתיים, עשרה בנושאים מדיניים־בטחוניים 13 סקי־ רות שרים ושתי הצעות (מרק"ח ומ־ הליכוד), בסך הכל, להבעת אי־ אימון. דיונים אלה „השתרעו", אי־ פוא, על פני ארבעה חדשים, כמח־ צית הזמן של המושב כולו. בארבעת החדשים הנותרים עסקה הכנסת ב־ תקציב ובחקיקה.

מאה ועשרים חוקים חקקה הכנסת בשנה שחלפה. 75 ביזמת הממשלה, ו־35 שהוצעו ביזמתם הפרטית של החי"כים. עוד כ־60 הצעות חוק ממ־ תינות להורן, בהיותן בדיוני הוע־ דות (מהן 40 בוועדת החוקה).

לכרשב הבא יועברו עוד 24 הצ־ עות חוק בשם הממשלה, שלא הגי־ עו לדיון במושב זה.

בין הנושאים, הקשורים לעבודת הכנסת, שנדונו במליאה, ראוי ל־ ציין את הדיון בלשון העברית שב־ פיהם של החי"כים, בנאומיהם. אם כי ספק רב אם ובאיזו מידה הועיל ה־ דיון הזה לשיפור (ועוד אומרים ב־ כנסת „בסדר גודל", במקום בהיקף; „על מנת" במקום כדי; „מתפקד" במקום ממלא את תפקידו; „איתרע מזלו" כשכוונת הנואם היא התמזל מזלו, אם לא לציין רוע המזל, חלי־ לה ועוד דוגמות כהנה וכהנה...).

„עושר" השמור לח"כים לרעתם

במושב זה שחלף, הוצפו השרים ב„מבול" של שאילתות. מעשה ב־ חבר ממשלה שהצביע על ח"כ פלוני (מהאופוזיציה) ש„מעבידי" אותו, את השר, קשה מאד, כי מיטב זמנו חייב השר להקדיש להכנת תשובות לשאילתות...

לא פחות משלושת אלפים ושבע־ מאות שאילתות הוצגו בשנה זו בל־ בד. בצדק אמרו הכתבים: הרי זה „שיא אולימפי" ממש... ראוי ל־ ציין שהכנסת יצאה לפגרא לאחר שהשולחן „נוקה" כליל ממטען ה־ שאילתות. ביום אחד (ביום שלישי) השיבו רה"מ, 3 השרים הדתיים ו־ שלושה שרים נוספים, על 142 שאיל־ תות בשעתיים ושלושים ושתיים ד־ קות. בשנה הקרובה תצטרך הכנסת לחזור ולדון כיצד להביא לצמצום כמות השאילתות למען תיטב איכו־ תן. כיום ה„עושר" הזה שבמספר השאילתות שמור לחי"כים, שלא ל־ טובתם.

ממה מורכבת הכנסת?

בתקנון הכנסת להלכה, וגם ב־ עבודת הכנסת למעשה, בולטות שתי גישות, שלכאורה הן מנוגדות: ה־ אחת היא שהכנסת מורכבת ממספר מסוים של סיעות, ועל יסוד זה מת־ חלקות הזכויות (הקצבה, משך הדי־ בור, מיכסת הצעות, ייצוג כלפי פנים וכלפי חוץ ועוד).

הגישה האחרת היא, שהכנסת מור־ כבת ממאה ועשרים חי"כים בודדים, המצויים גם במסגרות של סיעות. הפעילות למעשה „בתנודות" בין שתי הגישות, פעם זו ופעם זו. ה־ דבר הורגש לאחרונה, משביקשו יו"ר הכנסת והסגנים להכניס שינויים בנושא „הצעות לסדר היום". היו"ר היה ומצא שלא פחות מאשר 288 שעות בזבזו, אם בוועדת הכנסת ואם בישיבות היו"ר והסגנים, לדיון בערעוריהם של הח"כים בדחיפותן או באי־דחיפותן של ההצעות של הגישו. על כן מחפשים דרך לבטל את הסיווג של ההצעות: הצעות רגילות לפי מיכסה לכל סיעה והצעה דחופה מתוך למיכסה. במקום זה מוצע שכל סיעה תקבל מיכסה וה־ סיעה תחליט איזה נושא להעדיף ו־ להקדים. שכעו הח"כים והתנגדו. טענתם היא ש„נשקי פרלמנטרי" זה, של שאילתות והצעה לסדר היום, מסור לידיהם כח"כים, ולא לידי סי־ עותיהם. כל ח"כ רוצה בקב משלו, בהבלטת יזמתו ופעילותו העצמאית, ללא צורך באישור והסכמה של הנ־ הלת סיעתו. הענין עודנו שנוי ב־ מחלוקת, וייתכן שהדבר ימצא את פתרונו בהגדלת מיכסת ההצעות לכל סיעה, בשים לב למספר חבריה.

אין „גליוטינה" של הקואליציה

המיכסה ביום — 212 הצעות רגי־ לות. 196 מהן נוצלו והועלו כבר. אם בכנסת קודמת, ושלפניה, מרי־ בית ההצעות, בין רגילות ובין דחו־ פות. נקטפו בעודן באיבן. ידיהם של נציגי סיעות הקואליציה „ערפו" את ההצעה, ורובן כולן לא נכללו בסדר היום. שונה המצב בכנסת ה־ נוכחית. מ־239 ההצעות רק 51 לא נכללו בסדר היום. 19 נכללו בסדר יומה של המליאה ו־169 הועברו ל־ וועדות. אם נזכור שמרבית ההצ־ עות הובאו ע"י נציגי האופוזיציה, הרי שהמצב הוא משביע רצון.

בנאומו במליאה ובמסיבת הכת־ בים הביע היו"ר מורת רוח מפירסו־ מים בדיוני הוועדות, שלא על דעת הוועדות ובניגוד לתקנון ולמסורת ש־ הונאי להן. הפירסום לוקה בחסר, מאחר שמפרסמים את מה שהח"כים עצמם מוסרים לכתבים, ללא קשר עם הדיון כולו. ואמנם, הדיוק רב הוא בכנסת הנוכחית שבמספר חי"כים (מספרם אינו עולה על שישה) מ־ סיעות שונות, 4—3 מהליכוד, 2 מ־ המערך ואחד מהמפד"ל, „רובצים" בחדריהם של הכתבים ומכתיבים את דבריהם...

מטרת ההגבלה בתקנון על פירסום דיוני הוועדות היא לאפשר לחברי ה־ ועדה לדבר לעניין ללא חשש פיר־ סום הגישות השונות. גם עניין זה יועבר כנושא לדיון במושב הקרוב של הכנסת.

סיוע טכני לסיעות ולח"כים

בכנסת הנוכחית בלט וגבר רצונם של הח"כים לקבל סיוע טכני לעבוד־ תם. גם נושא זה עמד בסימן הגישה השונה. אם הכנסת היא סיכום ה־ סיעות שבה או סיכום החי"כים הבו־ דדים בה. לאחר דיון נקבע הקציב לעבודה טכנית של כל סיעה, ובנ־ וסף לכך הקציב לשירותים טכניים לכל ח"כ, להכנת השתתפותו בדיוני המליאה והוועדה, לבדוק נושא מ־ סויים הזוקק מחקר בנושא הנדון וכדומה.

(סוף בעמוד 6)

מבצע ולקחו

מאת יעקב חורגין

שוב זכינו למתת של חסד מידי גורלנו הלאומי בצורת אחוה לאומית, שהצמיחה לנו פרשת החטופים באוגנדה — בתחילה חרדה גדולה אחת ל־ גורל החטופים, ולאחריה הפורקן הגואל עם מבצע החילוץ ה־ מופלא, אשר את מופלאותו לא ישיגו משיגי צבאות ומלחמות. בדרך כלל נוהג גורלנו חסכנות יתירה בהענקת מתות של חסד לנו — ומשום כך, משהחסד נמשך עלינו, הוא בשבילנו הרבה יותר מתג, הוא חידוש האמונה והביטחון בעצמנו ובעתידנו.

עוד זכור לנו טעמם של גילויי האחווה הלאומית בימי מלחמת ששת הימים, וטרם נמחו מלבנו הדי התרדות והגאות, שהביאה עלינו מלחמת יום הכיפורים. ד־ אולם, כפעם בפעם ממהרים לחי־ לוף האתנחתים הקצרים של אחווה לאומית וחוזרים ובאים עלינו הימים האפורים של פילוג וחילוק לבבות, של שפלות ברך וקוצר יד, של שחיחות קומה ונמיכות הרוח. והנה, לפתע, לא צפוי, בא גד בא גל של אחווה לאו־ מית, ששפך בבת אחת צבעי צבעים על אפרוריותם של ימים אין חפץ בהם. הדף בתנופה אדירה את רוחנו הנמוכה כלפי מעלה, שב ומחה כחדש את ה־ חוטים המקשרים כל אחד מאתנו לעם אחד, אשר נתרופפו ברפי־ פות הכללית שאחזה בגופנו ה־ לאומי. לאחרונה היינו, כדברי הנביא ישעיהו „כל ראש לחולי וכל לבב דוי" — והנה נהפכו עלינו דברי הכתוב והיינו כל ראש למרום וכל לבב חג.

קשה להגדיר במלים את ה־ תחושה המרפאה של אחווה לאו־ מית, אם בחרדה אחת ואם ב־ שמחה אחת, שיש בה כדי להמ־ תיק מרירות של בדידות ולחסן מפני סכנות. דומה, הכל בארץ הזאת נברא בריאה חדשה, מטו־ הרת מכל טינה, מפוייסת, מקר־ בת, עד לתחושה של קירבת אחים בבשר. בתים ברחוב, ש־ היו עולמות נפרדים, כאילו נת־ לכדו למשכן אחד, ודייריו כולם היו לדייר ענק אחד, שגג אחד מעל ראשו אחד לרגליו. אתה עומד ברחוב, נתקל בעוברים ו־ שבים, רובם זרים לך, אך יש לך ההרגשה הטובה, שכולם מוכרים לך. שכבר נפגשת עם כל אחד מהם, קטן וגדול, איש ואשה, בהזדמנויות של שבת אחים, אתה קורא מעל כל פנים בדיוק מה שהאחרים קוראים מעל פניך. אתה שומע סביבך דברים והם בדיוק הדברים הנדחפים להיאמר מפיך אתה.

אכן, יש בתחושה של אחוה לאומית, של היות ארוג ושזור עם עם שלם בגוף וברוח, ברגש אחד ובמחשבה אחת, בפחד אחד ובתפילה אחת — יש בה לא רק מן התגלות האנושית ההסטורית, זו השרויה בגילוי של אחוה בין בני אדם, כי גם עוצמה, ו־ עוצמה זאת מידה חוקה נמצאת ביחס ישר למידת היקפה. אמנם מדובר בעוצמה שכולה רוח, אלא שסוג זה של עוצמה רוחנית, ככל שגדל בהיקף כן יילך ו־ ילבש מימדים פיזיים. יציבתה של העוצמה הזאת תלויה ב־ יציבותו של הדבק המצמיד את איבריה השונים של האומה ל־ גוף לאומי אחד ודבק נאמן כזה מצוי אך ורק בהזדהותנו השלי־ מה של כל איבר מגוף האומה עם היסודות הרוחניים והלאו־ מיים, שמהם היא מקבלת את חיותה ואת ייחודה, כלומר: את הצידוק לעצם היותה.

★

ברם, לכל חג מוציאו. הרי הפרשה הנפלאה של חילוץ לקו־ חים למות, שהיא לנו במקור של גאוה ובטחון, יתפוגגו וילכו, עד שישובצו בהיסטוריה שלנו, כשם שקרה לכמה אירועים גדו־ לים. ומה הלאה? — הפרצוף הנצוה של הולין אפורים ושיבה אל יצרי הפילוג וההרס, אל איש לדרכו, אל ביתון האוצר הגדול של הבלכה־זה על קבנות כיפלג־ תיות? אל הקפיצה מאיגרא רמא של נחת לאומית לבירא עמיקתא של חברה פרועה עם אובדן דרך ואובדן אמונה? — לא! אם חפצי קיום אנחנו יש ליצור ב־ הקדם בין מצבר לאומי, מצבר לכל אחד ואחת מאתנו, שבו תיאצר האנרגיה להפעלת האחוה הלאומית לעתות השחונות, ש־ בהן כמוחן אנו שרויים ל־ פצנו ולחבורותנו זה כמה.

והיכן תימצא לנו זאת ה־ אנרגיה? — לא באותה תודעה יהודית ולאומית בבתי הספר שכה מרבים אצלנו לדבר בשר הפכה למוטו לחינוך בי שלנו. תודעה כשלעצמה, ... רק איזכור הבידי, שאין בה כוח החיוב והכפיה הפנימית, העולים בכוחן של חובות יהו־ דיות ולאומיות. בשעת משבר לאומי כלשהו ספק רב הוא אם התודעה המדוברת יהיה בה די אנרגיה להפעיל את האחווה ה־ לאומית, שפירושה התגברות על יצרי הפילוג וההרס העצמי ה־ שוכנים בתוכנו, ורק בהתגברות זאת היקיפה בסכנותיה של גיבור לאיבי.

לא די, איפוא, במה שקרוי אצלנו תודעה יהודית, כדי לשכוב בכר בפני הילעי הפסק והכפירה, שלחרדתנו החחילו לחדור לתוך נפשו של הנוער בארץ. לשם כך יש צורך בחומר מוצק יותר, והוא החינוך ליהדות של ממש, ליהדות פעילה ומפעילה. יהדות של ממש היא גם ציונות של ממש, שהיא בתה הכשרה ובה צידקה הביהלם. חינוך כזה לא ייתכן בבית הספר החילוני, ושום שיפור דוכוקלי לא יכביב לתודעה המופשטה יותר בשיהא עשויה להכיל, שבא יתפוצצו דפנותיה הדליקים, וכל הבולתה האווירית תברח, כשל לבאלון שפקע.

(סוף בעמוד 8)

יומן ניו־יורק

מה עמדתו של קארטר כלפי ישראל?

מאת ד"ר הלל זיידמן,
סופר „הצופה" בארה"ב

מה עמדתו של המועמד הדימוקרא־ טי לנשיאות ארה"ב ג'ימי קארטר כלפי מדינת ישראל? — רבים שואלים ודור־ שים בשאלה זו. הרבה נכתב על נושא זה והרבה יכתב עד הבחירות. אולם ככל שמרבים לכתוב ולהבהיר את עמ־ דתו של המועמד הדימוקראטי ויחסו כלפי ישראל, כן הולך וגובר הערפל הפוליטי סביב עמדותיו. הוא מגלה טפח ומכסה טפחיים.

עם זאת ישנה נחמא פורתא. הואיל ועד היום טרם הבהיר את עמדתו החד־משמעית כלפי מדי־ נת ישראל, כך שייתכן שבכל זאת תימצא נוסחה מהאיכה, אשר תשביע את רצונה של מדינת ישראל.

ג'ימי קארטר טרם הבהיר את עמדותיו הפו־ ליטיות לגבי המזרח התיכון. בנידון זה קיימות שתי אפשרויות, או שבאמת טרם גיבש לעצמו עמדה למכלול הבעיות הסבוכות של המזרח־ התיכון, או שבמתכוון הוא מופיע בצורה זו, שלא להסתבך בהתחייבויות מוקדמות.

אלה שציפו שכה שהחסיר המועמד הדימוקרא־ טי תכלא הועידה של הדימוקראטים, נחלו אכזבה. אנשי קארטר שהשתלטו על הועידה, גם הכתיבו את החלטותיה ואת המצע של המפלגה לקראת הבחירות. כך, שאף אלה כלאים אי־בהירות ומסגנם בעורפל מאוד.

כתוצאה מכך, המצע, או כפי שקוראים זאת כאן — „הפלאטפורמה" — יותר משיש בהם, אין בהם. לרוב, אלה כלים ללא כיסוי... — אומרים בחוגים פוליטיים כאן.

מתברר שדניאל פ. מויניהן השתדל להכניס אל המצע סעיף נגד הטירור, אבל אנשיו של המועמד התנגדו גם לזה. כיוון שמויניהן איננו מן האנשים הנוחים לוותר על דעתם, הוא הצליח להגיע את צירי הוועידה להוסיף למצע ברכה לישראל על מבצעה של חילוץ הנחטפים באנטבה. כיוון שלא מקובל להכניס ברכה למצע הוסכם שהאיש שיציע את המצע לפני מליאת הוועידה, הגוברנור ב. אנדרסון, יוסף ברכה לישראל בסיום נאומו.

כאשר זה נעשה היינו עדים לתופעה מעניינת. בעוד שצירי הוועידה לא שמו לב לפרקי המצע — שכאמור היו מליאי הכללות ודברים מופשטים בלתי־מחייבים לשום דבר, — והשעמום השתלט על האולם בעת קריאתו, — כאשר אנדרסון הגיע אל הברכה לישראל בהעורו פתאום הצי־ רים מאדישותם והריעו בלהט במשך שעה ארוכה לנואם.

בתגובה זו היה בטוי לתחושת דעת הקהל האמריקאני למעשה גבורה של ישראל באוגנדה. אותו דבר חזר כאשר שני המועמדים קרטר והסינטור מונדייל הביעו בנאומיהם לפני הועידה — אחרי בחירתם — את הוקרתם לצה"ל על מבצע החילוץ.

ואשר לעמדתם בנידון המזרח התיכון גם הם נתפסו ל„מליצה" הרווחת בין פוליטיקאים רצחו־ נאים, שגם יהודים רבים נתפסו לה. והיא המדי־ ברה על „סורביבל" של מדינת ישראל.

מונח זה צורם את האוזן. מקורו בהגדרה אנשים או קבוצות שניצלו מסכנות כליון. שעמדו על סף החורבן ונמלטו. את פליטי השואה מכנים באנ־ גלית „סורביבר" בניסאות ומהגות בהת. בשי־ מושו של המונח על מדינת ישראל נעוצה ההרג־ שה או הדעה, שגם מדינת ישראל עומדת או עתידה לעבור. לפני סכנת הכיליון — ותומכיה, כמו ארה"ב, עובדים ידאוג, ש„בסופו של דבר" לא תחוסל, שתצא מן הקרב שיהיו גדודה שוני־ איה, והיא עדיין קיימת.

אין בגישה זו רמז כלשהו על הזהתה האוייב, על היציבת התקפתו, שהוא באי"ם בה, ואשה זוא המכוון אליו. ובוודאי שאין בכוונה „סורוו־ בייבל" רמז של תבוסת האויב, על נצחון של המותקף.

אולם מונח זה השתרש והוא עבר גם לקרטר, שנוצל אותו ל„הבטחה" בלתי מחייבת...

יתכן שמבצע החילוץ באוגנדה לא ישתכח במהרה וישפיע על המועמדים של שתי המפלגות גם יחד בכיוון התחייבות יותר ברורה כלפי ישראל.

השפעה על מדיניות ארה"ב באפריקה

לעת־עתה השפיעה אנטבה באופן ניכר על מדיניותה של ארה"ב באפריקה. נאמר, שמבצע זה יהווה מפנה במדיניות במזרח התיכון. הנה כשתבן שני שעשוי להפיק מפנה בבריתיה ארה"ב באפריקה.

ואשינגטון שרויה בתהליך של נסיגה ביבשת זו, בעקבות כשלונה בוייטנאם, וכהוצאה בסרי־ דת הקונגרס מהתערבות כלשהי בפיבות ביה־ הקים, באסיה ובייחוד באפריקה. בכל פעם שבפו־ הכן כאן ענין באיזו מדינה שהיא ביבשה זו מיד מאיימים הקונגרס, אמצעי התקשורת. החוגים הלי־ ברליים — ב„וייטנאם החדשה".

איום זה משיג את מטרתו וממשלת פורד נרתעת מכל צעד שאפשר להפרש כ„התערבות". ההתפתחות באנגולה היא דוגמה מאלפת למצב זה. מובן שברית־המועצות מנצלת זאת ומרחיבה באמצעים שונים, לרוב בדרכים עקלקלות, וגם ע"י שליחיהם וכשיריהם, לארצות אפריקה, — באין מעצור מצדה של אותה המעצמה העומדת בין ההשתלטות הסובייטית לבין הזמש.

אחד הבסיסים המספעתיים של השתלטות זו היא אוגנדה. מושלה, אידי אמין, עריץ אכזרי ביתי־הרוסו, הוא מכשיר אידיאלי בידי עריצי הקרמלין.

קניה, שכנתה וארצות אחרות עוכדות בצילם של האויבים של הרודן בצור רעזון באוגנדה. שמוסקבה מספקת לו נשק, מכוסים הסיוע כספי וכלכלי. וגם גיבוי פוליטי.

למבצע אנטבה היתה לכן השפעה מכריעה על שינוי של מדיניות של אדישות ונסיגה של ואשינגטון, שינוי שבמצא ביטוי בשיגור אניית מלחמה אמריקאנית ל„בקור" בנמל במומבסה.

הארי האמריקאני התעורר

יודעי דבר מבטיחים שזה רק התחלה, שבעקבו־ תיה יתעורר הארי האמריקאני מתרדמתו ויגלא את המסדידו ההיסטורי הנובע מהשתעויותם של משעבדי עמים וארצות, הסובייטים, המבחבדת והמקבית להשתלט על ארצות ועמים בכל פינה על כדור הארץ הבהווה „הללי".

ועוד התאה, לפחות באופן חלקי של המבצע באנטבה, אזהרה שארה"ב וגם מדינות במערב אירופה לא „ימכבו" את ההדרה הסובייטית לממשלת איטליה וע"י הקומוניסטים האיטלקים ה„צבאי"ם" כביכול... נכון, שההחלטה בנידון נתקבלה זמן מה עוד לפני מבצע אוגנדה, אבל ההחלטה לתת לה פירסום רב נתקבלה אחרי, — ובעקבותיו, כפי שנודע.

ואל התהבו, האם לזה נהוך איזה כביע מן החוץ? האם יעלה על הדעת. שארה"ב או ממשלים דימוקרטיים באירופה יסייעו בכספם לעשפר עויין המאיים עליהם, היא אומר, להפוך בחד לעצמם?

התשובה היא, שאיך שהדבר בלתי־הגיוני נבי־ זה, המערב אכן מסייע לסובייטים. במישרין ובעקיפין להתקדמם הרבה בבפשה שפי־ חים. המאיימה עליהם. כליכר, על אלה המסייעים להב ואכן יש והופריב בור לעצבם.

תאוות בצע מובילה לאיבוד מדעת

בכה גירבים לעתיה משינה זו של מדינות המערב, בראשם תאוות בצע של אילי התעשיה והמסחר בבאויתה המערב. גם מדענים רבים אינם מבינים את התוצאות של סייעם להתפתחותה של הטכנולוגיה הסובייטית, שלפי יודעי דבר לא היתה אפשרית ללא שהפעולה של מדענים מערביים וכעבדיהם התעשייתיים!

ואגב. האם בעבים היו תעשיינים ומדענים אמריקאניים שעזרו לגרמניה בתקופת היטלר לפתח את תעשייתה וגם את תעשיית המוות שלה, את זיוזה?! שוק שחור זה טרם נחקר ופורס־ סם...).

(סוף בעמוד 6)

هكذا من الأصل

עיטורי

סופרים וספרים

בנתיב הערכים

מאת ש. קורא

שיחות עם נוער חושב ישראל בעניינים שהם מכבשונו של עולם, ללא ריפרוף שטחי אך גם ללא חיסוס מכביד, מחייבות ידיעה והכרה המתעים ברוח ובשאר-רוח. שיחות כאלה מכונסות בספר „בנתיב הערכים" לר' משה מונק (הוצאת המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה, ירושלים תשל"ו), המקיפות בציות-נצח: שאיפה לערכים וביקורת ערכים אנושיים, אלוקים ותורה, וההינוך לתורה. היקף רב, שלכאורה עלול לקפח את העיקר, הרי כאן הכל כפוף לעיקר אליו מוליכים הבירורים שבספר.

המחבר, שהלך לעולמו לפני שנים מיספר, מחנך בחסד, שקנה דעת יהדות וכללית, והוא משוחח בעניין ולעניין, ניסח בכתב את דבריו עם מורים, מדריכי נוער ובני נוער. לשונו שוטפת, מלאה חיות ותנופה, ומתובלת פסוק ומדרש, רמב"ם ורמב"ן, עד להרב קוק וחזון איש, ומשפיעים רוחניים בישיבות ליטא ופולין. בשעת הצורך הוא גם מצטט את שקספיר וקאנט, דוסטוייבסקי ודרווין ופרויד, הן לסתור דעות זרות והן להוסיף חיזוק וצבע לדעותיו.

נקודת-המוצא שלו, מותר האדם בשכלו הנוקב במעמקיו ובסודות הבריאה בשאלה: מי ומה בחיים, „לא תשבע עין לראות ולא תמלא אוזן לשמוע", כדבר קוהלת. בחוסר המרגוע של האדם גנוזה השאיפה לערכים. מילדותו נמשך אדם יותר לתת מאשר לקבל. חיי-אושר הם חיים של שירות לזולת. אנוכיים לכל סוגיהם, הצוברים הון לעצמם ללא תמורה, כופרים הם מטבעם. אנשים נורמאליים, גם כשדואגים כרגיל לעצמם ולביתם, סיפוקם בתרומתם לזולת. „או חברותא או מיתותא", כאמרה התלמודית. השעמום שתוקף אדם מתבטל מזה ונקיפת המצפון לאחר עשיית עוול מזה עדים הם לכמיהה אל הסיפוק הערכי ולכאב על הפגיעה בערכים. המאבקים על עולם חסד יבנה ביסודם הנר הדולק באדם שנברא בצלם האלוקים.

בעוד החלק הראשון של הספר דן בהרחבה בשאיפה לערכים ומשמעותם, החלק השני עוסק בתוכן הערכים עצמם וכולל ביקורת על מוסר, הומאניזם ולאומיות, ערכי אנוש, ללא אמונה באלוקים חיים, מקור הערכים בבורא. הוא מנסה להוכיח בראיות מיחסי אדם לחברו וממשטרים הדוגלים בצדק חברתי, שאין בסיס לשוויון חברתי אמיתי במשטר חילוני, שעקר מתוכו את היסוד שהנברא הוא חלק אלוה ממעל. העריצות של המשטרים הקומוניסטיים מדגימה את הניגוד הפנימי בין חברה הדוגלת בצדק לבין כפירה בד'.

„ללא אמונה באלוקים ההנחה של שוויון בני-אדם אינה אלא בדותא בעלמא, מסכם המחבר את עיוניו, שכן במציאות הטבעית שורר השוני בכל תחום, כולל התחום האנושי. אצל אנשי הצדק החילוני שוויון בין בני-אדם אינו אלא כסות שמאחוריה מסתתרות נטיות אגואיסטיות. אדרבא, מי כמו שליטי הקרמלין בזים לאדם הפשוט, לועגים לו ומבטלים את ערכו; מי כמותם, או כמו שליטי סין, מביטים מלמעלה למטה על המון העם, ולא איכפת להם כלל אם גם מיליוני בני-אדם ייספו במלחמה. הם האדם העליון. המבט המאטריאליסטי שלהם אינו מאפשר להם כלל להכיר בנשמה האלוקית השווה בכל אדם. המוסר שלהם, שהראה טלפיו במאה שלנו, ודאי שאינו יכול להשביע נפש שוקקה לאמת, לצדק, לערכים".

בביקורתו על לאומיות חילונית, ללא ערכים דתיים, הוא מגדירה כאנוכיות ומביא דברי מורו-ורבו ר' אליהו-מאיר בלוך, ראש ישיבת טלז, שאמר: „אגואיסט הוא אדם הדואג רק לעצמו. האם מי שדואג למשפחתו ומתעלם מצרכי הכלל, אידיאליסט ייקרא? ואם נרחיב את מעגל האנשים הכלולים בתחום דאגתו של היחיד, כלום על-ידי כך נראה אותו כבעל ערכים? הלא דאגתו לזולת נובע מתוך תחושתו שאותם האנשים אשר להם מסורה דאגתו הם חלק מעצמו, כמו משפחתו ובני קהילתו. ראש-הישיבה העמיד לעומתו את האדם העובד את ד'. אהבת הבריות ואהבת הלאום מתוך אהבת השם אין בהן שמץ של אנוכיות. זה מובנה של מימרת ר' סעדיה גאון: „אין אומתנו אומה אלא בתורותיה".

בעיוניו על אלוקים מקור הערכים, תוכן החלק השלישי של הספר, הוא משתמש במקורות להגדרת מהות הנשמה, תכלית החיים, ושאיפת הנברא לקדושה במעשי-יומיים כדי להדבק במידת קונו, „כי קדוש אני ה' אלוקיכם".

בשיחתו על התורה כמכלול הערכים הוא עוסק בדת ישראל שמקורה תורה ונבואה והמבדיל בינה לבין דתות אחרות. היהדות היא ערכית בכל חיי היחיד והציבור, המוקפים מצוות, בעוד הנצרות, למשל, מסתפקת בביקור בכנסייה של מאמיניה ומשאירה את כל חייהם מנותקים מכל זיקה לערכים.

„כאן המקור להסברת ההידרדרות המוסרית של הנצרות בקורות העמים, להפיכת הוואתיקן למוסד של שלטון חילוני שדרכו כדרך כל שלטון: אנוכיות, רמיסת חיי אדם ורדיפת בצע. מכאן מוצא להבנת התופעה המבהילה, שדווקא דת החסד הקימה את מוקדי האינקוויזיציה, עינתה את שבוייה במרתפים אפלים וקראה דרור ליצרי האכזריות והסאדיזם בזמן מסעי הצלב. הדת נכלאה בכנסייה, בחוץ שלטו היצרים; הדת תבעה רק וידוי באוזני הכומר, בכך קנה האדם רשות לעשות ככל העולה על רוחו. דת המפקיעה את עצמה מכל תחום החיים הגשמיים, בהכרח תפקיע תחום זה מכל חוק ומכל מוסר".

אין הוא מתעלם מחסידי אומות העולם, נוצרים בודדים שבשואה הצילו יהודים ממוות, אך הציבור הנוצרי הרחב, ובמיוחד הכמורה, הוא בכלל הפסוק בירמיהו: „קרוב אתה בפיהם ורחוק מכליותיהם". שניות כזו הוא מוצא גם אצל מאמיני האיסלאם.

בהרחבה מסביר מתן תורה מן השמים לעם כולו, בצד קיומו של עם ישראל ודתו וראשית הגשמת ייעודי תורה ונבואה, כעדות לדת האמת. הרמב"ם בפירושו לכתוב: „והסירותי את כפי וראית את אחורי ופני לא יראו" (שמות ל"ג), אומר, שד' מתגלה לנו על-ידי פעולותיו בבריאה ובהתרחשויות ההיסטוריות. זו ההשגחה האלוקית על דרכי בני-אדם. לאחר מעמד הר סיני לעיני העם כולו, הרי קורות עם ישראל הן עדות לתורה מן השמים ולמצוות ד'. אמת זו כתובה בפסוק ישעיה: „אתם עדי נאום ד' ועבדי אשר בחרתי למען תדעו ותאמינו ותבינו כי אני הוא לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה".

בסקרו את התמדת קיומו של עם ישראל בכל הנסיונות שהתנסה, בזמן שעמים גדולים וממלכות אדירות אבדו ואינם, הוא מבקש פשר קיומו של דבר הנבואה: „אתה אל תירא עבדי יעקב כי אתך אני, כי אעשה כלה בכל הגויים אשר הדחתיך שמה ואותך לא אעשה כלה" (ירמיה, מ"ו). הסברו הוא, האמונה המוחלטת ש„זאת התורה לא תהא מוחלפת ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא יתברך שמו", החזיקה את העם היהודי גם בשעת-פורענות. בהכרה ומתחת לסף ההכרה האמינו ומאמינים בהבטחה האלוקית בפי נביאו ישעיה: „ואני זאת בריתי אתם אמר ד', רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ד' מעתה ועד עולם".

בשנות השואה, כששלט אותו שטן נאצי בכיפה, עצם קיומנו היה תלוי ממש כחוט השערה. קידמת ייצור הפצצה האטומית בידי האמריקנים הביאה למפלת ההיטלריזם וממילא להמשך קיומנו. האם יד המיקרה בדבר? יהודים מאמינים רואים כאן יד ההשגחה העליונה.

המחבר, שכתב פרק זה בהתפעמות נפשית, מסיימו בתוכחה: „לבי עליכם, אחי, המאמינים בעם ישראל ואינם מאמינים באלוקי ישראל, הרואים בקיום עם-ישראל הנצחי לא יותר מאשר יד המקרה, ואינם רואים את יד ד' הגדולה אשר עשתה למצרים ולאויבינו בכל הדורות. המאמין בד' יצביע על אצבע אלוקים המתגלית דווקא בהכרעה התלויה כחוט השערה. עם ישראל שורש נשמתו השמים ממעל, ולא יוכל כל כוח שיעקור שרשים אלה. שורש נשמתו ושורש מציאותו הפיסית בנצח נעוצים ואין הסבר להתמדת האמונה היהודית ולהתמדת קיומו של העם אלא בהשגחה האלוקית אשר בחרה את ישראל כגוי קדוש".

הרמב"ן מוכיח אמיתת התורה מדברי התורה שנתקיימו בגלותנו. הנה הכתוב: „והשימותי אני את הארץ ושממו עליה האויבים היושבים בה" (ויקרא כ"ו). אומר הרמב"ן: „היא בשורה טובה מבשרת בכל הגלויות שאין ארצנו מקבלת את אויבינו, כי מאז יצאנו ממנה לא קיבלה אומה ולשון". בימי הבית השני גרו בארץ, לפי יוסיפון, כחמשה מיליון תושבים. לאחר החורבן ניסו גויים להיאחז בה, כגון במסעי הצלב, והארץ לא קלטה אותם. בהגיע הרמב"ן לארץ ומצאה בשממונה, ושועלים הילכו בה, ראה ראיה חותכת לקיום ההבטחה שאין הארץ נותנת את פירותיה אלא לבעליה האמיתיים.

בהתלהבותו רושם המחבר: „מי יגלה עפר מעיניך, הרמב"ן הקדוש. לוא קמת לתחיה כעת והיית רואה איך עמך וזרעו יהודים שוב מפריחים את השממה ומגשימים את נבואת יחזקאל: „ואמרו הארץ הלזו הנשמה היתה כגן עדן והערים החרבות והנשמות והנהרסות בצורות ישבו", היית ודאי מכריז: הנה ראייה כפולה להתגשמות דברי הנבואה שבתורה. כשהארץ היתה בידי גויים נשארה האדמה בשממונה, לא משום שתש כוחה ונס ליחה, אלא משום שברית כרותה בינה לבין עם ישראל, שלא תעניק לעולם פירותיה לזרים. היום מתקיימת לעינינו נבואת יחזקאל. עריה נושבות ומתאכלסות, הארץ נותנת את יבולה ואין בכלל גבול ריאלי ליכולת הקליטה שלה. כל זה מעיד כי „דבר אחד מדבריך לא ישוב ריקם".

באותו חלק דן במשמעותה של תורה לחיי אדם ומדינה, בנצח התורה במציאות משתנית, בתורה ומדע, בשאלת הכפייה וכיוצא, דיונים המוסברים בדרך העיון והמעשה. הוא נוגע בבעיות הדתיות בחיי המדינה.

החלק האחרון, המסכם כיצד מקנים חינוך לתורה, הוא שולל את הגישה השיגרתית, לפיה הנוער בכללו בידי הציניות, הייאוש והשממה בנפשו. „שוחחתי רבות עם טיפוסי-נוער שונים, בנים ובנות, בני הארץ ועולים חדשים, הוא כותב, ומצאתי אותם מלאי ספיקות, מצאתי אצלם פחד מפני האמת, ולעתים גם פקחון למול הצביעות שבמעשי המבוגרים, אולם ציניות, בוז מוחלט לערכים, לא מצאתי. על כל פנים לא באותן שכבות רחבות שאתן באתי במגע".

עובדה זו הביאתו כנראה לפירסום השיחות, שלדעתו, מיועדות לנוער היהודי האינטלקטואלי, השואף לדבר אמת והרוצה להכיר את הערכים המקוריים של עמו. בראש וראשונה לדעת אותם.

יש בספר חומר רב למחשבה ולדיון, ביסודי אמונה, תורה ומצוות. בשלוש מאות עמודיו מכונסים מקורות והסברים המבוססים על דברי מפרשים הוגים מובהקים. ויש בספר אווירה של מחנך, שאכפתו נר לרגליו. מתוך שיחותיו מבצבצת שאיפתו להתקרב ולקרב את שומעיו-קוראיו לערכים המוחלטים של ישראל.

תורת הקבלה באספקלריה מאירה

[להופעת הספר „הקבלה" מאת הרב ד"ר אלכסנדר שפרן]

מאת מאיר אוריין

הרב ד"ר אלכסנדר שפרן רבה של יהדות ג'נבה הוא דמות מעוררת כבוד בעם היהודי לשבטיו, יהודי רומניה זוכרים אותו כמדינאי שייצג אותם כנציג יחיד בסינאט של ארץ זו, לוחם אמיץ נגד האנטישמיות הארסית של הפרופ' קוזה וניקולגס ארזה, וכראש הועד היהודי בתקופת ההדרת האנטישמית במלחמת העולם השנייה.

תודות לקשריו ההדוקים עם ראשי ההנהגות המדינית והדתית של העם הרומני לא נכנעו שלטונות רומניה ללחץ הגרמנים למסור לידיהם את היהודים שהיו בשטחי הכיבוש שלהם. לומדי התורה שביהדות מזרח אירופה מביעים את שמו בהערצה. כתלמיד חכם יורש כסאו של אביו בעיר באקו, הגאון ר' בצלאל זאב שפרן (מחבר שו"ת הרדב"ז) וכרבה הראשי של יהדות רומניה לשעבר. והם רואים בו אחד מבחירי הרבנים באירופה, ואילו אנשי ההשכלה הכללית שבעם מעריכים את הרב שפרן כאיש בעל אופקים רחבים, חניך אוניברסיטת וינה לפני מלחמת העולם השנייה וכעת מרצה מכובד באוניברסיטת ג'נבה בתחום מחשבת ישראל.

עתה מונח לפנינו ספר בלשון האנגלית פרי עטו בשם „הקבלה" המעיד על מחברו כהוגה דעות מעמיק ומקורי מן הבולטים שבמחנה שומרי אמונים. הספר נתפרסם לראשונה בצרפתית, בפריז בשנת 1962 תורגם לגרמנית ב-1966 ובאנגלית ראה אור בניו-יורק–ירושלים ב-1975 וכן עומד הספר להופיע בלשון הספרדית. התרגומים המרובים מוכיחים הן על ערכו האוניברסלי של הספר והן על יחס הכבוד של המחבר מצד חוגים רחבים של עולם התרבות והספרות.

מבנה הספר

הספר שנכתב ברוחב דעת, בעומק מחשבה וכחוויה רגשית, מתחלק לשני חלקים. א) אחדותה של הקבלה. ב) תורת הקבלה. החלק הראשון מכיל שני פרקים גדולים, האחד בשם מסורת, חוק והיסטוריה; ובפרק השני מרוכזים הנושאים על היסטוריה, טבע ותורה. החלק השני גם הוא מורכב משני פרקים, הפרק הראשון סולל את הנתיב מהאדם אל הבורא והפרק השני מראה על הנתיב מהבורא אל האדם. לזה יש לצרף את המבוא מאיר עינים שיש לראותו כיצירה בפני עצמה המבטאת בתמציתיות מופלאה את רעיונות היסוד המשמשים תשתית לספר כולו.

המחבר מגלה בקיאות מקיפה בתולדות הדתות ותורותיהן, וכספרות של אומות העולם בתחומי הפילוסופיה, הפיסיקה והפסיכולוגיה. אך מכל דף ודף שבספר ניכר כי בטבורו קשור המחבר בשורשים הנטועים באהלי שם. דעותיו על קבלה ומהותה ניזונות ממקורות היהדות בלבד, ללא תערובת מן החוץ. מנחים אותו חז"ל, הראשונים, ר"י קארו, ספרות הפוסקים קבלה, חסידות, ומשנת הרב קוק.

לספר גלויה אפאראט מדעי ולשם הבהרת סוגיות עמוקות משתמש המחבר לעתים במכשירים מדעיים. עם זאת אין לראות בספר „הקבלה" מחקר היסטורי על המיסטיציזם היהודי; לא חקר ה„תיעודי" והשוואת טקסטים, כדרכם של אנשי מדע העוסקים בחקר היהדות. הספר הוא פרי חדירה למעמקים של העולם המסתורין של חז"ל והקבלה, פרי חקר העולין של עולם זה.

קבלה-מסורה וקבלה-מסתורין

ספר „הקבלה" מתגלית היהדות על שני אנפיה, הפן הגלוי והפן הנסתר, ובכך עיקר ייחודו של הספר. שכן הרעיון המרכזי הצובר כחוט השני על שלש מאות וארבעים עמודיו הוא שלתיבה קבלה מיוחסים שני מושגים. המושג שאנו מכנים בשם מסורה, היינו המורשה ההיסטורית של עם ישראל המבוססת על מסירה וקבלה; והמושג המיסטי, המגלה את העולם הרוחני האמונתי של עם ישראל, כולל העולם המסתורין. קבלה במובן המסירה מייצגת את התורה שבעל פה ויש לראות בה המשכיות הפרשנים של המצוות שבתורה כפי שנמסר איש מפי איש עד למקבל הראשון; וקבלה במובן המסתורין מבטאת את ההמשכיות באמונת הייחוד, והיא חותרת לגעת עד למוסר הראשון, הבורא.

קבלה כתורת הנסתר בעניקה מיכר רוחני עליון לקבלה שבמירבה. קבלה במובן המסורה מגלה את הסתומות שבתורה ואילו קבלה כמובן „מסתורין" חותרת לפענח את הסודות שבתורה. קבלה במובן רציפות הדורות והמשכיותה של התורה, מבטאת דו שיח בין הדורות, וקבלה במובן המסתורין מבטאת דו-לחישה, כביכול, בין האדם לאלקים.

הרב א. שפרן מנסה להוכיח בספרו, ובהצלחה, כי שני המושגים המקופלים במונח „קבלה" — קבלה במקור למסורת ישראל ולמסתורין שבישראל — אף הם אחותים זה בזה. גם קבלה במובן המסתורין היא חלק מתושבע"פ ואף היא שלובה בשלשלת של הקבלה המורשתית. אלא בעוד שקבלה מסורה עוסקת בעיצוב החיצוני של המצוות, המפרשת קבלה-מסתורין פירושו הרוחני הפנימי של המצוות; בעוד שקבלה-מסורה היא הפן הגלוי שבתורה וגלויה לכל, בחינת „מורשה לקהילת יעקב", מהווה קבלה-מסתורין הפן הנסתר שבתורה, והיא נחלת יהודים אנשי סגולה, בחינת „סוד ה' ליראיו". כל ירא והסוד שלו. המצוות שבתורת משה גלויות לכל, אך את כוונותיהן אין התורה מגלה אלא בחלקן בלבד. אמירתו של רבי נחמן הבראסלבי ש„האלוקים מסתתר בטבע כדי שהאדם יגלה אותו" — כוחה יפה גם לגבי התורה. יש בתורה טעמים מכוסים, כדי שאדם יגלה אותם.

היהודים המחוננים ברוח ראייה מיסטי אינם מסתפקים בנימוקים השכליים הגלויים של המצוות. הטעמים הללו, הגלויים, הם בעיניהם ה„ראשיתי" של המצוות ואילו הם, יחידים אנשי מעלה, חותרים לדעת כוונתן הרוחנית של המצוות. הם מחפשים את האור הגנוז במצוות. ודבר זה הם חשים שלא ישיגו אלא על ידי ההעפלה אל האלוקים.

דבקות תוך שפיית דעת

המחבר מותח קו חד, המבדיל בין המיסטיציזם כפי שבא לידי ביטוי בנצרות, באיסלם ובבודהיזם לבין עולם המסתורין של היהדות. איש המוסיקה במזרח או במערב, משתוקק להתאחד עם הרוחות השולטים בעולם עד כדי ההתמזגות לישות אחת. השתוקקות זו כרוכה בטשטוש ישותו העצמית ובערפול תודעתו ההיכרתית. הרצון להתחבר עם המוחלט שבעולם מצווה עליו לגזור כלייה על נטיותיו הטבעיות ופוקד עליו להשתחרר מכבליו החושניים. המיסטיקאי חותר להרוס את המחיצות המפרידות בינו לבין הכוח הנעלם אתו הוא עורג להתמזג. וסבור הוא כי ככל ש„האני" שלו יתרחק מן האדמה כן יתקרב יותר לשמים; ככל שיפקיע מעצמו את החלק האנושי כן יגיע למדרגה של על-אנושי.

ביהדות יש למסתורין אופי שונה לחלוטין. במקום „יוניו מיסטיקה", היינו השאיפה להתמזגות עם הנעלם התמזגות פיסית, קיימת ביהדות המושג „דביקות" שפירושה כיסופים להוש כישותו של הבורא ולהיות קרוב אליו. איש הקבלה, היינו היהודי החי לפי תורת הקבלה, אינו מנסה להתמזג עם בוראו עד כדי כליית החושים. ההשתוקקות היא להיות קרוב אליו, להיות דבוק בו. דביקות היא מדרגה גבוהה בעבודת השם בלי לכרסם בשפיית הדעת שבאדם.

תורת הקבלה מאפשרת למקובל להרפק על הבורא ובו בזמן לא לצאת מהטבעיות שהטבע העניק לאדם; להגיע למדרגה של על-אנושי מבלי להפקיע מעצמו את החלק האנושי; להיות קרוב לשמים גם כשהוא צמוד בשתי רגליו אל האדמה. איש הקבלה יודע שאין לבן-התמותה לצפות על התמזגות עם הישות העליונה. הכלל „לא יראני אדם וחי" הוא בעל תוקף גם בקבלה. איש הקבלה אינו מתכוון לברוח מהחיים הארציים. הבורא לא העניק לו את החיים בעולם הזה כדי שיוותר עליהם. על ידי הדבקות בה' הוא שואף למלא את החיים קדושה.

הערגון להתקרב אל הבורא אינו כרוך בנטישת האישיות ובכרסום במתת הדעת שבאדם. באחד המקומות בספר מעיר המחבר הערה מקורית. ההתקשרות עם האלוקים — אומר הרב שפרן — מבוטאת בתורה בשני פעלים, בפועל „דבוק" (ולדבקה בו) ובפועל „ידוע" „השכל וידוע אותי". שני הפעלים הללו כרוכים זה בזה ומפרשים זה את זה. לא דבקות ערפילית שהדעת מתכרסמת על ידה, אלא דביקות שפויה הרפודה עלי דעת. לפי דעת המחבר הסגפנות, אחת מסימני ההתנהגות של איש הקבלה, לא היתה מטרה כשלעצמה, שכן דביקות נדחפת מערגון האהבה שבאדם ונאמר „לאהבה את ה' אלקיך ולדבקה בו" (דברים ל.ג.) והביטוי העליון של אהבה היא שמחה. כשהנביא רוצה לבטא את אהבת האדם לבורא הוא אומר: ואתה תגל בה' (ישעיהו מא, טז) וכשנעים הזמירות רוצה להביע את אהבת ה' לבריאה אומר: ישמח ה' במעשיו (תהילים קד. לא) איש הקבלה, כשהוא סוגף את גופו לא עשה זאת מתוך הזנחת ה„אני" שבו. באורח החיים הסגפני של איש הקבלה יש לראות דרך חינוכית דרך של הצנע לכת, והסתפקות במועט, הדרך חיים של קדושה שמשמעותה היא בדיקה תמידית של ההרגשות והכוונתן.

הרב שפרן מצדד בקדמות המסתורין בישראל וסותר את הדעות החוקרים הרואים בקבלה יצירה חדשה שנולדה אצל בעלי הסוד בתחילת המאה ה-13 בפרובנס ובספרד המחבר מוכיח, כי שורשיה של הקבלה טמונים בראשיתה של היהדות בתורת משה. הוא משעין את דעתו על ספר הזוהר האומר, כי הפסוק „וידעתם כי אני ה' אלקיכם" (שמות ו. ז.) הוא הצו הראשון שממנו צומחות כל המצוות שבתורה. וידעתם! ואין הכוונה לדעת המזדהה עם תבונה שכלית, אלא דעת חווייתית, שמקורה ביסוד הנפש שבאדם. ומובנה הוא בינת הלב זו הבינה שאינה קשורה בחקר סיבת כל הסיבות, אלא בהעמקת המאוויים בנפש אל החבוי הנצחי שביקום.

תורת המסתורין ומערכת המצוות

המחבר מתנגד גם לאלה הסוברים כי תנועת המסתורין שביהדות שמה את הדגש העיקרי על הרגשיות שבלב. הוא קובע בצדק, כי שום תנועה מיסטית ביהדות לא הקלה ראש אף לא בתג קטן של ההלכה. התנועות המיסטיות שזילזלו במצוות המעשיות — הכת השבתאית במאה ה-17 והכת הפרנקיסטית במאה ה-18, מראות לאן מובילה המיסטיקה אם היא אינה מעוגנת בהלכה. כתה אחת הובילה המיסטיקה לאיסלם והנותה האחרת — לנצרות.

לקבלה אופי קוסמי. חכמת הקבלה מכונה בשם „חכמת אמת", משום שהיא מעלה שאלות בעניינים קוסמיים העומדים ברומה של מחשבת אנוש. אך איש הקבלה, השתקעותו העיונית או הרגשית באין-סוף משגנת היטב במערכת תורה ומצוות. „דביקות", מלבד המושג הרוחני שבה — השתקעות באין סוף, פירושה גם דביקות במידותיו של הקב"ה. איש הקבלה במובן המסתורי, בשיא ההתעלות, המרגיש עצמו קשור לשלשלת הקבלה של המסורה בכל הנוגע למצוות שבינו לקונו, בינו לזולתו ובינו לעצמו. הדביקות בבורא היא לצורך קבלת יותר של „עול מלכות שמים" שמשמעה קיום המצוות ביתר רגשיות. יהודי פשוט מקיים מצוה כפשוטה ודי לו. אך איש הקבלה אינו מסתפק בדפוסים של מצוות. הוא רוצה שהעשייה תתרומם למדרגה רוחנית ושהנשמה תתעלה על ידה והנפש תשפך אל-על. בלשונו של הרב שפרן: כשאיש מניח התפילין של יד „כנגד הלב" והתפילין של ראש „כנגד המוח". חותר הוא שבאמצעות המעשים האלה יופנו כלפי הבורא כל כוחותיו הרגשיים, המחשבתיים והרצוניים" (עמוד 12).

דביקות בבורא אינה מטרה כשלעצמה היא אינה אלא שלב המוביל לעשייה נבונה של המצוות כדי להיות קרוב אל האלוקים דרוש אורח חיים של קדושה, לא די בהכנה העיונית-נפשית ורגשית — דרושה גם הכנה מוסרית על ידי קיום מצוות על פרטיהן.

איש הקבלה חותר להתקרב לא רק לאלקים שברא את העולם, אלא גם לאלקים שנתן את התורה שהרי א-

(סוף בעמוד 8)

הנר העשרים

מאת אברהם בלאס

לנשמת עלמן ז"ל

אדליק הנרות לזכר ימים
אבדו בין תמול לשלשום
מלאכים לא עוד יעברו לך ברחוב
אבדתם לא ימתין עוד ביום

זרועים, זרועים ניצוצות בלבב,
חלב בשדה שקשיל.
חלום שנגה. הכתב ונדף
הוא גלעד על יומי המבהיל.

באפל הליל אעלה את האור,
אלקט כל כוכב שנפל.
האילן לי גבה וגע באבא.
הקן שננטש מה חלל.

נצבתי לה מול יומי הכשל
עמוס המשא של יגון.
בצר לי אקרא: א-להים א-להים
וקולי לי ירד לקטיון.

נחרד השדה לי. העברה קמל.
כמפוח עפתו לילותי.
ירח, זועם מניף חרמשו
והרוח רודף צעדי.

לי בית-נגה לניב ומזמור,
לנגן, הגיג ולצליל.
כאני גרזן בבשרו של סדן.
וסדני נבר בקיע כליל.

לא הרקקתי נדד לבוא בסודם
של הסוד וסתרו, של התהי.
צלומי לא שרו לי שיר השירים,
אך קהלת ידע דבר סתוי.

עליתי הרים, ירדתי גיא
קשוב בבכיו של הדם —
אדליק הנרות, יתלקחו מחדש
יוד-בית אביבים בו באבם.

לפרשת השבוע

דברים

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן (א, א).

חז"ל אמרו (מדרש) שאמרו למשה: אתמול אמרת לא איש דברים אנוכי, והעכשיו אתה מדבר כל-כך? יבואר באור החיים (הק' בעצם שאמר) ש„אלה הדברים" נרמז יום, כמנין אל-ה-ים, דבר משה אל ישראל. כי משה נפטר בז' באדר, ומעשתי-עשר חודש עד ז' באדר יש ל"ז יום, והנה אמרת לא איש דברים אנוכי, בעכשיו אתה מדבר בל-כך — בי למור: כמו שיש בראשי התיבות של „לא איש דברים אנוכי", במספר ל"ז, במנין הימים שהיה אליהם (הנותן אומר שהר לשון נהמת והרץ מדבר).

אלה הדברים... במדבר, בערבה וכו'.

אמרו חז"ל (ברכות ה'): אם רואה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא, יתלה בביטול תורה ונאמר במפרשים, למה לא יתלה מיד בביטול תורה? משום שכל זמן שלא פשפש במעשיו אין תורתו שווה כלום, כבתוב (תהלים נ') „ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי", ועפ"ז יבואר: „אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל" — — דברי-תוכחות; דמנה כל המקומות שהכעיסו לפני המקום (ראה רש"י), כדי שיפשפשו במעשיהם ויעשו תשובה, ורק אחר-כך: „הואיל משה באר את התורה הזאת", ללמדם, כי רק אחרי תשובה ופשפוש במעשים ראוים ללמוד תורה (קרבן אשר, ברכות ה').

באר את התורה הזאת לאמר (א, ה)

חז"ל אמרו שבאר התורה בשבעים לשון, כדי שגם אומות העולם יבינו. ואמנם ודאי שלא גלה את סודות התורה למי שאינו ראוי. עליכן אמר: „באר את התורה הזאת „לאמר" — מה שהוא בכלל אמירה, שניתן רשות לגלות, אבל לא דברים שאין מגלים אלא לצנועים, וכאומר (תהלים קמ"ז) מגיד דבריו ליעקב... לא עשה כן לכל גוי (עפ"י באר מים חיים).

ואומר אליכם בעת ההיא לא אוכל לבדי שאת אתכם — ה' אלוקיכם הרבה אתכם (א, ט')

המאמר מתחלק לשני זמנים, א) הוא בשנה השנית, כשאמר להם: „לא אוכל לבדי שאת אתכם", ועל אותו זמן הוא אומר להם: „הרבה אתכם"; ב) בזמן שהוא מדבר עמהם בשנת הארבעים, כמו שאומר: „והנכם היום ככוכבי השמים", ותתבונן בזה עפ"י חז"ל שאין מנין לרשעים, שאף שמספרם רב — אין ריבוים ריבוי. ואמנם מנין הצדיקים יתיחס אלו ריבוי, הגם שהיו מעטים במספר. וזהו ככוכבי השמים, הדבר זה הוא גדר ריבוי, שהיותם ככוכבים ימנו לריבוי עצום (אור החיים).

ואמר אליכם בעת ההיא לא אוכל לבדי שאת אתכם (א' ט)

יבואר על-פי הכתוב: בשרתי צדק בקהל רב (תהלים מ'). ומפרש בעל ישמח משה, שהאומר תוכחה לאיש פרטי, יודע הוא מה תואר ומה להוכיחו, אבל המוכיח לרבים — צריך לאמר דברים הנוגעים לכולם. ורק הקב"ה, היודע נסתרות של כל אחד ואחד, יכול לשים בפיו הדברים הנכונים, וזהו שכתוב (תהלים סח): „ה' יתן אומר המבשרות צבא רב"; וכך יבואר: „בשרתי צדק בקהל רב, הנה שפתי לא אכלא — ומתנבא בפה אשר לדבר, כי ה' אתה ידעת" — מה שצריך לדבר (על כאן) וזהו שאמר: „ואומר אליכם בעת ההיא לאמר" — רק מה שעולה ובא בפי בעת ההיא לאמר; „כי לא אוכל לבדי — בלי עזר ה' — שאת אתכם". „כי ה' אלוקיכם הרבה אתכם" — ולרבים אי-אפשר לדעת מה לאמר, רק אם — „ה' יתן אומר, המבשרות צבא רב" (חסד לב).

והנכם היום ככוכבי השמים לרוב (א, י')

ברש"י: הרי כבוכבי השמים היו באותו היום, והלא לא היו אלא ששים ריבוא... אפשר דרך דרש עפ"י מה שפירשו הקדמונים דב"רי חז"ל (יומא כ) כתוב: והיה מספר, וכתוב אשר לא ימד, כאן בזמן שישראל עושים רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום. וחש לשי אול: הנה בעצמך, הרי שישראל היה מספרם כך וכך, ועשו השר בה בולם, והרי הם צריכים — איך יתקיים בשעה אחת: „אשר לא ימד"? והתשובה היא שבאמת אין עושים רצונו של מקום, כל אחד הוא רק אחד, חש להו מספר, אבל בהיותם צדיקים כל אחד מישראל שקול כנגד כמה בני-אדם, ואיש שאי-אפשר לאמרי אשר לא ימד", כי כל אחד שקול כנגד הרבה, וזהו שאמר: „ה' אלוקיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרוב" — כלומר: לגדולה ולמעלה ואין ערך למספרם, והם כ-כוכבי השמים (נחל קדומים, לחיד"א).

והנכם היום ככוכבי השמים לרוב.

הרגיש ואמר: „והנכם היום" — כלומר: אם עכשיו כשאתם במדבר תרים העים, הרבה אתכם ככוכבי השמים, על אחת כמה וכמה כשתבואו אל הארץ, אל המנוחה ואל הנחלה, שתרבו בפרו ורבו — שלא יהא מבולבל לשאת לבדי טרחכם ומשאכם, לכן הצור לכם, כבר עכשיו, אנשים חכמים וכו'. (טעם מן הים לחיד"א בהגי').

הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם (א, יג)

„וידועים לשבטיכם" — שיהיו ידועים גם לשבטיכם, מפורסמים בישראל, ולא רק ידועים בגוים... וכבר אמר אחד הגדולים בדור שלפנינו, על אישיות מפורסמת: לפנים שאפו להיות „נודע ביהודה", ועכשיו שואפים להיות נודע בגוים... (שבילי).

לקט שלמה יהלומי

שיחה עם ד"ר אברהם שטיינברג

מאת נעמי גוטקינד

בין הרפואה המודרנית לבין ההלכה

ספר „אסיא", השנתון המכנס לפי נושאים וערוכה מחדש את תריסר החוברות הראשונות של מכון פלק שלזינגר לחקר הרפואה לפי ההלכה, שהופיע זה עתה, משתלב במסגרת פעולת האיסוף הגדולה המתבצעת בדורנו, היא שתהווה כנראה לעין העתיד, התרומה הישראלית המיוחדת לתורת ישראל.

מערכת מדעית-תורנית

המאמץ הרציני המושקע זה שש שנים במכון שלזינגר לבדיקת הרפואה מבחינת ההלכה ולהוכחת התזה כי ניתן לקיים רפואה מודרנית ברמה הגבוהה ביותר מבלי לסטות במאומה מצווי ההלכה, מקביל בכיוונו למאמץ דומה הנערך למשל במכון הגבוה לטכנולוגיה בו מותאמים חידושי המאה ה-20 למצוות התורה ולתפיסות ההלכה; למאמץ הנערך ברחובות, להתאים את החקלאות המודרנית למצוות התלויות בארץ ולמנוע בה חילול שבת וחג; ולמאמץ הנערך במכון למשפט עברי להכליל את הקודקס ההלכתי על כל מיגזרי החיים במאה ה-20.

כלומר לפנינו מערכת מסתעפת של פעולות מדעית-תורנית שצריך יהיה יום אחד, ולא בעתיד הרחוק, לכנס את כל מימצאיה במקום אחד, לכשהו כעין שולחן-ערוך של המאה ה-20: ספר פסקים המתייחס ברוח ההלכה לאספקטים המודרניים של הטכנולוגיה המדע והחברה ומקל על היהודי הדתי בן דורנו למצוא את דרכו בתוכם.

הרעיון הזה, הנשמע מהפכני רק ברגע הראשון, מטפח בלבו זה כמה שנים ד"ר אברהם שטיינברג, עורך הצעיר של ספר „אסיא", מנהל מכון פלק שלזינגר ורופא במחלקת הילדים של בי"ח „שערי צדק". פגישתנו עם ד"ר שטיינברג נערכה בתוך כותלי בית החולים המשמש כמעבדה, שדה מחקר והוכחה חיה לרפואה מודרנית על פי התורה.

מפעל הלכתי מסכם

כל ארבע מאות או חמש מאות שנה בערך, הסביר לנו ד"ר שטינברג, נערך בעמנו מפעל מסכם, הלכתי-מדעי של כל מה שנלמד ונתחדש עד אז. וכך, בשנת 200 בערך נחתמה המשנה. במאה החמישית, נחתם התלמוד. במאה העשירית, יצר הרמב"ם את „משנה תורה", במאה ה-15 נוצר „השולחן ערוך" ועתה, כשאנו במאה העשרים, זקוק הדור כנראה שוב לפעולה של איסוף וריכוז של השו"ת וכל פסקי ההלכה המתייחסים לחיים מאז נחתם השולחן ערוך. ספק אם יימצא הגאון היחיד שיהיה מסוגל ליטול על עצמו את המבצע הכביר, אבל גוף של רבנים ואנשי מדע שיעבדו במשותף, יוכל להתמודד עמו. כשהערתי כי עוד טרם שיוקם גוף שכזה צריך יהיה ודאי להתגבר על התנגדותם של חוגים שונים ביהדות החרדית לעצם הרעיון, מודה ד"ר שטיינברג בחיוך: „גם את ספרי הרמב"ם שרפו, מתוך התנגדות דומה. גם על השולחן ערוך נכתבו השגות למאות אם לא לאלפים. ברור שתקום התנגדות גם בדורנו, אבל יחד עם זאת אין לי ספק שריכוז כל המידע הרלוונטי לחיים במאה העשרים יהיה צעד נבון חיובי מן הבחינה היהודית התורתית".

חכמי הסקר ורופאים

ד"ר אברהם שטינברג, יליד גרמניה, שכל חינוכו בארץ, גדל בחיפה, שם סיים את התיכון הדתי-הממלכתי „יבנה". מן התיכון עבר לישיבת „מרכז הרב" בירושלים, ומן הישיבה — לפקולטה לרפואה באוניברסיטה העברית. את הסטאז' עשה ב„הדסה", את שירותו הצבאי כרופא בחיל-האוויר, ורק בשנה האחרונה התקבל למחלקת הילדים של „שערי צדק". מאז ראשית נעוריו ידע ששאיפתו להיות רופא — והתכונן לכך. כתלמיד ישיבה למשל, התחיל לאסוף את כל ההתייחסויות לרפואה והלכה המצויות בשו"ת. היה זה מפעל פרטי, בעל אופי [illegible].

„לא מצאתי ביליוגרפיה מוכנה או ספר שיקיף את כל תחומי הרפואה כפי שהם מופיעים בפסקי ההלכה במרוצת הדורות", מסביר ד"ר שטינברג, „התחלתי אם כן בעצמי לעיין בספרים, להעתיק ולסדר לפי נושאים את ההתייחסויות הללו, הרי אין עוד שטח מדעי הקשור כל כך להלכה כמו הרפואה. יתר על כן, רבים מגדולי ההלכה היו רופאים, החל כימי האמוראים, שמואל ועד ימי הבינים. ומי לנו גדולים מן הרמב"ם והרמב"ן?

רק בתקופה החדשה חלה כשום מה התרחקות בין השנים, והיא הגיעה למימדים כל כך קיצוניים עד שבאירופה של המאה ה-19 והעשרים, בחוגים מסויימים היו סבורים, שמי שהלך ללמוד רפואה כמעט שנחשד במינות. נדמה לי שבארץ, בשנים האחרונות, יש התחלות ראשונות של תזוזה לקראת גישור על פני התהום הפעורה. אמנם עוד אין לנו דמות של גדול הלכה ורפואה. אבל ניכרת כבר עליה משמעותית במספר הרופאים הדתיים.

אנחנו מנסים עכשיו, במכון שלזינגר, לאגד את הרופאים הדתיים בהסתדרות נפרדת וכבר קיבלנו תשובות מעשרות אנשים. גם בשעורים לרופאים דתיים שאירגנו בת"א ובירושלים יש השתתפות ניכרת, ומספר המנויים על „אסיא", שחלקם הנכבד רופאים דתיים בארץ ובחו"ל, וכל זה מוכיח כי מתרבה והולך מספרם של הצעירים בחוגים הדתיים הפונים לרפואה".

בעיית ניתוח מתים

הבעיה העיקרית העומדת בפני צעיר יהודי דתי הבוחר ברפואה בשנות לימודיו הוא: נתיחות מתים. וכשהוא מסיים את לימודיו: האפשרות לעבוד בלי לחלל שבת וחג בתוך מוסדות הרפואה שהם חילוניים רובם ככולם ומקיימים כידוע תורנויות בכל ימות השנה. כיצד פתר ד"ר שטינברג בעיות אלה לעצמו?

„כשהייתי סטודנט לרפואה פניתי אל הרב א. אונטרמן ז"ל והוא פסק לגבי שלא אנתח אלא רק אסתכל בזמן שאחרים מנתחים גוויות, אלא אם כן המנותח הוא נוכרי, שאז אין האיסור ההילכתי תופס. כידוע יש דעות המתירות ניתוחי מתים לצורך לימוד כאשר מדובר במי שתרם את גופו בחייו לצורך זה. אני גם סבור שנתיחה אקטיבית אינה חיונית לשם לימוד המקצוע ואפשר להסתפק בראיה בלבד. ברור שאם כולם רק יסתכלו, עדיין צריך יהיה כישהו שיבצע את פעולת הנתיחה עצמה, כך שהפתרון יכול להתאים ליחיד או ליחידים אבל אין בו תשובה עדיין לבעיה הכוללת".

הפתולוגיה בתלמוד

כאמור, חיפושי הדרך והתשובות לשאלות הרפואיות אפיינו את אברהם שטינברג עוד בימיו בישיבה. כשנעשה סטודנט לרפואה בחר כנושא לעבודת הגמר שלו את „הפתולוגיה בתלמוד", כשהוא מתבסס על הגמרא והשו"ת בלבד. גם כאן היה לפניו שטח בור, שכן עם ישראל הקדיש מעט מאוד תשומת לב ומעט מאוד עיון שיטתי ברפואה במקצוע. רק הד"ר קצנלסון, בראשית המאה העשרים („בוקי בן יגלי") כתב ספר בשם „התלמוד וחכמת הרפואה", אלא שספרו לא היה מבוסס על מערכות הגוף בשיטה רפואית מסודרת. התייחס רק אל התלמוד ולא אל המאוחרים יותר, וכמובן נכתב בתחילת המאה, ומאז התקדמה הרפואה בצעדי ענק.

ספרו „הפתולוגיה בתלמוד" סידר ד"ר שטינברג לפי חלקי הגוף: לב, ריאות, בטן, כליות וכדו', כשהוא מברר מה ידוע בתלמוד ובספרות ההלכתית, מבחינה רפואית פתלוגית על כל אברי הגוף.

התפיסה הרפואית של חז"ל

עיקר חידושו ותגליתו של ספר זה היה שחז"ל בתקופתם חרגו מן התפיסה הרפואית של היונים, הרומאים והמצרים שסבבו אותם, בכך שהתייחסו לשינויים סטרוקטורליים בגוף החי, כלומר למה שנראה לעין, בלי להתבסס על התיאוריות של הליחות המוזרות שהיו מקובלות בעולם העתיק כהסבר למחלות. גישה זו היא האופיינית לרפואה המודרנית ומבשרת על הפער בין אלפי השנים. גם היום מבצעים נתיחות לאחר המוות בתחום האנטומיה הפתולוגית כדי לראות מה קרה בלי להתבסס על תאוריה מוקדמת. חז"ל איפוא, לא הושפעו מן הרפואה והתאוריות של עמים אחרים ופיתחו גישה משלהם. כך למשל מסופר שרב חי שמונה עשר חודש בין רועי בקר כדי ללמוד בפרטל איך נראית בהמה ואיך היא מתנהגת בבריאות ובחולי כדי שידע לפסוק בהלכות נבלה וטריפה.

מכון פאלק שלזינגר

בעקבות עבודה ראשונית זו, שזכתה להדים, פנו אל ד"ר שטינברג מטעם בי"ח שערי צדק (בו הקים מנהלו הקודם ד"ר פלק שלזינגר קרן מחקר מיוחדת) לפני שש שנים והציעו לו לעמוד בראש מכון חדש שייקרא מכון פלק שלזינגר. היה זה אתגר שהתאים להפליא להיפרשי הדרך של הרופא הצעיר.

„החלטתי לנסות ולחקור, במסגרת המכון, את כל הבעיות הספציפיות של ההתנגשות בין הרפואה המודרנית וההלכה וכן להביא לידיעת הרופאים, דרך בטאון בשם „אסיא", את כל מה שכבר בא לידי פתרון, וכך להקל עליהם. כפי שהסברתי, התחום שלנו היא כמעט שדה בור. אין עדיין ספרים המכילים את החומר וכל רופא או פוסק הלכה הנתקל בבעיה רפואית צריך לחפש בעצמו בעשרות ספרי שו"ת. מכון פאלק התכוון איפוא לסייע לו ולערוך את החיפושים וממצאיהם בעבורו".

את תחומי הבעיות ממקד ד"ר שטינברג בשלושה שטחים עיקריים: עבודת הרפואה בשבת וחג; בעיות הגניקולוגיה המודרנית וההלכה ובעיות הכירורגיה והפתולוגיה — וההלכה. כל השאלות הללו, שצצו תוך כדי עבודה מעשית בבית-החולים באות לידי ליבון ע"י צוות רופאי המקום עם הוק ע"י המכון, ולאחר מכן מוצגות בפני רב שיפסוק הלכה לגביהן.

„שערי צדק"

מבחינה זו, אגב, „שערי צדק" הוא בית החולים היהודי המיוחד ביותר בעולם. מעין מעבדה מהדרנית לבירור שאלות הלכתיות רפואיות מיוחד עד יותר בבניינו החדש של בית החולים הבנוי כולו על חידושים טכנולוגיים המיועדים לפתור בעיות של חילול שבת. אלא שטכנולוגיה איננה בתחום הספציפי של „אסיא". מסביר ד"ר שטינברג: „את התחום המחקרי שלנו אנחנו מקדישים לא לבעיות תיאורטיות אלא לשאלות מעשיות הניצבות בפני כל רופא. התחלנו בנושא של הפעלת חדר מיון בשבת וזוהי בעיה קשה לגבי רופאים צעירים המרבים כידוע למלא תורנויות בחדר מיון. והכן, בררנו איזה פעולות הן איסור מדאורייתא, ואיזה — איסור מדרבנן. עסקנו בשאלת האם כל הגשת עזרה בחדר מיון היא בבחינת פיקוח נפש. חיפשנו את כל האביזרים הפטנטים והטכנולוגים הקיימים בימינו להקטנת היקפו של חילול שבת, ואת כל החומר, מרגע שהחולה נכנס לחדר מיון ועד לשחרורו, חומר שעובד ע"י צוות רופאים ורב — הגענו באופן מרוכז באסיא.

עבודת צוות

העובדה שהתחום שלנו מחייב צוות של רופא ורב הביאה אותי למסקנה כי הרבנים בימינו לא יכולים עוד להסתפק בהשכלתם התלמודית, בגרסת הישן. בהרבה תחומים לא ניתן לפסוק הלכה רק על סמך ידיעה התלמודית בשולחן ערוך לבד, שכן הרב חייב לקבל אינפורמציה מעודכנת ומדעית, כדי שיוכל לפסוק הלכה.

עדיין לא רבים הרבנים בעלי ההתמחות המדעית, אבל אין ספק כי מספרם ילך ויגדל".

דוגמה אחרת של מחקר המתבצע בימים אלה במכון שלזינגר היא שאלת המילה והצהבת. כלומר עד למתי יש לדחות מילה אצל ילדים בעלי צהבת, האם צהבת ילודים אף היא מחלה השייכת לתחום הפסק התלמודי הקובע: „אין מלין תינוק ירוק (הכוונה לצהוב) וכו'.

מסביר ד"ר שטינברג: „כאשר יסיים הצוות הרפואי שלנו את כל מחקריו בנושא, נעלה אותם בפני רב המוסמך לדון ונקבל את פסקיו".

תכנון המשפחה לפי ההלכה

המבצע המקיף ביותר בתחום המחקרי של המכון הוא כנראה „תכנון המשפחה על פי ההלכה".

בימים אלה ממש מוקם צוות של גניקולוגים שיחקרו את כל התחומים הרלוונטים לנושא: מניעת הריון, הפלה מלאכותית והזרעה מלאכותית, על סיכוייהם, סיכוניהם והשפעותיהם. עם כל האינפורמציה הקיימת ברפואה המודרנית בארץ ובעולם יפנו אנשי הרפואה אל פוסק מומחה בתחום זה כדי שיפסוק בצורה סופית ומסכמת, להשכלת כלל הגניקולוגים בדורנו".

שאלנו: כיצד אתם מצליחים להפריד את הידע הרפואי ההלכתי המצטבר תוך כדי פעולות המחקרית השוטפת?

ד"ר שטינברג: התחלנו בהשפעת הרבעון „אסיא" שבו תמציות שו"ת ברפואה והלכה, מאמרים מקוריים, דיווח על סימפוזיונים וכדו'. ממש בימים אלה יצאה כבר חוברת י"ד של הרבעון, שנשלח גם לרופאים יהודים בתפוצות. הרכיב הביטאונים הראשונים, מסודרים לפי נושאים, ערכי המודש, בצורה של ספר „אסיא" היכול לשמש כלי עזר לרופא המתמחה ולבעיותיו, כשהכוונה להוציא מדי שנה ספר מסכם דומה. יחד עם זאת, פנינו לאחרונה אל כל המוסדות הרפואיים בארץ — לבתי חולים, למרכז קופ"ח, למשרד הבריאות והצענו שיתוף פעולה. אם יש בעיה רפואית כלל-מוסדית המתנגשת עם הוראות ההלכה אנחנו מוכנים לטפל בה ולמצוא את פתרונה, האפשר למצוא פתרונות. עצם תפקודו של בית החולים „שערי צדק" על פי ההלכה מוכיח זאת.

לא קיבלנו עדיין תגובה להצעתנו מטעם מוסדות הרפואה אבל יש לנו כבר פניות של רופאים פרטיים המעלים בעיות ושאלות מתוך נסיונם היום-יומי.

דרך אגב, אנחנו לא מסתפקים בבעיות שמציגים לנו אלא יוזמים מחקר גם בנושאים חדשים. כך למשל איש לא הקדיש תשומת לב לשאלה ההלכתית הכרוכה בניתוח הערמונית. ניתוח הגורם לעתים לסירוס. נהגו לשלוח אנשים לניתוחים שכאלה ללא חשש — אבל זוהי בהחלט בעיה שיש למצוא את פתרונה".

השתלות לב ועוד

בעיות נוספות, בתחום הרפואה המודרנית כגון השתלת לב (השאלה העקרונית היא האם אדם שנוטלים את לבו הוא בבחינת נרצח וזה המקבל את הלב המושתל הוא בבחינת רוצח) הטכניקה של ההשתלה עצמה אינה שאלה הלכתית; השתלת כליות (האם מותר לסכן חיי אדם אחד כדי להציל אדם אחר); הזרעה מלאכותית (נושא שכבר נדון בתלמוד); בריאת חיים במבחנה, כל אלה מגוונים, רק מחזקות את הצידוק החיוניות של הפעילות המחקרית המתרכזת סביב „אסיא". פעילות שתאפשר לא רק לרופא הדתי להתפקד היום, אלא לאפשר ליהודי הדתי בן הזמן לגשר על מה שנראה לכאורה כפער בין השקפת עולמו ובין מימצאי הרפואה המודרנית.

אבל וציפיה אחר כתלנו

„זיק של חיבת ירושלים ואהבת ארץ־הקודש"

ה ביית לבבו של נחמי"ה, על חומת ירושלים המפורצת — — — מאכזיב לבנות את השממה — — — ומסירות־הנפש של הבונים עד השלמת החומה — — — חיזוק העם להושיב את ירושלים, ברכתם למתנדבים לשבת בה — כל אלה נוקבים ויורדים במעמקי לבבות לדורות. שיש זיק בלתי־נכבה בלב האומה, זיק של חיבת ירושלים ואהבת ארץ הקודש, לעולמי עולמים („חזון הגאולה", עמ' ל').

„שריד כל המחמדים של אומת־הפלאות — הכותל המערבי"

„אחרי אשר נשדדה ארצנו ונחרב מקדש גאוננו, נשאר למו אך שריד אחד בארץ־החיים, זהו כתלנו — „הכותל המערבי". וכשפזורי בנינו, באים ממרחקים בנשמות כמהות לגאון־עולמם, ומשופכים שיח במקום קודש זה, שריד כל המחמדים של אומת־הפלאות — כל עם שיש לו זיק־ניצוץ־נשמת־אנוש, מוכרח הוא לעמוד ברטט של חרדת־קודש, בפני הדרת־השיבה וגאון־הצפיה של העם עתיק־היומין, אשר אור־נבואת־האמת מאיר לו את דרכו מלאת־התהפוכות" („חזון הגאולה", עמ' מ"ב).

„כותל הדמעות בתקופת־החורבן — כותל דמעותיהם של היהודים"

אחרי המהומות שחוללו הערבים בשנת תרפ"ט, מסביב לתפילה על יד „הכותל המערבי", וטענתם שהכותל שלהם הוא, וכאילו חסד הם עושים ליהודים כשהם מרשים להם גישה למקום, פרסם מרן זצ"ל גילוי־דעת מיוחד, שבו דחה את כל דברי העלילות, וביתר הדגיש את רציפות הקשר של עם ישראל עם שריד־מקדשו, ושאיפת עם ד' ותקוותו לדרכי־שלום ועבודת בנין:

„כל העולם התרבותי יודע, שמעולם לא חדלו היהודים שבאו לארץ־ישראל, בין בתור מתישבים קבועים ובין בתור תיירים, להתפלל על יד „הכותל המערבי". השם „כותל הדמעות" שרכש לו הכותל הזה, בתקופת חורבן־הבית, וגלות העם מעל ארצו הקדושה, ידוע לכל שהוא על שם הדמעות של היהודים, שנשפכו שמה דורות על דורות, בתפילות חודרות כל לב ונפש, — — —

שיחות הראי"ה, פרק נ"ב
לוקטו וסודרו ע"י הרב משה צבי נריה

ואנחנו מקוים שאותה מסורת של דרכי־שלום והדדיות, לבנות יחד עם כל יושבי ארץ־ישראל, את הארץ החביבה והעזובה, שהיא דורשת ידים חרוצות ולבבות ערים, להפוך אותה לגן־עדן, לארץ תרבותית מתוקנת — כמו שהיא ראויה להיות על פי סגולותיה הנפלאות, מבורכת־ה' — אותה המסורת הקדושה, תנצח את כל מזימות השקר והרמיה, הטומאה והזדון, אשר מחרחרי־ריב ואנשי־דמים, רוצים להפיץ בקרב הארץ.

מאמינים אנחנו כי דבר ה' אשר אמר „כי ניחם ה' ציון, ניחם כל חרבותיה, וישם מדברה כעדן וערבתה כגן ה', ששון ושמחה ימצא בה, תודה וקול זמרה", יקום לעולם, לשמחת כל ישרי־לב, אשר בכל עמי־התבל".

עדות נאמנה בפני חוקרי נכר

מ לאת ישרות ופשטות בצורתה, והדרת עוז וגבורת־אמת בתכנה, היתה הופעת־עדותו של מרן הרב זצ"ל, בפני ועדת־החקירה הבריטית, שעסקה בגורמי פרעות־הדמים של הערבים, בחודש אב, תרפ"ט. והרי כמה קטעים מהסברותיו של הרב, על ישיבת־האבל בתשעה־באב על יד הכותל המערבי,

„הרגשות האבל שלנו יותר עמוקים — על יד „הכותל המערבי"

„רציתי לשאול את כבוד הרב, על ענינים הקשורים במנהגי השולחן. הזכיר כאן, כי בערב תשעה־באב ישבו הרבה אנשים, על רצפת הרחבה של „הכותל המערבי", היש לזה איזה ערך פולחני? — — השיב הרב — בודאי! מנהג הוא שביום האבל הגדול הזה, שאנו מנבכים בו את גלות השכינה עם חורבן בית־המקדש, אנו יושבים על הרצפה בכל בתי־הכנסיות שלנו. ביום זה, כל יהודי שיש לו אפשרות לבוא לכותל המערבי, בא אליו לשפוך את דמעותיו, על השריד היחידי של תפארת הקדושה, של תורי־הזהב שלנו, והוא יושב מתפלל ומבקש מאת הקדוש־ברוך־הוא, שיעזור לעמנו ויביא את הגאולה לכל העולם. ובכן, לא רק על יד הכותל, אלא בכל בתי־הכנסיות הישיבה על הרצפה, היא מצוה של אבל! — אומר הרב — על פי ה„שולחן ערוך", חייב כל יהודי בערב תשעה־באב, לשבת על הרצפה בבתי הכנסיות. הרב מצטט את הדברים מ„השולחן ערוך".

ומבאר הרב, שהמנהג הוא בליל תשעה־באב ובתשעה־באב, לשבת על הרצפה עד חצות היום, בכל מקום שיהודים מתאספים ועורכים תפילות. במובן זה „הכותל המערבי" דומה בהחלט למקומות אחרים, שבו מתאספים היהודים להתפלל. אלא שהרגשות האבל שלנו, אנו מרגישים באופן יותר עמוק, כשאנו יושבים על יד מקום קדוש זה. הרב ממשיך ואומר, כי לולא היו כחות, הרוצים לגרום סכסוכים בין אנים שחיו בשלום, לא היתה באה התערבות כל שהיא ביחס לתפילות על יד הכותל. הכותל הוא מקום שאין להשוותו לבית־כנסת רגיל. פה שופך יהודי את לבו על חרבן בית־המקדש. לפי דעתנו יש בו מאותה הקדושה שבבית־המקדש.

על דברי־העידוד של הרב לנוער שהפגין ע"י הכותל

מ כיון שנתעורר ויכוח, בנוגע לדיוק התרגום, של השיחה של הרב שנתפרסמה ב„דואר היום" משבעה־עשר באבגוסט, תרגם המתורגמן את כל המאמר מחדש. במאמר נאמר, כי הרב־הראשי הביע, את תודתו העמוקה לנוער, על הצעדים שעשה. הצעדים האלה כבדים על גאוה לאומית וכסירות של המכבים, שהם הביטוי של לחשת הנשמה העליונה של עם־ישראל, ומוכיחים על היותם נכונים להקדיש את חייהם לגאולת המקומות הקדושים שלנו.

„אנו בטוחים — הוסיף הרב — כי תקוותינו תתגשם בדרכים חוקיות של צדק ויושר, ובדרך זו נצליח. בנוגע למקום שהוא משבר ל„כותל המערבי", הרי המצב הוא כצב של צפיה, לכשהי העומד לבעלה בחופת אנוש, אבל בנוגע לצד הזה של „הכותל המערבי", יש ברירך הערוי בהתאמצות מצדנו, וקיים הצורך לברר את הצד החוקי שבענין.

„אי אפשר — אמר הרב — שההנאים על יד המקום הקדוש הזה, שחוסן לו בכל היהדות קדושה יותר גדולה מכל בתי הכנסיות, יוחזר לעולם כמו שהוא עכשיו, שהכותל יהיה מוקף בתים בלתי נקיים וסימטאות שהן קן לרפש ומהלות. אין שום דבר שיכול לבטא את היחכת הרחבה, מלבד האשפה ההילוני של המיגרבים העניים. לא יתכן, כי בעלי ההגיון, היודעים דת ודין, לא ימצאו פתרון".

„דרכנו — דרך השלום והצדק"

„הרב אמר אחר כך, ששאיפתו ושאיפת אלה שותפו על ההודעה היא, שבכל הענינים הדתיים והמקומות הקדושים, יעשה הכל בהתאם לחוק השלום והצדק. וגם בנוגע לשאיפות ולמסורות הנשמיות שהאשריו שיש על ידי ממשלה בריטית, אשר ההבטחה שלה מבוססת על שאיפנו הקדושים, אין בכוונים להוציא את הדבר לפועל. אלא בדרך של שלום וברכה לארץ ולכל אוכלוסיה. העבר הקצר לפי הערך של גבוותנו בארץ א, היא עדות נכונה שדרכנו היא דרך השלום והצדק. שאיפתנו היא שלא יפריעו אותנו על יד המקום הזה, בתפילתנו שאנו עורכים, באופן שאינו פוגע בזכויות הקדישות של כישהו, ואני מאמין שהתפילה שלנו במקום הזה, מוסיפה תמיד הוד וקדושה למקום".

„להתאבל על ירושלים ובית־המקדש — חובת כל אחד מישראל"

בשולחן־ערוך אורח־חיים, סימן א' סעיף ג' נאמר: „ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית־המקדש". וביאר מרן הרב זצ"ל וכתב:

„הכרח הוא לומר שהדברים עולים, על מה שנאמר בסעיף שלפני זה, על התחנונים „בשעות שמשתנות המשמרות", „שהתפילה שיתפלל באותן השעות על החורבן ועל הגלות — רצויה", ועל זה הוסיף המחבר וכתב, שזוהי מידת יראי־שמים לכוון המשמרות. אבל החובה להתאבל על ירושלים וחורבן בית־המקדש בכלל — היא חובת כל אחד מישראל. ובייחוד בעצמי, מפני שלא התאבל על חורבן ירושלים (ירושלמי תענית פרק א' הל' ה, ובמדרש־איכה על הפסוק צדו צעדינו). ואמרו רבותינו ז"ל כל שאינו מתאבל על ירושלים אינו זוכה לראות בשמחתה (תענית ל', ב), ונאמר שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה (ישעיה ס"ו, י') (מצות ראיה סי' א').

(דברי מרן זצ"ל נאמנו מאוד, שהרי מקורו של השו"ע היא, בראש פרק קמא ברכות. סי' ב'. ולשון הרא"ש הבדיק היא: „ראוי לכל ירא שמים, שיהא מיצר ודואג באותה שעה, ולשפוך תחנונים על חורבן ביהמ"ק". הרי לנו שהמדובר הוא על „אותה שעה", שזהי הנהגה המיוחדת של בעלי־דרגא של יראת־שמים, ואילו באופן כללי „זוהי חובת כל אחד מישראל").

★

(סוף בעמוד 8)

הוגה הציונות שקדם להרצל

(רעיונותיו של פרופ' דוד קויפמאן מבודאפסט)

מאת שמואל הכהן וינגרטן

ש שנוי הדבר בחלוקי דעות: אישים שהביעו השקפה ציונית־לאומית לפני תקופת הרצל, אך לא צורף לה מעשה ותיאם את ההשקפה, נחשבים למבשרי ציונות, או לאו. אף לשוללים ברור, ששום מעשה אינו נעשה בלי מחשבה תחילה, בלי שהקדים לו רעיון.

מבחינת הוגה הגות ציונית לאומית ואף עקבית, קנה לו פרופ' דוד קויפמאן זכות להקרא „מבשר". ב־השקפה ציונית לאומית, הוא הקדים את „היודן־שטאאט" של הרצל ב־כעשרים שנה.

★

דרך חייו

קויפמאן נולד בב' סיון תרי"ב (7 ביוני 1852) בקויטיין אשר במוראביה. למד תורה אצל רב העיר ויחד עם זה שקד גם לימודי חול. בגיל צעיר בא לברסלאו ונתקבל כתלמיד בית המדרש לרבנים שם. בשנת 1974 קיבל תואר דוקטור לפילוסופיה. נתפרסם כחוקר מעמיק וכהרצה מסביר, כאשר בשנת 1877 נפתח בית המדרש לרבנים הארצי בהונגריה, החמן קויפמאן כמורה בו.

בין כמה ממחקריו באותו זמן הופיע בשנת 1877 בבונאסשריפט, מסתו על הספר „דניאל דרונדה" ל־ג'ורג' אליוט.

בכבוא, למסה זו, הוא מקדים כמה שאלות: „האם היהודים נחשבים עדיין עם־לאום, גוף בריא, שבו יכול עוד פעם להדור משב רוח מרענן? או הם עצמות יבשות מפוזרות הנה והנה? אם נכונה ההגדרה האחרונה, האם תחיינה העצמות האלה? (עמ' 175). ומה דעת היהודים עצמם לשאלה זו?"

הוא שואל והוא גם המשיב: „סימן לגוף בריא, שאבריו מתפקדים גם בלי תודעת תיפקודם על יסוד זה אפשר לקבוע, שעד עתה נשארו ה־יהודים דבקים בתורת היהדות, גם בלי תודעה מפורשת על לאומיותם של היהדות: היהודים נמנעו מלהתערב בגויים גם במקומות שחוקי ה־ארץ התירו להם זאת" (עמ' 176).

ועוד: „מנדלסון, שהיה כחוסר הכרה היסטורית וגם בשל פחד מ־שנאה ליהודים השורייה בקרב ה־גויים, הביע, יש להכחיש שהיהודים מהווים לאום מיוחד, הדבר לא הצליח. יש לאשר בהחלטיות: ביהדות של היום עוברת התעוררות לאומית והתעוקות בהדעתה". (עמ' 178)

★

חטיבה אחת

קויפמאן רואה דת ולאומיות כ־חטיבה אחת ביהדות. שני הכרובים, לפי מושגי אומות העולם, נא־הים ביהדות באחדות נפלאה. אך יש ונאחזים רק בדת ומתכחשים ל־מהות הלאומית כמו מנדלסון וסיעתו ולעומתם אחרים: „כדי להתפרק מ־החלקים הרליגיוזיים שביהדות, ש־נדמה להם כבכבלים מעיקים מנסים להפריד מה שלא ניתן להפרדה ול־החזיק רק בחלקה הלאומי שבה" (ע' 178).

התעוררות הלאומית קמה ומקיפה חלקים גדולים של היהדות. ואם כן: „מה יכולות להיות התוצאות של ההתעוררות זאת? האם בדומה לעמים אחרים, שלחץ הלאומיות להקמת מדינה, שינה בזמן קצר ובאופן מפליא את מפת אירופה. יגיע גם את היהודים להתיחס ברצינות לתקוותם בת אלפים ויתחילו בפעילות רצינית כדי לנסות להגשים את געגועיהם הכבושים עד עתה?" (ע' 178—179).

יש ללמוד לקח מזמנים שעברו: כי מה היה עם אלה שהיו הכסים בעיניהם בגלות בבל, שענו לדברי הלהט של הנביאים, בעקימת שפתים והביטו מתוך מגור־ראש על הדמויות מעוררות רחמים, על אלה שדרשו בעקשנות את הקמת בית המקדש? ואמנם, ממחנה העקשנים האלה באו ענקי הרוח, אשר נתנו לארץ היהודים ביצנים חדשים, יצרו וביססו ל־יהדות את נצחיותה!" (ע' 180).

„כאשר שוב הכניעו אותם ומוגי הלב קיבלו על עצמם לשאת את ה־עול הרומי, צמח מהאדמה בר כוכבא מכוזיבה ועם אנשיו לוחמי ה' הת־מרדו, — ונאלצה רומי לשלוח את מיטב שרי צבאה, כדי להלחם עם מתי המעט המתקוממים. נהרות דם יהודים גבורים היו צריכים לזרום ל־ים התיכון... לפני ששלטון החזון יכול היה להציב רגל על ערפיהם של המנצחים. האם לשוא נשפכו דמם של מגיני ירושלים, של הגבורים ב־ביתר?" (שם).

„האם מהשיבה הנפלאה של ה־גולים מגלות בבל, מההתעוררות גבורת האריה, להקמת יהודה, לא נכר מופת ודוגמה לכל הזמנים? ה־געגועים לרכוש את ארץ־ישראל, ככלאים את הלב של כל העם ה־יהודי, הרבה יותר משהיו אחגר ל־נסיונות הצוה בלבד או אשליה בלתי פורה?"

„ההיסטוריה של עם ישראל יודעת מספר תופעות כאלה. לנביאי הגולה הצטרפו עזרא ונחמיה. על יד יהודה המכבי יכול להימנות יוחנן מגוש חלב. לבר כוכבא נעשה פט־רון עקיבא בן יוסף ובעצם החשכה של ימי הביניים עלה עמוד האש מ־שיריו של יהודה הלוי. האם לא יתכן, — וכן הלאה?" (שם 181).

★

דברי מתנגדיו

גלוי דעתו זה לא הועיל. המת־בוללים לכל סוגיהם ראו בדברי קויפ־מאן מרידה נגד מוסכמות השמיעה שלהם ויצאו חוצץ נגדו.

בבת אחת הלוו ההקפות נגדו. האלגעמיינע צייטונג של פיליפסון (בגליון 28 משנת 1878) יצא במאמר בו הוא מתיחס בזלזול לדבריו. הוא מקטין את ערכו ומוסר שדבריו לא עוררו שום רושם בחתנות האירופה ורק באנגליה מצאו דבריו הד כל שהוא.

ה„גויציייט", גם כן מאותה שנה (גליון 28) כותב: „שהנחתו של קויפמאן, כולה אינה נכונה היא ר־קלוטה מן האוויר. היא עלולה לתת תאוונה בידי אישטוקר ווגנר (שניהם אנטישמיים ידועים) לסייג את ה־יהודים כזרים במדינות".

נפגעו ביותר מדברי קויפמאן ה־מתבוללים באונגריה, הרי קויפמאן היה מורה בבית המדרש לרבנים בעיר הבירה, בודפשט ובבית מדרש זה קיוו לחנך רבנים מטיפים להת־בוללות, איך יתכן שמורה בית מדרש זה יטיף כנגד המטרה שהציגו לעצ־מם?

כתב העת „המחקר" בעריכתו של הרביגר הריפורמי אלברט שסרן (כ"ט ביולי 1878) יצא במאמר ראש נגד קויפמאן. בו הוא מסתייג מדבריו ושונה ישר אליו: „במחקר על ג'ורג' אליוט הנחת, שהדרישה להקים מדינה יהודית בפלשתינא, היא שולטת ביהדות גם עתה והיא הורכת ומתרחבת". מתוך צישוט את ה„גויציייט", שדבריו עלולים להביא נזק, יראו את היהודים כזרים, הוא מסיים: „טענה זו של ה„גויצייט" מוצדקת ביותר. הרי היא יכולה ל־שמש טענה לשונאי ישראל לייחוס לבית המדרש לרבנים רעיונות מש־ררים שצרוריה". כדי לשמור על כבודה של היהדות הפטריוטית וכן על המוסד הארצי שלה, בו אתה פועל, אנו דורשים ממך להזור בך בפומבי מהנחתך הפוזיה והמוטעה כיסודה".

★

שלוש השבועות

עבר חודש וקויפמאן שתק ולא הגיב כלל. הגיב לכן הרב מקניזשה, הירש בער פאסעל. בגליון מ"15 ל־אוגוסט 78 מופיע פאסעל: „אילו היתה גם נכונה הנחתו של קויפמאן, לא יכולים להסית על פני היהדות שאינם יכולים להיות אזרחים נאמ־נים למולדת. הרי מאמינים כל ה־לאומים בהשארות הנפש ועל ידי אמונה זאת כל בן אדם, זר הוא על פני האדמה ולא עלתה כל דאגה ל־הטיל דופי באמונות למולדת? גם האמונה שהקב"ה ישלח משיח לישראל והוא יקים בפלשתינה מדינה יהודית לא יזם את היהודי ל־מולדת. הרי גם החרד הקיצוני ב־יותר נאלץ להודות שבענין זה אסור ליהודים לאחוז באיזה אמצעי שהוא, לא על ידי התבולה ומכל שכן לא בחוזק יד או ע"י אמצעי טבעי אחר להקים מלכות פלשתינאי". כמובן מסתמך הוא על שלש השבועות ש־במסכת כתובות קי"א. „והאיל וה־נחתו של קויפמן מוטעה מעיקרה, אני מרגיש את עצמי נאלץ להזהיר שהבעת השקפה כזאת ברבים עלולה באורך של אישטוקר להביא נזק ליה־דות והיא צורת הצפצה". גם הוא דורש מקויפמאן „שאם הוא אינו רוצה שבית המדרש לרבנים שבו הוא הכהן כפרופסור יפורסם לגנאי, שיחזור בו מהנחתו המוטעה והמזו־צפת".

מערכת „המחקר" הוסיפה הערה לדברי פאסעל: „אנו מצטערים ש־הפרופיסור הצעיר הזה מזלזל בדעת הקהל. או חושב הארון הנכבד הזה שאבן־ביתן להשיבות מזיעת, היא להיות נתקף וגם נשפל ע"י אורגנים מוכרים. אנו מעדים לכן בפשטות: ביהודים צעירים אין להם צורך לר־כוש שונאים".

בשתי עשרות השנים של כהונתו בבית המדרש לרבנים, לא מצאתי הבשך להבעת דעותיו הציוניות. הוא שתק. גם כותבי הביוגרפיה שלו לא ציינו את רגשי חיבת ציון שטפמו ב־לבו, בתיאור חייו. הם התחכמו ו־דלגו עליהם.

בספר חדש „ג'ורג' אליוט" אנגלית, מאת רוה לוי שהופיע לפני שנה נזכר אמנם קויפמאן פעמים רבות והוא גם בביאה קטע מדבריו, בו הוא מע־לה את דעתו, שיתכן שגם היהודים ינסו להגשים את געגועיהם, להקים מדינה, (ע' 31) אך אינה מזהירה את הדיבור עליו. היא גם כותבת שקויפ־מאן ושכטר, שניהם מראשי סמינר־יונים לרבנים הפיצו את דעותיהם הציוניות (ע' 147), ברם בלי ציון עובדות לכך. (על ספר זה הפנה את תשומת לבי ד"ר מ. היימן מנהל ה־ארכיון הציוני) הנכון הוא: שקויפ־מאן לא הביע יותר את דעותיו ב־פומבי.

יתכן מאד, שהואיל וכשרות הפרו־פיסורה בבית־המדרש לרבנים בבו־דאפשט, משרה ממשלתית היתה, קי־בל אזהרה, שאם ברצונו להמשיך בעבודה מדעית בלי הסרות והפר־צות, אל יעלה יותר את השקפתו ה־ציונית־הלאומית, והוא נכנע. הוא העביר את דאגתו לעתידה של ה־יהדות לפעילות במלחמה נגד האנטי־שמיות דבר שגם המתבוללים למי־ניהם חייבו וכפי שמתאר תלמידו ה־ביוגראף שלו, פרופ' שמואל קרויס (שם ע' כ"ה): „אהבת היהדות והד־אגת יקרים היו לו מכל — ויצא בשצף קצף על המטיף שטיקר מ־אבות האנטישמיות החדשה. אין לו מעטו של קויפמאן ומועמו ולהטו, ל־כי שהצו לפגוע בכבודו של העם היהודי".

ה„יודן־שטאאט" של הרצל הופיע בשנת 1896 ולא מסתבר, שלא בא לידו של קויפמאן או לכל ה־פחות לא שמע את הדו. ואם שתק בכל זאת, — הרי בתוקף תפקידו שתק.

יד הרב הרצוג
מכון התלמוד הישראלי השלם

ספרים חדשים

משנה זרעים עם שינוי נוסחאות
מכל כתבי־היד וקטעי הגניזה של המשנה עם השוואות לנוסחאות שבספרי ה„ראשונים", בירורים ומבואות, בעריכת הרב ניסן זקש ז"ל. ועם ציונים לראשונים בעריכת הרב צבי שפירא.
ח"א: 420 עמ' עם 64 פקסימליות. המחיר —.70 ל"י
ח"ב: 512 עמ' עם 48 פקסימליות. המחיר —.70 ל"י

תלמוד־כתובות עם שינוי נוסחאות
מכל כתבי היד וקטעי הגניזה של התלמוד עם השוואות לנוסחאות שבספרי „הראשונים" ועם שנויים לרש"י ע"פ כתבי יד ועם מסוה"ש השלם, הערות, בירורים ומבואות בעריכת הרב משה הרשלר.
ח"א: דפים ב—נב, 504 עמ' עם 46 פקסימליות. המחיר —.75 ל"י
ח"ב: נג — סוף המסכת, עומד להופיע במהרה
בדפוס ובהכנה: תלמוד סוטה, יבמות ועוד.

פירוש הריבמ"ץ השלם לזרעים
על פי שני כתבי־יד עם הערות והארות מאת הרב ניסן זקש ז"ל. 470 עמ'. המחיר —.60 ל"י

פסקי הרי"ד ופסקי הריא"ז
על כל הש"ס, מתוך כתבי־יד שטרם נתפרסמו מעולם, עם הערות והארות ומבואות מהרב אברהם ליס והרב א"י ורטהיימר.
ח"א — ברכות ושבת; המחיר —.60 ל"י
ח"ב — ערובין, פסחים, יומא, סוכה; המחיר —.60 ל"י
ח"ג — ביצה עד סוף מועד; המחיר —.60 ל"י
ח"ד — יבמות וכתובות; המחיר —.60 ל"י
ח"ח — בבא קמא. המחיר —.50 ל"י
יתר הכרכים בדפוס ובהכנה.

★

מכון התלמוד הישראלי השלם
יד הרב הרצוג, בית וגן, ירושלים

מכירה ראשית: — ביכ"ם גיטלר, בילו 4, תל־אביב

תפלת נחם בתשעה באב

מאת א. ש. שאקי

ר בים מתקשים לומר הנוסח המלא של „נחם", שמא ימצאו דוברי שקרים לפני השם, ש־הרי לא כל האמור בה מת־אים למצבה של ירושלים ב־ימינו, שחלו בו שינויים ל־טובה בחסדי השם עלינו.

הבה נעיין בתפילה בנוסחאותי־ה הנהוגות היום, האשכנזית (להלן א'), הספרדית (להלן ס') התימנית ש־בתכאלאל (להלן ת'), תוך השוואה לנוסחאותיה בראשונים וביחוד ב־מקורה בירושלמי ברכות פ"ד ה"ג, ונבחן את מידת התאמתם של חלקיה ופרטיה למציאות ימינו.

★

תחינה לניחום אבלי ציון

עיקרה של התפילה הוא תחינה לשם יתברך שינחם את אבלי ציון וירושלים ואת ירושלים האבלה (ב־נוסחות א' וס' הפותחת ב„נחם"), או שירחם עלינו ועל ישראל ועל ירו־שלים האבלה (בנוסחת ת' הפותחת ב„רחם" וכנוסחת הירושלמי וכ"ה ב־רס"ג וברמב"ם), היושבת הראשה הפוי כאשה עקרה שלא ילדה, כשום שבילעוה („ויבלעוה") לגיונים ו־ירשוה... „על כן ציון במר תבכה... וכו' עד סופה.

זהו עיקרה של התפילה ואין ב־אמירתו בשלימותו כל פקפוק, שהרי כל תאורי החורבן וההרג האמורים בי מוסבים על מאורעות העבר. ש־תוקפם עודנו קיים גם היום. המקדש טרם נבנה ורוב ישראל בגולה, הה־טובות שהטיב ומיטיב השם לירו־שלים בזרונו וביכינו — ושליהן אנו מהללים לו ביום העצמאות — הן טובות משניות וחלקיות ואין ב־כוחן להקימה מאבלה.

★

תוארי ירושלים בחורבנה

הפקפוק מתעורר רק לגבי אמירת תוארי ירושלים בחורבנה המציינים מצב של מציאות הוה וקימת והם: השוממה, החריבה, הבזויה (באו' נשנים תארים אלו בתוספת פירוט לכל תואר. בס' בא פירוט רק לתואר השוממה וראה להלן) והמנותצה ביד זרים.

עתה נדון על כל תואר, אם גם בימינו ניתן לאמרו ובאיזה מובן: — השוממה (בכל הנוסחאות) — ניתן לאמרו במובן מוכח שממון על חורבן המקדש, והמוסיף פירוט ואומר „הה־שוממה מבלי בניה" (נוסחת ס' ו־מחזור ויטרי) — לא משתבש, שכן ירושלים מוכת שממון על שהיא עזובה מרוב בניה שעודם בגולה, מהם כשנים ומנועים מלעלות אליה ומהם מבכרים ארצות נכר כשרבים מהם הולכים ונטמעים בין האומות.

— החריבה (בכל הנוסחאות) ובא' נשנה בתוספת פירוש „החריבה ממעונותיה (ובמחזור ויטרי „...ממבור־ות ישראל"). האומר בתוספת ה־פירוש בודאי אינו משתבש. והחפץ לאמרו בלי פירוש, ישלים את הפי־רוש בלבו והמבין: ירושלים המלי־אה היכלי תפילה של נכרים וחריבה ממעונותיה, כמעונות ישראל, הלא הם המקדש וכמעונות הדורות האחרונים בגיני בתי הכנסת שהתנוססו לתפ־ארה עד מלחמת השחרור, ושגם אח־רי שחרור העיר העתיקה טרם נבנו.

— המנותצה ביד זרים (רק בת' וכ־נוסחת הירושלמי וכ"ה ברס"ג וברמב־ם) — אמנם ירושלים כיום נתונה כולה בידנו, אבל גם אם נתעלם מן העובדה שטרם הוכרה ע"י האומות בעלותנו הבלעדית עליה כולה, הרי לבה ומרכזה של ירושלים, הר הבית ומקום המקדש נתון ביד זרים שבנו עליו מסגדם. בכגב זה הרגיל בנוס־חה זו אינו משתבש בדבור רחוק מן המציאות ומכל שכן אם יכוין בלבו: הנתונה, התפוסה במרכזה, ביד זרים.

נותרו שני תארים שקשה להולמם:

— והשוממה מאין יושב (התואר בפריטו הבא רק בא') — תואר זה היה מתאים למצבה של ירושלים רק בשנים שלאחר החורבן. ואכן איננו בשום נוסחה בראשונים, גם לא בי־רושלמי.

וכבר ראינו שהפירוט ל„והשוממה" במחזור ויטרי ובס' הוא „מבלי בניה" ובא' צורף פירוט זה ל„האבלה", במחזור ויטרי אין פירוט ל„האבלה".

— והבזויה — בינוני פעל, כלומר מבוזה, שמבזים אותה. מבזיה היו מחריבים הרומאים עובדי האלילים. אך מעת התפשטו בעולם הנצרות ו־האיסלאם ירושלים קדושה לרוב עמי העולם.

תואר זה איננו בת' וכן לא ב־רס"ג וברמב"ם ואף לא בירושלמי.

★

פיו ולבו שווים

בסיכום: יש לומר תפילת „נחם" („רחם") גם בימינו, פרט לשני ה־תארים שקשה להולמם, ובשים לב לכל המבואר לעיל, ובלבד שהמתפלל יבין מה שהוא מוציא מפיו ויהיו פיו ולבו שוים.

וכלפי החושים בצורך לכלול בתפי־לה זו דברים על הטובה המתהוה בירושלים ובישראל בימינו נאמר: ניתן דעתנו לנאמר בחתימת התפילה „ב"א מנחם ציון ובונה ירושלים" נהדה לאלקי ישראל שהוא המנחם והבונה בהוה, בטובה המתרחשת ל־עינינו, והוא מנחם ציון ובונה ירו־שלים בגאולה השלימה העתידה ל־בוא בב"א.

הדברים הם בגדר של הצעה ול־רבותינו ההכרעה.

תשעת הימים בחסידות

מאת ש. ז. שרגאי

„משנכנס אב ממעטים בשמחה"

ב עולם החסידות פירשו: ממעטין — את הצרות ויסורי החורבן והגלות, על־ידי שמחה, ופירשו דבריהם: את האבל של תשעת הימים וכל הדינים הקשו־רים בימי־האבל על חורבן בית המקדש ואורך הגלות — יש לקיים כמו שמקיימים כל ה־מצוות, מתוך שמחה, שהרי גם דינים אלה — מצוות הן, ואין לקיים מצוות מתוך עצבות אלא מתוך שמחה.

שאלו: היתכן לשמוח בשעת אבלות!! ענו: אכן, כן הדבר. עלינו לשמוח שלמרות שבית המקדש חרב, ואנו בגולה, בין שבעים אומות, אנו בכל זאת חיים וקיימים, וכל זאת הודות לדיני־אבלות שלא נותנים לשכוח את חורבן בית המקדש ומונעים מאתנו להתבולל עם הגלות, ועל כך עלינו להודות ולהלל לשם הגדול.

לפיכך אבלות כמצוה — כן, מתוך שמחה, עצבות — לא.

★

„ותטענו בגבולנו"

רבי אחד צוה ב„שבת־חזון" על־יד „ה' שולחן לשיר שירי־חגים ומועדים. כדי להר־חיק את עצבנו כעצבות.

אחרי שהחסידים שרו וזיכרו את התפילות, פתח ואמר:

רבונו של עולם! „ותטענו — בגבולנו", אם יש לך טענות (ותטענו מלשון טענות) אלקינו — תעשה אתנו את החשבון בגבולנו, כשנשוב לארצנו. בארצנו תעשה אתנו חשבון, אם אנו חייבים לך, או אתה חייב לנו. אנו סבורים שאין אנו חייבים לך, כי „ובכל זאת שמך לא שכחנו". אולם אם אתה סבור שאנו חייבים לך — „ושם — בארץ ישראל — נעשה לפניך את קרבנות חובותינו", ונשלם לך כל מה שיגיע לך, אם יתברר שאנו חייבים.

אולם כעת שאתה מחזיק אותנו בביצת הגלות, מלוכלכים בין האומות, ואנו נרדפים על ידם, בשל דבקותנו בשמע־ישראל — אתה עושה אתנו חשבונות!!

כשנתונים בבוץ — יש קודם כל להשתחרר מהבוץ, אחר־כך עושים חשבונות.

לפיכך, סיים הרבי, רבונו של עולם! קודם כל הוציא אותנו מהבוץ, ואחר כך תבוא איתנו חשבון.

דיינו שאנו מקוננים על חורבן בית המקדש, זהו סימן ש„בכל זאת שמך לא שכחנו", ועל מה ולמה אתה מחזיק אותנו בגלות!!

★

„בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחיה"

א כן, בכינו באותו לילה שהמרגלים הי־ביאו את לב העם מלעלות לארץ ישר־ראל, ועד היום, אנו בוכים באותו לילה, בתשעה באב, אבל הדמעות שאנו מו־רידים בבכייתנו — אנו עושים זאת רק באותו לילה, ולמחרת אנו שוכחים את הדמעות שהורדנו בלילה. יתר על כן „ודמעתה על לחיה", הדמעה שאנו מורידים היא רק על הלחי, ומנגבים אותה, מסירים אותה מהלחי — אין אנו מורידים את הדמעה לתוך הלב, והא ראיה: אנו מוסיפים לשבת בגולה ואיננו עולים לארץ־ישראל.

„ודמעתה על לחיה" „די טרער בלייבט אויף דער באק", ללא רושם.

★

„מעוני ומרוב עבודה"

הנביא אומר שיהודה גלתה „מעוני ומרוב עבודה" מפני שלא יכלו לסבול את העינוי שבארץ־ישראל ומרוב עבודה, היו צריכים ל־עבוד קשה לפרנסתם. כיום, אמר הרבי, ישו־בים יהודים בגולה מרוב עוני שלהם בגלות, אין להם במה לעלות או „מרוב עבודה", הם עסוקים בעבודה וטרודים בעסקיהם...

★

שנאת חינם ושנאת תלמידי־חכמים

שאלו לרבי אחד: במקום אחד (יומא ט) אומרת הגמרא שבית המקדש נחרב בגלל שנאת־חינם, ובמקום אחר (שבת קי"ט) אומרת הגמרא שבית המקדש נחרב מפני שביזו תל־מידי חכמים. איך שני הדברים עולים בקנה אחד?

לא קשיא, אמר הרבי, כידוע שעם הארץ שונא תלמידי־חכמים. כששאלו עם־הארץ על מה ולמה אתה שונא את תלמיד־חכם? ענה: מפני שהוא תלמיד חכם, והוא שונא תלמידי־חכמים. אולם לאמתו של דבר, הענ־יים לא היו כלל תלמידי־חכמים, אלא יהודים פשוטים.

יוצא, שהם שנאו את היהודים הפשוטים שנאת־חינם, הם לא היו תלמידי־חכמים ויש כאן גם בזוי תלמידי־חכמים.

★

„שחקו על משבתיה"

אמר רבי אחד: משבתיה, מלשון ישיבה במנוחה. למרות החורבן, לא איבדו היהודים את עשתנותיהם ואת אמונתם בה' ובטחונם כי החורבן היא דבר חולף ויבוא יום והיהודים ישובו לציון ברינה; הם היו חזקים באמונתם כי הבשר החורבן היא הגאולה, וביום שחרב בית המקדש נולד המשיח.

הגויים, הצרים, שראו זאת לא יכלו להבין את הבקט הזה של היהודים; את אמונתם ובטחונם בה', ושחקו מהיהודים שמוסיפים לשבת בבית מדרש, לומדים תורה ומקיימים מצוות. „ראוה צרים שחקו על משבתיה". הם שחקו מן היהודים. אולם היהודים בטוחים באמונתם „כי לא יטוש ד' עמו ונחלתו לא יעזוב", ויבוא יום שצחוק הגויים מן היהודים, יהפך לשחוק של צמחת הגאולה.

★

„נשא לבבנו אל כפיים, אל אל בשמים"

א מר רבי אחד: ישנם יהודים שמרימים ידיהם בשעת התפילה „אל אל בשמים" ולבם בל עמם. להם אומרים „נשא לבבנו אל כפיים". יש צורך שבשעת התפילה — גם הלב יתפלל; גם הלב, ולא בלבד הידים יתרוממו אל אל בשמים. וישנם יהודים שמתפללים בכל לבבם ובכל נפשם, אבל ידיהם קפוצות... להם אומרים: „נשא לבבנו אל כפיים". המתפלל בכל לבו ונפשו, עליו ללוות את תפילתו גם בכפיים, בצדקה, לעזור לזולת.

★

„אם מאוס מאסתנו"

פתח רבי אחד: רבונו של עולם! אם מאוס מאסתנו, היינו שאינך רואה אותנו כצדיקים גמורים — על מה „קצפת עלינו עד מאד"? הרי רק עם צדיקים גמורים, אתה מקפיד כחוט השערה... ואנחנו בעיניך לא צדיקים גמורים ואין להתנהג אתנו במידת הדין כחוט השע־רה...

★

יום כיפור ותשעה באב

אמר רבי אחד: אילו הייתי בכוח הייתי מבטל כל הצומות פרט ליום הכיפורים ותשעה באב. יום־הכיפורים — ביום קדוש כזה, מי זקוק לאוכל? ובתשעה באב — יום החורב־נות, מי יכול לאכול?...

★

לא מצאת חן בעיני ירושלים

מ ספרים שלפני כמאה שנה עלה לארץ חסיד אחד מפולין והתיישב בירושלים. אולם כל ההליכות לא מצאו חן בעיניו. בעירו בפולין היה רגיל למנהגים אחרים וקשה היה לו להתרגל למנהגי ירושלים, והחליט ל־שוב לפולניה, לרדת מירושלים, להיות „יורד".

באותם הימים היה בארץ הרבי ר' שמחה בונם מוואורקא, בנו של הרבי ר' יצחק מוואר־קא. והחסיד החליט לפני שהוא יורד להכנס לרבי ר' שמחה בונם ולהיפרד ממנו.

כשנכנס לרבי, שאלו הרבי לסבת ירידתו מן הארץ. הוא הציע לפניו כל טענותיו כלפי מנהגי־ירושלים מבחינות שונות.

אחרי שהחסיד סיים דבריו, אמר לו הרבי: מרחם אני עליך שלא זכית למצוא חן בעיני ירושלים עיר הקודש המקדש. והרבי הזיל דמעות ופרץ בבכי: אוי אוי. יהודי־חסיד לא זכה למצוא חן בעיני ירושלים. הושיט ידו לחסיד ואמר לו: לפני ירידתך עליך לשוב בתשובה שתמצא חן בעיני ירושלים. כששמע החסיד דברי הרבי פרץ גם הוא בבכי מבלי להיפרד מהרבי לשם ירידה. חזר הביתה וסיפר למשפחתו כל השיחה של הרבי, החליט עם משפחתו, לא להיות יורד, ולהשתדל במצוות ובמעשים טובים כדי למצוא חן בעיני ירוש־לים...

★

הערה: אינני מציין את הדברים האמורים ב„עם אומרים", כי הם נאמרים ונשמעים מפי חסידים בשמם של הרבה צדיקים, ובקצר מכבי לוודא מי היו האומרים והמספרים את הנ"ל. אולם הדברים יצאו מפיהם של צדיקים יסודי־עולם.

★ יצא לאור ★

— ויאמינו ד' וזה וליקוטי אברהם, מהדורה בתרא, דרושים על המשנה הורכי הורה, מאת הרב דוד קצין והרב אברהם קצין, יצא לאור ב־שנת תרנ"ט ועתה יו"ל על־ידי הרב שלמה קצין, לפנים דיין ב־תל־אביב, בני ברק 780 ע'.

— להיות יעמדים על נפשם, מלחמת יהודי ליטא בנאצים ב־שנות 1941—1945, מאת דוד לוין, יד ושם — האוניברסיטה העברית, ירושלים תשל"ו, 267 ע'.

— פרקי מחקר בתולדות ה־ציונות, מוגשים לישראל גולד־שטיין בהגיעו לגבורות, המערכת: י. באואר, משה דיוויס, י. קולג, הוצאת הספרים הציונית ליד הנ־הלת ההסתדרות הציונית, ירוש־לים תשל"ו, 342 ע'.

— הטיפול בילדים המתקשים בקריאה, מדריך מעשי להורים, מאת ר. ה. בלאקיטו, עברית לכשי לוין, הוצאת צ'ריקובר, ת"א 168 ע'.

— מלון שימושי למונחי האס־טרונומיה השימושית, יו"ר ע"י ה־אקדמיה ללשון העברית — ה־טכניון, מכון טכנולוגי, ירושלים חיפה, תשל"ו.

— סיני, ירחון לתורה ולמדעי היהדות, גליון כסלו־טבת תשל"ו, בעריכת יצחק רפאל, הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים.

— בדרך נחני ד', פרקי חיים ועמל, מאת יעקב הרץ, ירושלים תשל"ו.

هكذا من الأصل

مكذا من الاهل

מקומה של ירושלים במגילת איכה

מאת ד"ר ת. חמיאל

מחוץ למגילת רות — שנכתבה הרבה שנים לפני כיבוש ירושלים והיא לא נזכרה בה כלל, הרי יוחד לירושלים מקום משמעותי מיוחד בשאר ארבע המגילות — קהלת, שיר השירים, אסתר ואיכה. המעשים המתוארים במגילת רות אירעו לפני שירושלים תפסה את מקומה הנכבד בתודעת העם ובמפת העיר, ושם היא נקראת „עיר נכרי" (יט, י־יב) ומסתבר שירושלים או שתורו גויים וכבשוה או שלא נתיישבה או שנשארה בידיים זרות. במרכזה של מגילת רות עומדת העיר בית לחם ואילו בארבע המגילות האחרות מהווה ירושלים יסוד דומיננטי.

בשיר השירים, שבה תופסת דמות האשה מקום ראשי בין הדמויות המובאות בה נזכרת „בנות ירושלים" שבע פעמים (א, ה; ב, ז; ג, ה, י; ה, ח, טז; ח, ד), ופעם נוספת „בנות ציון" — „צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה" (ג, יא). ירושלים נזכרת עוד פעם אחת בדימוי לגבורה הראשית שבמגילה — „נאוה כירושלים" (ו, ד).

קהלת היא מגילתו של מלך ירושלים. היא פותחת בירושלים: „דברי קהלת בן דוד מלך בירושלים" (א, א); „אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלים" (א, יב). חמש פעמים חוזרת ירושלים בקהלת (א, א יב, טז; ב, ז, ט).

גם במגילת אסתר שהיא מגילה הגולה, נזכרת ירושלים בהקשר המסופר על הגולה (ב, ו): „אשר הגלה מירושלים עם הגולה אשר הגלתה עם יכניה מלך יהודה אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל".

ירושלים במגילת איכה

מגילת איכה היא קינה על חורבן העיר „רבתי עם". גם בה נזכרת ירושלים שבע פעמים, שהוא מספר השלם *). אך מן הראוי לשים לב לצורת הופעתה המסבירה את התוכן.

ארבע פעמים נזכרת ירושלים בשמה בלבד בלי צירופים ומתוך התייחסות אליה:

1. זכרה ירושלים ימי עניה ומרודיה כל מחמודיה אשר היו מימי קדם בנפל עמה ביד צר ואין עוזר לה ראוה צרים שחקו על משבתה (א, ז)

המקונן מדבר על ירושלים, הוא מתאר את גודל שברה ואסונה. בימי עניה זוכרת ירושלים את הימים הטובים שהיו לה בעבר ואת לעג אויביה על גורלה המר. סיומו של הפסוק הוא דגשו וכבדו. לעג הצרים האויבים „בנפול עמה ביד צר ואין עוזר לה".

מוטיב זה חוזר בפסוק הבא אחריו:

2. חטא חטאה ירושלים
על כן לנידה היתה
כל מכבדיה הזילוה
כי ראו ערותה
גם היא נאנחה
ותשב אחור.

ירושלים היתה הנידה, למנוד ראש. וכן דברי ירמיהו על יושבי ירושלים: „לשום ארצם לשמה, שריקות עולם כל עובר עליה ישום ויניד בראשו" (יח, טז). כל מכבדיה של ירושלים בעבר מזלזלים בה ומבזים אותה כשהם רואים אותה בחולשתה. וירושלים עצמה נאנחה ונסוגה בבושה. מוטיב הלעג חוזר איפוא בפסוק זה, וגם בפעם השלישית שבה חוזר המקונן ומשתמש בדימוי „נידה", המתפרש כטמאה, הדוחה ומרחיקה אנשים מקרבתה:

3. היתה ירושלים לנידה ביניהם (א, יז)

תמהון הלעג הם תוצאה של האסון הבלתי צפוי: ירושלים הנאה, החזקה, המבוצרת והבוטחה — כוחה וגיה לא עמדו לה בעת צרה. חורבנה המפתיע הפך אוהבים לאויבים ומכבדים למבזים. מוטיב זה בא בפסוק הרביעי המזכיר את ירושלים (ד, יב):

4. לא האמינו מלכי ארץ וכל ישבי תבל
כי יבוא צר ואויב בשערי ירושלים

ומשום שלא האמינו רבו אהביה וידידיה. עתה שגורלה התהפך נהרבו אויביה ובוזיה.

בת ירושלים

פעמיים נזכרת ירושלים בצירוף „בת" — „בת ירושלים". בשתיהן מדבר המקונן אל ירושלים (ולא על ירושלים) תהרבה האבלה בלשון נוכח:

מה אעידך, מה אדמה לך, הבת ירושלים (ב, יג)

ושוב: ספקו עליך כפים כל עוברי דרך
שרקו ויניעו ראשם על בת־ירושלים
הזאת העיר שיאמרו כלילת יופי
משוש לכל הארץ? (ב, טו)

ירושלים מתוארת כבת יפה הגו רמת משוש לכל הארץ. והרי כך מתוארת צור יפה בנביאים ובכתובים:

צור אומרת על עצמה: „אני כלילת יופי" (יחזקאל כז, ג).

וכן אומר המשורר בתהלים על ירושלים:

„יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב" (מח, ג)

ובמזמור אחר (נ, ב):

„מציון מכלל יופי אלקים הופיע".

הנביא ישעיה חוזה את נחמתה ומשושה של בת ירושלים:

כי יבעל בחור בתולה יבעלוך בניך
ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך.

והוא חוזר ומתאר את משושה של ירושלים:

שמחו את ירושלים וגילו בה אוהביה
שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה (א, י)

בתולות ירושלים

בפעם השביעית נזכרת ירושלים בצירוף „בתולה" — „בתולות ירושלים". צירוף זה בא בתיאור האבל על התיר של זקני ציון ובתולות ירושלים (ב, י):

ישבו לארץ ידמו זקני בת־ציון העלו עפר על ראשם חגרו שקים הורידו לארץ ראשן — בתולות ירושלים.

זקני ציון נוהגים מנהגי אבלות המקובלים בעם: יושבים לארץ, שותקים, מעלים עפר על ראשם וחוגרים שקים. קראנו על מנהגי אבילות אלו במקומות אחרים במקרא (בראשית לז, לד; יהושע ז, ו; יחזקאל כז, ל; איוב ב, יב ועוד). ואילו „בתולות ירושלים" הן מבוישות נוכח הלעג המופגן אליהן ופניהן כבושות בארץ. צריה היו לראש (א, ה); „שרקו ויניעו ראשם על בת ירושלים" (ב, טו) הם מריבים ראש, ואילו תפארת ישראל הושלכה משמים ארץ (ב, א); „מבצרי יהודה הגיע לארץ" (ב, ב); „טבעו בארץ שעריה" (ב, ט) ירושלים איננה עוד „משוש לכל הארץ" (ב, טו); „שכבו לארץ חוצות נער וזקן; בתולותי ובחורי נפלו בחרב" (ב, כא). ובכן כל כבודה של ירושלים ופארתה הושלך, הגיע, טבע, שכב, נפל — לארץ. הכל נכנע והונמך ונמצא במצב של ירידה לארץ.

* לסיכום

שלוש תופעות מלוות את חורבנה של ירושלים. חומרתן מובלטת בהזכרת שם העיר ובחזרה עליה שבע פעמים. תופעת הלעג והבוז נוכח האסון הבלתי צפוי מתייחסת לירושלים עצמה. העמים ראו בהתמוטטותה ובזו לה: „ראוה צרים שחקו על משבתיה" (א, ז); „כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה".

תופעה שנייה מתייחסת ל„בת ירושלים". תופעה זו מבליטה את המיוחד שבחורבן ירושלים. כבת יפה היתה ירושלים כלילת יופי וגם חורבנה מיוחד ואין דומה לו.

והתופעה שלישית בתלותה לה לירושלים. כבודה הונמך והושפל עד לארץ. תופעה זו מבוטאת בצירוף „בתולות ירושלים".

אין מנחם לה

גודל החורבן והאסון בא לידי ביטוי בתופעה נוספת המייחדת את ירושלים. קשה לסבול את הלעג והבוז של אויבי ירושלים על חורבן העיר וצער יושביה. אך גדולה ונוראה מהם היא תחושת הבגידה, הזניחה והבדידות — „כל רעיה בגדו בה היו לה לאויבים". תחושה זו של זניחה ובדידות באה לידי ביטוי בחוסר הנחמה ובהעדר מנחמים. קשה לסבול מצב של צער דכאון ואבלות. קשה ממנו הסבל באוירה עוינת כשהסובל מוקף לועגים ובזים. ובבעתיים קשה הסבל בבדידות האיומה, כשאין מי שישמע את אנחת הסובל ואת אנקותיו, כשאין מי שישמע את זעקת השבר וצעקת העשוק.

המשפט המבטא מצב זה הוא:

אין מנחם לה

1) אין מנחם לה מכל אוהביה (א, ב)

האוהבים הפכו לאויבים: „כל רעיה בגדו בה היו לה לאויבים"

2) ותרד פלאים אין מנחם לה, ראה ה' את עניי כי הגדיל אויב (א, ט).

צער זה של חוסר מנחם ונחמה מעורר את המקונן לשפוך שיחו לפני ה' ולהצביע על גודל המכה שהנחיתו האויבים על העם.

3) על אלה אני בוכיה עיני עיני יורדה מים כי רחק ממני מנחם משיב נפשי וכו' (א, טז)

4) פרשה ציון בידיה אין מנחם לה (א, יז)

5) שמעו כי נאנחה אני אין מנחם לי וכו' (א, כא)

חמש פעמים חוזר המקונן על מוטיב זה של חוסר מנחם. גם אלה ששמעו על האסון החורבן והאבל העדיפו להתרחק ולהתעלם.

מול מצב זה מגלה גם המקונן חוסר אונים, מאין ישאב כוח ואומץ להביע ניחומים מול השבר שפקד את העיר ושאין לו אח ורע בהיסטוריה (ב, יג):

מה אעידך מה אדמה לך הבת ירושלים מה אשוה לך ואנחמך בת ציון, כי גדול כים שברך מי ירפא לך.

אסונה של ירושלים מיוחד במינו לכן משולל גם המקונן יכולת הנחמה.

וכן מפרש רש"י מה אעידך — לומר לך מה תהפוכי על שברך הלא אף לאומה פלונית אירע כמותך. מה אשוה לך ואנחמך — כשבאה צרה על אדם אומרים לו: אף לפלוני עלתה כך, תנחומים הם לו.

בדידותו של העשוק ומצבו הטראגי בהעדר מנחם מתואר גם בדבריו הפסימיים של קהלת (ד, א). החברה מתאכזרת לעשוקיה ואין מי שימחה דמעתם:

„ושבתי אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשים תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם ומיד עושקיהם כוח ואין להם מנחם". החזרה על המשפט מדגישה את משקלו בשיבוש חיי החברה האנושית ואת כוחו הפוגע.

חמש נחמות

לעומת החזרה חמש פעמים על חוסר הנחמה ופעם אחת על הבעת חוסר אונים של המקונן לנחם — באו שש נחמות או חיפושי נחמות בהפטרות הנקראות בשבתות הנחמה:

1) „נחמו נחמו עמי יאמר א־להיכם" (הפטרה לשבת נחמו־ואתחנן ישעיהו פרק מ'). הנחמה מופנית לירושלים: „דברו על לב ירושלים וקראו אליה וכו'".

2) „כי נחם ה' ציון נחם כל חרבותיה וכו' ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה" (הפטרה לפרשה עקב בישעיה פרקים מט־נא; זהו פסוק ג' בפרק נא).

3) „אנכי אנכי הוא מנחמכם" (ישעיה נא, יב)

4) „פצחו רננו יחדיו חרבות ירושלים כי נחם ה' עמו גאל ירושלים" (שם נב, ט).

שני הפסוקים כלולים בהפטרה לפרשת שופטים. הנחמה מכוונה לעם ולעיר ירושלים, כי נמצא להם מנחם, ה' הוא מנחמם.

5) שני פסוקים אחרים הכלולים בהפטרות אינם מבשרים נחמה אלא את הלבטים והחיפושים אחר הנחמה: „עניה סערה לא נחמה" (ישעיה נד, יא)

ירושלים לא זכתה עדיין לנחמה ולכן יש לחפש את דרך הנחמה. דרך זו המתבטאת במעשים, מתוארת בהמשך הפרק הנקרא בהפטרה לפרשת ראה.

6) ופעם נוספת חוזר החיפוש אחר הנחמה בישעיה פרק נא (פסוקים)

מי אנחמך?

פסוק זה מקביל בתכנו לפסוק יג בפרק ב' שבאיכה:

מה אעידך מה אדמה לך בת ירושלים
מה אשוה לך ואנחמך — בתולה בת ציון?

המקונן מחפש נחמה באסונות דומים שאירעו לעמים אחרים ואין הוא מוצא: וכן מפרשים רש"י, ראב"ע ורד"ק כאן:

מי ינוד לך השד והשבר והרעב מי אנחמך.

רש"י: מי אנחמך — מי אביא לך לנחמך ולומר אף אומה פלונית היא לקתה דוגמתך;

אבן־עזרא: אנחמך — חסר ב' — במי אנחמך, כי האדם יתנחם כאשר יאמרו לו מה שאירע לך כבר אירע כן לפלוני.

רד"ק: מי אנחמך — איזה עם שלקה כמותך שאוכל לנחמך בו.

כאמור אין נחמה לירושלים אלא ע"י ה' ודרך הנחמה היא במעשים מופלאים — בניית חרבות ירושלים וגאולת ירושלים וישראל לעיני כל העולם: „כי נחם ה' ציון נחם כל חרבותיה וישם מדברה כעדן וערבתה כגן ה'"; „פצחו רננו יחדו חרבות ירושלים כי נחם ה' עמו גאל ירושלים. חשף ה' את זרוע קדשו לעיני כל הגויים וראו כל אפסי ארץ את ישועת א־לקינו".

*) לענין המספר שבע בתנ"ך עי' ראב"ע לויקרא כו, יח ולבמדבר כג, א. ובמדרשים מצאנו: „כל השביעים (מניין שבעה) חביבים" — ויקרא רבה כט, ט; שו"ט ט, יא; פסיקתא דרב כהנא בחודש השביעי קנד ע"ב. ומובא בילקוט שמעוני לשמות רמז רע"ו. על השלימות שבמספר שבעה במקרא עי' קסוטו תרביץ יג עמ' 206—207 ובספרו „מאדם עד נח" — ירושלים תשי"ג עמ' 5.

חנה זמיר - ראש מדור לבנון במכון שילוח בשיחה ל„הצופה" על

האש המשתוללת בארזי הלבנון

מאת ג. גולן

התפשטות מלחמת האזרחים בלבנון; אכזריות הצדדים היריבים זה כלפי אוכלוסייתו של זה; החילופים המהירים בתמיכתה של סוריה, ההילה במוסלמים ואחר בנוצרים; הפסקות האש המוכרזות בזה אחר זה ומופרות בתמידות — כל אלה משאירות את הצופה במתרחש מבחוץ במצב של מבוכה מתמדת. אין ספק שמדיניות ה„שב ואל תעשה" של ישראל אף היא נובעת במידה כה מחוסר הבהירות של הסבך המיוחד במינו המתבטא במלחמה זו.

מה איפוא מתרחש בלבנון לאמיתו של דבר? חנה זמיר, ראש מדור לבנון במכון שילוח שבאוני' ת"א ערכה למעננו השבוע סקירה כפרוסה של האירועים החל מתחילת ההתנגשויות בין הפלנגות לאירגונים הפלשתינאיים באפריל 1975 ועד לשבוע האחרון.

קשה יהיה להבין סקירה זו בלי להכיר תחילה את אופייה הנדיר והיחיד במינו של לבנון כמדינה. למרות מוצא לאומי היסטורי משותף (האומה הערבית) מורכבת האוכלוסיה הלבנונית מעדות דתיות קטנות, והיתה אמנם זו בצד זו בלית ברירה, אבל מתוך איבה ושינאה הדדית של מאות שנים. שינאה זו אגב, היתה מתפרצת מדי פעם בעבר בצורה אלימה לא פחות מאשר בשנה האחרונה. כך למשל, בשנת 1860 ערכו הדרוזים טבח נורא במרונים. גם זוועות מלחמת האזרחים שפרצה בלבנון בשנת 1958 לא היו פחותות מאלה של המלחמה האחרונה.

המוסלמים והנוצרים למדו אמנם לחיות זה עם זה, אבל אפילו בתוך אותו הכפר עצמו, כשכנים מדורי דורות, המשיכו בשנאת מוות הדדית, ואחד הביטויים המובהקים ביותר לשינאה זו: כמעט שאין נישואי תערובות בין נוצרים למוסלמים.

נקודה שנייה: כשמדברים על הנוצרים הלבנוניים, צריך לדעת שיש בהם מרונים ויש יוונים־אורתודוכסים, ויש יוונים קתוליים, וסתם קתולים, ויש נסטוריאנים ואוונגלים, וארמנים אורתודוכסים וארמנים קתולים. גם כשמדברים על מוסלמים צריך להבחין בין סונים ושיעים ודרוזים. כל הכתות הללו חיו בשווי־משקל עדין ביותר מאז זכתה לבנון בעצמאותה מידי המנדט הצרפתי, שווי משקל שהיה ברור כי כל זעזוע עלול להפר אותו. את הפוליטיקה הפנים־לבנונית אפשר היה להשוות לנדנדה המנסה לשמור על האיזון בין הנוצרים והמוסלמים, וכאשר לפתע פתאום עולה על אחת מהן (הצד המוסלמי), גורם נוסף (האירגונים הפלשתינאיים) ברור כי על פי חוקי הכובד של המשקל כי האיזון יופר והנדנדה תאבד את שווי משקלה. הגבי זמיר כי האיזון העדין זה היה מגיע לנקודת התפוצצות בכל מקרה תוך כמה עשרות שנים, שכן עצם העובדה שבלבנון לא ערכו מיפקד אוכלוסין מאז 1932 — די בה כדי להביא מדינה לידי משבר. ומדוע לא נערך מיפקד כזה? המוסלמים, בשל ריבוים הטבעי דרשו אותו בתוקף. הנוצרים, בעלי עמדות המפתח במדינה (כולל הנשיאות) שחששו כי מיפקד שכזה יגלה כי אינם הרוב בלבנון, דרשו כי אם ייערך המפקד יכללו בו גם את המהגרים הלבנוניים מעבר לים (שרובם נוצרים...) לכך סירבו המוסלמים... נשאר תיקו, והמפקד לא נערך עדיין עד היום.

התסיסה הפנימית

דוגמא נוספת לתסיסה הפנימית שעלולה היתה לפוצץ את המדינה מבפנים היו דרישות המוסלמים לרפורמות פוליטיות וחברתיות. ככל שהתחזקו המוסלמים מבחינה מיספרית, ובהתססה מתמדת מצד מפלגות השמאל והאירגונים הפלשתיניים, כן גברו הקולות במחנה שלהם כנגד הסטטוס־קוו בינם לבין הנוצרים. לפי סטטוס־קוו זה נשיא לבנון חייב להיות נוצרי, בפרלמנט הלבנוני חייב להיות רוב לצירים הנוצרים, (55 מול 45 מוסלמים) בצבא הלבנוני הקצינים הם נוצרים והחיילים — מוסלמים ועוד ועוד. הנוצרים מצידם התעקשו כמובן באדיקות רבה לשמור על האמנה הלאומית המסורתית הזו, שהיתה אחראית לאיזון היחסים בין העדות הרבות. הם טענו כי רק בדרך זו של שמירת המסורת פוליטית אפשר יהיה לשמור על עצמאותה, ריבונותה ואחדותה של לבנון. לעומת המוסלמים שראו את עצמם במידה זו או אחרת, חלק מן האומה הערבית, הדגישו הנוצרים מאוד את לבנוניותם ואת ייחודה של לבנון כמדינה המדגימה אפשרות של דו־קיום עדות ודתות במזרח־תיכון. נוצרים ראו את עצמם, מבחינה אידיאולוגית, כמגיני לבנון מבפנים, ובמילא סרבו להענות לדרישות לרפורמה שבאו מצד המוסלמים.

ונוסיף הסבר אחרון. למרות מה שנדמה לנו בשנה האחרונה — גם הנוצרים ולא רק המוסלמים הלבנוניים תמכו בפעולה הפדאית של הפלשתינאיים, וטעות אופטית היא לראות בהם פחות אויבי ישראל מאשר במוסלמים. ההבדל הוא רק בגישתם אל הצורה שצריכה ללבוש „מלחמת הקודש" זו בישראל. בצוד המוסלמים מוכנים להקציב חלק מארצם למען הפלשתיניים, לפתוח תאורטית, וסובלים בהסכמה שבשתיקה את התופעה של „פתח־לנד" שהיא בעצם וויתור על אוטונומיה של חלק מלבנון, הרי שהנוצרים טענו תמיד — המלחמה בישראל מקודשת עלינו בתנאי שאינה פוגעת בשלמות לבנון.

הבדל זה שבהתייחסות אל מלחמתם של הפלשתינאיים הוא־הוא הגפרור הראשון שהצית את האש בחבית השריפה הלבנונית. ניצוץ ראשון הודלק כבר בשנת 1973 כאשר פרצו קרבות בין צבא לבנון ובין האירגונים הפלשתיניים.

שאלה: החל ממתי נעשו הפלשתינאים גורם המפר את השווי־המשקל הרופף של לבנון?

חנה זמיר: הפלשתינים נמצאים בלבנון אמנם כמעט 30 שנה, כלומר מאז בריחתם מא"י, אבל רק בסוף 1968, כאשר התחילו האירגונים של הפידאיין והפת"ח להקים בסיסים כשלהם, ליצור מה שכונה אח"כ „פתח־לנד", לקיים שטח של מחנות פליטים באוטונומיה פנימית, עם שיטור עצמאי, שיפוט עצמאי וכוחות מזויינים עצמאיים, החלו הלבנונים לגלות כי בלב לבם של ביירות וטריפולי, ועל כל הדרכים הראשיות במדינה חולשים לפתע גורמים שאינם בשליטת ממשלתם. גוף זר בעל נשק משלו, מדים משלו ופעולות מלחמתיות משלו — המתבסס בתוך מדינה עצמאית, ברור שיבוא לידי התנגשות עם שלטונותיה. ההתנגשויות בין האירגונים של הפת"ח ובין צבא לבנון נמשכו לסירוגין שנה שלמה עד אשר באוקטובר־נובמבר 1969, בהתערבות מצרים (ובהשפעת דיכויי הפלשתינים ע"י חוסיין בירדן) נערך מה שכונה „הסכם קאהיר". האירגונים הפלשתינים הסכימו להגביל את עצמם, לא לשאת נשק ברחובות ערי לבנון לא ללבוש מדים, לא לירות ולשדוד את האוכלוסיה הלבנונית. הלבנונים מצידם הסכימו להשלים עם קיום בסיסי הפתח בתוך מדינתם.

בעצם, הסכם זה ביטא את הסכמת לבנון, הסכמה שבחולשה שנבעה כפי שהסברנו, מהרכבה הפנימי הרופף, לויתור על חלק מן האוטונומיה שלה. לבנון ויתרה על „הפתח־לנד" שישמש כנקודת זינוק של הפלשתינים למלחמתם בישראל.

לא קיימו ההבטחות

עד כאן טוב ויפה. אלא שהאירגונים הפלשתינים לא קיימו את הבטחותיהם. חבריהם המשיכו לנפנף בנשקם והיו מקרים רבים של שוד וביזה וגביית תרומות למען „מלחמת הקודש" שלהם שנעשתה בכוח הזרוע ובכוח הנשק. מה שנתן להם גיבוי ועוז להפר את הסכם קהיר, היתה התמיכה הגוברת והולכת מצד מפלגות השמאל בלבנון. והשמאל שרובו מוסלמי — תמך בפלשתינים כדי להגביר את הפופולאריות שלו בעיני המוני המוסלמים. נשאר איפוא מצב של מתח פנימי בין הצבא ובין האירגונים.

בשנת 1970 עלה נשיא חדש בלבנון, פרנג'ייה. היתה לו תדמית של איש־חזק, הוא היה גם בעל מיליציה פרטית משלו, וכולם קיוו שהוא זה שימצא את הפתרון לבעייה. ומה עשה פרנג'ייה — מינה להקים ממשלה צבאית, שתדכא לפי דעתו, בכח הזרוע, את התצבעם של הפלשתינים. דווקא צעד זה עורר תרעומת כללית בכל חלקי לבנון. הצבא אמור שלא להתערב בענייני פוליטיקה־פנים. צבא לבנון בנוי על שרות קבע בלבד ורוב קצונתו נוצרית (הנוצרים סרבו לעודד גיוס חובה כזה מחשש שגיוס כזה יחשוף את מיקום מספרים ביחס למוסלמים !).

בגלל התרעומת הכללית כנגד הרכב הממשלה שהוקם, התפטרה ממשלת פרנג'ייה תוך יומיים. פרנג'ייה עצמו נאלץ לפנות אל אויבו הפוליטי, ראשיד כרמה, ולבקש ממנו להקים ממשלה חדשה. וכל לבנון גילתה ש„האיש החזק" בעצם איננו חזק כל כך. דבר זה עודד כמובן את כל הקולות הרדומים ממתנגדי השלטון. שוב התחילו המוסלמים לדבר על רפורמה פוליטית. שוב דרש השמאל לבטל את השיטה העדתית, שוב ניהלו תעמולה בעד שינויים חברתיים וכלכליים (שיכו את הכף לצד המוסלמים וישמיטו את עמדות הכוח שרובן בידי הנוצרים).

הנוצרים שהרגישו את עצמם לחוצים ע"י כל הקולות הללו — נאלצו להכנס למשא ומתן על הרפורמות, כשהם מסכימים לעשות ויתורים רק בנושאים שוליים — בחינוך למשל. תוך כדי משא ומתן זה התחדשו קרבות והתנגשויות בין הפלנגות הנוצריות ובין אנשי השמאל הלבנוניים והאירגונים הפלשתינאיים.

פייר ג'מייל הפלנגות הנוצריות, הם שהתחילו כנראה בהתנגשויות הללו. לג'ומייל היו בכך כמה מגמות — היתה זו שנת בחירות, וג'ומייל שחיפש יוקרה אישית, סבר שישיגה בדרך זו. הוא קיווה גם שהצבא יתערב בהתנגשויות, ויסייע לפלנגות שלו (מעין מיליציה עצמאית של הנוצרים) להילחם באירגונים הפלשתינים שסיכנו לטענתו, ע"י מלחמתם בישראל ופעולות התגמול הישראליות את בטחון לבנון.

חלק מדרך החיים

דרך אגב, התופעה של מיליציות עצמאיות היא חלק מדרך החיים הלבנונית. לפרנג'ייה כאמור — מיליציה משלו. לג'ונבלט — מיליציה משלו. ללאומיים־הליברליים של כאמיל שמעון — מיליציה משלהם. וכמובן — לנוצרים כגוף היו הפלנגות.

בדצמבר 1975 התחזקו הקרבות בין הפלנגות לאירגונים הפלשתיניים. בינואר 1976 שמו הפלנגות מצור על מחנות הפליטים בביירות (תל זעתר וג'יסר אל באשא, במגמה להשתלט אחת ולתמיד על איים אלה של שלטון אוטונומי זר בלב ביירות. בנקודה זו החלו הסורים להתערב באופן פעיל. ב־19 לינואר החדירה סוריה את „צבא השחרור הפלשתיני" לתוך לבנון כדי שילחם לצד הפלשתינים הנצורים במחנות הפליטים של ביירות. וב־22 לינואר כפתה סוריה על הלבנונים הפסקת אש.

שאלה: מה מניע את סוריה במהלכים ובהתערבותה בלבנון?

חנה זמיר: התזה של הסורים, ר' היא זו המכתיבה את התהפוכות הנראות כביכול בהתנהגותם. היתה תמיד שלבנון היא שטח חיוני לבטחונה של סוריה. הסורים תמיד מעוניינים בלבנון חלשה, שמדיניותה נקבעת בדמשק. בגלל תזה זו התנגדו לחלוקת לבנון לשתי מדינות (נוצרית ומוסלמית) ודאגו תמיד שלא יהיה בלבנון צד מנצח וצד מנוצח, כדי ש„האח הגדול" מדמשק יוכל לשמור על כוח כמכריע החזק. מעניין — כאשר המוסלמים היו בעמדת חולשה בינואר 1976, באו הסורים לעזרתם. כשנחלשו הנוצרים — החלו הסורים להזרים אליהם נשק רב ולהשיב מצור של נמלי ביירות, כדי שהמוסלמים לא יוכלו לייבא נשק מארצות ערב. בחודש האחרון — כששוב הנוצרים הם הכובשים והמוסלמים בעמדת נסיגה, נראה סוריה סימנים ראשונים של נטייה לכיוון המוסלמי.

נחזור איפוא לסקירת האירועים של השנה האחרונה. אחרי הפסקת האש הכפוייה ע"י הסורים בחודש ינואר, הצליחו הלבנונים להגיע ב־14 לפברואר „להסכם הרפורמות". שאמור היה לחסל את המלחמה. לפי הסכם זה ישאר בלבנון נשיא מרוני־נוצרי, ראש ממשלה מוסלמי־סוני, יו"ר בית הנבחרים — מוסלמי שיעי, ובית הנבחרים (ולא הנשיא הנוצרי) הוא זה שימנה את ראש הממשלה. התוצאה — יחס של שווי משקל פוליטי בעמדות הבכירות במדינה (כשקודם היה כאמור יחס של 5/4 לטובת הנוצרים).

הנוצרים שהיו בשלב של שחיקה צבאית וידעו שכבר אינם הרוב באוכלוסיית לבנון היו מרוצים מן ההסכם. אבל המוסלמים, שהיו המנצחים במלחמה, התנגדו לו נמרצות. הם טענו שכופים עליהם הסכם המנציח את העקרון העדתי בפוליטיקה הלבנונית ועוד „בהסכם" כתוב (האמנה הלאומית היתה עד כה רק הסכם ג'נטלמני). ג'ונבלט, השמאלני, השואף לנשיאות (במקום הנשיא המרוני המסורתי) היה ראש המתנגדים להסכם. שוב התחדשו הקרבות.

במרץ 1976 התערב פתאום הצבא במלחמה הכללית. אחד הגנרלים שהשתלט על תחנת השידור הלבנונית ודרש שפרנג'ייה יתפטר כי הוא אחראי למלחמה הפנימית. בד בבד עם צעד זה — התפורר הצבא. המון עריקים מוסלמים החלו להצטרף לשמאלנים הפלשתינאיים ולהלחם בנוצרים. אם לא די בכך הוליך ג'ונבלט בשם אלחטיב לנהל מלחמה משלו. הוא אסף סביבו קצינים מוסלמים ועריקים מוסלמים ועם צבא פרטי זה החל לצעוד לעבר ארמון הנשיא פרנג'ייה כדי להכריחו להתפטר.

ברגע המכריע

ברגע מכריע זה של המלחמה שוב נכנסו הסורים לפעולה, והפעם להגנתו של פרנג'ייה הנוצרי. דווקא הסורים חששו כנראה מנצחונם הגמור של המוסלמים. הם לא רצו לבנון שמאלנית־מוסלמית קיצונית שתאגוף אותם מצד הים, כאשר להם כבר „שכנה שכזו" — עיראק (ממש כשם שלא רצו בלבנון נוצרית־חזקה) ובכן, הסורים החזירו יחידות משלהם שעצרו את אל־חטיב וחייליו.

טענתם האידיאולוגית: אסור להוריד נשיא בכוח הזרוע, צריך למצוא לשם כך בצורה לגיטימית. הנוצרים היו מרוצים כמובן מעצתה של סוריה. ג'ונבלט המוסלמי, השואף לנשיאות, שראה כי הסורים חוסמו את דרכו אל היעד החל לטעון מוטב להניח ללבנונים לסדר את ענייניהם בעצמם ואין צורך בהתערבות מבחוץ. טענה זו השמיעה כמובן כל הזמן גם מצרים. האירגונים הפלשתינים ניסו לפייס בין ג'ונבלט ובין הסורים. באפריל 76 נסע ערפאת לדמשק לשם כך תוך עם „הסכם דמשק".

ברור שבמסגרת תכחות הלבנונית בא הרם של הנוצרים להתנגד איזו זכות יש לערפאת לייצגם או הסורים והסורים עצמם, ששאפו לתת לפרנג'ייה הזדמנות להתפטר בכבוד ולהכנות נשיא שירקוד על חלילם המשיכו לשתף פעולה עם נוצרים והמועמד הנתמך על ידם אליאס סרכיס, אמנם, נבחר, בחודש מאי 1976. עתה ציפו הכל לכך שפרנג'ייה יתפטר. אבל למרות שכבר נבחר סרכיס — פרנג'יה עדיין לא התפטר. כל בכל — ע שכת המלחמה בערים ובכפרים. הסורים ממשיכים להזרים נשק לנוצרים, ג'ונבלט עדיין בקרע חמור עם הסורים, ופתאום, בראשית יוני 76 נכנס צבא סורי סדיר לתוך לבנון. מפסיקים את המשחק הכלישי, כבר לא שואלים מה פרנג'יה יתפטר, כבר לא מדברים על הרפורמות, הנוצרים המנצחים עושים הכל כדי לשחוק את הנוכחות הפלשתינית ולהשתלט על מחנות הפליטים. מצרים זועקים כי הסורים סובבו בפלשתינים כשם שישראל עשתה בכל שנות קיומה. המוסלמים — מתגוננים, ג'ונבלט מתעקש להוסיף ולהלחם עד הפלשתיני האחרון. האירגונים הפלשתיניים עדיין עכשיו הערכת מצב חדשה. לנוכח הרוב העצום באנשיהם וכוחם הם מעט הם מנסים שוב לשכנע ג'ונבלט להפסקת הלחימה, עד כה סירב. יתכן בהחלט שבימים הבאים, בלחץ הפלשתינים והסורים אמנם יכנע ויפסיק את לחימת מוסלמים. ואז קיימת אפשרות שהסורים שוב יחליפו מחנות. הם יג־ו את הנוצרים, יעברו לצד ג'ונבלט. אפילו יסכימו אולי לנשיאותו בתנאי שיסכים לנוכחות הצבא הסורי וקביעת הפוליטיקה הלבנונית בהוראות דמשק.

(*)

השבוע האחרון עומד איפוא בסימן של נוצרים מתגברים ומנצחים, סורים המנהלים משא ומתן עם פלשתינים — בצעד ראשון אולי להחלפת עמדתם במלחמה ולבנון נמשכת ונהרסת ללא הפוגה.

דבר אחד ברור — גם אם ת לבנון מחדש, ואולי אפילו יצ לקיים בה שוב איזה שווי מ פוליטי — לא תהיה זו הארץ המשגשגת מלפני שנה. התיירות נהרסה כליל, ההון הזר ברח, המערכת הבנקאית התמוטטה. סיום הקרבות עוד לא נראה בא — וכל ממשלה שתקום, אם תהיה מבוססת על נדבת הכוחות שבין נוצרים למוסלמים תהיה צפויה לנפילה בכל רוח מצויה, לשליטה בחסות תמידית ישירה של ה„אח הגדול" מדמשק...

מאורה של בובוב

מאת אלכסנדר מלכיאל

הצדיק הקדוש רבי בן־ציון הלברשטאם זצ"ל (נולד בתרל"ד), שהיה גדול בתורה ובחסידות, בחכמה ובהנהגה, קיבל עליו בגיל 31 עטרת אדמו"רות בובוב עם פטירת אביו הגה"ק רבי שלמה זצ"ל, מייסד שושלת בית בובוב, בשנת תרס"ה. במשך 37 שנות נשיאותו של הרבי השני מבובוב גדל ענף־חסידות זה לתנועה עצומה בכל רחבי גליציא עד שעלה הכורת על בית ישראל בימי השואה, והרבי נרצח כבן 68 בידי האוקראינים בעיבורה של העיר לבוב (היא ק"ק למברג) ביום שני, ד' באב תש"א — ולא נודע מקום קבורתו. הי"ד.

השביבים המעטים מן המאור הגדול הזה, המובאים להלן, שמעתים מפי אבי מורי הרב אלימלך בייגל ז"ל, שהיה תלמידו של הרבי הקדוש, ומפי אבי־אבא ר' יעקב בייגל ז"ל, שהיה אחד משלושה וזיקי החסידים, שהכתירו את הרבי בתמוז תרס"ה.

א. משפיע גדול על בני נוער

שח לי סבי ז"ל:

כאשר הגיע בן־זקוניו איצ'לה לגיל מצוות, נסע עמו לבובוב, כדי שהרבי יניח לו תפילין בפעם הראשונה. הילד הזה היה „פרא אדם" — לא היה לא בתורה ולא בדרך ארץ. סבי הגיע עמו מקראקא לבובוב בערב־שבת, ואחר הצהרים נכנסו אל חדרו של הרבי לקבלת שלום. והנה, כאשר הושיט הילד את ידו לשלום, החזיק בה הרבי ולא הרפה ממנה, ובה בשעה אף הביט בפני הילד עין בתוך עין במבט רך וטוב, מלא הוד. מעמד מיוחד זה ארך רגע ממושך. שום דיבור לא נשמע — הילד נבוך, ולפתע הזיל דמעות כנחל. אז הרפה הרבי פתאום מן הילד, מיד, כפי שבנתקים חיבור חשמלי.

סבי עמד מן הצד והרגיש — כך סיפר לי — כאילו הוציא הרבי את נשמת הילד מקרבו, הזכה והחזירה נקיה ומטוהרה. מאותה שעה נהפך איצ'לה לנער אחר — רגוע ומתון, מרוסן ורציני, מתנהג בנחת ונמשך ללימוד תורה.

מכאן שהרבי זצ"ל היה פדגוג־פסיכולוג בעל יכולת־השפעה בלתי רגיל על בני נוער. ואכן התמסר מאוד לצעירים, והיה מקרב את בני החסידים יותר מאשר את החסידים עצמם. ואכן גדלה ונתרחבה הישיבה בבובוב — שנוסדה על־ידי הרבי הראשון ונקראה „עץ חיים" על שם הצדיק רבי חיים הלברשטאם מצאנז, אבי השושלת — הרבי פתח בהמשך השנים ישיבות סניפים בערי גליציא, ושם שימשו הבחורים המבוגרים מורים־מדריכים לחבריהם הצעירים. חסידות בובוב היתה לאחר מלחמת העולם הראשונה כעין תנועת נוער, והגיעה בימים ההם להיקף רחב מבחינת כמות ולהישגים חינוכיים חשובים באיכות.

ב. מחנך ומורה דרך

סח לי אבא ז"ל:

בבובוב לא נהגו לומר „אנעים זמירות" בסוף תפילת מוסף בשבת. הרבי זצ"ל נתן טעם לדבר: בשעה שאומרים „שיר הכבוד" אחר „עלינו לשבח", מסירים כבר רבים את הטליתות מעליהם, ואחרים אפילו מזדרזים ולובשים או עוזרים בעילם — ונוגע, כדי כך, ממלמלים בחטיפה: „אנעים זמירות ושירים אארוג, כי אליך נפשי תערוג". איזה מין „שיר הכבוד" הוא זה? בתנאים כאלה מוטב שלא לאמרה כלל.

כמו כן לא נהגו בבובוב לומר „לשם יחוד" לפני ספירת העומר (והוא הדין לפני הנחת תפילין), אלא פותחים: „הנני מוכן ומזומן"... כשנשאל הרבי לפשר הדבר, השיב לשואל: „בהזדמנות אחרת אענה לך על כך".

לאחר זמן קרה מקרה בימות החורף בתפילת ליל שבת — לאחר „ברכו" בתרא פתח שם חסיד אחד בקול רם: „לשם יחוד קודשא בריך הוא" — טעה ועמד לספור ספירת העומר. לאחר התפילה קרא הרבי אליו את השואל ההוא ואמר לו: „עכשיו ברור לך כבר למה אין ראוי לומר „לשם יחוד" לפני ספירת העומר?" גם זאת שמעתי מפי אבא ז"ל, וכמדומני ששמעתי כי החסיד, ששגה בפזיזותו בספירת העומר באותה שבת חורפית, היה אותו שואל עצמו.

ללמדנו — כי עניינים עדינים ונשגבים כגון „שיר הכבוד" או „לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה" מצריכים במיוחד ישוב הדעת וכוונת הלב; ובהעדר מידות אלה — מוטב לפסוח על הקטעים הנ"ל שבסידור התפילה.

*

באחת השבתות הגיש אבא ז"ל כוס קפה לפני הרבי — כהרגלו בכל שבת קודם התפילה. באותה שעה שהו בחדרו של הרבי שנים מבחירי האברכים שבבובוב — ר' מיכל מקלוואריא ור' קלמן מקלאסנא. גלגל הרבי שיחה קצרה על דרכו של היצר הרע ושיטותיו המחוכמות: אם ירצה היצר הרע („בעל דבר" בלשון החסידים) לפתות חסיד להישמע לו, לא יציע לעבור עבירה. שכן אם יציע, למשל, למיכל שיעשן סיגריה בשבת — מיד ישיב לו: כלום יצאת מדעתך? הרי שבת היום, והעישון אסור! לפיכך בא ה„בעל דבר" ליהודי מסוג כזה ומציע לו „מצוה". לשמע הצעת מצוה — מוכן מיכל מיד: ממהר הוא לטבילה, חוגר אבנטו ואומר „לשם יחוד". ובכן, מהי המצוה? — מצוה לרדוף את פלוני; ואלמוני — מצוה לרדת לחייו; וכיו"ב.

שיחת מוסר קצרה בחוג מצומצם — משמעות ברורה והשפעתה החינוכית מרובה. במקרה דנן — היתה הכוונה להדריך את התלמידים להבחין בחלש ממצוות בדויות, שאינן אלא עבירות חמורות, המוצגות באיצטלא של קדושה ומסרתן כביכול לשם שמים — אבל באמת מקורן איננו טהור.

חינוך מכוון נגד קלקול זה, המצוי בין שומרי תורה ויראי שמים, מקורו בתורת החסידות של אבי סבו של הרבי זצ"ל, הגאון הצדיק רבי חיים מצאנז זי"ע, בעל „דברי חיים", שכתב בספרו (פרשת שלח): „הכתוב מתמיה 'נפש כי תחטא' — היאך תחטא? ובמה באה לחטוא? והתירוץ: 'בעשותה אחת ממצוות ד' אשר לא תיעשינה' — שיצר הרע מראה לאדם שהוא מצוה". פירוש הדברים: נפש מידרדרת לחטא על ידי שהיא עושה מצוה שאין לעשותה, דהיינו מצוה מזוהמת, מעשה המוצג על ידי היצר הרע כמצוה, אף על פי שאינו אלא עבירה.

דברים אלה לא נס ליחם עד היום, והנם אקטואליים גם בימינו...

ג. בקיאות מקיפה בהלכה

שח לי סבי ז"ל, שכשהגיע לגיל זקנה החליט לכתוב לעצמו ספר תורה ולקיים במו ידיו המצוה (במ' תרי"ג) „כתבו לכם" לאחר הכנות ציוניות ובעשיות כתב תחילה מגילת אסתר — ונסע לבובוב, כדי שהרבי יבחן אותו בהלכות כתיבת ספר תורה ויביע הסכמתו לביצוע תכניתו. כאשר בא סבי אל הרבי והציע לפניו את העניין, שאלו הרבי בהלכות ובשיטות השונות של צורת האותיות — ונתן הסכמתו וברכתו, והוסיף דרך מליצה כלפי סבי, שבעל מאפיה היה ועסק במלאכתו בלילה: „אתה תהיה נכתב ביום ונחתם בלילה" (לפי המשנה בגיטין פ"ב מ"ב: „נכתב (הגט) ביום ונחתם בלילה").

סבי התפעל מבקיאותו הרבה של הרבי זצ"ל בנושא זה, כאילו הוא ענין אקטואלי, שעוסקים בו בכל יום.

ד. חכמת ההנהגה

אחר מלחמת העולם הראשונה נשבו רוחות פרצים בקהילות גליציא — ואף עד בית המדרש הגיעו. וסח לי אבא ז"ל: כאשר נודע לרבי שבחורים מסויימים נתפסו לציונות, הגיב כך: „אין דבר, הניחו להם — הם החריבו את הארץ והם שוב יבנוה". פירוש הדברים כנראה: הצעירים, הנמשכים בהתלהבות לארץ ישראל לבנותה, הם גלגול נשמות של מחריביה הקדמונים. נשמות אלה ירדו עתה שוב לעולם הזה, על מנת לתקן את אשר קלקלו בחייהם לפני דורות רבים בתקופת חורבן הבית. לאחר שנוסדה „אגודת ישראל" העולמית (בקיץ תרע"ב). עשו עסקניה מאמצים לצרף אליה את גדולי גליציא. הרבי בבובוב עמד מנגד ולא הצטרף. מפעם לפעם נעשו נסיונות להשפיע עליו שישנה דעתו — אך ללא הצלחה.

סיפר לי אבא ז"ל, שהיה נוכח באותו מעמד: מעשה במשלחת של בעלי בתים חשובים, שבאו לבובוב כדי להציע לרבי להצטרף ל„אגודת ישראל". ראש המדברים במשלחת היה ר' משה'ק שכילקס. זה היה יהודי נשוא פנים, בעל בית מכובד בבית־הכנסת הגדול שבקהילה קראקא (שבו התפללו בנוסח אשכנז), גבה קומה ועטור זקן, חובש צילינדר לראשו וכיפה שחורה בציצה לעבר ערפו, לבושו ארוך, מגפים לרגליו ומקל בידו.

הגיב הרבי על דברי המשלחת: „לשם מה לנו אגודה? הרי לנו יש כבר אגודה — כהר סיני: אם האגודה הישנה לא הצליחה — תצליח החדשה?" ולגופו של ענין הוסיף: „בשביל יהודי גרמניה — זהו דבר טוב, כדי להחזיק צעירים וצעירות במסגרת היהדות. בפולין — אולי, גם כן, אך פה בגליציא — בודאי לא".

בהזדמנות אחרת הגיב כך: „מהו בעצם ההבדל בין ה„אגודה" ובין המזרחי? — בסך הכל בעצה לעת: מה שהמזרחי אומר היום אומרת ה„אגודה" מחר. אם כן אפשר להצטרף מיד למזרחי".

הערכה זו לגבי „אגודת ישראל", שנאמרה לפני עשרות שנים, מפליאה בפקחותה ומעידה על חכמה עמוקה של תפיסה מציאותית וראיית הנולד. שכן ראינו במשך השנים כיצד נמוגו והתנדפו איסורים עקרוניים, שהיו נקוטים בידי „אגודת ישראל" בראשית דרכה בארץ ישראל. איסורים חמורים — כגון: התישבות על אדמת קק"ל, תנועות בעברית, השתתפות נשים בבחירות וכיו"ב — בטלו במשך הזמן מאליהם, ונהגו בהם היתר גמור ואין מערער. כלומר: נתקבלה שם עם הזמן עמדת המזרחי...

עמדתו של הרבי בענין זה — כמו בעניינים אחרים — היתה ברורה, יציבה ועקבית. השמועות הכזבניות, שנפוצו בעבר — ואף שנתפרסמו בדפוס — כאילו הצטרף הרבי ל„אגודת ישראל", הן רחוקות מן האמת כרחוק מזרח ממערב. יש כאן גישה בלתי מפלגתית, עמדה של על־מפלגתיות, המשחררת את בעליה מלהשתעבד לעיוותים ועצבים, שהנם נחלת כל מסגרת מפלגתית.

ה. מנגן בחסד עליון

מפי אבא ז"ל שמעתי:

מעשה בחזן הנודע ר' יוסילי רוזנבלט ז"ל, שנזדמן לבובוב באחד מימי „בין המצרים". בקש הרבי מאורחו החשוב להשמיע פרק חזנות. שר החזן רוזנבלט את הקטע „קול בכי לאה" מתוך הקינות לתשעה באב. לאחר הזמירה אמר לו הרבי: „אתה רגיל שבתום שירתך מוחא קהל השומעים כף לאות הערכה ושביעות רצון. הבחורים שלי, תלמידי הישיבה, אינם רגילים בכך, כי אינם הולכים לקונצרטים. וכדי שלא יתפרש הדבר כסימן לאי שביעות רצון לזמרתו של כר, נשמיע לכבודו פרק זמרה משלנו". והרבי שר את יצירתו „על נהרות בבל", וציבור תלמידיו משתתף עמו. ר' יוסילי רוזנבלט התפעל מאד מן הניגון הזה והביע עניין לדעת מי חיברו ומי הרכיב את התוים. הגיב הרבי ואמר: „כשאנו מחברים איזה נגון חדש, נוכחים חלק מן הבחורים, הם קולטים את הניגון וחוזרים עליו כמה פעמים עד שהוא זכור היטב". „ניגון זה — אמר ר' יוסילי רוזנבלט — נתחבר ברוח הקודש". למראה תמיהתו של הרבי הסביר ר' יוסילי: „רציתי כבר כמה פעמים להלחין קומפוזיציה לפזמון „על נהרות בבל" — ולא עלתה בידי. יש בפרק פסוקים מנוגדים זה לזה בתוכנם. פסוק אחד מצריך נעימה עצובה ופסוק סמוך מצריך נעימה עליזה, והמעבר ביניהם קצר וחד. כגון: „שם ישבנו גם בכינו" — ובסמוך לו: „שירו לנו משיר ציון". ושוב: „אם אשכחך ירושלים", „זכור ה' לבני אדום" — ומיד: „בת בבל השדודה, אשרי שישלם לך". וכיוון ששמעתי כאן קומפוזיציא המיישבת את הניגודים הענייניים שבמזמור ומאחדת את ההפכים בהרמוניא במלודיה מוצלחת, אמרתי שנתחברה ברוח הקודש".

ואמנם כן — הרבי השני לבובוב היה קומפוזיטור בחסד עליון והיה בעל תפילה נפלא. וכך התבטא בענין זה: „הדיבור הוא התגלות הדעת, ואילו הניגון הוא התגלות הנפש, שמהוה ביטוי מדרגת האדם בכל עת ושעה. אזהרותיו, הדיבור, על הדיבור — חלות על הנגינה". הנגינה הבובובית — חותם של לבביות טבוע בה. מלודיות נלבבות ומלאות רגש באה לכלל בטוי בכל ניגוני הרבי למיניהם השונים. אין בהן הרבה צעצועי סגנון ותחבולות מוסיקליות, אבל יש בהם שפע רגש, רוך ועדינות — עמקות נפשית, תחנה, נשמה, התעלות רוחנית, מקור קדושה.

אומרים, שאוצר ניגוני בובוב מכיל כאלף יצירות. ויש מהם שנעשו נחלת הכלל, ושם יוצרם נשכח מהם. אין ספק שהגיעה העת לכנס את ניגוני הרבי זצ"ל כדי לשמרם מנשיה בכלים מתאימים, למען יעמדו דורות רבים — כאמור: „שירו לנו משיר ציון", משירו של רבנו הקדוש רבי בן־ציון בעל „קדושת ציון", זי"ע.

האדמו"ר מבובוב הי"ד ר' בנציון הלברשטם זצ"ל

מושב של תמורות והישגים

(סוף מעמוד 3)

לו חכמו הח"כים שלנו ישכילו וידעו שחשיבותו של נאום וגודל השפעתו אינו קשור כלל באורכו, ופעמים ככל שיקצר ייטב. ותיקים זוכרים נאומו של אחד מימיה הראשונים של המדינה, שדיבר אל הכנסת ואל העם ברמז, ושמו היה חד רמז, שכל נאומו מנאומיו היה קצר וקולע. שרינו וח"כינו מעדיפים משום מה נאומים ארוכים ומלאי חזרות, וביחוד כשהוא נקרא מן הכתב ובקצב מסחרר...

והתוצאה? — ככל שהדיון בנושא מסויים ארוך יותר, הנוכחות באולם המליאה מועטת יותר. כיצד להתגבר על כך — לאלקים פתרונים.

מי יבצע מסקנות הוועדות?

נראה שהננו קרבים לפתרון מסוים של בעייה כאובה וידועה: דאגה לביצוע מסקנות הוועדות, בנושאים שמליאת הכנסת מעבירה אליהן. ההצעה הנראית באופק היא שהשר הנוגע בדבר יתבקש לדאוג לביצוע המסקנות המתקבלות ע"י הרוב בוועדה. השר יתחייב תוך פרק זמן מסויים לדווח על שלבי הביצוע. אי ביצוע ואי דיווח יאפשר ל להעלות את הנושא מחדש במלי־. הרי זו כנזיפה לאותו שר. אין אלא הצעת פשרה בין הללו הנ־ עים צעדים „גמורצים" יותר כ משרד ושר שמבצעים מביצוע מ נות ועדה, לבין הללו האומרים אין חובה לתת „ציונים" לוועד הללו סבורים כי בהנחת מס על שולחן הכנסת סיימה הוועדה תפקידה.

לתדמיתה של הכנסת

עיון ברשימת הנושאים שהתבררו ובתוכן הדיון בהם, מראה כי בב העוכחית הופנו הזרקורים לתדמ ולאופייה של מדינת ישראל, לז האומה המקוריים ולצורך שהנ המתחנך בבתי"ס ממלכתיים ש זהיים יעשה עצמו הכרה ש ויהודית יותר. דיונים אלה שתוצאותיהם החיוביות אינם ב עדיין, שחלקם של נציגי המפ הם אינו מבוטל והמגמה הם שבהם גרמו שיפור תדמיתה ש כנסת.

עם כל הוויכוחים לגבי ה השתקפותה בלתי הנקשרות ה הם, בסופם של דבר. עלתה ית של הכנסת בעיני הציבור.

חזרה „הסכנה" לדמוקרטיה...

מאת משה גלידאי

המבצע הנועז של צה"ל באנטבה לשחרור בני הערובה היהודים והישראלים שנלכדו במטוס „איר פראנס" שנחטף ע"י המחבלים המרצחים הערבים ושותפיהם הבינלאומיים — חישמל והדהים את כל העולם ועדנו מוסיף לעשות כך. במדינת ישראל סולקו במחי־יד כל הטענות והטרוניות כלפי הממשלה וראשיה, שאינה מתפקדת כראוי ואינה שולטת במצב. לרגע נשכח גם מס ערך מוסף ונדמו הקולות הדורשים ותובעים בממשלה ומחוצה לה, לסלק את מתנחלי אלון מורה מקודם.

אלא „לא כל יום אנטבה", ועתה שהמבצע עוצר־הנשימה, כבר עבר לנחלת ההסטוריה והפך עניין למ־חברי בלשים וספרי מתח ולמו"לים ויקים בעלי חוש עסקי בפוחה — ומשפר לחזור לסדר היום ולעסוק ב־נושאים העומדים בעיקר בעיתונות, הקארדינאליות" של מדינת ישראל עתיד יחסיה עם הערבים. עתה ניתן שוב לספל בנושא הנצחי „הכופרי־מי „גוש אמונים" והתנחלותו, „האנרכיסטית" בשטחים.

אמנם ראש הממשלה התריע על צמד השרים קול—שם טוב אינם מתעיפים להעלות בישיבות הממ־שלה שוב ושוב את עניין קדום, שלדעתו אינו אלא עניין שולי, אבל מר רבין עצמו אינו מחמיץ שום הז־דמנות של הופעה ציבורית שבה לא יבהיר את אופיו „הפורשי" של „גוש אמונים" ואת הסכנה לדמוקראטיה הטמונה בקיומו כגוף ציבורי. לאח־רונה אף כרך את „הגוש" עם גור־מים אחרים שצצו ועלו בזירה הצ־יבורית־מפלגתית והדביק לכולם יחד את השם המעורר רתיעה בתו־דעה היהודית ההסטורית: „משיחי שקר"...

משמעותו של חוק

למרבה הצער והתמיהה מצויים אף בחוג המחנה הדתי־לאומי יהודים טובים, הרואים בגרעיני ההתנחלות של „גוש אמונים" משום אנרכיה, צביה על החוק ומגייסים לעזרתם את הרמב"ם ואת האנציקלופדיה הת־למודית כדי להוכיח שאסור לעבור על חוק המדינה וכי „דינא דמלכותא דינא" — תקף גם לגבי החלטות ה־ממשלה האוסרות התנחלות בשטחי ארץ ישראל המשוחררים. הם מס־תייעים גם בנימוקים של „פיקוח נפש" ושל מניעת „מלחמת אחים" העלולה לפרוץ ח"ו אם „גוש אמו־נים" ימשיך במבצע ההתנחלות שלו.

חוק — פירושו נושא שנדון ב־כנסת ונתקבל על ידה ואז חייבת הממשלה לשקוד על קיומו וביצועו. לאמיתו של דבר אין שום חוק האוסר התישבות יהודית ביהודה ובשומ־רון. ההיפך הוא הנכון. יש חוק מ־פורש שהכנסת קיבלה אותו ב־27 ביוני 1967 כשבועיים לאחר מל־חמת ששת הימים המסמיך את ה־ממשלה להחיל את חוקי מדינת יש־ראל על כל שטחי ארץ ישראל המ־שוחררים ועל סמך חוק זה איחד ב־שעתו שר הפנים ר' חיים משה שפי־רא ז"ל — את ירושלים. מכאן, שאם הממשלה תקבל החלטה שאסור ל־התישב ביהודה ובשומרון היא ש־תעבור על חוק של הכנסת, ואפשר להגיש נגדה עתירה לביה"ד הגבוה לצדק, כמו נגד כל החלטה שלה המפרה את חוקי יסוד או החלטות הכנסת. כזכור, בימי ייסוד הטלוי־זיה בשעתו החליטה הממשלה שלא יהיו שידורים בשבת ואז נמצא אזרח אחד שהגיש עתירה לבג"ץ והשופט צבי ברנזון הוציא צו, בעצם יום השבת, המבטל את החלטת הממש־לה.

לא חוק אלא צו אדמיניסטראטיווי

„החוק" שמתנגדי ההתנחלות ב־שטחים המשוחררים מנפנפים בו, אינו אלא צו אדמיניסטראטיווי ש־המושל הצבאי של יהודה ושומרון (צו בדבר שטחים סגורים) שהוסמך להכריז מצד אחד על איזור מסויים כשטח סגור, שאליו תותר הכניסה רק ברשיון ממנו או — מצד אחר — להעניק מגורי קבע, לפי שיקולי דעתו.

כאשר קיים חוק הוא חל על כל אזרחי המדינה ללא אפליה ומחייב בוודאי גם את הערבים המתגוררים בשטח שיפוטה של מדינת ישראל. והנה התייע לאחרונה שר החוץ מר אלון בעצמו, שמאז 1967, התיישבו 100 אלף ערבים ביהודה ובשומרון. יש להניח שעשו זאת בהיתר המושל הצבאי. כך הופך המושל הצבאי, ל־סמכות היחידה לאיסור התישבות יהודית בשומרון ללא שום הליך דמוקראטי ברשות המחוקקת—הכנ־סת. ויש להצטער מאוד שהמושל נהג באפליה, כלפי יהודים דוקא, ד־בעוד שהתיר התישבות ערבית חד־שה בשטחים המשוחררים — הוא מונע זאת ממתנחלי „גוש אמונים".

אם כן, לפי החלטת הכנסת חייבת הממשלה לעודד ולעזור להתישבות יהודים ביהודה ובשומרון ולא ל־הפריע להם. היא היתה צריכה לש־מוח שנמצאים חלוצים אידיאליסטים המוכנים להתנחל בשטחים אלה.

יש המביא לביסוס נימוקיו ש־אסור לפעול נגד החלטת הממשלה את מאמר חז"ל בפרקי אבות „והוה מתפלל בשלומה של מלכות" וקל וחומר בשלומה של מלכות ישראל או של כל ממשלה בישראל הממלאת את תפקידי המלכות, וק"ו בן בנו של ק"ו שאין להפריע למלכות יש־ראל ולממשלת ישראל ע"י מעשים המנוגדים להחלטתה"... (מ. פרופר הצופה מיום י"ח בתמוז ש.ז.).

תנא דמסייע — „נכד הקל וחומר"

בעל הטענה הזו מזהה איפוא את ממשלת ישראל עם מלכות ישראל ולשם כך מגייס את כל „משפחת הקל וחומרים", האב, הבן והנכד (בן בנו של קל וחומר...) בעוד ש־הממשלה אינה אלא גוף מבצע, ד־אילו המלכות מתגלמת במדינת יש־ראל בגוף המחוקק — הכנסת או נשיא המדינה, ואלה כאמור, מעולם לא קיבלו החלטה האוסרת התישבות יהודית, באיזה שהוא חלק מארץ ישראל ההסטורית והמובטחת לנו מפי הגבורה.

המתנגדים להתנחלות חוששים מ־מלחמת אחים. עדיין לא נערך משאל עם בנושא השטחים. בשביל יהודי דתי — ההתנחלות בכל שטח ארץ ישראל, היא חובה, כמוה כשמירת שבת. האם נרתעים יהודים דתיים מלהפגין למען השבת, והלא גם כאן צפויה „מלחמת אחים" מצד אנשים פורקי עול תורה ומצוות המתנגדים לשמירת שבתנו וכבר היו דברים מעולם, כאשר „השומר הצעיר" גייס את קיבוציו לעלות לירושלים כדי להכות במפגינים שומרי שבת ברחו־בות ישראל.

גם הטענה, שהתנחלות מפריעה לשלום והקוממת נגדה לא רק את ה־ערבים, אלא גם את רוב מדינות העולם, מדינות מערביות וידידותיות לישראל ובראשן ארה"ב — אין בה ממש ואף אין להתחשב בה. האם התחשבה ממשלת ישראל בהתנגדות מדינות העולם כאשר העבירה את משרדיה מתל־אביב לירושלים ו־קבעה את העיר כבירת ישראל? הלא מדינות המערב מסרבות עד היום, להעביר את שגרירויותיהן לירוש־לים, באשר אינן מכירות בריבונותה הבלעדית של ישראל עליה. מדוע א"כ מתעלמת ישראל מהתנגדות זו, ועומדת על דעתה שירושלים היא בירתה לנצח־נצחים?

השלום אינו תלוי באי־התנחלות

בכוונתם של הערבים לשלום עם ישראל אינה תלויה בכך אם נתישב פה או שם. הערבים מתנגדים להת־נחלות יהודית בגליל ובאזורי החוף בדיוק כמו להתנחלות ביהודה ובו־שומרון. הם מתנגדים לישיבת יהו־דים בכל מקום שהוא בארץ ישראל, ולכל היותר היו מסכימים „שנת־יישבו" ב„מים הטריטוריאליים" של ארץ ישראל הרחק מהחוף.

בכלל כל עניין השלום עם הערבים עדיין אינו אקטואלי, וכל עוד שהם לא יכירו בריבונותה של מדינת יש־ראל ובזכויותיה בארץ הזאת ויבואו בהצעות ממשיות, — איננו חייבים לנקוט יוזמה. מה בוער כאן, מלבד „מוקד" ושותפיו השמאלניים־מר־קסיסטיים?

טוענים, מכיוון שהעניין כרוך ב־פיקוח נפש הרי דעת גדולי ישראל כמו הגרי"ד סולוביצייק היא „שיש להשאיר את ההחלטה בידי הממ־שלה ומפקדי הצבא, שרק בידם ה־נתונים הנכונים כדי לשקול את ה־עניין באופן נכון".

גם קביעה זו אינה חד־משמעית. כידוע יש עוד גדול בישראל כמו הרבי מליובאוויץ האומר שאסור לנו לסגת אפילו שעל אחד. אולם גם דעתו של הגרי"ד סולוביצייק אינה פסקנית לחלוטין, ודאי שיש להשאיר בידי הממשלה ומפקדי הצבא את ההכרעה אם יש בנסיגה ובוויתורים חד־צדדיים פיקוח נפש או לא. אבל בממשלה עצמה ישנם חילוקי דעות לגבי נושא הנסיגה והשטחים. שר הבטחון ש. פרס בידו בוודאי מ־צויים כל הנתונים דווקא הוא אומר שיש להתנחל ביהודה ובשומרון, ב־אשר התנחלות זו היא צורך בטחוני. האם דעתו של פרס אינה חשובה ודעתם של קול ושם טוב — כן?

ואשר למפקדי צבא, מי ביניהם קובע יותר: מפקדי צבאות בכירים ומנצחים במערכות ישראל, כמו עזר וייצמן, אריאל שרון, אברהם יפה, אהרן דווידי, ישכר שדמי, מאיר זורע, דן לנר ודני מט, כולם אס־טראטגים ותיאורטיקנים צבאיים נו־דעים לשם — או האלופים המתנג־דים לדעותיהם?

ובכן, אין העניין של פיקוח נפש ושיקולים בטחוניים כל כך חד וחלק, שאפשר להביאו באורח חד־צדדי כ־נימוק וטענה נגד ההתנחלות של „גוש אמונים" בשטחי ארץ ישראל בכלל וביהודה ובשומרון בפרט.

„מהפכת המסים": הלכה למעשה

מאת ברוך אדלר

„מהפכת המסים" השניה בתקופת כהונתו של שר האוצר יהושע רבינוביץ, הנהגת מס ערך מוסף, היא עתה בעיצומה וקשה עדיין להעריך באיזו מידה הצליחה. בניגוד למהפכה הראשונה, הרפורמה במיסוי הישיר, שכבר בתחילת דרכה עשתה את צעדיה ברגל בטוחה ועל קרקע איתנה, אין הדבר כך במהפכה הנוכחית. זו החלה דרכה ברגל צולעת ובדרך רצופה מכשולים, העלולה לגרום למעידה עד סוף הדרך.

מס ערך מוסף יצא לדרך אחרי ... של הכנות ולמרות זאת הפ־... שלו היתה על „רגל אחת", מתברר שחלק גדול מההכנות היו ...בים לעשות ב„רגע האחרון". ה־...אה מכך היתה בלבול, חוסר קו־...ות בהפעלה והשתמטות רבתי ש־...שה לכימודים המאיימים על עצם המס החדש. כדוגמא להוסר ההכנה להפעלת המס יכולים לשמש דברי... של מנכ"ל התאחדות בתי המלאכה, מר ש. שוורץ. בגילוי לב הוא אמר ...ההתאחדות, המקיפה לרבבות חב־רים, לא האמינה שמע"מ אכן יופעל. התוצאה מכך היתה שבתי המלאכה לא היו מוכנים למס ורק חלק קטן מהם אכן ממלאים אחרי ההוראות.

הקמעונאים ממשיכים להתנגד

חמור יותר הוא המצב בסקטור גדול אחר המסחר הקמעונאי. סקטור זה לא רק שלא היה מוכן למס אלא ממשיך להתנגד לו בעקשנות ועתה אף מאיים בשביתה כללית. הסוח־רים, מסביר מזכיר התאחדות הסוחרים, מ. פרליק, התנגדו באופן עקרוני למס והם טענו במשך השנים הר־בות שבהם דובר על הפעלת מס זה, כי המסחר הקמעונאי לא יוכל לע־מוד בו. את התנגדותם הם עוטפו במעטה של טובת הציבור, בטענם כי המס יביא להתיקרויות במשק ול־הגברת האינפלציה. במשך הזמן שינו הסוחרים את הטקטיקה שלהם והחלו לדבר בסגנון חדש — אין אפשרות להפעיל את המס בסקטור הקמעונאי, ובעיקר בחנויות המזון. הנהגת המס לוחתה בחיוב ניהול ספרים וזאת אין הסוחרים יכולים לבצע — טוען מ. פרליק. בעל החנות הטרוד מ־שעות הבוקר המוקדמות ועד שעות לילה מאוחרות אינו יכול להתעסק גם בניהול ספרים. איננו יכולים לר־שום בספר כל מסטיק שאנו מוכרים לילד הנכנס לחנות — אומרים סוח־רים. טענה נוספת של התאחדות ה־סוחרים היא שציבור בעלי החנויות המכולת או מסחר מזון אחר הוא כזה שאינו מסוגל מבחינת ההשכלה שלו לנהל ספרים.

לטענה האחרונה של הסוחרים לפחות אין כל שחר ואנשי המסים מביעים את תמיהתם על עצם העלאת טיעון כזה. וכי איזה בעל מכולת אינו מנהל חישוב כלשהו. איך הוא מקבל סחורה ואיך הוא יודע לחשב כמה לדרוש מהלקוח — אם הוא אינו יודע החשבון, שואלים אנשי המסים. לכל בעל מכולת יש גם רישום של לקוחות המקבלים אש־ראי ומדוע לא יוכל לעשות רישום

(סוף בעמוד 8)

במעמד של תורה, בבית הכנסת הגדול בבני־ברק, לחנוכת בית המדרש לתורה והוראה ומרכז לחינוך למורשת יהודי תימן, מימין לשמאל: מר דוד גלס, מנכ"ל משרד הדתות, הגאון מורינו חיים כסאר, ירושלים, אדמו"ר יהודי תימן, מר ישראל גוטליב, ראש עיריית בני ברק (נואם). הגאון מורינו יוסף יעקב צבירי חבר הרבנות הראשית לתל־אביב־יפו, הרה"ג שלמה ע. קורח, רב לשכת הרבנות בני־ברק. למטה: חלק מקהל הגדול שמלא את בית הכנסת מפה אל פה.

זוויתו של הצרכן

מאת יצחק דויטש

הוצאתה להופשה של תכנית „כל־בו־סקי" והעברתם מתפקידם של כמה מחברי הצוות, על רקע „פרשת מריטת שערות השטיח", עוררה ה־דים ציבוריים נרחבים מעבר למשו־ער. בכך בולטים שני היבטים: ה־רגישות הרבה למגמתיות בהצגת נו־שא כאשר ביקורת נגד גוף אחד עולה ביזמה, עצה ומימון של גוף מתחרה מצד אחד; ומצד אחר — ה־פינה החמה השמורה בציבור ל־תכנית המגינה על הצרכן מפני גני־בת דעת ורמאות.

מסתבר כי התכנית הפופולארית בטלויזיה סובלת באופן כרוני מ־מחסור בתקציב. תקציבה הוגבל ל־2000 ל"י להפקה, הועלה ל־4000 ל"י ולבסוף הועמד על *6000 ל"י*. סכו־מים אלה אינם מאפשרים הפקת תכ־נית עצמית שבה ייבדקו באופן יסו־די ומעבדתי המוצרים ש„על הכוונת" כאשר במקרים רבים יש גם צורך לממן את קנייתם. כל בדיקה ומחקר בתחום הצרכני הם יקרים. הימנעות מהוצאה שכזו מובילה לפשטנות ו־שטחיות. מצב זה הביא כנראה את מפיק התכנית להזדקקות לסיוע כל־שהו מגורמים אחרים.

נראה, כי מצב זה לא נעלם מעיני מנהלי רשות השידור והטלויזיה ה־ישראלית. אולם הם עצמו עין מה־דבר כל עוד הוא לא הפריע להם במיוחד. על רקע פרשת השטיחים התעורר, קשה שלא להיזכר בספור שבפולקלור שלנו: מעשה ביהודי ש־שאל מחברו פמוט קטן. הוא החזיר לו פמוט גדול. כששאלו: לכה אתה מחזיר לי פמוט גדול? השיב: הוא גדל. פעם אחרת שאל פמוט והחזיר את הפמוט בצירוף פמוט קטן. כש־נשאל לפשר הדבר השיב: הגדול ילד קטן. בפעם הבאה שאל פמוט. כשבאו לקבלו חזרה אמר: הוא מת. היתכן? נשאל. פשוט מאד. כשם שפמוט גדל ויולד — כך הוא גם מת. אנשי רשות השידור ש„בלעו" את קבלת סיוע שכזה הקל על תקציבם והיה נוח להם, אינם יכולים לתמוה כאשר כתוצאה מכך נוצרות סירחות.

הנהלת הרשות והמפיקים צריכים להתאים את התכנית לתקציבים ומי שממונה על התקציבים צריך לדעת מה יש לתת בעד מה. מובן שיש לדרוש ולהקפיד על יעילות וחסכון. צריך להפיק את המירב מאותם אמ־צעים תקציביים. אך אין לעצום עין מפני היווצרות תכניות שאינן מכו־סות במימון ממקורות הרשות עצמה. „מציאות" שכאלה אינן משתלמות לאורך ימים.

אולם כשהגיעו הדברים לאשר ה־גיעו, בדין עשתה הנהלת הרשות, כאשר הקפיאה את התכנית. התופ־עה המצערת צריכה לשמש לבדק־בית בנוגע לתכנית ומימונה וכן בנוגע להנהלת הרשות עצמה באשר ליזום תכניות, מימונן וביצוען. מובן מ־אליו כי תכנית המבקרת אחרים ב־תחום הצגת דברים נכונה, אמת־בפרסום וכל הכרוך בכך, היא עצמה ומשתתפיה צריכים להיות ללא רבב. דרושה הקפדה על רמת אתיקה גבו־הה בתכנית שכזו, עוד יותר מאשר בתכניות אחרות.

הפגם האסטטי

„הפגם האסתטי" בתכנית „כל־בו־סקי" איננו יכול לבטל את ה־זכויות שיש לה בטיפוח נושא הצר־כנות. ואכן מודעות בתחום זה חסר־בה ויש להגבירה.

כדאי לדעת, כי במקורות היהודיים תפס הנושא של הגנת הצרכן ומני־עת הונאה מקום נכבד. הדברים כתו־בים במקרא, שנויים ומפולפלים בכל הספרות ההלכתית. מעניין לעקוב אחרי סוגיה זו בחוברת המיוחדת על „הגנת הצרכן" בסדרת המחקרים וה־סקירות במשפט העברי של ד"ר נחום רקובר (סיון תשל"א). ההלכה העב־רית רואה בחומרה רבה גניבת דעת ורמאות במקח וממכר. אומרת ה־תוספתא (בבא־קמא, פק ז', ח'): „שבעה גנבים הם. הראשון שבכולם גונב דעת הבריות". הרמב"ם (הל' כות מכירה, פרק י"ח א'): אסור לרמות את בני אדם במקח וממכר או לגנוב את דעתם... היה יודע שיש במכרו מום — יודיעו ללוקח. ואפילו לגנוב דעת הבריות בדברים אסור".

החכמים לא הסתפקו בהגדרה כול־לת. הם נכנסו לפרטים מדוקדקים. כך, למשל, בעניין יפוי מצרך. אומר הרמב"ם (הלכ' מכירה): „אין מפר־כסין את הבהמה ולא את הכלים ה־ישנים כדי שיראו חדשים... אבל מפרכסין החדשים כגון שיפשוף וליבהץ ויפה כל צרכו..." אין גם לתת אור כוזב על מצרך גם כשהדבר איננו פסול מבחינת הקונה: „...ד־אין מוכרין בשר נבלה לנוכרי בכ־לל שחוטה, אע"פ שהנבלה אצלו כ־שחוטה..." אין למכור מצרך שיש בו סכנה לבריאות, תוך העלמת [illegible] זו ע"י תיאור כוזב. על זה אומ־רה הגמרא (חולין צ"ד): „לא ימכור אדם לחבירו סנדל של (בהמה) מתה בכלל של חיה שחוטה מפני שני דברים: אחד מפני שמטעהו ואחד מפני הסכנה". רש"י מפרש שם: „סנדל של עור בהמה שמתה מאליה אין עורה חזק כשל בהמה שחוטה". אשר לסכנה: „שמא בהמת נשיכת נחש מתה והארס נבלע בעור".

אף לזיוף המקור דאגה ה־הלכה (ערוך השולחן, חו"מ, סי' רכ"ח): „אונאה בגוף הסחורה עצמה שמוכר אותה בחזקת סחורה טובה ממקום פלוני ובאמת היא סחורה ממקום אחר".

הנה כי כן, המודעות להגנת הצר־כן מזוויות הראיה השונות שזורות היטב במשפט העברי.

הרמאות ו... „טיב המוצר"

בחיים בפועל, החזית פרוצה ל־כדי. הרמאות שולטת בהגדרת טיב המוצר, בתיאור פרטיו וכמובן ב־מחירו. הזיופים הגדולים הם באיכות מוצרים שונים, כאשר הצרכן הפשוט איננו מתמצא בפרטים ואין לו כלים לבדוק אותם. באמצעות הצגה כוז־בת נוצרים מחירים מופרזים באחוזים מרובים.

יש כיום מוצרים מתוחכמים רבים המיועדים להוות תחליף ל־מזון; אם זה בשל סיבות דיאט־טיות, בריאותיות וכדומה. בפועל מכניסים בהם את כל אותם מוצ־רים שהצרכן רוצה להתרחק מהם. אבל בעזרת הצגה בפרסום מוכרים לו את המוצר. מסלפים את הפרטים ובינתיים הצרכן משלם את כספו.

רמאויות רבות נפוצות בנוגע ל־מכירה באשראי. מציגים שכר ריבית „נמוך" של 15%, מה שאין מספרים הוא שהתשלום החודשי באותה ריבית הופך את השיעור לכפול.

זיופים אחרים הם בנוגע למכירות בית הנחה. הרישום של ההנחה נע־שה לא אחת תוך הגדלת המחיר.

במקרים הכבדים הם בשיווק מוצרים באיכות ירודה; לפעמים מוצרים שנפגעו ומהווים סכנה לבריאות. ידו־עים מקרים של מכירת בשר קפוא כ־בשר טרי.

כל זה בלא לדבר על משווקים מפוקפקים שמכרו בשר טריפה והכ־שילו את הציבור. למרבה הצער קיימת תופעה זו גם במכירת תש־מישי־קדושה. תפילין ומזוזות. נכון היא כי הקונה צריך להודר אחרי סופר יראי־שמים שהוא יודע היטב ביותו; אך גם כי שיקנה את ה„סמכי־דר־" אין להינות.

הלחץ ו... המימסד

הכלים הקיימים לשם הגנת הצרכן אינם מתפקדים ביעילות מספקת. במשרד המסחר והתעשיה, הארגונים להגנת הצרכן, בלשכת הבריאות, במכון התקנים ובוועד כיצאי־באלה, לא הת־גברו עד כה על הבעיות. כלומר הת־הליכים הקיימים הרמה נכבדה. אבל עדיין נותר פער ברווחה.

אין להרפות את הלחץ מהממסד לפעול לתיקון הדברים. הטוב לעודד את כלי התקשורת להמשיך ולתרום בעניין זה. אף תכנית הטלויזיה ה־פופולארית „כל־בו־סקי" מן הראוי שתחז־ור בקרוב — לאחר טיהור המבנים וקביעת עקרונות מחמירים לפעולתה — ותמלא את תפקידה בתחום זה. אולם בעיקר הצרכן צריך להגן על עצמו ולדעת שלא יונו אותו. אף כאן יפה ההלל: אם אין אני לי — מי לי?

מיליונים עלולים לרדת לטמיון בצי הסוחר

מאת יהודה עזריאלי

אין זה סוד, שצי הסוחר הישראלי הפך לרבים מימאיו ל„פרה חולבת", ממנו סוחטים הון עתק, לפי הכלל של „תמורה ללא עבודה". נרשמות „שעות נוספות" ופרמיות פיקטיביות; איש הישר בעיניו יעשה, כפי שהתרחש במיכלית „ניוטה" וכפי שאירע באניה „סבריה", שהוחזרה לנמל־הבית לפני שהגיעה עם מטענה לנמל היעד. לפי הכללים והנוהגים בימאות, זוהי שערוריה ללא תקדים שבגלל בעיות משמעותיות בין רב־החובל לפיקודיו, תוחזר אניה ותגרום נזק עצום לבעליה. ראשי הספנות הישראלית מודעים למצב שבו גם חיי אדם נתונים לעתים בסכנה, מלבד אבדן רכוש ונזק כספי שיש ביחסי עבודה כה מעורערים, בענף הספנות הישראלית.

אנשי משרד־התחבורה וההסתדרות הכלכלית פוטרים כנראה עצמם מאחריות בכך שעיבדו ואישרו על הנייר את חוקת־הימאים, הבאה להסדיר את יחסי העובדים והמעבידים בצי הסוחר, ובעיקר את ענייני המשמעת באניות עצמן. אלא שבמציאות הפכה החוקה להוכא ואיטלולא. „התשלומים כתנות לשולחן" ואחרים הפכו לנוהג קבוע. אבל אם חברות הספנות ניסו לייפות כוחם של רבי־החובלים על הסדר התשלומים בים, לפי החוק כנציגי החברה, באו אנשי שרירים, השתלטו על הצוותים ומכתיבים את סדרי התשלומים לעובדים כראות עיניהם. ימאים ותיקים דירוגים, בעלי נסיון וותק על הים, מעמידים לעתים בצל את רבי־החובלים או קציניהם, שיש להם הכשרה מקצועית, אבל הם חסרי מנהיגות ונעדרי נסיון ביחסי אנוש. סרבני משמעת מועדים לפורענות בקרב הימאים, כמו בפרשת תדמור וצוקרמן באניה „סבריה", בהשתלטם על האניות ונהנים מיוקרה בקרב הצוותים. איגודי הימאים נותנים לסרבנים ולמפירי המשמעת גיבוי מלא — וכך נאלצו חברות הספנות להיכנע לשלטון הכח באניות. „עושי הצרות" הללו ונציגיהם אף זכו בבחירות האחרונות של איגוד הימאים. איש איננו מוכן להתמודד עימם ברצינות ולשם השלטת החוק והסדר, והם חוגגים נצחונם.

אזהרה מהרס עצמי

מנכ"ל „צים", יהודה רותם, נתן השבוע ביטוי למצב המסוכן השורר בצי הסוחר, כאשר מליוני ל"י עלולים לרדת לטמיון, אם לא ישופרו יחסי העבודה בענף המעסיק עדיין בהצלחה למעלה מאלפיים ימאים. ההתפתחות הטכנולוגית העצומה בצי של „צים", היכולה להיות מנוף לפיתוח העסקים, — כפי שמוכיחה חברת הספנות הלאומית בקו שלש־היבשות, — יכולה להיות בעוכריה, אם במקביל לא ישופרו יחסי העבודה. מנכ"ל החברה שירבב לטקס החגיגי של קבלת האניה החדשה „צים־קליפורניה" בנמל־הבית, נימת אזהרה מפני הרס הצי מתוכו, אם יימשך המצב הקיים בקרב הימאים.

מכולות, מכולות...

לא פחות מ־25 מליון דולרים הושקעו בהכשרת אניות־המכולה החדישה להפלגה בקו הארוך שבין נמלי הים־התיכון, ארה"ב והמזרח־הרחוק, היא מצטרפת לשש אניות־אחרות ולמערכת ספנותית גדולה, שבה הושקעו 300 מליון דולרים! על הצי של „צים" עובר כיום שינוי ערכין טכנולוגי מפליג, בהשקעות עצומות, שמימונן בא בעיקר ממלוות של בנקים בחו"ל, אודות לשמה הטוב של החברה במערכת הפיננסית הבינלאומית, ממשיכה „צים" לבנות ולרכוש אניות חדישות ביד נטויה, תוך סיכון עצמי מחושב, מבחינה כלכלית. לחברה תכנית־אב לפיתוח לטווח ארוך לרכישת 40 אניות, בהשקעה כוללת של 500 מליון דולרים, המבוצעת בשלבים. כיום נמצאות בבניה ובהזמנה ארבע אניות מכולה בנות 9 אלפים טונות כל־אחת, הנבנות במספנות ישראל בחיפה, ושתי אניות גלגל־נוע חדישות למכולות, המיועדות לקו שירותי המכולות, הנבנות ביפאן.

ברשות חברת „צים" כיום, 63 אניות, שאורך חייהם הממוצע הוא חמש־עשרה שנים, וההנהלה מוציאה ארבע אניות־משא קונבנציונאליות מהשירות בכל שנה, ובמקומן מפעילים אניות מכולות, החוסכות בהוצאה רבה. בהנהגה זו, מנצלת „צים" את השפל בספנות הבינלאומית, לרכישת אניות חדשות ולהשגת אשראי גדול, בתנאים נוחים יחסית, שמוסדות מימון זרים מוכנים כיום לתת. אולם, כל התכניות היפות תהיינה מופרכות, אם הימאים לא יחדירו להכרתם את הסכנה לעתידם, ואם לא יראו בצי מקום עבודה מבוסס וקבוע שיש לשמור עליו. לא כמקור לסחטנות של כספים ללא־סוף וללא התמורה בעבודה.

המוסדות איבדו שליטתם

המפולת הגדולה של „החברה הימית להובלת פרי" די בה כדי לערער את הענף המעסיק ישראלים רבים ויכול להבטיח פרנסה טובה גם לאלפי אחרים. המשבר את הספנות לענפיה, הצי מעיקרו הוא ענף בכוס, בהיקף עסקי גדול שיכול לפרנס גם את כלכלת המדינה. כיום, חסרים לימאים מנהיגים שיבינו את המצב לאשורו, וידעו לרסן את חבריהם, לסובבתם, כבעבר, כאשר בראש האיגוד המקצועי, שהיה מאוחד לקצינים ולדירוגים, עמדו רבי־חובלים, או קצינים בכירים, בעלי נסיון ודעה, שידעו להשליטה. הם לא הירשו מצב שבו כהה עשרות ימאים־דירוגיים, ערוכים בצי כבתוך שלהם. הפילוג במוסדות הנבחרים של הימאים וכניעת ההסתדרות לפעילה של האיגוד המקצועי, היו ראשית החטא להתדרדרות הזיתה הפוקדת כיום את צי־הסוחר, ללא בלמים מוסריים ואירגוניים. המוסדות הללו, ובתוכם אגף־הספנות במשרד־התחבורה, אינם משתלטים על ראשי־האיגודים וחבריהם. ורק ההכרה של הימאים עצמם בערך הכלכלי של הפרנסה המובטחת להם בענף זה, יכולה להחזירו לאיתנו. למרות השביתות, הבקועות, ההפרעות והפרות המשמעת באניותיה של „צים", היא כנראה תציג בקרוב את סיכום מאזנה הרווחי והחיובי לשנת 1975.

הכנסות למרות הבזיונות

בשנת 1974 הרויחה „צים" 47 מליון ל"י על מחזור הכנסות של 364 מליון דולרים. בשנת 1975 יסתכם כנראה מחזור ההכנסות הכללי, ב־400 מליון דולרים. כדי להעריך זאת מבחינת המשק הלאומי, כדאי לציין שהספנות הישראלית הכניסה למדינה ב־1974 ערך מוסף נטו של מאה מליון דולרים, ללא תמריצי יצוא, כאשר שער הדולר נחשב פחות מערכו הרשמי.

הצי של „צים" יצר לעצמו תנאי התחרות בריאים ברוב קווי־ו על פני שבעת הימים, בהם מפליגות אניות החברה. חבל שהימאים, המהווים בדרך כלל ציבור כנציגי מוכשר, שהמדינה השקיעה בהכשרתם הון רב, יבזבזו את האשראי וההכנסות המובטחות לו בענף הפורח של צי הסוחר — מתוך קוצר ראות, נוקשות וחוסר אחריות, שיפגעו בעיקר בהם עצמם.

שומר מצוות בשירות החוץ

מאת בתיה כרמי

משפחתו של אהרון לופז, עובד ותיק במשרד החוץ שסיים זה עתה את תפקידו כמזכיר ראשון בשגרירות ישראל בהלסינקי — פינלנד, היא משפחת רבנים ידועה בירושלים. „ברור שלאדם דתי שומר מצוות בנציגות ישראל בחו"ל, כשהתנאים אינם אידיאלים, אין זה קל, אבל ניתן להסתדר בכל מקום, הן מבחינת כשרות והן מבחינת שמירת השבת" אומר אהרון לופז.

בכל שנות ישיבתו בהלסינקי הצליחה משפחת לופז לשמור על הבית כחממה יהודית וישראלית. למרות הטמפרטורה הנמוכה במיוחד בחדשי החורף במדינה צפונית כפינלנד שהגיעה לפעמים ל־25 מעלות מתחת לאפס לא החמיצו הוא ושלושת בניו אליהו בן ה־15 גדעון בן ה־12 וחצי ויעקב בן ה־6 וחצי אף שבת של הליכה לבית־הכנסת כשהם נוטלים חלק פעיל בתפילה.

למותר לציין שהקהילה הקטנה של הלסינקי התרשמה מה־עובדה שאיש השגרירות משתתף בקביעות בתפילות ובפעילות בחיים היהודיים של הקהילה.

מעודדים יחס של כבוד

„העובדה שהיינו שומרי מסורת מדגיש איש שיחנו עוררה תמיד כבוד בין יהודים ולא יהודים כאחד" דברי הערכה והתפעלות שמעו מפי מנהלת ביה"ס הלא יהודיה שהתרשמה מהנחלת ערכי המסורת לילדים כעובדה בולטת על רקע התרוקנות דורנו ממסורות וערכי מוסר. גם חבר לא יהודי של הבן הבכור שביקר בחנוכה בבית לופז האזין לברכה על הנרות, לשירה „מעוז־צור" ואף טעם מן הסופגניות שהכינה דנה רעיתו של אהרון לופז, הודה שיש טעם בשמירת המסורת העתיקה.

אחת החוויות המרשימות שהיו להם שם היתה חגיגת הבר־מצוה של הבן הבכור וכפי שהעידו חברי הקהילה היהודית הרי שמזה למעלה מעשרים שנה שהקהילה לא ידעה חגיגת בר־מצוה מסורתית כפי שחגגה אותה משפחת לופז.

„הם העריכו את העובדה שקיימנו את הטקס שכן לצערנו מעטים הילדים בקהילה המסוגלים לקרוא את ההפטרה ביום בר־המצווה שלהם".

אירוע זה השאיר רישומו על הקהילה הסובלת מכל אותן בעיות שקהילה קטנה סובלת בימינו במדינה חופשית כש־שעור נישואי התערובת הולך וגדל.

אחד האבסורדים היא שדוקא במדינה חופשית קיימת סכנה רוחנית גדולה יותר ליהודים. במדינות שאינן חופשיות סובלים אולי מדיכוי ואפליה אך במדינה חופשית, בשל החופש ושוויון הזכויות באים היהודים במגע חברתי ביתר קלות ועומדים על פרשת דרכים — אלו הרוצים לשמור על יהדותם סובלים מכך שבקהילה הקטנה בת 900 נפש אין להם יכולת להבטיח לילדיהם עתיד. לכן משתדלים הורים רבים למרות אי רצונם להיפרד מילדיהם — לשלוח אותם לישראל ללמוד ולמצוא בני־זוג בארץ. הנקודה היהודית החשובה להם — לאו דווקא הדת אבל השמירה על המסגרת היהודית, נטיה זו ניכרת בקרב

ההורים החרדים לעתיד בניהם והמנסים למנוע ממכת נישואי התערובת מלפגוע בהם.

קהילה קטנה עם מוסדות גדולים

בקהילת הלסינקי למרות שהיא קטנה יש בה כל המוסדות היהודיים המסורתיים — הן מוסדות צדקה כגון: אגודת ביקור־חולים, הכנסת כלה ו„חברה קדישא" והן מוסדות ציוניים כמו: „ויצו" „מכבי" ועוד, יש גם גן ילדים בהדרכת גננת יהודיה הדוברת עברית רהוטה ומכניסה אווירה ישראלית בגן. שתי בנותיה התאומות של הגננת חיות בארץ וכבר גידלו משפחות משלהן כאן. העובדה שלחלק גדול מה־יהודים בקהילה יש בישראל אחים, בנים, דודים וקרובים מביאה לכך שלקהילה הזאת קשר הדוק עם ישראל, הדבר בא לביטוי בימי יגון ושמחה כאחד.

הקהילה אמנם אורתודוכסית אך מספר היהודים הדתיים מועט ביותר, כרב הקהילה משמש הרב מרדכי לנקלנר מבני־ברק המשמש בתפקידו שם כרב, שוחט ובודק — כבר שמונה שנים. „אני חושב שמגיעה לו מלוא ההערכה" מדגיש מר לופז „שכן הוא יושב בהלסינקי שמבחינה יהודית היא כמו מדבר". הרב נותן שעורים. שעור מיוחד הוא נותן בבית־הכנסת כל יום ראשון בשבוע אחרי התפילה. עד כמה שהדבר נשמע מוזר הרי שדוקא בימי ראשון בבוקר ניתן לפגוש בבית הכנסת יותר יהודים מאשר בשבת מהסיבה הפשוטה שיש יהודים שאינם מרשים לעצמם להמנע בשבת מללכת לעבודה, או לפתוח את החנות כך באים הם ביום ראשון לביהכ"נ.

למרות היות הקהילה קטנה משתדלים היהודים להמשיך ולקיים ביה"ס יהודי בו לומדים בשנה האחרונה 54 תלמידים בתשע כיתות. בביה"ס הזה מלמד את המקצועות העבריים־יהודיים — מורה שהוא שליח מישראל. „רישומו של השירות בחו"ל על הילדים" מסביר אהרון לופז „תלוי ביותר בדרך שבה ההורים דואגים להמעיט ככל האפשר את ההשפעה השלילית של הריחוק מהארץ. אנחנו עשינו זאת ע"י קביעת תחום ברור בין העולם הלא יהודי הסובב אותנו תוך כדי מתן כבוד לדעות שונות של הרוב בקרבו אנו יושבים. לבין ניהול חיים יהודיים וישראליים מלאים בבית. הווי אומר — שיחה על טהרת השפה העברית, שמירת שבת כהלכתה, קביעת עיתים לתורה ואני חושב שאני יכול להעריך את מידת הצלחתי בשמירת כל אלו ובלכידה בעובדה שגם בחו"ל למרות החולין ברחוב הצלחתי תמיד להרגיש וליהנות מרגש ההתעלות שמביאה לך השבת היהודית".

סיפורה של משפחה

אהרון לופז, יליד ירושלים, למד בביה"ס „מעלה", בישיבת בני־עקיבא בכפר־הרואה ובגמנסיה העברית בירושלים. היה עם רעיתו דנה בבית־גלעדי — שרות משותף בנח"ל בגרעין של הצופים הדתיים בירושלים, בקבוץ לביא ולאחר תום השירות הצבאי, למד באוניברסיטה מדעי המדינה — המזרח התיכון ובמקביל החל עבודתו במשרד החוץ.

בשנים 62 — 66 שרת בשגרירות ישראל ברנגון — בירמה. שם למעשה לא היתה קיימת קהילה יהודית ולופז מודה שמבחינה יהודית לא היתה זו תקופה קלה כשלא ניתן היה להשיג שם בשר כשר ובלית ברירה הוכשר לפני נסיעתו לשם לשחוט עופות, הם נאלצו להסתפק בבשר עוף במשך 3 וחצי שנות שהותם שם.

גם השגת מוהל לבנם השני שנולד בבורמה היתה מבצע קשה כל כך שהיווה סיפור בפני עצמו שאף זכה בזמנו לפירסום. ביוזמת איש שיחנו חוברה כתבה של עתון נוצרי בו רואיין עם בני משפחתו בתוך נסיון לספר לקוראים כיצד שומרת משפחה יהודית שבת ומצוות.

הכתבה היכתה גלים בחוג הקוראים והמסקנה המתבקשת מכך היא שאדם השומר על מסורתו מעורר כבוד גם אם לא תמיד זה מקל על החיים.

הכלל המנחה

„גם אנחנו היינו צריכים לוותר לפעמים על אירועים שחלו בשבת" מספר לופז אך מסביר עקרונותיו:

„קבעתי לי עקרון אחד שלדעתי חשוב — אם באה מגמת הנחה או תקוה, שכל עובדי משרד־החוץ, יהיו דתיים, יתכן מצב, לפעמים, שעבודה מסוימת אינה סובלת דיחוי וצריכה להיעשות בשבת — כמו: מברק דחוף, או משלוח דאר דיפלומטי שאין שום אפשרות לשלוח אותו במועד אחר. אם הדבר הוא במסגרת תפקידי, לעולם לא אסתתר מאחרי העובדה שאני אדם דתי. אם הדבר הוא בגדר תפקידי — אעשה זאת בכל זמן גם בשבת, אם אין ברירה אחרת. נפש לא תהפוך, אם העבודה לא תיעשה, אבל כמו בצבא, לפעמים יש לעשות דברים, שבתנאים רגילים לא היה עושה, כך במשרד החוץ. במשך כל שנות עבודתי שם מספר המקרים הללו לא היה גדול אבל לדעתי כשעומדים בפני מצב כזה אסור להסתתר מאחרי הטענה שאינה אומר: שהעבודה תיעשה ע"י מי שאינו שומר שבת, אם העבודה חייבת להיעשות והיא חובתי אעשה אותה, גם אם אני שומר שבת, בנקודה אחת אני לא מבין: אדם דתי יכול להיות עובד במשרד־החוץ ולשאת בכל המשימות המחוייבות בתוקף תפקידו".

*

השבוע נסע אהרון לופז עם בני ביתו לקנברה בירת אוסטרליה, הדבר היחיד הגורם לו קצת אכזבה היא שלמרות שלא נוסע לארץ בה חיים כ־90 אלף יהודים הוא ישרת בעיר בה מספר התושבים היהודים אינו עולה על 500 [illegible] זאת ואולי דווקא בשל „כך" מסבב איש [illegible] אני וילדי יתרום ככל יכולתנו לקיומם של חיים יהודיים גם בעיר זו".

صكذا من الاحيل

مكذا من الاحيل

„מהפכת המסים": הלכה למעשה

(סוף מעמוד 4)

מינהלי הנדרש מבנו לניהול ספרים?

המושג „ניהול ספרים" הוא מטעה וכשמדברים עליו מצטיירת תמונה של ספרים עבי כרס ומנהלי חשבונות היושבים על טורים צפופים של מספרים ועוסקים בחישובים מסובכים. האמת היא שמהסוחרים הזערים החוק מסתפק בהרבה פחות בזה. לבעצה, מספיק ספר קטן במתכונת פשוטה ביותר, שבו על החנווני לשום את הקניות במשך היום. מובן, שהמקרים של ילד הקונה בפרוטות הם בודדים ורוב הלקוחות עושים קניה גדולה והרישום של קניה כזו. כשהחנווני בין כה יכה עשה חשבון ללקוח, הוא ענין של שניות.

האמנם דרך פשוטה...

דרך פשוטה יותר היא רישום המכירה בקופה רושמת. כאן נעשה אוטומטית החישוב הן ללקוח והן לשלטונות המס. החנווני אינו צריך לעשות שום חשבונות ועליו רק ללחוץ על כפתורי הקופה. אולם, דא עקא שמחיר מכשיר כזה הוא גבוה ומגיע לעשרת אלפים ל״י. שלטונות המס עשו הקלות רבות לרכישת קופות רושמות ובין היתר הורידה את המסים עליהם ונתנו אפשרות להפחית את מחירן ממס הכנסה תוך זמן קצר. אולם, יחד עם זאת אין חנווני קטן יכול להרשות לעצמו להוציא הוצאה גדולה כזו. דומה כי בשטח זה ניתן היה לעשות יותר כדי לאכוף הנהלת ספרים ולשלטונות המס היה משתלם לתת סובסידיה גבוהה לרוכשי קופות רושמות ובלבד להכניס לתלם ניהול ספרים את כל המשק במדינה. ההכנסה הצפויה כניהול מסודר של ספרים תצא בהפסד של סובסידיה לקופות.

בשטח המסחר הקמעונאי נהל מס ערך מוסף בשלין טוטלי ואם לא תישנה פעולות דרסטיות לאכוף את המס בסקטור זה לא תהיה תקומה למס.

חמור יותר הוא נושא זה בשל היותו מכשיר רב עצמה להתדרדרות נוספת בנוסר המסים, שאותו ניסו לשפר ע״י הנהגת הריפורמה במיסוי הישיר. המצב כיום הוא שהמסחר הקמעונאי נהנה כפליים. מצד אחד הוא גובה מחיר גבוה יותר בעד המוצרים, בגלל מע״מ שנוסף למחיר. ומצד שני הוא משלשל את הכסף לכיסו ואינו מעביר אותו לשלטונות המס. ולא זה בלבד אלא שבהזדמנות הגיגית זו הועלו המחירים מעבר ל־8% מע״מ. ברוב המקרים „עיגלו" המחירים כלפי מעלה. באחר ו־8% יוצרים מחיר שיש בו גם אגורות — מטבע שקיים על הנייר בלבד וכמעט אינו בשימוש מעשי — הרי שבאופן אוטומטי מעלים את המחיר עד ל־10 אגורות כלאות. למעשה, אשמה בענין זה ההסתדרות, שהתנגדה בחריפות להצעת האוצר לקבוע את שיעור מע״מ ל־10%, דבר שהיה מקל על החישובים ומונע את „עיגול המחירים". אולם, הסוחרים אינם מסתפקים ב„עיגול" ומעלים את המחיר גם מעבר לזה.

כך למשל הועלה מחיר מנת גלידה מ־1.50 ל״י ל־1.75 ומחיר מנת פלאפל מ־3.50 ל״י ל־3.80 ל״י ולא זה בלבד אלא שבעד חצי מנה פאלאפל דורשים 2 ל״י, יותר מחצי המחיר שבעצם היה צריך לגבות. והאם ראה כבר מוכר פאלאפל כלשהו הרושם בספר כלשהו את מנת הפאלאפל שהוא מכר. כלומר: אין כל „חשש" שכספי הוספת המחיר ילכו לאוצר והמוכר ייהנה, איפוא, כפליים.

במקומות שאין רישום

אותו דבר אמור בשורה ארוכה של מוצרים ושירותים — מספרות למשל — שבהם אין כל רישום והקונה משלם מחיר גבוה יותר ההולך ישר לכיסי המוכרים. משום כך לא תוכל להיות אהדה כלשהי למאבקם של הסוחרים המאיימים להשבית את המסחר באמצע החודש הבא. אם לא יכפו עליהם הנהלת ספרים הם ימשיכו לגבות כספים מאתנו וישלשלו את הכסף לכיסם ותיווצר שוב מערכת מעוותת, שבה חלק אחד מהאוכלוסיה נושא בעול וחלק אחר נהנה מכך.

שלטונות המס ערים לסכנה האורבה לעצם קיומו של מע״מ והם מנסים להתגבר על הענין. בין היתר הם עורכים מבצעים לאיתור אלה שאינם מנהלים ספרים ולהבאתם לדין. ביקורות שבמסגרתם יעברו אנשי המס בחנויות ויציגו את עצמם כקונים. בביקורות אלה יראו אם המוכרים רושמים את הקניות בספר. שיטה זו כמעט ולא תהיה יעילה בחנויות המכלת, הירקות וכו', שבהם הקונים הם קבועים ומוכרים צ״י בעל החנות. על הקונים הקבועים יכולים בעלי החנויות לסמוך ובידעם את הכנסותיהם שלהם הם יודעים שאיש לא יתלונן אם לא ירשמו כל קניה. אולם, כשיכנס קונה זר יהיה בעל החנות בסדר ומחשש שמא זהו פקח הוא ירשום את הקניה. דרושה, לכן עירנות של הציבור הכללי ואם לא תהיה תודעה בקרב הציבור שהחנווני אינו מרמה את ה„שלטונות" — מושג זר ורחוק — אלא את הקונה עצמו אם הוא מעלים מס, כי הוא זה שיצטרך לשאת במס מוגדל על חשבון אלה שאינם משלמים מס — לא תהיה תקומה לנושא של מס אמת.

פירצה שנסתמה

פירצה שהיתה קיימת עד כה במע״מ נסתמה השבוע, עם ההחלטה להחיל את המס גם ב„שטחים".

התקופה הקצרה של אי־קיום המס ב„שטחים" הראתה שניתן היה לגרוף זהב בשל ההחלטה לא שקולה זו. הברחות בקנה מידה גדול היו מה„שטחים" לישראל וסחורות במליוני ל״י שלא שולם עליהם מס עברו ממקום למקום. על הברחות אלה קשה היה מאד לפקח ולא היה מנוס מקביעת מע״מ גם ב„שטחים", למרות הסיבוך הפוליטי שיש בכך ולמרות ההתנגדות הנמרצת של הסוחרים ב„שטחים".

ערב הנהגת מע״מ היתה הסתערות קונים ואנשים קנו מכל הבא ביד, לצורך ושלא לצורך ובלבד לא לשלם מע״מ. הגיעו הדברים לידי כך שהקונים איבדו כל חוש ובלהט הקניות קנו אף מוצרים שמועד אספקתם אחרי הנהגת המס וממילא הם חוייבו במע״מ. כמה אלפי מקררים סופקו אחרי הנהגת המס והקונים לא הרויחו דבר מההתנפלות ערב הנהגת מע״מ — גילו לנו ראשי „אמקור". קונה כזה יכול היה לקנות בשקט אחרי הנהגת המס ולבחור את הדגם הרצוי לו. אולם, כאמור הבהלה גרמה לחוסר כל שיקול דעת.

עד כמה היתה הבהלה מיותרת בחלקה הגדול אפשר לראות עתה בסיור בחנויות בעיר. בענפים רבים, נוכחנו, בעיקר במוצרי חשמל ורדיהוס, סופגים הסוחרים את המס ולא העלו את המחירים. המלאי הגדול של מוצרים אלה שהצטבר אצלם וירידת כח הקניה של הציבור גרמו לכך שסוחרים מעדיפים להקל על עצמם את המס ובלבד למכור את הסחורה שהצטברה אצלם. לא כן הדבר במוצרים של יום־יום אלה התייקרו בכלוא המס וכאמור אף מעבר לו והציבור מרגיש החודש בכיסו היטב את המס החדש.

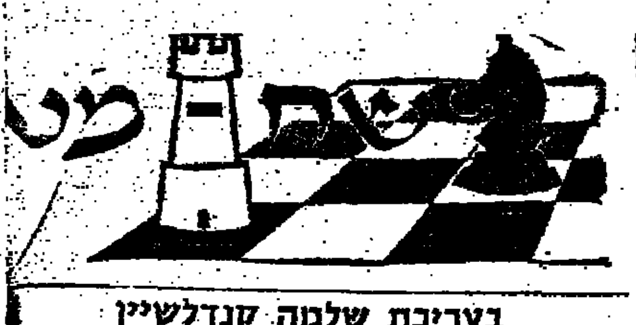

שח-מט

בעריכת שלמה קנדלשיין

לרסן מוביל בתחרות הבינלאומית

רב האמן הדני בנט לרסן מוביל יחידי לאחר הסבוב ה־12 בתחרות הבינאזורית בב״ל (שוודיה). לרסן יצר פער של נקודה וחצי עם יריבו והוא המועמד הרציני ביותר למקום הראשון או לפחות בין שלושת הראשונים העולים לשלב הבא הדו־קרבות.

מפתיע במיוחד אי הצלחתם עד כה של טל וגלר.

הדירוג: 1. לרסן — 9 נק׳ 2־6. סמיסלוב, פורטיש, היבנר, בירק, וסמייקל — 7½ נק׳ כל אחד 7. פטרוסיאן — 7 נק׳ 8־10. טל, סנגינפי וציזוב — 6½ נק׳ כל אחד 11־15. ליברזון, גליקו, אנדרסון, שושנקר ומסטנביץ׳ — 6 נק׳ כל אחד 16. גלר 5½ נק׳ 17. קוסטרו — 4½ נק׳ 18. רודולף — 3½ נק׳ 19. לומברד — 3 נק׳ 20. דיאו — ½ נק׳.

קורצ׳נוי עריק למערב!

עולם השחמט הופתע השבוע נוכח הידיעות שהגיעו מהולנד לפיהן ביקש רב האמן הרוסי ויקטור קורצ׳נוי מקלט מדיני בהולנד. קורצ׳נוי היהודי נחשב לאחד השחמטאים הטובים בעולם ובברבים הוא שני לאחר אלוף העולם אנטולי קרפוב.

צעדו של קורצ׳נוי הידוע בעקרונותיו ההוגנים שלא אחת הבען בפומבי, למורת רוחם של הרוסים לדוגמא: חיוב ההופעה באולימפיאדת השחמט הקרובה בחיפה. מהווה מכה קשה לשחמט הרוסי ונצחון לשחמטאים שוחרי החופש בעולם, דוגמת הצ׳כים פכמן קאבלק שנקטו צעד דומה בעבר לאחר פלישת הרוסים לצ׳כיה באביב 1968.

תוצאות סופיות של ליגות א׳ וב׳ 1976 —

ליגות א׳

מחוז הצפון: „אליצור" קרית שמואל עלתה לליגה א׳, „הפועל" קרית אתא עלתה למשחקי המבחן.

מחוז השפלה: „בית הלוחם" אפקה עלתה לליגה א׳, ותיקי „הפועל" רמת גן עלו למשחקי המבחן.

מחוז המרכז: „מרכז הנוער" ג׳ תל־אביב עלתה לליגה א׳, צעירי „הפועל" רמת יוסף עלו למשחקי המבחן.

מחוז הדרום: אס״א ב׳ ירושלים עלתה לליגה א׳, מועדון שחמט באר־שבע ב׳ עלתה למשחקי המבחן.

ליגות ב׳

מחוז הצפון: „הפועל" אפיקים עלתה לליגה ב׳.

מחוז הקריות: צעירי „אליצור" קרית שמואל עלו לליגה ב׳.

מחוז חיפה: נוער חיפה עלו לליגה ב׳.

מחוז השומרון: „הפועל" עין החורש עלתה לליגה ב׳.

מחוז גוש דן: „ברכה ..." א׳ גבעתיים עלתה לליגה ב׳.

מחוז המרכז: „הפועל" ... עלתה לליגה ב׳.

מחוז הדרום: „הפועל" אש... עלתה לליגה ב׳.

מחוז ירושלים: אס״א ב׳ ...שלים עלתה למשחקי המבחן.

מחוז הנגב: מועדון שחמט באר שבע ג׳ עלתה למשחקי המבחן.

התחרות לזכר דב רוזנבלום ז״ל בברור חיל

תחרות רבת משתתפים נערכה השבוע בקבוץ ברור חיל לזכרו של דב רוזנבלום ז״ל חבר המשק, ש... בתאונת דרכים. השתתפו 34 שח...אים מכל רחבי הארץ שהתחרו... סבובים „שוויצרים" (20 ד׳ ... לכל שחקן).

התוצאות: 2־1. יורם ... (נת) ושלמה קנדלשיין (...) — 7 נק׳ כל אחד 4־3. אביב ...בין (רוחמה) ויהודה רוה (...) — 6½ נק׳ כל אחד 8־5. ... שמטנובסקי (גברעם), אריה ... (גבים) שמעון שגיא (רביבים) פלוס אמיר (ברור חיל) — 6 כל אחד 11־9. רועי רפפורט, ... רפפורט (ברור חיל), ושי נ... (חצרים) 5½ נק׳ כל אחד ... בני משפחת הכנות חילקו ... פרסים למנצחים.

ניהל את התחרות בצורה ... שמואל קריב מברור חיל.

✱

תחרות בזק לזכרו של דב ... ז״ל נערכה במועדון רמת גן ... גרת טקס הקיום חלוקת ה... בתחרות.

ניצחו במשותף נתן בירנבוי... יאיר קריידמן עם 11½ נק׳ ... משחקים לפני יוחנן אפק — 11 וכו׳.

✱

ראשון לציון זכתה באליפות ... הספר התיכוניים תשל״ו והק... את מרכז הנוער א׳ תל־אביב.

✱

בתחרות לשפור דרגה לנוער הרצליה (10 משתתפים) ניצחו משותף דורון ברג ויובל שחר 7½ נק׳ כל אחד לפני דב מ... — 6 נק׳ וכו׳.

ההרשמה לאולימפיאדה השח... בחיפה בעיצומה

עד עתה נרשמו כבר 25 מד... לאולימפיאדת הגברים ו־16 ל...לימפיאדת הנשים.

בין הנרשמות: אנגליה, אוסט... דניה, הולנד, סקוטלנד, וולס, ...לנד, שוויץ, האיילנד, פנמה, ...גואי, קנדה ועוד. בין מארגני אולימפיאדה שוררת אופטימיות למספר מירבי של נבחרות.

בחוג המשפחה

מאת נעמי גוטקינד

זהירות, קיץ!

אין לנו כל כוונה לגרוע מהנאת חופשת הקיץ של הילדים, כמובן, אבל כאשר שהופשה פירושו טיולים בחיק הטבע ובילוי ממושך בחופי הרחצה, כדאי, לפחות למבוגרים, לדעת מה הן הסכנות האורבות במקומות אלה וכיצד להתגונן מפניהם. בבפ־אין האחרון של הציבור לבטיחות ולגיהות מצאנו איפוא את הרשימה הבאה:

הסכנה החמורה ביותר למתרחצים בים היא, כמובן, סכנת הטביעה. סכנה זו קיימת בעיקר לגבי אלה שאינם יודעים לשחות, אך גם שחיינים אינם פטורים ממנה. הכלל הראשון בדבר רחצה בים הוא — שיש להיכנס למים רק במקום שבו מותר הדבר, ובנוכחות מציל. לכלל זה יש להוסיף את הכללים האלה:

✱ אם אינך שחיין מעולה — אל תצא למשחה לבדך, ובעיקר לא במים עמוקים.

✱ רצוי לבחור לרחצה מקום שבו הגלים מתנפצים אל החוף באחידות ובסדירות. מקום כזה הוא בדרך־כלל בסביבת שרטון, המספק הגנה מפני חבטות עזות של גלים.

✱ אם אתה נקלע, בשחייה, לקשיים — שהה במצב של עמידה או צוף על הגב. אל תיתפס לבהלה כי בהלה גורמת אפיסת־כוחות מהירה ואובדן הכרה.

✱ אם אתה נקלע לזרם־תחתי חזק — שחה יחד עמו, לא נגדו, תוך נסיון לחצות אותו בהדרגה. פעולת השחייה צריכה להיות איטית, ללא בהלה, כי הזרם התחתי יחלש לאט־לאט, עד שתוכל לשחות בביטחה לחוף או להמתין לעזרה שתבוא.

✱ אם אתה שוהה במים זמן רב מדי — אתה עלול לסבול מעוויתות שרירים בכל חלקי גופך. העוויתות הן חמורות ומשתקות את פעילותו של החלק הנפגע של הגוף. אם במצב כזה אתה נמצא במים עמוקים — תיווכח כי לא תוכל לחזור לחוף דרודים. כדי למנוע את הסיכון, אל תיכנס למים לפני תום שעה אחת מעת הארוחה. אם לא תנהג כך — אתה עלול להיתקף בעוויתות־קיבה קשות שיסכנו את חייך.

על החוף

ההשתזפות היא תהליך של יצירת פיגמנט חום בתוך הגוף, כתוצאה מהשפעתן של קרני השמש על העור. היא עלולה להיות מסוכנת — אם מפריזים בה. במקרה כזה היא יוצרת כוויות, שלעיתים הן מסוכנות לא פחות מכוויות באש.

בגלל סכנת הכוויה צריך להיזהר מפני קרינת שמש מופרזת. ביחוד רגישים לכך בעלי עור בהיר: אלה עלולים, בעקבות שיזוף־יתר, לחלות במחלות־עור קשות. בדרך־כלל לא צריכה השהות בשמש להימשך יותר מחצי שעה. בשעות הצהריים, כאשר קרינת השמש חזקה ביותר, רצוי לקצר את הזמן עד ל־20 דקות.

כדי להשתזף אין הכרח להימצא דווקא בשמש. ניסויים הוכיחו, כי שיזוף טוב (ולדעת מומחים, אפילו טוב יותר) נוצר אם חושפים את הגוף בצל. לפני הצהריים אפשר להיות מצל הפונה למערב, ואחר הצהריים מצל הפונה למזרח. התנאי להשתזפות בצל הוא שכיפת השמיים מעל המשתזף תהיה גלויה. רחצה בים מלוחים מאיצה את ההשתזפות, כנראה משום שהמלח המכסה את העור מגביר את הרגישות לקרני השמש.

✱ ההשתזפות צריכה להיות איטית ומודרגת.

✱ למניעת נזקים לעור — יש להשתמש במשחה מתאימה. המשחה מכסה את העור בשכבת מגן הקרינה המופרזת.

✱ השימוש במשחת המגן חשוב בייחוד בתחילת הקיץ, בעוד העור רגיש ביותר לקרינה. אחרי־כן נוצרת בעור שכבת־מגן טבעית, המונעת חדירה מופרזת של קרני השמש.

במגרש המשחקים

עונת הקיץ היא העונה שבה גם מגרשי המשחקים הומים מילדים. יש מגרשי־משחקים ציבוריים המצוידים במיתקני פלסטיק, המצמצמים במידה ניכרת את הסכנה לבטיחות הילדים המשחקים בהם. אולם יש גם מגרשי־משחקים ביתיים, שבהם הורכבו המיתקנים בידי חובבים והם עשויים מחומרים ומאביזרים שאינם מתאימים למטרה זו. מיתקנים כאלה מסכנים את הילדים המשחקים בהם.

כל המרכיב מיתקן משחקים לילדים חייב להביא בחשבון שתי עובדות:

✱ אין לצפות מן הילד הקטן שיפעיל מידה מספקת של שיפוט, כדי להימנע מסכנה;

✱ אין לצפות מילד שיעשה במיתקן דווקא את השימוש שנועד לו.

לכן חייב מגרש המשחקים, בדומה לכל מקום שבו נמצא הילד, להיות חופשי מסיכונים.

בטיול

בחופשת הקיץ מרבים גם, בטיולים אלה — רובם נערכים בעיקר בני נוער, בטיולים רגליים. מסגרת הפעולות של תנועות הנוער או החברה להגנת הטבע, ובדרך־כלל מארגנים אותם מדריכים היודעים היטב את כללי הבטיחות המחייבים בעת הימצאות באזורי הארץ השונים. אך יש גם טיולים של קבוצות צעירים מצומצמות מאוד, המטיילים ביוזמתם העצמית, ואלה בדרך־כלל אינם מודעים היטב לסכנות האורבות להם.

הכלל הראשון הוא שיש ללמוד ולהכיר את האיזור שבו מתכוונים לטייל. מידע כזה, הכולל גם מידע על הסכנות האורבות באיזור, אפשר להשיג מאת רשות שמורות הטבע או מהחברה להגנת הטבע. כמו כן יש לקבל אישור מן המשטרה לעריכת הטיול במסלול המתוכנן.

לטיול יש לצאת בנעליים גבוהות, מרופדות מבפנים ועשויות סוליות סינתטיות הדוחות מים (סוליות עור או גומי — גורמות החלקה בשטח רטוב). את הנעליים יש לנסות לפני הטיול ולהתאמן בהליכה בהן כדי להתאמן לרגליים. אף מומלץ השימוש בגרבי צמר, הסופגות את הזיעה.

בעיה חמורה בטיולים בקיץ — היא בעיית השתייה. יש להצטייד במימיות מים — לפחות שתי מימיות למטייל ליום. כדי להימנע ממחלות מעיים זיהומיות — אסור בהחלט לשתות מים מברזים בשדות, מבורות, מבארות וממעיינות. למניעת התייבשות ומכת־שמש יש גם להקפיד על לבוש מתאים ועל כיסוי הראש.

תורת הקבלה באספקלריה מאירה

(סוף מעמוד 4)

בורא בעצמו הסתכל בתורה וברא את העולם, נמצא ששעור הדביקות בשב הן גם שעת הדביקות בתורה ובמצוותיה. שיעניק לו כוח ושנות חיים לראות במו עיניו את ספרו כשהוא מופיע בעברית בלשון הקודש שבה ניתנה התורה ובה נטמנו סודותיה.

ברכתנו שתפילתו זו תתקבל לא רק לטובתו אלא לטובת הדור הגדול בישראל שכן בטוחני שכשספר זה יראה אור בעברית, יתעשר ארון הספרים שלנו עשר רב.

גילוי האור הגנוז

ספר „הקבלה" הוא פרי סינטיזה של יהדות למדנית תורנית שביהדות מזרח אירופה ודייקנות מדעית של יהדות מערב אירופה. גישתו של המחבר לתופעה ששמה קבלה מקורית היא הדעות שהוא מביע מעוגנות בשלשלת המסורה ר־הן נגדית את דעותיהם של רבים מחוקרי הקבלה רזי זמננו אך אין המחבר מתפלמס עם מתנגדיו. הוא מרצה את דעותיו בבהירות ובקול דממה דקה. הסיס את המסך הרז היהדות מתגלית בשתי קומותיה — בקומת הנגלה ובקומת הנסתר. בקומת הנגלה שולטים התלמוד, השולחן ערוך וההלכה המוצקת. בחלק זה של היהדות מבליט המחבר את הכותנות ההומניות שבתורת ישראל, את אהבת האדם שבה, שהיא לפי תורת החסידות — אבן בוחן לאהבת הבורא.

מהקומה הזאת של היהדות, מיהדות ההלכה שהיא קומת הנגלה מובילה הדרך לחלק הרזי של היהדות. שכן כאמן אבה שבעצמו נסערת „מגלי ים של האלוהות" (הניב הוא של ב. שלום) אינו מסתפק בנימוקים גלויים מוסריים או היסטוריים הבאים לביטוי במערכת המצוות. הוא מחפש דבר שהוא למעלה מן הצדק ולמעלה מן הרחמים. הוא משתוקק אל הרזא דאחד מתרפק על הסוד של האלוקות העטויה לבושים של הטבע.

ספר „הקבלה" אינו מחקר ביהדות אלא נסיון לגילוי האור הגנוז ביהדות. המחבר מנסה לבאר את התופעה האירראציונלית ששמה קבלה, בדרך ראציונאלית. על דפי הספר מרחפת רוח אהבה לארץ ישראל, לעם ישראל ולתורת ישראל, והוא כתוב בהרמוניה נפשית המתכת את ההוויות השונות שביהדות למיקשה אחת. יש בספר רעיונות שחותם החסידות טביע עליהם. למשל, בפרק „האלמנט הפסיכולוגי בקבלה" מבאר המחבר את החשיבה של הצד „עשה לך רב", לאמר: התחברות עם הצדיק מאפשרת לתלמיד להגיע לידי שלימות הן בצד האינטלקטואלי ודאי בצד המוסרי שלו לפעמים ההסתכלות בפעולה מעשית של המורה הטובה יותר מהתורה שהוא שומע מפיו. הוא מביא את הסיפור הידוע בחסידות על התלמיד שנסע לצדיק לא כדי לשמוע תורה מפיו אלא כדי לראות איך הוא חולץ את נעליו.

בהקדמה למהדורה האנגלית שוטה המחבר תפילה לקונו ומבקש ממנו,

מבצע ולקחו

(סוף מעמוד 3)

יהדות של מבש, של חובות יהודיות ולאומיות, היא־היא המצבר המלא אנרגיה להפעלת אחווה לאומית, שכן רק בחינוך כזה מישמעת פנימית, אהבת ישראל, שהיא אמה יולדתה של אחווה לאומית, אמונת אומן בערכי היהדות וממילא בזכותו על הארץ הזאת. ודאי: החינוך ליהדות של כמש כתביעה לאומית אינו חדש, ולא רק יהודים שלמים אלא גם אנשי חינוך חילוניים נוטים כבר להאמין, כי החינוך הדתי הוא הסם־שכנגד לכפירה לאומית. ואף כי כבר התריעו על כך גדולים וטובים מאלה החרדים לשליכותו היהודית והציונית של דור העתיד שלנו, הנה מצווה עלינו לשוב ולהעלות את התביעה הזאת, עד שתהיה למושכל ראשון בתפיסתנו היהודית והציונית.

התוקפנות — אינסטינקט או התנהגות נלמדת?

תופעות של תוקפנות ואלימות נעשות תהלכות בחברה הישראלית. די לפתוח עתון יומי כדי לגלות אותן — החל מפשעים ... רצח וכלה בהתפרעויות אלימות של הורים בבתי ספר, ... צעירים ... משכונות מצוקה. ימי הקיץ ... ביותר, ... של תופעה ... — להופעה של התנהגות תוקפנית. על רקע זה מעניין לקרוא את מסקנותיה של האנתרופולוגית, שולמית מרקוס־נהדרס, ... אין לקרימינולוגיה ... של קרימינולוגיה באוניברסיטת בר־אילן. כותבת מרקוס־נהרדס:

מחלוקות רבות סבבו סביב השאלה, האם האדם הוא קודם כל יצור ביולוגי, אשר הגנים שלו חרצו את גורלו להיות תוקפני, או שהוא קודם כל תוצר של סביבתו, והוא מסוגל להיות תוקפני או עדין, הכל בהתאם להתניותיה התרבותית. מדען בשם לורנץ הנו התומך הנלהב ביותר בתיאוריה של „תוקפנות כאינסטינקט". כיוון שהוא מצא תוקפנות אינסטינקטיבית בבעלי־חיים, הוא טוען שאף האדם — מצוייד באופן דומה. האדם ניחן, כמו החיות, בתוקפנות אינסטינקטיבית ובדפוסי התנהגות קבועים מראש.

לפני הופעתו של לורנץ על הבמה, היתה הסכמה כללית, שהאינסטינקט האנושי היחיד של תינוק, עוד עתה נולד, הוא רפלקס היניקה. אפילו רעב ופריה ורביה נחשבו לדחפים פסיכולוגיים כלליים יותר שעל הפרט ללמוד כיצד לספק אותם.

ואולם בשנים האחרונות התעוררה בחקר האתולוגיה מגמה חדשה שהולכת וגוברת, להפיץ הסברים ביולוגיים אפילו לדפוסי התנהגות מורכבים כמו פשיעה ולחימה מאורגנת.

התוקפנות, במקורה לא היתה שלילית, להיפך, היא מילאה תפקיד חשוב בשמירה על הקיום, ובכך עזרה להגדיל את מספר חברי אותו המין. הזכר של דג האלמוג ילחם כדי למנוע מכל הזכרים האחרים השייכים למין שלו מלהתיישב בשטח שלו. לורנץ גילה, שהצבע המבריק של הזכר המתקרב, הוא הוא אשר גורם להתפרצותה של תוקפנות זו באופן אוטומטי. לשירתם של הציפורים יש תפקיד זהה: הכרזת זכויות טריטוריאליות. הזכר השר מזהיר את כל הזכרים האחרים שלא יתקרבו. אפילו הזרזירים הנחים לזמן מה על חוט הטלפון, מנקרים זה את זה בבקורם עד שיש ביניהם רווחים שווים. אחר מתאר לורנץ התנהגות דומית, שהבחין בה אצל אנשים. בכניסה לרכבת הם מנסים לשמור על מרחק ביגם לבין האחרים על ידי כך שהם יושבים רחוק ככל האפשר זה מזה, וגם כשמתמלא הקרון הם מנסים להגן על „השטח שלהם" בעזרת חבילות שהם מניחים על המושבים שלידם.

לחימה לשם קביעת הדרוג, ממלאה אף היא תפקיד חשוב. צורה זו של תוקפנות מבטיחה שלום וסדר בתוך הקבוצה. כל פרט יודע מי חזק ממנו ומי חלש ממנו. על מי הוא יכול לשלוט ולמי עליו לציית. שיטה זו שימושית במיוחד ביצירת ארגון חברתי יציב אצל מינים רבים כולל השימפנזה והאדם.

אולם תוקפנות יכולה גם להיות לא שימושית והרסנית. וכך כאשר תבונתו של האדם סיפקה לו כלים הרסניים (רובים ופצצות) הוא הפך להיות מה שלורנץ מכנה „מין מסוכן". מין מסוכן הוא זה, שהבריין מסוגלים להרוג זה את זה (לדוגמה, הזאב בעיניו הממיתות והעורב במקורו רב העצמה). בניגוד למינים בלתי מזיקים כגון הארנבת והאדם הבלתי מזויין.

המינים המסוכנים פתחו דפוסי התנהגות טקסיים, שהם בעצם מנגנונים לפיקוח על התוקפנות. צורות התנהגות אלה, המסמנות, בדרך כלל, כניעה, פועלות לריסון התוקפנות. זאב מובס, למשל, יפנה את ראשו ויציג את גרונו הפגיע בפני המנצח, ובכך יסיים את הלחימה. מנגנונים אלה התפתחו, כדי למנוע מחברי המין להרוג זה את זה. ואולם האדם, אשר ללא כלים הוא בלתי מזיק, לא פיתח שום מנגנון מרסן למניעת רצח פתאומי. וכך מצוי האדם במצב הבלתי נעים שבו קיים יצר האלימות, בליבו, ופצצת־האטום בידו. הספונטניות של יצר האלימות, היא היא שהופכת אותו למסוכן במיוחד. משום שהוא ספונטני, ואינו דווקא תגובה לכחות חיצוניים, רסונו לא יועיל, אלא יגרום לו להגיע לדרגות מסוכנות עוד יותר.

ביודענו כל זאת, מה יש לאל ידנו לעשות? לפני שניפנה לפתרונות, שלורנץ מציע, ברצוני לומר משהו על הצעותיו שלו ושל עוד אתולוגים מקובלים. תוך התבססות על תצפיות במינים מעטים, הם יוצרים הקבלות בין התנהגותם של בעלי חיים לבין התנהגותו של האדם.

אני חוששת בכך, שמה שהאתולוגים רואים, אינו אלא השתקפות של התרבות שלהם עצמם.

הנוסחה של האתולוגים, שצפיפות יתר מובילה לתוקפנות, וזו מובילה ללחימה, הדרושה לשם דילול האוכלוסיה, אינה עומדת במבחן הביקורת. אירופה במשך מלחמת מאה השנים היתה מאוכלסת בדלילות, ובאותה תקופה עצמה הפיל בה הדבר חללים רבים ללא הפסק. כמו כן, כמה מן השבטים הפרימיטיביים שוחרי המלחמה בזמן החדש, חיים באיזורים מאוכלסים בדלילות. בקרב שבטים אלה לא תמיד מסתיים נצחון במלחמה בהתפשטות טריטוריאלית.

לורנץ רוצה להציג את התוקפנות כיצר ביולוגי כמו הרעב והפריה ורביה. אך אפילו יצרים בסיסיים אלה אינם קבועים באדם מראש. הם מותנים בחברה שלנו; ידוע על אנשים, שהעדיפו לרעוב מאשר לאכול אוכל אסור. האדם ישאר בודד ולא יתאחד עם בת זוגו, שאינה מותרת לו על פי המנהג והמסורת.

באשר לטענה שיצר המלחמה הוא אינסטינקטיבי, גם אותה ניתן להפריך על ידי בדיקה מדוקדקת. ההחלטה לצאת למלחמה נעשית בדרך כלל לאחר שיקול זהיר, ויש לה קשר מועט מאד עם תוקפנות ספונטנית. תחילה באה ההחלטה, אחר כך התעמולה, מצעדים וטקסים אחרים, שמטרתם להגביר את רגשות התוקפנות, ואפילו זה אינו פועל היטב. אילו באמת היתה התוקפנות בבחינת אינסטינקט שסיפוקו מביא להנאה עמוקה, היה גיוס חובה, שהיא תופעה שקיימת בכל חברה שיוצא למלחמה, כמעט מיותר.

ולבסוף, נניח שקבלנו את התאוריה של לורנץ. אלו הצעות יש לו לטיפול במה שהוא מאמין, שהוא האינסטינקט הספונטני המשותף לכל האנשים? הוא מציע שתי דרכים להשגת מטרה זו.

האחת היא שתחרויות ספורט בין מדינות יכולה להוות שסתום בטחון מוצלח לתוקפנות, ועל ידי כך לבטל את סכנת המלחמה. השניה היא שניתן „לכוון מחדש" את יצר התוקפנות הקולקטיבי כלפי עיסוקים משותפים נעלים, כגון אמנות (כולל מוסיקה), מדע ורפואה.

לורנץ טועה מכל וכל. לאחר האולימפיאדה במינכן ב־1972 הרעיון בכלל אינו מתקבל על הדעת. אפילו במישור הלאומי או המקומי, אין הספורט תורם להתפרקות מתוקפנות. מחקרים פסיכולוגיים חדשים הראו, שהצפייה בתחרויות ספורט, מגבירה את דרגת התוקפנות של הצופים.

הרעיון של לורנץ, שאנשים במדינות שונות יכולים לשתף פעולה בחיפוש אחר היופי, אף איתו אי אפשר להסכים. בשעה שאידאה של יופי קיימת בכל תרבות, אין הסכמה לגבי מהו הדבר היפה. הוא הדין לגבי המוסיקה. מה שנראה הרמוני בעיני בני תרבות אחת יכול להיות צורם לגבי בני חברה אחרת. וכששתי קבוצות תרבות חיות בקרבה זו לזו, מובילים לפעמים הבדלים בטעם לידי עימות אלים.

המבחן הסופי לערכה של האתולוגיה להבנת בני אדם, הנו בשאלה, אילו ידיעות חדשות תרם מדע חדש זה להבנתו של הטבע האנושי. התשובה היא: מעט מאד. מה שנלמד על בני אדם, נלמד בעיקר מתוך התבוננות של פסיכולוגים אנתרופולוגים סוציולוגים וקרימינולוגים. האתולוגים מצאו שחיות לא אנושיות מגלות תוקפנות אף הן: ואולם אין כמעט צורך להתבונן בבעלי חיים כדי לדעת שהאדם מסוגל למעשי תוקפנות מחרידים.

הבנתנו שלנו את הטבע האנושי תתקדם ללא ספק לא בעזרת תצפיות מדוקדקות יותר על ... אלא בעזרת לימוד מדוקדק יותר של ההבדלות האנושיות, השונות, והקבוצות השונות שבתוך ... לות בתוכן.

בית לילדיך?!

התשובה

צמד לדירה 90,000

בצמד לדירה 90.000 של בנק המזרחי המאוחד אתה מקבל הרבה יותר!

✱ חסכון עד 66.000.- ל״י

✱ הלואה לא צמודה עד 132.000.- ל״י

שני אלה בתוספת ריבית והפרשי הצמדה, מאפשרים לך לצבור ב-

250,000.- ל״י

בדוק והשווה, אנו נותנים לך יותר

בנק המזרחי המאוחד בע״מ